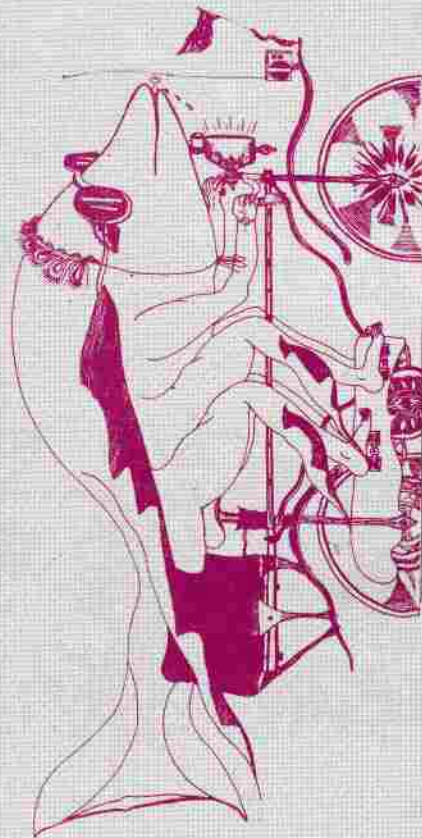

ΜΑΥΡΟΣ ΗΛΙΟΣ

ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
ΚΟΙΝΗΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ

ΕΣΣΕΙΣ ΕΧΕΤΕ ΤΗΝ ΕΞΟΥΣΙΑ
ΑΛΛΑ ΕΜΕΙΣ ΕΧΟΥΜΕ ΤΗ ΝΥΧΤΑ

ΑΝΑΡΧΙΑ Ή ΘΑΝΑΤΟΣ; • ΣΑ-
ΡΑΚΗΝΙΚΟ: ΜΙΑ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ
ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗΣ ΖΩΗΣ • ΟΥ-
ΤΟΠΙΑ, Η ΑΝΑΤΡΕΠΤΙΚΗ ΦΑ-
ΝΤΑΣΙΑ • ΚΑΤΑΛΗΨΕΙΣ ΣΤΟ
ΔΥΤΙΚΟ ΒΕΡΟΛΙΝΟ • ΤΙΨΑΤ

ΔΡΑΧ. 70

2

ΜΑΥΡΟΣ ΗΛΙΟΣ

Αναρχική Επιθεώρηση Κοινής Ωφελείας

Τεύχος Αριθ.

2

1. ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΕΠΑΦΩΝ
1. ΠΟΥ ΘΑ ΜΑΣ ΒΡΕΙΤΕ;
2. ΑΝΑΡΧΙΑ Ή ΘΑΝΑΤΟΣ;
5. ΣΑΡΑΚΗΝΙΚΟ: ΜΙΑ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗΣ ΖΩΗΣ
6. Κάνε ό,τι θέλεις
7. Τό αύριο είναι μιά ακόμα μέρα
9. Ό συνειδητός τρόπος κατοικίας
10. Ζεϊ κανείς έτσι: ό ένας πλάι στον άλλο
11. Κοντά στην Άσκόνα
13. Amedeo Bertolo:
ΟΥΤΟΠΙΑ, Ή ανατρεπτική φαντασία
23. Benny Härlin:
ΑΠΟ ΣΠΙΤΙ ΣΕ ΣΠΙΤΙ, Σκέψεις για τό κίνημα στό Βερολίνο
24. 24 Μαρτίου 1981
26. Τό σπίτι μας
27. Οί γείτονές μου
28. Δέν τό γουστάρουμε τό κράτος
28. Στό Esso
30. ABC
31. Συνθήματα
31. Bettina
33. Συμβούλιο Καταλήψεων
34. Συσχετισμοί
35. Ή δύναμή μας
36. Ουτοπίες;
37. TUMAT (ΚΑΝΕ ΚΑΤΙ)
ΑΝΑΡΧΙΑ ΣΑΝ ΜΙΝΙΜΟΥΜ ΑΠΑΙΤΗΣΗ
39. Τ.Θ. 2809 (ΕΞΑΡΧΕΙΑ)
39. Ή διαχωρισμένη συλλογικότητα των αναρχοαυτόνομων μέσα απ'τήν καταστολή των καταλήψεων
40. Ή κυβέρνηση της αλλαγής σήμερα
40. Τό άληθινό πρόσωπο της έξουσίας αποκαλύπτεται καθημερινά

ΕΚΔΟΤΗΣ: Νίκος Μπαλής,
Ζ. Πηγής 64, Άθήνα 145,
τηλ. 36.40.331-64.49.200
ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ-ΚΑΛ.ΕΠΙΜΕ-
ΛΕΙΑ-ΜΟΝΤΑΖ: Έκδ. Άνά-
γραμμα, Ζ. Πηγής 64, Ά-
θήνα 145.
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗ:
Ναπολέων Τζανέτος, Νικη-
φόρου Ουρανοΰ 54, Άθήνα,
τηλ. 36.31.741
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ:
Salckin O. Silab.

ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ:
Ό "ΜΑΥΡΟΣ ΗΛΙΟΣ" είναι
τριμηνιαία έκδοση και τό
τεϋχος αριθ. 2 αντιστοι-
χει στό πρώτο τρίμηνο του
1982 (Ίανουάριος, Φεβ-
ρουάριος, Μάρτιος).

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ, ΣΥΝΕΡΓΑΣΙ-
ΕΣ, ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ: ΜΑΥΡΟΣ Η-
ΛΙΟΣ, ΤΑΧ. ΘΥΡΙΔΑ 2809,
ΕΞΑΡΧΕΙΑ, ΑΘΗΝΑ.

Τό σχέδιο του έξωφύλλου είναι του Κωστή Τριανταφύλλου και τό κολάζ του S. O. Silab. Ή εικόνα της σελίδας 5 είναι λεπτομέρεια από τό σχέδιο "Visions of Ecotopia" της Diane Shatz, πού δημοσιεύτηκε στό περιοδικό "Rain". Οί εικόνες των σελίδων 7, 9 και 11 είναι σχέδια του Cliff Harper, πού δημοσιεύτηκαν στό τεϋχος αριθ. 7 του περιοδικού "Open Road". Ή εικόνα της σελίδας 12 είναι άνω-νωμο χαρακτηριστικό πού δημοσιεύτηκε στην πρώτη σελίδα της πρώτης έκδοσης της "Ουτοπίας" του Thomas More. Ή εικόνα της σελίδας 15 είναι άναπαράγωγή της "Welwyn Garden City": άφισέτα της δεκαετίας του '20 για την νέα κηπούπολη του Ebenezer Howard. Ή εικόνα της σελίδας 18 είναι άναπαράγωγή της σελίδας του τίτλου απ'τό βιβλίο "News from Nowhere" του William Morris. Ή εικόνα της σελίδας 20 είναι άναπαράγωγή άνυπόγραφου πίνακα μέ τόν τίτλο "Allegory of the Nation's Westward Progress" (Lib. of Congress, USA). Οί εικόνες των σελίδων 24, 25, 28, 29, 30, 35, 38, είναι φωτογραφίες πού μās έστειλε ό Κ. Σκιδάλης. Ή φωτογραφία της σελίδας 23 είναι απ'τό περιοδικό "Radikal" (τεϋχος αριθ. 100) και οί φωτογραφίες των σελίδων 31 και 33 είναι του Wolfgang Krolow απ'τό βιβλίο "Instandbesetzer Bilderbuch", πού μās δάνεισε ό Άλέκος Γιανναδάκης.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:
έτήσια δραχ. 400
ένίσχυσης δραχ. 1000
έξωτερικού:
έτήσια/άπλή \$ 10
άεροπορική \$ 12

LIBERTARIAN SOCIALIST ORGANISATION, PO Box 268, Mount Gravatt Central, 4122 Queensland, Australia.
 SELF-MANAGEMENT ORGANISATION, PO Box 332, North Quay, Queensland, Australia.
 LIBERTARIAN WORKERS FOR A SELF-MANAGED SOCIETY, PO Box 20, Parkville 3052, Melbourne, Australia.
 ARCHIPELAG, Box 748, Douglas 99824, Alaska.
 ANTIMITOMANIA, Casilla 46, 1661, Bella Vista, Prov. de Buenos Aires, Argentina.
 LIBERTE, Postfach 86, 1033 Wien, Austria.
 MONTE VERITA, Neustiftgasse 33, 1070 Wien, Austria.
 FREEDOM, 84B Whitechapel High St., London E1 7QX, England.
 BLACK FLAG, Over the Water, Sanday, Orkney, KW17 2 BL, Scotland.
 ANARCHY, 37a Grosvenor Avenue, London N5, England.
 Revolutionair Anarchisties (Kollektief), Oudburg 47, 9000 Gent., Belgium.
 BARBARIE, C.P. 2454, 40.000—Salvador—BA, Brasilia.
 OUR GENERATION, 3981 St. Laurent Bl. Montreal, Quebec H2W 1Y5, Canada.
 LA NUIT, BP 2, Succ. La Cite, Montreal, Quebec H2W 2M9, Canada.
 OPEN ROAD, Box 6135, Sta. G., Vancouver, B.C. V6R 4G5, Canada.
 STRIKE, PO Box 284, Main Sta., St. Catharines, Ontario, L2R 6T8, Canada.
 RAINBOW ANARCHIST OF THE FREE CITY OF CHRISTIANIA, c/o Atlan Anarchos, Tinghuset, Fristaden Christiania, 1407 Copenhagen, Denmark.
 C.N.T., Calle Magdalena 6, 2.0. Madrid-12, Espana.
 BICICLETTA, Nave 12-2a, Valencia-3, Espana.
 A.I.T., c/o Angel Espinosa, Apartado de Correos No 14836, Madrid, Espana.

LE MONDE LIBERTAIRE, 145 rue Amelot, Paris 75011, France.
 VOLONTE ANARCHISTE, Groupe Fresnes-Anthony, 34 rue de Fresnes, Anthony 92160, France.
 IZTOK, c/o Les Amities Franco-Bulgares, 26 rue Piat, Paris 75020, France.

ΑΙΟΛΟΣ, Σόλωνος 114, Αθήνα.
 Α-Ω, Ακαδημίας 57 (Στοά), Αθήνα.
 ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ 31, Κάνιγγος 31, Αθήνα.
 ΒΙΒΛΙΟ-ΠΑΙΔΙ, Σίνα 38, Αθήνα.
 ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ, 'Η. 'Ηλιοῦ 8, Αγρίνιο.
 ΓΚΟΥΤΕΜΠΕΡΓΚ, Σόλωνος 103, Αθήνα.
 ΔΙΕΘΝΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ, Διδότου & Δελφῶν 2, Αθήνα.
 ΔΩΔΩΝΗ, 'Ασκληπιού 3, Αθήνα.
 ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ, Ζ. Πηνῆς 17, Αθήνα.
 ΕΛΛΗ (Μητροπούλου), Πλ. Βικτωρίας, Αθήνα.
 ΕΝΔΟΧΩΡΑ, Σόλωνος 62, Αθήνα.
 ΕΣΤΙΑ, Σόλωνος 60, Αθήνα.
 ΚΟΛΙΟΠΑΠΑΣ, Σόλωνος 66, Αθήνα.
 ΚΟΜΜΟΥΝΑ, Σόλωνος & Σουλίου, Αθήνα.

ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΕΠΑΦΩΝ

CENTRE DE PROPAGANDE ET DE CULTURE ANARCHISTE, BP 21, 94190 Villeneuve St. Georges, France.
 REVUE ANARCHISTE, c/o Ramon Pino, 20 rue Orfila, Paris 75020, France.
 GERMINAL, BP No 7, 80330 Longueau, France.
 UNION ANARCHISTE, 9 rue de l'Ange, 63000 Clermont-Ferrand, France.
 AVIS DE RECHERCHE, BP 53, 75861 Paris Cedex 18, France.
 CAHIERS DE DOCUMENTATION MAX NETTLAU, 15 rue Gracieuse, 75005 Paris France.
 LA RUE, 24 rue Paul-Albert, Paris 75018, France.
 INFOS ET ANALYSES LIBERTAIRES, CES, BP 4030, 34325 Beziers Cedex, France.
 LES CAHIERS NOIRS, ACRATIE, BP 53, 64100 Bayonne, France.
 CENTRE DE DOCUMENTATION ANARCHISTE, c/o CAES, 1 rue E.Bonte, 91130 Ris-Orangis, France.
 L'ANARCHIE, c/o Roger Dorey, 5 allée de la Malletier, 69600 Oullins, France.
 AGORA, BP 1214, 31037 Toulouse Cedex, France.
 Anarkistiryhma, c/o Terttu Pesonen, Neljas Linja 14D 83, 00530 Helsinki 53, Finland.
 LIBERTAD, 6br Schmuck, Postfach 153 1000 Berlin 44, West Germany.
 HAPOTOC, PO Box 10638, 1001 EP Amsterdam, Netherlands.
 HAPOTOC NEWSLETTER, PO Box 175, 7900 AD Hoogeveen, Netherlands.
 INSTITUTE OF SOCIAL STUDIES, Herengracht 262-266, Amsterdam, Netherlands.
 70s FRONT GROUP, 158 Shaukiwan Rd., Hong Kong.
 RIVISTA ANARCHICA, C.P. 17120, 20100 Milano, Italia.
 VOLONTA, viale Monza 255, 20126 Milano, Italia.
 AUTOGESTIONE, C.P. 17127, 20100 Milano, Italia.
 UMANITA NOVA, C.P. 12, 90133 Palermo, Italia.
 GRUPPI ANARCHICI RIUNITI, c/o Germinal, Piazza Matteotti 31, Carrara Italia.

ΠΟΥ ΘΑ ΜΑΣ ΒΡΕΙΤΕ:

ΛΕΣΧΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ, Σόλωνος 84, Αθήνα.
 ΝΙΚΟΛΑΚΗΣ, Πλ. Βικτωρίας, Αθήνα.
 ΟΚΤΩΒΡΙΑΝΑ, 'Ομήρου 3Κ, Λευκωσία, Κύπρος.
 ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ, Ακαδημίας 57 (Στοά), Αθήνα.
 ΠΛΕΘΡΟΝ, Τσιτσα 1, Αθήνα.
 ΠΟΛΙΤΕΙΑ, Ακαδημίας 57 (Στοά), Αθήνα.
 ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ, Γραβιάς 7, Αθήνα.
 ΠΟΡΕΙΑ, Σόλωνος 72, Αθήνα.
 ΡΑΓΙΑΣ, Τσιμισκή 41, Θεσσαλονίκη.
 ΡΗΓΜΑ, Μεραμβέλου 2, 'Ηράκλειο Κρήτης.

ANARCHIST WORKER, 49A Leinster Rd., Dublin 6, Ireland.
 LE LIBERTAIRE, c/o A.S.Miura, 7-4-60, Yachiyodai-kita Yachiyo-shi Chiba 276, Japan.

TIERRA Y LIBERTAD, Apartado Postal M-10596 Mexico 1, D.F.
 EL COMPITA, c/o Omar Cortes Gavino, Apartado Postal 12-818, 03020 Mexico 12DF, Mexico.
 OCEAN IN MOTION, PO Box 876, Auckland, New Zealand.
 OUTTA CONTROL, 7 Winetavern St., Belfast, North Ireland.
 A BATALHA, Apartado 5085, 1702 Lisbon Codex, Portugal.
 A IDEIA, Apartado 3122, 1303 Lisbon Codex, Portugal.
 A VOZ ANARQUISTA, Apartado 40, 2801 Lisbon Codex, Portugal.
 COMUNIDAD, Box 15128, 104 65 Stockholm, Sweden.
 C.I.R.A., Beaumont 24, 1012 Lausanne, Suisse.
 SELF-MANAGEMENT NEWSLETTER, PO Box 2824, Sta. A., Champaign, IL 61820, U.S.A.
 SOCIAL ANARCHISM, Atlantic Center for Research and Education, 2743 W. Maryland Ave., Baltimore, MD 21218, U.S.A.
 BLACK ROSE, PO Box 1075, Boston, MA 02103, U.S.A.
 FRONT LINE, PO Box 21071, Kalorama Sta., Washington D.C. 20009, U.S.A.
 FIFTH ESTATE, 4403 Second Ave., Detroit, MI 48201, U.S.A.
 INDUSTRIAL WORKER, 3435 North Sheffield, Suite 202, Chicago, Illinois 60657, U.S.A.
 NO LIMITS, PO Box 2605, Madison, Wisc. 53701, U.S.A.
 BAYOU LA ROSE, PO Box 9522, Hanahan South Carolina 29410, U.S.A.
 SOIL OF LIBERTY, PO Box 7056, Powerhorn Station, Minneapolis, MN 55407, U.S.A.
 CHICAGO BLACK AND RED, PO Box 5507, Chicago, ILL 60680, U.S.A.
 ON THE LINE, PO Box 692, Old Chelsea Sta., N.Y., NY 10011, U.S.A.
 ANARCHY-A JOURNAL OF DESIRE ARMED, PO Box 380, Columbia, MO 65205, U.S.A.
 COMMENT, PO Box 158, Burlington, VT 05402, U.S.A.
 ANARCHIST NEWS, PO Box 733, Cooper Sta., New York, NY 10003, U.S.A.

ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΗ, Σίνα 7, Αθήνα.
 ΤΖΑΒΑΡΑΣ (ΠΡΟ-ΠΟ), Σόλωνος-'Ομήρου, Αθήνα.
 ΥΑΚΙΝΘΟΣ, Κυψέλης 71, Αθήνα.
 FIFTY-FIFTY, Σκουφά 50, Αθήνα.
 ΦΩΛΙΑ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ, Πανεπιστημίου 25-29, Αθήνα.
 ΧΝΑΡΙ, Κιάφας 5, Αθήνα.
 Στά Περιπέτρα:
 Πλ. Κάνιγγος (μπροστά στην ΕΛΦΙΝΚΟ)
 'Ακαδημίας 95
 ΟΜΟΝΟΙΑ ('Υπόγειος-Στάση Πειραιά)
 Πατησίων & Στουρνάρη (Πολυτεχνείο)
 Πατησίων & Τσιτσα (Πολυτεχνείο)
 Στουρνάρη 5
 Πλ. Κολιάτσου (καί στά δύο)
 Πλ. Αμερικής (καί στά δύο)

ΑΝΑΡΧΙΑ "Η ΘΑΝΑΤΟΣ;

"Όσο βαρύνδουπος και αν φαίνεται ο τίτλος, με αυτό το εισαγωγικό μας κείμενο σκοπεύουμε να ανοίξουμε μία συζήτηση γύρω από την προβληματική της εναλλακτικής ζωής στην οποία είναι αφιερωμένο αυτό το τεύχος. Προβληματική που για τ'αντιεξουσιαστικά κινήματα της Ευρώπης και της Βορείου Αμερικής έχει πρό πολλού ξεπεράσει το στάδιο της συζήτησης και άποτελεί σήμερα αντικείμενο εφαρμογής και πειρατισμού σε πρακτικό επίπεδο. Μολονότι οι περισσότερες από αυτές τις κινήσεις εναλλακτικής ζωής δεν αυτο-προσδιορίζονται ως άναρχικές, γνωρίζουμε ότι άντλούν ά-

πό την παράδοση των ουτοπικών κοινοτήτων και των ελευθεριακών κοινωβίων που είναι στενά συνδεδεμένη με τη δική μας παράδοση, την παράδοση του άναρχισμού. Κι αυτός είναι ένας μόνο από τους λόγους για τους οποίους ενδιαφερόμαστε ν'ανοίξουμε αυτή τη συζήτηση. "Ένας άλλος λόγος, που είναι ο σημαντικότερος και για τον οποίο άναλάβαμε να διατυπώσουμε αυτές τις σκέψεις, είναι ότι αυτή άκριβώς ή προβληματική της εναλλακτικής ζωής μπορεί κατά τη γνώμη μας να θέσει τις βάσεις για την πραγμάτωση των επιθυμιών μας, να πραγματοποιήσει τη συγκεκριμένη σε βάθος άλλαγή

των ύφιστάμενων ανθρώπινων σχέσεων έδω και τώρα: στη δουλειά, στην άγωγή των παιδιών, στη σχέση μεταξύ άντρα και γυναίκας, στη σεξουαλικότητα, στην οικολογία, στους τρόπους και την ήθικη του άγωνίζεσθαι, κτλ. Κι όταν μιλάμε για "άλλαγή της ζωής έδω και τώρα" — έκφραση που έξακολουθούμε να χρησιμοποιούμε μολονότι κατά τις τελευταίες εκλογές χρησιμοποιήθηκε κατά κόρον από τους άπατεώνες της έξουσίας για να καλλωπιστεί τό εκλογικό τους πρόγραμμα, τό πρόγραμμα της θανάτωσης μας στό βωμό της Ιεραρχικής κοινωνίας (ας μήν ξεχνάμε ότι η διεύερση της συγκινησιακής πανούκλας των μαζών παραμένει η καλύτερη έγγυση για τό θάνατο των ανθρώπινων προσωπικότητων) — δεν έννοούμε φυσικά τόν "παροντισμό" των ρεαλιστών της πολιτικής που μεταρρυθμίζοντας τούς θεσμούς μετατρέπουν τό αίτημα για ανθρώπινη ζωή σε διαιώνιση της ζωής των θεσμών σε βάρος των ανθρώπων' ούτε τόν "μελλοντισμό" των θιασωτών της "Επανάστασης" με κεφαλαίο Ε που άκινετοποιημένοι στό παρόν έλπίζουν ότι θά ευπνήσουν ένα πρωί και θά ζούν στην ως έκ θαύματος έμφανισθείσα "μετεπαναστατική" κοινωνία. Έννοούμε ότι — αν η νέα κοινωνία πρέπει να δημιουργηθεί μέσα στό κέλυφος της παλιάς — είναι καιρός ν'άρχίσουμε να θρυμματίζουμε αυτό τό κέλυφος.

"Όταν μιλάμε λοιπόν για "άναρχία ή θάνατο", ξεκινάμε άπ'την άπλή διαπίστωση ότι ζούμε σ'έναν κόσμο άπόλυτα άρνητικό άπέναντι στην ανθρώπινη ζωή, σε έναν κόσμο που μας θανατώνει, που καταστρέφει τή φυσική μας Ικανότητα να δημιουργούμε, να έρωτευόμαστε και ν'άγωνιζόμαστε. Και αυτή την άπλή διαπίστωση τή θεωρούμε ως άυτονόητη πραγματικότητα — ή καθημερινή μας ύπόσταση είναι στην ύπηρεσία του κεφαλαίου και του κράτους, ζούμε και πεθαίνουμε άυστηρά καθορισμένοι από τό κεφάλαιο και τό κράτος, για τό κεφάλαιο και για τό κράτος. Τά προβλήματα, που δημιουργούνται από αυτόν τόν τρόπο ζωής (ή θανάτου): από τή μόλυνση του περιβάλλοντος ως τήν ψυχασθένεια, επιλύονται πάντα με τήν παραπέρα ένίσχυση του κεφαλαίου και του κράτους, δηλαδή δεν επιλύονται άλλά άναπαράγονται σε άκόμα μεγαλύτερη κλίμακα.

"Ας γίνουμε πιό συγκεκριμένοι. Θά παραθέσουμε έν άκραίο παράδειγμα τό όποιο όμως άναφέρεται άμεσα στην καταστροφολογία και τήν συγκινησιακή πανούκλα που διαδίδεται μαζικά τά τελευταία χρόνια ως παράλληλη, λανθάνουσα, ένδογενής σκοπιμότητα της τεχνητά δημιουργημένης "οικονομικής κρίσης".

Τά δύο τρίτα της άνθρωπότητας δεν κατορθώνουν "να χορτάσουν τήν πείνα τους" και, στίς έπόμενες δεκαετίες, καλούνται να πεθάνουν ειρηνικά ή βίαια, άνάλογα με τό αν θά τούς αφήσουν να πεθάνουν ή θά τούς σκοτώσουν' ενώ έμεις παρακολουθούμε αυτό τό θέαμα άπ'τίς γαλάζιες όθονες των τηλεοράσεων καθ'ισμένοι στίς άναπαυτικές πολυθρόνες μας, έντελώς άνισχυροι άλλά Ικανοποιημένοι που ζούμε "έντός των όρίων" του άνεπτυγμένου

καπιταλισμού που φροντίζει τουλάχιστον να μην πεθαίνουν από την πείνα οι ύπηκοοί του. Μπορεί να φαίνεται κάπως άπιθανη αυτή η εικόνα... αλλά πρόκειται για πραγματικότητα την οποία επεξεργάζονται συντονισμένα οι ειδικοί της εξουσίας.

Αυτό ακριβώς το διεθνές πλαίσιο πείνας και βίας (ή κυκλική εναλλαγή "τεχνητή έλλειψη—περιττή αφθονία") καθορίζει τις δικές μας χαρακτηριστικές που κυριαρχούνται από το φόβο, τη ντροπή, την ανασφάλεια, τον τρόμο μπροστά στην πιθανότητα της απόλυτης ενδυναμίας και της σπάνιας. Με αποτέλεσμα να επιτυγχάνεται ο έφησυχασμός για να αποφευχθεί το χειρότερο — έφησυχασμός όμως που βασίζεται στον τρόμο, "τρομάδης" έφησυχασμός (ή τεχνητή κρίση πετρελαίου είναι υπεύθυνη για την ενεργοποίηση του άσυνεδου φόβου, που γίνεται ολοένα πιο κυρίαρχο γνώρισμα των χαρακτηριστικών μας, ότι θα στερέψουν οι πηγές ενέργειας και θα οδηγηθούμε στην πλήρη σπάνια). Δεν παραθέσαμε αυτό το παράδειγμα για να προκαλέσουμε ενοχές στους χορτασμένους ούτε για να επανέλθουμε στην πρωτογενή γλώσσα των αρχών του εργατικού κινήματος, αλλά για να υπογραμμίσουμε ότι — αφού το κράτος, ή ιεραρχία, ή σχεδιοποίηση, ή διακυβέρνηση ανθρώπου από άνθρωπο, εμφανίζονται να έχουν άκρια μέλλον — ο φόβος και η ντροπή ίσως μας ώθουν να ανακαλύπτουμε ολοένα πιο πελατικούς λόγους για να υποκαύμε, να υποτασσόμαστε, να βαδίζουμε στοιχισμένοι σαν καλά φανταράκια όσο κι αν γκρινιάζουμε.

Σχεδόν κάθε μέρα οι άρμόδιοι μηχανισμοί, που βρίσκονται στη διάθεση του κρατισμού, προβάλλουν ένα σωρό πραγματικούς ή τεχνητούς κινδύνους: ή υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος, ή εξάντληση των πλουτοπαραγωγικών πηγών, ή "οικονομική" κρίση, οι επιπτώσεις της αύξησης των επιτοκίων των αμερικανικών τραπεζών, ή υποτίμηση των πραγματικών άμοιβών της εργασίας, ή ανεργία, οι περιεκτικές του κρατικού προϋπολογισμού κτλ. Για ποιο λόγο όμως προβάλλονται αυτοί οι κίνδυνοι; Για να είναι επιτευχθεί ένα μόνο αποτέλεσμα: ο φόβος. Φόβος ότι θα χάσουμε τα λίγα που έχουμε, ότι θα χειροτερέψουν ακόμα πιο πολύ τα πράγματα. Έπομένως: παραίτηση, υποχώρηση και υποταγή στο κεφάλαιο και το κράτος, άποδοχή μιάς κατάστασης ζωής (ή θανάτου) με την οποία όλοι αηδιάζουμε, με την οποία κανείς δεν συμφωνεί. Δέ χρειάζεται να προσπαθήσουμε να πείσουμε τους ανθρώπους ότι δηλητηριάζονται, έξοντώνονται, έξολοθρεύονται, άφανίζονται από το κεφάλαιο και το κράτος; τό ξέρουν. Άλλά δεν πιστεύουν πως είναι δυνατό να γίνει οτιδήποτε για να άπαλλαγούμε άπ'αυτά, να τό ξεπεράσουμε, να ζήσουμε άλλιώς, παράλληλα, ενάντια στο κεφάλαιο και το κράτος. Πιστεύουν πως είναι δυνατό να γίνουν μόνο μεταρρυθμίσεις, δηλαδή συντείες και βραδύρυθμες μικροπρόοδοι για τις όποιες συνήθως άπαιτείται τρομακτική άνάκληση ανθρώπινης ενέργειας και οι όποιες δεν καταλήγουν ποτέ στην πραγματοποίηση της άσθεντικής άλλαγής.

Άπ'την άλλη, δεν πιστεύουν σ'έκείνη την άφνίδια "όργιαστική νύχτα" της επανάστασης, στην "Επανάσταση" με κεφαλαίο Ε, που και αυτή άπαιτεί τρομακτική άνάκληση ανθρώπινης ενέργειας (δηλαδή θυσία) και συνήθως δεν έρχεται ποτέ. Πολλές φορές πάλι, όταν πραγματοποιείται αυτή ή "επανάσταση": είναι χειρότερα από πριν, εντελώς αντίθετα άπ'τά όνειρα και τό ιδανικά που στο βωμό τους θυσιάστηκε ή ζωή. Μ'άλλα λόγια, δεν υπάρχει τίποτα χειρότερο άπ'τίς μεταρρυθμίσεις γιατί, όταν πραγματοποιούνται, δεν άλλάζει τίποτα και δεν υπάρχει τίποτα χειρότερο άπ'την "Επανάσταση" με κεφαλαίο Ε γιατί, περιμένοντας να πραγματοποιηθεί, πάλι δεν άλλάζει τίποτα — κι όταν πραγματοποιείται, όλα άλλάζουν προς τό χειρότερο (φρικιαστικά δείγματα τέτοιων "νικηφόρων Έπαναστάσεων" ζήσαμε και ζούμε στον αιώνα μας).

Πρέπει, έπομένως, να βρούμε έναν τρόπο ζωής που θα μάς επιτρέψει να άποφύγουμε άφενός την παραίτηση και άφετέρου τη θυσία στο βωμό μιάς χαμένης υπόθεσης. Και αυτό είναι πολύ δύσκολο. Δεν υπάρχουν συνταγές για τέτοια πράγματα. Έπιπλέον τό τελευταία χρόνια, ολοένα περισσότεροι άνθρωποι κατορθώνουν να πειστούν ότι κάτι τέτοιο είναι ανέφικτο... χωρίς κράτος, χωρίς κόμμα, χωρίς έκκλησία (πάντα αυτή!) δεν υπάρχει σωτηρία! Οι άντιεξουσιαστικοί πειρατισμοί των δύο τελευταίων αίωνων παρουσιάζονται ως άπιστευμένοι. Κλασικά παραδείγματα: ή Κομμούνια του Παρισιού και ή "Ισπανία" πιο κοντά σε μάς, ή φοιτητική έξέγερση της δεκαετίας του 1960, ο Μάης '68, ή άντικουλτούρα, οι χίπις, τό κίνημα των κοινοβίων, κτλ. Άκόμα και ο ριζοσπαστικός φεμινισμός του σήμερα εμφανίζεται να οδηγείται σε άποτυχία. Και τό χειρότερο: ή άναταραχή, ή άμφισβήτηση, ή κοινωνική άνατροπή χωρίς συνδικάτα, χωρίς κόμματα, χωρίς ήγέτες, εμφανίζεται να είναι πολύ επικίνδυνη, να έχει ως αποτέλεσμα την ένταση της καταστολής, να παίξει τό "παιχνίδι" της δεξιάς κι ένα σωρό τέτοια μαλακίες που είναι της μόδας στα σάλονια της σκληροπυρηνικής άλλά και της "ευρύτερης" άριστερας.

Έκείνο όμως που επιδέξια συγκαλύπτεται είναι ότι αυτές οι υποτιθέμενες άποτυχίες κλόνησαν συνθέμελα τό σύστημα, τό όποιο άναγκάστηκε να έπιστρατεύσει όλες του τις δυνάμεις καταστολής, καταπίεσης κι έπαφομοίωσης για να ξαναβγει στην επιφάνεια. Ότι αυτές οι υποτιθέμενες άποτυχίες υπέσκαψαν την πίστη πάρα πολλών ανθρώπων στο σύστημα. Ποιός πιστεύει σήμερα στην εργασία, στην εκπαίδευση, την οικογένεια, την πολιτική; Άλλά τό ότι δεν πιστεύουν οι άνθρωποι σε αυτά τό πράγματα δεν σημαίνει ότι επιθυμούν κάτι άλλο, ότι οκκοδομούν αυτό τό κάτι άλλο. Η υποχώρηση άπέναντι στο σύστημα και ή παραίτηση έχουν γίνει ο κυρίαρχος τρόπος επιβίωσης στα πλαίσια αυτής της κοινωνίας — κι όταν κατέβει κανείς αυτή την κατηφόρα είναι δύσκολο, πολύ δύσκολο, να την ξαναβεί.

Ίσως έπρεπε, αλλά δεν πρόκειται

έδω να έπωφεληθούμε της εύκαιρίας να σάς εκθέσουμε την "άναρχική θεωρία" βασιζόμενοι στα έργα του Μπακούνιν, του Κροπότκιν και των άλλων κλασικών του άναρχισμού να προσπαθήσουμε δηλαδή να σάς πείσουμε για την όρθότητα των άναρχικών θεωριών και για τη συντριπτική άνωτερότητά τους σε σχέση με τις μαρξιστικές-λενινιστικές-τροτσκιστικές και χριστιανικές θεωρίες. Δέ θα προσπαθήσουμε να σάς πείσουμε ότι ή ιστορία του αιώνα μας δείχνει, χωρίς κανένα περιθώριο για άμφισβολίες, την όρθότητα της σκέψης και της δράσης των άναρχικών. Δέ θα κοπιάσουμε να σάς άποδείξουμε ότι οι ίδεολογίες, οι άρχές και οι πεποιθήσεις των άλλων κινήματων και κομμάτων είναι λαθεμένες επειδή μόνον οι άναρχικοί είχαν κι έχουν δικιο. Στην πραγματικότητα, δεν μάς ενδιαφέρει να άποδείξουμε ότι έχουμε γιολιό γιατί δεν πιστεύουμε στην "άναρχία" με αυτή την περιορισμένη έννοια. Σ'ένα μόνο πράγμα άποσκοπούμε: δέ θέλουμε να πεθάνουμε ζωντανόι, δέ θέλουμε να βλέπουμε ζωντανούς νεκρούς όλους αυτούς που άγαπάμε, όλους αυτούς που γνωρίζουμε και εκείνους που δέ γνωρίζουμε ακόμα.

Και όμως... μπορούμε να ζήσουμε. Πρώτα—πρώτα, με τό να σπάσουμε την άπομόνωση: να δημιουργήσουμε δίκτυα σχέσεων που θα συνδέουν όσους έχουν την ίδια ιστορία και θέλουν να πειραματιστούν, να δοκιμάσουν κάτι άλλο. Πρόκειται ακριβώς γι'αυτό που έμεις οι άναρχικοί ονομάζουμε "όμάδες συγγένειας", δίκτυα άλληλοβοήθειας και άλληλεγγύης. Για τη δημιουργία αυτών των δικτύων δεν χρειάζομαστε άναγκαστικά την έγκριση του κράτους ούτε της νομικής διαδικασίας και τη φιλοσοφία των "έταιρικών μορφών" που άναγνωρίζει ο καπιταλισμός. Δεν έχει σημασία που θα δημιουργήσουμε αυτά τό δίκτυα, μπορούμε να λειτουργήσουμε έτσι παντού: εκεί που δουλεύουμε, στις γειτονίες που μένουμε, όπου ζούμε τη ζωή μας. Με αυτό τον τρόπο, μπορούμε να βιώσουμε από κοινού τις επιθυμίες και τις φαντασιώσεις μας, να δώσουμε και να πάρουμε ύλική και ήθική ύποστήριξη: κι αυτό σημαίνει άληθινή άλλαγή στη ζωή μας. Η επιθυμία πραγματοποιείται όταν κάνουμε κάτι από κοινού για να επιλύσουμε τό κοινό μας προβλήματα και να πραγματοποιήσουμε τό κοινό μας όνειρο.

Ξεκινώντας από τη δημιουργία αυτών των δικτύων σχέσεων, μπορούμε να περάσουμε στην άμεση δράση, να οκκοδομήσουμε αυτό που λέγεται έναλλακτική ζωή: να δώσουμε τις δικές μας λύσεις στα καθημερινά προβλήματα παραμερίζοντας, ξεπερνώντας τό σύστημα με τις δομές του, εκεί που βρίσκόμαστε, σε μικρή ανθρώπινη κλίμακα και σύμφωνα με τό δικά μας γούστα. Όταν χρειάζεται μπορούμε να άπλωνόμαστε, να διευρύνουμε τις ομάδες μας, να όμοσπονδιοποιούμε τό δίκτυά μας για να έχουμε τη δυνατότητα να επεμβαίνουμε, να άλαμβάνουμε δράση σε μεγαλύτερη κλίμακα. Ίδου σύντροφοι ή πορεία που, κατά τη γνώμη μας, πρέπει να ακολουθήσουμε. Προσοχή όμως: είναι μιά πορεία τε-

θλασμένη, με έλιγμούς, πού μερικές φορές καταλήγει σε φαύλο κύκλο. Από τὰ δίκτυα σχέσεων στη δρᾶση, ἀπὸ τὴ δρᾶση στὴν οἰκοδόμηση τῆς ἐναλλακτικῆς ζωῆς: ἀλλὰ τὰ πράγματα δὲν ἐρχονται πάντα ὅπως τὰ θέλουμε. Ὅπως καὶ πολλοὶ ἀπὸ σᾶς, μπορούμε νὰ παρῆσσουμε ἕναν τεράστιο κατάλογο ἀποτυχιῶν: δίκτυα σχέσεων πού κατέρρευσαν, δράσεις πού δὲν εἶχαν κανένα ἀποτέλεσμα, "ἐναλλακτικές δομές" πού δὲν κατάφεραν νὰ ξεφύγουν ἀπ' τὰ πρότυπα τῆς κατεστημένης τάξης πραγμάτων, κτλ.

Κι ὅμως... αὐτὸ εἶναι τὸ ζήτημα. Ἡ ἀναρχία εἶναι πολλές φορές αὐτὸς ὁ συνεχῆς ἀγῶνας, νὰ ξεκινᾷς πάντα ἀπὸ τὴν ἀρχή. Σε τελευταία ἀνάλυση, ποιά ἄλλη ἐπιλογή ἔχουμε; Ἡ ἄλλη ἐπιλογή εἶναι ὁ θάνατος: ν' ἀφεθοῦμε, νὰ παρατηρήσομε, ν' ἀποθέσομε τὴ ζωὴ μας στὰ χέρια τοῦ κεφαλαίου καὶ τοῦ κράτους, νὰ πέσομε θύματα τῶν λαμπλῶν μορφῶν καὶ ἐνσαρκώσεών τους. Πρέπει νὰ διαλέξουμε. Ἡ θά περάσομε τὴ ζωὴ μας (ὥσπου ν' ἀποκτηνοθοῦμε, νὰ ὑποχωρήσομε, νὰ γεράσομε πρόωρα) ἐκτελώντας μιὰν ἐργασία χωρὶς ἐνδιαφέρον, χωρὶς πρωτοβουλία, χωρὶς δημιουργικότητα, σ' ἕνα ἀπὸ τὰ κότερα τῆς μισθωτῆς ἐργασίας πού διευθύνεται ἀπὸ ἕνα ἀπληστο ἀφεντικό καὶ μιὰ ἠλίθια γραφειοκρατία καὶ συνδιευθύνεται ἀπὸ τὸ θεοφοβούμενο συνδικάτο πού ξέρει νὰ σέβεται τὴν κατεστημένη τάξη πραγμάτων. Ἡ ἀντίθετα, θά ὀργανωθοῦμε ἐναντία στοῦ ἀφεντικού καὶ τὸ συνδικάτο γιὰ νὰ ἀλλάξουμε τὴν ἐργασία, τὸ ρυθμὸ τῆς, τὴν ὀργάνωσή τῆς καὶ τὴν τελεολογία τῆς. Ἡ θά ὀργανωθοῦμε σ' ἕνα αὐτόνομο, αὐτάρκες δίκτυο γιὰ νὰ μὴ δουλεύουμε ποτέ ἢ νὰ δουλεύουμε λιγότερο γιὰ τὸ ἀφεντικό καὶ περισσότερο γιὰ τὸν ἑαυτὸ μας, στοῦ δικό μας χώρο, σύμφωνα μὲ τὶς ἀνάγκες τοῦ δικοῦ μας δικτύου. Ἡ θά κλέψουμε τὸ χρόνο πού μᾶς κλέβουν.

Πρέπει νὰ διαλέξουμε. Ἡ θά ζοῦμε σ' ἀπαίσιες πόλεις καὶ νεκρὲς συνοικίες, πληρώνοντας ὑπέρογκα ἐνοίκια γιὰ διαμερίσματα-κλουβιά σὲ κτίρια-φυλακὲς. Ἡ, ἀντίθετα, θά ἰδιοποιηθοῦμε τὸ κτίριο, τὸ δρόμο, τὴ γειτονιά μας* θά ἀναδομήσομε τοὺς χώρους, θά χωρίσομε ἀλλιῶς τὰ κτίρια, θά διαμορφώσομε τὰ σπίτια μαζί μὲ τοὺς γείτονές μας γιὰ νὰ ἰκανοποιήσομε τὶς πραγματικὲς μας ἀνάγκες*

καὶ τὴν ἀνοιξη θά διώξουμε τὰ αὐτοκίνητα ἀπὸ τὸ δρόμο μας, θά τὸν φωτέψουμε μὲ λουλούδια καὶ θά τὸν δώσομε στὰ παιδιὰ μας γιὰ νὰ παίξουν. Πρέπει νὰ διαλέξουμε. Ἡ θά τρώμε τὰ δηλητηριασμένα καὶ πλαστικά σκουπίδια πού μᾶς ταίζουν, ἢ θά ἀρχίσομε νὰ φτιάχνουμε τοὺς δικούς μας συνεταιρισμούς, νὰ καλλιεργοῦμε συλλογικὰ τὴ γῆ, νὰ παράγομε μόνοι μας τὴν τροφὴ μας, νὰ στήνομε αὐτο-διευθυνόμενες κωοπερατίβες μέσα σὲς πόλεις.

Πρέπει νὰ διαλέξουμε. Ἡ θά αὐτοκαταστρεφθοῦμε συναισθηματικὰ συνεχίζοντας νὰ γαμιόμαστε, νὰ ἐρωτευόμαστε, νὰ παντρευόμαστε, νὰ χωρίζουμε ὅπως ὀρίζουν οἱ ἠθικὲς ἐπιταγές τοῦ συστήματος* νὰ ἀραδιάζουμε μηχανικὰ τὰ παιδιὰ μας σὰν θλιβερὲς προεκτάσεις τοῦ ἑαυτοῦ μας καὶ νὰ ἐθίζουμε στὴν ἠλιθιότητα αὐτοῦ τοῦ κόσμου ὡς τὴν ὑποτιθέμενη ἐνηλικίωσή τους* νὰ πεθαίνομε ἀπὸ πληξὴ ἐγκλωβισμένοι στὰ παραδοσιακὰ οἰκογενειακὰ σχήματα καὶ νὰ καταναλώνουμε γιὰ νὰ διασκεδάσομε τὴν ἀνία μας: σὲ κάθε ζευγάρι καὶ ἕνα αὐτοκίνητο, μιὰ ἐγχρωμὴ τηλεόραση, ἕνα πλυντήριο, ἕνα στεγνωτήριο, ἕνα πλυντήριο πιάτων καὶ τὰ χρέη του (σύμβολα τῆς οἰκογενειακῆς εὐτυχίας πού ὑπόκειται ἢ διασφίμιση καὶ εἶναι δυσεῦρετα στὴν ἐπιχειρηματικότητα). Ἡ ἀντίθετα, θά ἐφεύρομε τρόπους (ἐνότητες) καθημερινῆς ζωῆς πού θά δίνουν στοὺς ἀνθρώπους τὴ δυνατότητα νὰ ζοῦν τὴ συναισθηματικότητα καὶ τὴ σεξουαλικότητά τους μὲ μεγαλύτερη ἀνεση, ἐλευθερία καὶ ἀσφάλεια, πού θά ἐπιτρέπουν στοὺς ἐνηλίκους νὰ φροντίζουν συλλογικὰ τὰ παιδιὰ τους. Ὑπάρχουν κι ἄλλοι τρόποι ζωῆς ἐκτὸς ἀπὸ τὸ μονογαμικὸ ζευγάρι ἢ τὸ παρτοζιάρικο κοινόβιο πού ἀναλώνεται μ' ἕνα ἀτέλειωτο ψυχοφάξιμο, παρ' ὅλο πού ὅλοι προσπαθοῦν νὰ μᾶς πείσουν γιὰ τὸ ἀντίθετο.

Πρέπει νὰ διαλέξουμε. Ἡ θά στέλνομε τὰ παιδιὰ μας, ἀπ' τὰ πεντέμισι χρόνια τους, ν' ἀποκτηνώνονται στὰ σχολεῖα τοῦ κράτους ὅπου δὲν μαθαίνουν τίποτα (εἶναι γνωστὸ: οἱ καλύτεροι ἀπόφοιτοι τῶν "ἐκπαιδευτικῶν θεσμῶν" εἶναι ἀναλφάβητοι τεχνοκράτες), ὅπου δηλαδὴ μαθαίνουν μόνο τὴν ὑποταγὴ στὴν ἐξουσία, τὸ σεξισμό, τὶς ταξικὲς προκαταλήψεις καὶ τὸν

σεβασμὸ πρὸς τὴν κατεστημένη τάξη πραγμάτων. Ἡ ἀντίθετα, θά διδάσκομε ἑμεῖς οἱ ἴδιοι τὰ παιδιὰ μας βασιζόμενοι σὲς δυνατότητες τοῦ δικοῦ μας δικτύου ζωῆς* φυσικὰ δὲν εἴμαστε ὅλοι μας δάσκαλοι καὶ καθηγητές ἀλλὰ δὲν εἴμαστε καὶ μαλάκες... κάτι ξέρομε κι ἑμεῖς. Καὶ δὲν ἐνοοοῦμε φυσικὰ ὅτι θά δημιουργήσομε ἕνα παράλληλο ἐκπαιδευτικὸ σύστημα μὲ "ἐπαν-στατικὸ" πρόγραμμα καὶ "ἀνοιχτὴ" παιδαγωγικὴ, ἀλλὰ ἑκατοντάδες, χιλιάδες μικροσυστήματα οἰκονομικῆς ἐνταγμένα στὴ ζωὴ τῶν δικτύων μας, ἀντιστοχολεῖα αὐτο-διευθυνόμενα ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ παιδιὰ καὶ τοὺς ἐνδιαφερόμενους ἐνηλίκους.

Πρέπει νὰ διαλέξουμε. Ἡ θά συνεχίσομε ν' ἀρρωσταίνομε ἀπ' τὸ ὑγειονομικὸ σύστημα τοῦ κράτους, νὰ ἐσαρτώσομε ἀπὸ τὸν παντοδύναμο γιὰ τὸν πατέρα-εἰδικὸ (αὐτὸ τὸν ἀναλφάβητο τεχνοκράτη) καὶ τὴν ἀνεύθυνη, πορωμένη καὶ ἐπικίνδυνη γραφειοκρατία τῶν νοσοκομείων (ἀλήθεια, ἀναρωτηθήκατε ποτέ γιατί ἔχουμε λιγότερους θανάτους ὅταν ἀπεργοῦν τὰ νοσοκομεία;)* νὰ γεννάμε τὰ παιδιὰ μας μὲς τὴ φρικτὴ τῆς βίας, νὰ πεθαίνομε συντριμμένοι ὡς ἄβουλα ὑποχέλια τῶν τεχνολογικῶν ἐπινοήσεων κάτω ἀπὸ τὴν ἐπίβλεψη τῶν τεχνοκρατῶν τῆς ὑγείας. Ἡ ἀντίθετα, θά ξαναμάθομε νὰ θεραπευόμαστε μόνοι μας, μεταξύ μας, στοὺς δικούς μας χώρους* φυσικὰ δὲν εἴμαστε ὅλοι μας γιατροὶ ἀλλὰ δὲν εἴμαστε καὶ μαλάκες... κάτι ξέρομε κι ἑμεῖς: οἱ γιαγιάδες μας ξέρανε περισσότερο γιὰ τὶς ἀρρώστιες ἀπ' τοὺς περισπούδαστους γιατροὺς πού μᾶς πεθαίνουν. Ἡ θά ἀξιοποιήσομε τὶς δυνατότητές μας καὶ θά βροῦμε τὰ μέσα γιὰ νὰ μὴν ἐγκαταλείπομε τοὺς δικούς μας στὰ χέρια τοῦ κράτους — τὰ παιδιὰ μας, τοὺς ἀρρώστους μας, τοὺς τρελοὺς μας, τοὺς νέρους μας ἢ τοὺς ἐτοιμοθάνατους μας.

Πρόκειται γιὰ οὐτοπίες καὶ δνειρα πού εἶναι εὐκόλο νὰ πραγματοποιηθοῦν μὲ τὰ μέσα πού διαθέτομε αὐτὴ τὴ στιγμή, στὴ δικὴ μας ἀνθρώπινη κλίμακα. Μποροῦμε νὰ ξαναρχίσομε νὰ ζοῦμε τὴ ζωὴ σὴ με ρα, τούτῃ τὴ νύχτα... Ἐκεῖνο πού μᾶς ἐμποδίζει νὰ οἰκοδομήσομε τὸ δικό μας κόσμο "ἐκτὸς τῶν ὁρίων" τοῦ κεφαλαίου καὶ τοῦ κράτους, ἢ νὰ ἐπεκτείνουμε τὸ δικό μας κόσμο ὅταν ὑπάρχει ἤδη ἐν σπέρματι, δὲν εἶναι ἡ ἔλλειψη μέσων, ἐθελοντῶν ἢ φαντασίας... εἶναι τὸ κεφάλαιο καὶ τὸ κράτος πού κουβαλοῦμε μέσα μας, πού μᾶς πείθει ὅτι ἡ παθητικότητα εἶναι λιγότερο ὀδυνηρὴ ἀπὸ μιὰ στιγμή ἐλευθερίας, ὅτι ὁ θάνατος εἶναι λιγότερο ὀδυνηρὸς καὶ ἐπικίνδυνος ἀπ' τὴ ζωὴ. Μόνον ἂν ἐνώσομε τὶς δυνάμεις μας, μπορούμε νὰ σιωπήσομε αὐτὴν τὴν ὑποψηφὴ ἐσωτερικὴ φωνὴ πού ψιθυρίζει στὰ αὐτιά μας γιὰ νὰ μᾶς ἀναγκάσει νὰ προτιμήσομε τὸ θάνατο, μόνο ἂν ἐνώσομε τὶς δυνάμεις μας μπορούμε ν' ἀπολαύσομε τὴ μουσικὴ τῆς ζωῆς, νὰ χορέψουμε στοῦ σκοπὸ τῆς.

Σήμερα, αὐτὴν τὴ νύχτα, στὴ δικὴ μας νύχτα πού δὲν ἔχει ἀφεντικά οὔτε δούλους, μπορούμε νὰ ξαναρχίσομε νὰ ζοῦμε.

*Ἰανουάριος 1982

La Nuit-N.M.

ΓΡΑΨΤΕ ΜΑΣ ΤΗ ΓΝΩΜΗ ΣΑΣ, ΤΙΣ ΑΠΩΣΕΙΣ ΣΑΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΡΙΤΙΚΗ ΣΑΣ. ΠΛΗΡΟΦΟΡΕΙΣΤΕ ΜΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΡΑΣΗ ΚΑΙ ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΠΟΥ ΖΕΙΤΕ. Βοηθείστε να απαλλαγούμε από τα οικονομικά μας προβλήματα!!

Τ.Θ. 2809, ΕΞΑΡΧΕΙΑ, ΑΘΗΝΑ.

ΣΑΡΑΚΗΝΙΚΟ

ΜΙΑ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗΣ ΖΩΗΣ

Τό όνειρο γιά μιά καλύτερη ζωή τοποθετείται εύκολα πάνω σ' ένα νησί. Η Ιστορία τών κοινωνικών ουτοπιών είναι πλούσια σέ τέτοιους μακρινούς κόσμους πού δέ βρίσκονται σέ κανένα χάρτη. Καί τό Σαρακήνικο, ως πρίν μερικά χρόνια, ήταν ένα όνειρο. Μέ τή διαφορά όμως όστι σήμερα θέλει νά άναμετρηθεί μέ τήν πραγματικότητα.

Η μετατροπή τής εικόνας τών επιθυμιών σέ συγκεκριμένα σχέδια άρχισε τόν Σεπτέμβριο τού 1978 στή Γερμανία όταν "μιά ομάδα τρελών καί φαντασιόπληκτων" άρχισε νά έπεξεργάζεται τήν ιδέα νά οικοδομήσει μιά νέα ζωή σ' ένα έλληνικό νησί. Μέσω τού ραδιοφώνου καί διαφόρων περιοδικών άναζήτησαν άλλους ένδιαφερόμενους γιά τό έγχείρημά τους. "Υστερ' από ένα χρόνο, ή ομάδα είχε περίπου 200 μέλη τά όποια, άφού ίδρυσαν μιά εταιρεία, κατόρθωσαν ν' άγοράσουν ένα κομμάτι γής στήν Ίθάκη. Κάθε έταίρος συνεισέφερε στό ταμείο τού έγχειρήματος τό ποσό τών 10.000 μάρκων' τά μισά περίπου από τά λεφτά πού μαζεύτηκαν μ' αυτό τόν τρόπο ζοδεύτηκαν γιά τήν άγορά τής γής, τά υπόλοιπα θά χρησιμοποιηθούν γιά τήν πραγμάτωση τού έγχειρήματος. Τό Σαρακήνικο, μιά βραχώδης γλώσσα γής πού έδωσε καί τό ώραίο αυτό όνομα στό έγχείρημα, έγκαταλείφθηκε πρίν δεκαετίες άπ' τούς ντόπιους κατοίκους του. Τώρα "φιλοξενεί" περίπου 50 νέους άποίκους — οί περισσότεροι άπό τούς έταίρους ζούν άκόμα στή Γερμανία.

Οί έπισκεπτες γίνονται μέ χαρά δεκτοί στό Σαρακήνικο άφού προηγουμένως είδοποιήσουν γιά τήν άφιγή τους. Διεύθυνση: Organisationsgruppe, Σαρακήνικο, Βαθύ, Ίθάκη. Έχουν τή δυνατότητα νά λάβουν μέρος σέ ένα μαγευτικό πείραμα. Στή δημιουργία μιάς νέας κοινωνίας πού κανείς δέν ζέρει άκόμα πώς θά είναι. Σ' όσους συμμετέχουν κοινή είναι μόνο ή ανάγκη νά ζήσουν άλλήλως άπ' ό,τι ως τώρα:

"ή επιδιώξη μας είναι νά οικοδομήσουμε μιά κοινότητα πού θά έννοεί τόν εαυτό της ως πραγματική κοινότητα ζωής. Θέλουμε νά ξεφύγουμε άπό τήν κοινωνία τών σκουπιδιών καί τής κατανάλωσης, άπό τήν άπομόνωση τής μικρο-οικογένειας, άπό τά κλισέ τών ρόλων, άπ' τό διαχωρισμό μεταξύ εργασίας καί έλεύθερου χρόνου. Θέλουμε νά ξεφύγουμε άπό τή νοστροπία τής ιδιοκτησίας καί τήν επιδιώξη της. Θέλουμε νά βελτιώσουμε τήν ποιότητα τής ζωής μας. Αυτήν τή δυνατότητα θεωρούμε ότι μας τήν προσφέρει ή ανάπτυξη τής προσωπικότητάς μας μέσα σέ μιά άνοιχτή καί γεμάτη άγάπη συμβίωση τού ένός μέ τόν άλλο. Θέλουμε μιά ζωή πού νά καθορίζεται όσο γίνεται λιγότερο άπό έξωτερικούς παράγοντες καί γι' αυτό επιδιώκουμε μιά όσο γίνεται πληρέστερη αὐτάρκεια" (Απόσπασμα άπό τήν "Αὐτοπαρουσία", 1980).

Κανείς ως τώρα δέν είναι σέ θέση νά πει σίγουρα άν καί πώς είναι πραγματώσιμες οί επιδιώξεις τους. Δέν υπάρχει (άκόμα) καμιά κοινή αντίληψη αλλά άπεναντίας ένα σωρό ιδέες καί προτάσεις γιά πιθανά καί έφικτά βήματα εξέλιξης. Μιά καί τό Σαρακήνικο σχεδιάστηκε εύθύς εξαρχής ως "έγχείρημα γιά τόν καθένα", ή ομάδα είναι πολύ έτερογενής. Οί "άποικοι" προσφέρουν στό έγχείρημα γνώσεις καί ικανότητες άπό πολλούς καί διαφορετικούς επαγγελματικούς τομείς. Αντιπροσωπεύονται όλες οί ηλικίες, άπό 2 ως 64 χρόνων, καί τέλος υπάρχουν στό Σαρακήνικο τόσο πολλές αντίληψεις γιά τή ζωή όσο καί άνθρωποι. Αντιπροσωπεύονται όλες οί νοστροπίες καί ιδεολογίες, άπό τό "κάνω έτσι γιατί έτσι γουστάρω" ως τήν "κατανόηση πρός τήν αναγκαιότητα". Άλλοι θέλουν νά ζήσουν άπό τήν "έργασία τών χειριών" τους καί άλλοι δίνουν προτεραιότητα στήν "πνευματική έργασία". Αυτή ή άνοιχτότητα καί ποικιλία άπαιτεί άπό τόν καθένα μεγάλη άνοχή καί έτοιμότητα γι' αντιπαράθεση, καί δέν αισθάνονται όλοι τόσο δυνατοί γιά νά ανταποκριθούν σ' αυτές τίς άπαιτήσεις.

Πολλοί έταίροι έχουν ήδη εγκαταλείψει τό Σαρακήνικο. Η άποχώρησή τους προξένησε μεταξύ τών άλλων καί μεγάλα οικονομικά προβλήματα, επειδή τά μερίδιά τους στήν εταιρεία πρέπει νά επιστραφούν μέσα σέ ένα χρόνο. Άν λοιπόν είχαν τεθεί έγκαιρα πιό συγκεκρι-

μένοι στόχοι, ίσως ήταν δυνατό νά έχουν προληφθεί όρισμένες δυσκολίες καί συγκρούσεις. Ωστόσο, ή όμοφωνία σχετικά μέ μιάν αντίληψη πού θά είχε διαμορφωθεί στό τραπέζι τής συζήτησης θά είχε πνίξει τή διαδικασία μάθησης στή γέννησή της, αυτήν τή διαδικασία πού δέν είναι περισσότερο άπ' όλα ώθηση στό Σαρακήνικο: ή καθημερινή προσπάθεια νά βρεθεί ένας κοινός δρόμος, ή συνεχής προσπάθεια νά μετατραπούν τά όνειρα σέ πραγματικότητα.

ΚΑΝΕ Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΙΣ

Τό Σαρακήνικο προσφέρει στόν καθένα τή δυνατότητα νά πειραματιστεί' μόνος ή συλλογικά μπορεί κανείς νά δοκιμάσει νέες ή άκόμα καί τρελές ιδέες. Δέν υπάρχουν σταθεροί κανόνες ή νόρμες συμπεριφοράς. Οί έκάστοτε παρόντες άποικοι όρίζουν, λαμβάνοντας πάντα ύπόψη τή συγκεκριμένη κατάσταση, πώς θέλουν νά ζήσουν ό ένας μέ τόν άλλο, ποιός θά άσχοληθεί μέ κάθε δουλειά, κτλ. Αυτή ή διαδικασία λειτουργεί όλη τή μέρα στίς συζητήσεις γύρω άπ' τό τραπέζι τής κουζίνας, στή συλλογική έργασία, στους περιπάτους ή στίς εύκαιριακές εξόδους στό κοντινό χωριό-λιμάνι, τό Βαθύ. Υποχρεωτικές αποφάσεις λαμβάνονται μόνον άπό τή γενική συνέλευση πού γίνεται μιά φορά τήν έβδομάδα. Η άναγνώριση τού ύποχρεωτικού χαρακτήρα μιάς άπόφασης προϋποθέτει τήν ύπαρξη μιάς "ίσχυρης πλειοψηφίας": ό τυπικός καθορισμός τών αναλογιών ψήφων (πού άπαιτείται άπό μιά τέτοια διαδικασία) περιττεύει μιά καί ή έκάστοτε "ίσχυρή πλειοψηφία" πρέπει νά άποδείξει τήν ισχύ της στήν πράξη.

Αποφασιστικό ρόλο σέ αυτό τό θέμα παίζει ή συνεχής προσπάθεια νά έμποδιστεί στό Σαρακήνικο ή δημιουργία μιάς ιεραρχίας. Τυπικά, υπάρχει ένα "προεδρείο τής εταιρείας" αλλά δέν μπορεί νά ένεργεί γιά λογαριασμό τού έγχειρήματος παρά μόνο μέ τή νομική έννοια άφού έτσι άπαιτούν οί νόμοι. Μέσα στό έγχείρημα κάθε γνώμη μετράει τό ίδιο. Ένας πρῶν πρόεδρος τής εταιρείας πού ήθελε νά παριστάνει τόν προϊστάμενο έχει στό μεταξύ άποκλειστεί. Δύο παραδείγματα μπορούν νά δείξουν πώς εφαρμόζεται στήν πράξη, στή διαδικασία λήψης άποφάσεων, αυτό τό ότι οί σκοποί καί οί επιδιώξεις παραμένουν πάντα άνοιχτά καί εύμετάβλητα.

Η γενική συνέλευση γίνεται (χωρίς καμιά ήμερησια διάταξη ή λίστα όμιλητών) μέ καταπληκτική άρμονία. Πρέπει νά αποφασιστεί μιά διαδικασία γιά τό τακτικό πότισμα τών νεοφυτεμένων δενδρυλίων κατά τό ζεστό καί χωρίς βροχές καλοκαίρι. Η πρόταση γιά τήν εκπεριτροπής άνάληψη τών καθηκόντων — ή εύθύνη δηλαδή γιά τό πότισμα ν' αναλαμβάνεται κάθε 14 μέρες καί άπό άλλον — βρίσκει σύμφωνους τούς περισσότερους παρόντες. Έπίσης, ή αναγκαιότητα νά φτιαχτούν πιό πολλές επιφάνειες συλλογής βρόχινου νερού (λόγω τής συνεχούς έλλειψης νερού) είναι σέ όλους προφανής. Η πρόταση νά δημοσιευτεί ό κατάλογος τών όνομάτων τών έταίρων στό μηνιαίο δελτίο αντιμετωπίζεται μέ περισκεψη καί δέ γίνεται άποδεκτή. Τό θέμα τής έναρξης τού σχολείου μένει προσωρινά άνοιχτό' συμφωνία υπάρχει μόνο ως πρὸς τό ότι ή έναρξη πρέπει νά γίνει μέ γιορτή. Η συζήτηση γιά τό χτίσιμο ένός σπιτιού γιά τήν κοινότητα πού άπό βδομάδες διενείρει τά πνεύματα δέν κυλάει πιό καί τόσο άρμονικά. Άλλά μιά καί ή συνέλευση διαλύεται σιγά-σιγά, τό άποτέλεσμα τών διαξιφισμών παραμένει άνοιχτό.

Η επόμενη γενική συνέλευση καταπιάνεται μέ τό αίτημα νά αύξηθεί τό ήμερησιο χρηματικό ποσό κάθε άποίκου. Τό ποσό τών 60 δραχμών πού ισχύει φτάνει γιά τή διατροφή αλλά μακροπρόθεσμα δέν μπορεί κανείς νά ζει μόνο μ' αυτό. Ό,τι άλλο είναι άναγκαίο, έκτός άπό τά τρόφιμα, πρέπει νά τό άγοράζει κανείς μέ δικά του λεφτά. Καί μοιραία όποιος δέν έχει οικονομικά άποθέματα πιέζεται νά πάει γιά λίγο καιρό νά δουλέψει στή

Γερμανία, πράγμα πού σέ τελευταία ἀνάλυση ἀποβαίνει σέ βάρος του ἔγχειρήματος. Κατά συνέπεια, μερικοί ἀπό τούς παρόντες προτείνουν νά αὐξηθεῖ τό ποσό ὡστε νά φτάνει γιά τήν κάλυψη τῶν βασικῶν ἀναγκῶν. Ἄλλοι εἶναι ἐνάντια στήν αὐξηση γιατί τό ἀνοιγμα στό ταμεῖο του ἔγχειρήματος εἶναι ἤδη πολύ μεγάλο.

Ἡ ἐρώτηση: ἀπό πού τελοσπάντων πρέπει νά βγοῦν τά χρήματα; μετατρέπεται ἀπό τή μειοψηφία σέ κατηγορία ὅτι κάποιοι δουλεύουν πολύ λίγο. Ὅ,τι θέλει κανείς νά καταναλάνει συλλογικά θά πρέπει κατ'ἀρχήν νά παράγεται συλλογικά. Ἐνάντια σέ αὐτή τήν ἀποψη διατυπώνεται τό ἐπιχείρημα ὅτι καθένας θά πρέπει νά ἔχει τή δυνατότητα νά δουλεύει ὅσο θέλει, θά πρέπει ὁμως ν'ἀφήνει τούς ἄλλους στήν ἡσυχία τους. Ἀφοῦ δέν ὑπάρχουν ἀκόμα ξεκάθαρες ἀντιλήψεις γιά τό τί πρέπει νά βγεῖ ἀπό τό ἔγχειρημα Σαρακήνικο, πρέπει πρῶτ'ἀπό ὅλα νά ἐξετάζεται τό νόημα αὐτοῦ πού κάνει κάθε φορά κανείς.

Ἡ ὄξυνση τῶν πνευμάτων δίνει ἀφορμή γιά νά ξεθαφτοῦν παλιές συγκρούσεις καί διαφορές. Ἐκτοξεύονται κατηγορίες ἐνάντια σέ μιάν ἀπό τά μέλη ὅτι θέλει νά παριστάνει τό ἀφεντικό, πράγμα πού σύμφωνα μέ μερικούς οὐδέτερος δέν ἰσχύει. Ἡ παράκληση τῆς θιγόμενης νά πάρουν ὅλοι θέση σχετικά μ'αὐτό βρίσκει ψυχρή ὑποδοχή, ἀφοῦ πολλοί προτιμοῦν νά ἐπανέλθουν στό ἀρχικό θέμα τῆς συζήτησης. Ἡ πρόταση νά γίνει ἕνας διακανονισμός μέ βάση τήν ἀμοιβαία ἐμπιστοσύνη, δηλαδή νά δίνονται στόν κάθε ἀποικο ὅσα χρήματα θεωρεῖ ὅτι ἔχει ἀνάγκη, προκαλεῖ ἀνάμικτα αἰσθήματα. Ὡστόσο, ὑπάρχουν πολλοί πού θά ἤθελαν νά τολμήσουν ἕνα τέτοιο πείραμα γιά δυό μήνες. Τελικά, ἐπιτυγχάνεται μιὰ συμφωνία γιά ἀναβολή τῆς συζήτησης ὡστε νά δοθεῖ σέ ὄλους ἡ δυνατότητα νά ξανασκεφτοῦν τίς πιθανές λύσεις.

ΤΟ ΑΥΡΙΟ ΕΙΝΑΙ ΜΙΑ ΑΚΟΜΑ ΜΕΡΑ

Ἄποιος ζεῖ στό Σαρακήνικο διαλέγει ὁ ἴδιος τόν τομέα ἐργασίας του· δυνατότητες ἀπασχόλησης ὑπάρχουν πολλές: στή φάση οἰκοδόμησης του ἔγχειρήματος τό κύριο βάρος πέφτει στή γεωργία, ἀργότερα τό ἔγχειρημα θά ἀσχοληθεῖ κυρίως μέ τή χρησιμοποίηση ἐναλλακτικῶν μορφῶν ἐνέργειας. Φυσικά ἀφοῦ δέν παράγεται ἀκόμα ἐνέργεια, δέν ὑπάρχουν καθόλου μηχανικά μέσα. Τό μεγαλύτερο μέρος τῆς δουλειᾶς πρέπει νά γίνει μέ τά χέρια. Τό μεγαλύτερο ποσοστό τῆς συνολικῆς ἔκτασης εἶναι γεωργικά ἐκμεταλλεύσιμο καί οἱ παλιοί κάτοικοι τό χρησιμοποιοῦσαν γιά τήν παραγωγή δημητριακῶν καί λαχανικῶν. Μετά ἡ γῆ ἔμεινε ἀκαλλιέργητη καί χρησιμοποιήθηκε ὡς βοσκότοπος γιά ἕνα κοπάδι κασίκες. Ἡ ἀνακαλλιέργεια τοῦ ἐδάφους εἶναι δύσκολη δουλειά. Μεγάλες ἐκτάσεις ἔχουν καλυφθεῖ ἀπό θάμνους καί πρέπει νά καθαριστοῦν. Οἱ τοῖχοι πού συγκρατοῦν τίς πεζούλες στό ἀπόκρημο αὐτό ἔδαφος ἔχουν ὡς ἕνα βαθμό πέσει καί πρέπει νά ξαναχτιστοῦν. Στά δυό χρόνια πού ἔχουν περάσει ἀπό τότε πού ἀποικιήθηκε τό Σαρακήνικο, ἔχουν φυτευτεῖ τρία μεγάλα περιβόλια μέ λαχανικά. Τό ἕνα στή χαράδρα, τό δεύτερο στά μισά του ὑψόμετρο τῆς χερσονήσου καί τό τρίτο ψηλά στόν "Κῆπο τῆς Ἐδέμ" ὅπου τό ἔδαφος εἶναι πολύ εὐφορο. Τελευταία φυτεύτηκε πειραματικά κι ἕνα χωράφι μέ δημητριακά. Ἦρχεται ἤδη ἕνα μικρό φυτώριο. θά περάσουν, ὁμως, κάμποσα χρόνια ἀκόμα ὡπου νά βγάλουν καρπὸ τά νεοφυτεμένα ὀπωροφόρα καί ἴσκι οἱ λεῦκες. Τό ἴδιο ἰσχύει καί γιά τά ἀμπέλια, τούς εὐκάλυτους, κτλ.

Ἡ ἀπόδοση τῶν λαχανόκηπων καλύπτει μεγάλο μέρος τῶν ἀναγκῶν τῶν ἀποίκων μέ πλούσια σέ βιταμίνες τροφή. Ἄλλά μόνο κατά τή διάρκειά του βροχεροῦ χειμῶνα. Τό καλοκαίρι τό μεγαλύτερο μέρος τοῦ ἐδάφους

μένει ἀκαλλιέργητο γιατί δέν ὑπάρχουν ἀκόμα ἐγκαταστάσεις γιά πότισμα. Ἡ ἔλλειψη νεροῦ τό καλοκαίρι ἀποτελεῖ ἕνα ἀπό τά σοβαρότερα προβλήματα τοῦ Σαρακήνικο. Ὑπάρχουν βέβαια τρεῖς στέρνες ἀλλά φτάνουν ἴσα-ἴσα γιά νά καλυφθοῦν οἱ ἀνάγκες σέ πόσιμο νερό. Ἡ μικρή πηγή πού ἀναβλύζει ἀπ'τῆ σχισμῆ ἑνός βράχου δέ βοηθάει καί πολύ γιατί τό καλοκαίρι τό νερό της γίνεται γλυφό ἢ ἄλυμρό. Ἡ ἐγκατάσταση ἑνός πλήρους δικτύου γιά πότισμα δέν εἶναι πρὸς τό παρόν δυνατή λόγω τῶν οικονομικῶν προβλημάτων. Ἡ δημιουργία 10 μεγάλων δεξαμενῶν γιά βρόχινο νερό θά πρέπει νά θεωρηθεῖ καλή λύση ἀνάγκης γιά τό ἄμεσο μέλλον.

Ἐπίσης, λόγω τῆς μακρᾶς περιόδου ξηρασίας, εἶναι πολύ περιορισμένη καί ἡ κτηνοτροφία. Ὑπάρχουν 3 γαϊδούρια πού χρησιμοποιοῦνται γιά τή μεταφορά βαρῶν ἀντικειμένων γιατί δέν ὑπάρχει δρόμος στό Σαρακήνικο. Γιά ἀγελάδες δέν ἔπαρκει ὁ βοσκότοπος γιατί τό καλοκαίρι ξεραίνεται τελείως ἡ πρασινάδα. Στό μέλλον ἀνάλογα μέ τίς δυνατότητες, θά προμηθευτοῦν κασίκες ἢ πρόβατα. Γιά τήν ὥρα, οἱ ἀποικοὶ ἀρκοῦνται στίς κότες, τίς γάτες καί τίς μέλισσες. Οἱ γάτες ἔχουν ἀγαλάβει τήν πολύ σοβαρή ἀποστολή νά διώχνουν τά ποντίκια πού στήν ἀρχή φρόντιζαν ἀκούραστα νά τρῶνε καί νά καταστρέφουν τά πάντα, ἀπό πουλόβερ ὡς παιχνίδια καθῶς καί τά ἀποθέματα τροφίμων. Ὑπάρχουν ἔξι κυψέλες μέλισσες πού φτιάχνουν κάμποσο μέλι ἀλλά χρειάζονται ἀκόμα πολλές γιά νά φτάνει τό μέλι γιά ὄλους. Πρέπει νά γίνουν τουλάχιστον δεκαοκτώ κυψέλες γιά νά καλυφθοῦν οἱ ἀνάγκες. Ὅσο γιά τό σφάξιμο τῶν ζῶων ὑπάρχουν συγκρουόμενες ἀπόψεις. Μερικοί φυτοφάγοι ἀπαιτοῦν νά ἀπαγορευτεῖ ἡ θανάτωση ζῶων σέ ὅλη τήν ἐπικράτεια τοῦ Σαρακήνικο. Αὐτή ἡ ἀπαίτηση δέν ἐνθουσιάζει βέβαια τούς ἄλλους πού τούς ἀρέσει νά τρῶνε κρέας. Ὡς τώρα πάντως, οἱ κότες πού δέν κάνουν πιά αὐγά καταλήγουν στήν κατσαρόλα. Λόγω τῆς ποικιλομορφίας καί τῆς ἔκτασης τῶν πρακτικῶν δυσκολιῶν μερικοί ἀπό τούς ἀποίκους δέν πιστεύουν πιά ὅτι θά μπορέσουν νά τραφοῦν ἀπ'τὴν ἀπόδοση τῆς καλλιέργειας τῆς γῆς. Τό γεγονός ὅτι ἡ δουλειά εἶναι τόσο σκληρή συνέβαλε σημαντικά στήν ἀποθάρρυνση καί τήν ἐξάπλωση μιᾶς κάποιας μορφῆς παραίτησης.

Γι'αὐτούς τούς λόγους, ἡ ἀναζήτηση παραπέρα πηγῶν εἰσοδήματος ἀπέκτησε μεγαλύτερη σπουδαιότητα ἀπὸ ὅ,τι ἀρχικά προβλεπόταν. Ἐτσι ἐπιβλήθηκε σχεδόν ἀπὸ μόνη τῆς ἡ σκέψη ν'ἀρχίσουν νά πουλᾶνε ἑλιές μιά καί τά ὀκτακόσια περίπου γέρικά ἐλαιόδενδρα τοῦ Σαρακήνικο παράγον πολύ περισσότερο καρπὸ ἀπ'ὅσο μπορούν

νά μαζέψουν οι κάτοικοι του. Η φασκομηλιά που φυτρώνει σε μεγάλο μέρος της συνολικής έκτασης, μαζεύεται μετά την άνθοφορία, ξεραίνεται, τρίβεται και πουλιέται. Αναπτύσσεται επίσης και η χειροτεχνία: το γνέψιμο, το πλέξιμο και ο άργαλειός κι αυτό πρώτα-πρώτα για εισοδηματικούς λόγους. Σχεδόν όλοι οι Σαρακηνοί (όπως αυτο-άποκαλούνται) συμμετέχουν στην κατασκευή χειροποίητων σκούφων και πουλόβερ. Το ξεδίπλωμα του πλεχτού έχει γίνει βασικό συστατικό της ευχάριστης ατμόσφαιρας των νενικών συνελεύσεων ή των συζητήσεων γύρω απ'τό τραπέζι του καφέ. Μ'αυτό τον τρόπο τὰ μάλλινα προϊόντα τους συμβάλλουν ήδη σημαντικά στη χρηματοδότηση του έγχειρήματος. Μία σχετικά σίγουρη πηγή εισοδήματος είναι και η πώληση πληροφοριών. Πρόκειται προπάντων για τὸ μηνιαίο δελτίο που άπευθύνεται στα μέλη και τὸ ὁποῖο γράφει σχετικά με τὴν εξέλιξη του έγχειρήματος. (Μέλος μπορεί νά γίνει ὅποιος θέλει νά ἐπισκέφεται τὸ Σαρακηνικό ἢ ἐνδιαφέρεται νά παίρνει τακτικά πληροφορίες, χωρίς αὐτὸ νά σημαίνει ὅτι πρέπει νά γίνει καὶ ἑταῖρος. Τὰ μέλη, με μίαν μηνιαία συνδρομή περίπου 250 δραχμῶν, παρέχουν τὴν ὑποστήριξή τους στὸ έγχείρημα.) Ἐκτός ἀπὸ αὐτά, πρόκειται νά γραφτεῖ στὸ μέλλον καὶ ἓνα βιβλίο: κι ἔτσι τὸ Σαρακηνικό θά μπορέσει νά γίνει προσιτὸ σ'ἓνα εὐρύτερο κύκλο ἐνδιαφερόμενων. Γιὰ νά περιοριστεῖ τὸ ἀνοιγμα τοῦ ταμείου, μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ἑταῖρους ἐξακολουθοῦν νά μισθώνουν τοὺς ἑαυτοὺς τους στὴ Γερμανία πρὸς ὄφελος τοῦ έγχειρήματος. Οἱ δυνατότητες νά βρεθεῖ δουλειά στὸ Βαθὺ εἶναι πολὺ περιορισμένες καὶ ἀντιμετωπίζονται με πολλὰς ἐπιφυλάξεις.

Παραπέρα ιδέες ὑπάρχουν πολλές. Ὅρισμένοι ὄνειρεύονται ἓνα ἰχθυοτροφεῖο, ἄλλοι τὴ δημιουργία ἑνὸς κέντρου θεραπείας. Πάντως τὸ κύριο βάρος τῶν σχεδίων γιὰ τὸ μέλλον πέφτει στὴν ἀνάπτυξη τῆς ἐναλλακτικῆς τεχνολογίας:

"Θέλουμε νά δημιουργήσουμε μίαν συνείδηση σέ σχέση με τὴν ἐνέργεια πού νά λαμβάνει ὑπόψη τὸ πόσο σπουδαῖες εἶναι γιὰ μᾶς οἱ δυνάμεις τῆς φύσης. Θέλουμε νά χρησιμοποιήσουμε μόνο μορφές ἐνέργειας πού νά εἶναι ἀνανεώσιμες, νά μὴν ἐπιβαρύνουν τὸ φυσικὸ περιβάλλον καὶ νά μποροῦν νά ὑπαχθοῦν στίς βασικὲς ἀρχές τῶν φυσικῶν κύκλων. Αὐτὸ γιὰ μᾶς σημαίνει: αἰολικὴ ἐνέργεια, ἠλιακὴ ἐνέργεια καὶ biomass¹. Ἡ τεχνολογία καὶ οἱ ἐγκαταστάσεις θά πρέπει νά εἶναι προσιτές καὶ κατανοητὲς σχεδὸν σέ ὅλους καὶ θά πρέπει νά ἐντάσσονται ἀρμονικὰ στὸ τοπίο. Ἀπλὲς συσκευές πού θά πρέπει, ἀποφεύγοντας τὴν ὑπερξειδίκευση, νά κατασκευάζονται ἀπὸ τὸν καθένα, νά ἐπιδιορθώνονται εὐκόλα καὶ νά μὴν εἶναι ἐνοχλητικὲς (θόρυβος, κτλ.) στὴ λειτουργία τους." (Ἀπόσπασμα ἀπὸ τὴν "Αὐτοπαρουσίαση")

Με βάση αὐτὸ τὸ σκεπτικὸ ἔχει προγραμματιστεῖ ἡ χρήση ἠλιακῶν συλλεκτῶν γιὰ θέρμανση νεροῦ καὶ ἀφαλάτωση τοῦ θαλασσινοῦ νεροῦ καθὼς καὶ ἡ κατασκευή ἀνεμόμυλων γιὰ παραγωγή ἠλεκτρικοῦ ρεύματος. Γιὰ τὴν προετοιμασία αὐτῶν τῶν σχεδίων μαζεύονται ἤδη ἀπὸ ἓνα μικρὸ μετεωρολογικὸ σταθμὸ τὰ πιὸ σπουδαῖα στοιχεία σχετικά με τὶς ἀλλαγές τῆς θερμοκρασίας καὶ τὴν ταχύτητα τῶν ἀνέμων. Μιὰ καὶ τὸ Σαρακηνικό διαθέτει τὸ μοναδικὸ μετεωρολογικὸ σταθμὸ στὴν Ἰθάκη ὑπάρχει ἡ ἐλπίδα γιὰ ἐμπορικὴ χρησιμοποίηση τῶν μετεωρολογικῶν στοιχείων.

Ἐκτός ἀπὸ τὰ παραπάνω, ἔχουν γίνει μᾶλλον ἐλάχιστα πράγματα πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνση. Ἐφόσον δὲν ὑπάρχει ἠλεκτρικὸ ρεῦμα — καὶ γιὰ ὅσο διάστημα δὲ θά ὑπάρχει — ὁ φωτισμὸς γίνεται με λάμπες πετρελαίου. Ἡ λειτουργία μιᾶς ἐγκατάστασης παραγωγῆς biomass πού ἐπιχειρήθηκε στὴν ἀρχὴ ἀπέτυχε λόγω τῆς ἐλλείψεως ἀρκετῶν ὀργανικῶν ἀπορριμμάτων. Προσωρινὰ οἱ ἄποικοι μαγειρεύουν με πετρογκάζ ἢ ξύλα. Ἐπάρχει ἤδη μίαν συσκευή πού μαγειρεῖ με ἠλιακὴ ἐνέργεια καὶ ἐνδέχεται νά χρησιμοποιηθεῖ σὰν μοντέλο γιὰ νά κατασκευαστοῦν κι ἄλλες. Τὰ ὀργανικὰ ἀπορρίματα ξεκαθαρίζονται καὶ ἀνάλογα με τὸ εἶδος τους χρησιμοποιοῦνται ἢ ὡς τροφή

γιὰ τὶς κότες ἢ ὡς λίπασμα. Παρ'ὅλα αὐτά, τὸ ὑπόλοιπο τῶν "σκουπιδιῶν" (πού εἶναι καὶ τὸ μεγαλύτερο ποσοστὸ τους) καταλήγει στὸν σκουπιδότοπο τοῦ γειτονικοῦ χωριοῦ ἢ νοοτροπία τοῦ νά πετιοῦνται τὰ λεγόμενα "ἄχρηστα πράγματα" εἶναι ἀκόμα βαθιὰ ριζωμένη στὰ μέλη τῆς ομάδας. Μόλις τώρα ἀρχίζει σιγά-σιγά ν'ἀναπτύσσεται κάποια συνείδηση γιὰ τὸ ὅτι ἡ ἔνταξη στὴν κυκλικὴ διαδικασία τῆς φύσης ξεκινᾷ ἀπ'τὰ μικροπράγματα τῆς καταναλωτικῆς συμπεριφορᾶς:

"εἶναι ἀπαράδεκτο ἀπὸ μέρους μας τὸ γεγονὸς πὼς ὅταν πηγαίνουμε νά ψωνίσουμε στὸ Βαθὺ, ἀφήνουμε νά μπαίνουν τὰ ψώνια μας σέ πλαστικὲς σακοῦλες μόνο καὶ μόνο γιὰ νά μποροῦμε μετὰ νά τὶς χρησιμοποιήσουμε γιὰ τὰ σκουπίδια μας".

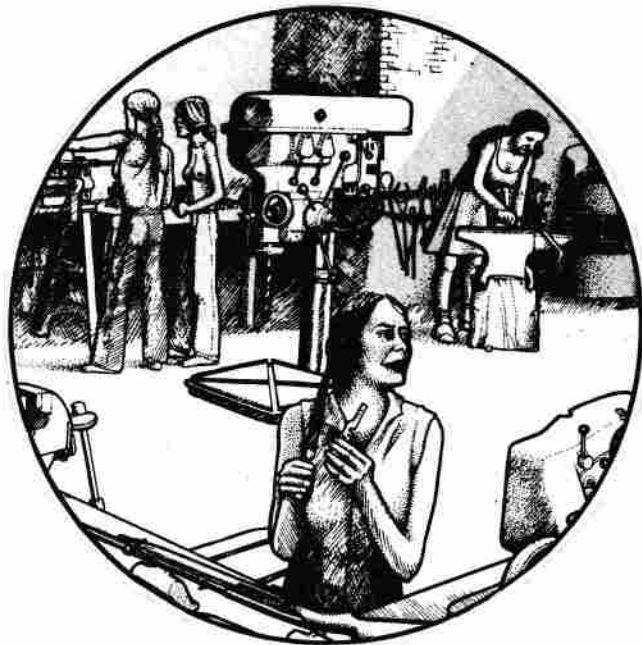
Στὸ Σαρακηνικό, τὰ πάντα ἐξελλίσσονται με βραδύτερο ρυθμὸ ἀπ'ὅ,τι στὴ στρεσαρισμένη βιομηχανικὴ κοινωνία. Τὸ νά μποροῦν νά συνεννοοῦνται τὰ μέλη τῆς ομάδας ἔχει ἀπόλυτη προτεραιότητα σέ σχέση με τὶς ἄλλες ἀναγκαιότητες. Ξέροντας ὅτι ὅλοι ἔχουν φέρει καὶ τὶς ὅποιες μαλακίες τους ἀπὸ τὴ Γερμανία, οἱ Σαρακηνοὶ δίνουν μεγάλη σημασία στὴν ἐλεύθερη ἀνάπτυξη τῆς προσωπικότητος τοῦ καθένα. Μεγάλου σημασίας δίνεται ἐπίσης στὴν ἀπόλαυση μιᾶς χωρίς ἔνταση ζωῆς, στὴ δυνατότητα νά διαθέτει κανεὶς τὸ χρόνο του ὅπως θέλει καὶ νά μὴ δουλεύει καταναγκαστικά. Ἡ συλλογικὴ εργασία εἶναι φυσικὰ ἓνας ἰδιαίτερα σημαντικὸς παράγοντας, εἰδικότερα ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀνάπτυξη τῶν σχέσεων μεταξύ τῶν ἀνθρώπων. Ἀλλὰ στὸ Σαρακηνικό δὲν ὑπάρχει καμιά ὑποχρέωση γιὰ ἀποδοτικότητα, ὅπως δὲν ὑπάρχουν καὶ καθορισμένες ὥρες ἢ χρόνος ἐργασίας.

Ὅ,τι γίνεται γίνεται μετὰ ἀπὸ πολλὴ σκέψη, εἰδικότερα ὅταν μίαν δραστηριότητα δημιουργεῖ ἀνεπανάρπυτες καταστάσεις. Κάθε εργασία πού εἶναι ἀπαραίτητη γιὰ τὸ έγχείρημα ἔχει ἴση ἀξία, χωρίς νά λαμβάνεται ὑπόψη ἂν πρόκειται γιὰ παραγωγικὴ δραστηριότητα (λογουχάρη, ἢ κηπουρικὴ) ἢ γιὰ παροχὴ ὑπηρεσιῶν (λογουχάρη, ἢ φροντίδα τῶν παιδιῶν). Ἐτσι ὁ κάθε ἑταῖρος ἔχει τὴν ἴδια εὐθύνη γιὰ τὴν ἐπιτυχία τοῦ έγχειρήματος. Συμβαίνει, ὅμως, νά μὴν συμπλήρει πάντα τὸ ὑποκειμενικὰ με τὸ ἀντικειμενικὰ ἀναγκαῖο. Ὅποιος ἦταν συνηθισμένος νά δουλεύει κάτω ἀπὸ, ἐξωτερικὰ καθοριζόμενη, πίεση πρέπει νά κοπιᾷ πολὺ ὥσπου νά μπορέσει νά χρησιμοποιήσει με νόημα τὴ δυνατότητα αὐτοκαθορισμοῦ. Πράγμα πού δὲν πρέπει νά σημαίνει ὅτι ἡ ἀσυνήθιστη αὐτὴ ἐλευθερία μπορεῖ νά καταλήξει σ'ἓναν ἀνετο τρόπο ζωῆς σέ βάρος τῶν ἄλλων. Ἡ δυσκολία αὐτὴ μπορεῖ νά ἐμφανιστεῖ ἀκόμα καὶ ὡς ἐσωτερικευμένος καταναγκασμὸς γιὰ ἀποδοτικότητα πού ἐκφράζεται με τὴν τυφλὴ ὑπεραπασχόληση καὶ τὴ χωρίς νόημα ἐνεργητικότητα.

Καὶ τὰ δύο αὐτὰ ἄκρα ὑπάρχουν στὸ Σαρακηνικό καὶ πολὺ συχνὰ τὴ σπᾶνε τὸ ἓνα στὸ ἄλλο. Παρ'ὅλα αὐτὰ δημιουργοῦνται ἓνα σωρὸ διαδικασίες μάθησης καὶ δὲ λείπει ἡ ἐτοιμότητα νά θιχτεῖ καὶ νά τεθεῖ σέ συζήτηση τὸ κάθε πρόβλημα. Τὸ γεγονὸς ὅτι δὲν ὑπάρχουν "κανονισμένες" ὥρες ἐργασίας συμβάλλει ὥστε νά καταργεῖται, καὶ μάλιστα σέ μεγάλο βαθμὸ, ὁ διαχωρισμὸς μεταξύ ἐλεύθερου χρόνου καὶ χρόνου ἐργασίας — σχεδιασμὸς καὶ διεκπεραίωση τῆς ἐργασίας, κοινωνικὴ συνύπαρξη καὶ οἱ λεγόμενες "ἀσχολίες τοῦ ἐλεύθερου χρόνου", ρέουν τὸ ἓνα μέσα στὸ ἄλλο καὶ δὲν ὑπάρχει κανένας διαχωρισμὸς μεταξύ τῆς λεγόμενης "ἐργασίας στὸ σπίτι" καὶ τῆς συλλογικῆς ἐργασίας γιὰ τὸ έγχείρημα. Λογουχάρη, ἢ φροντίδα τῶν μικρῶν παιδιῶν μπορεῖ μερικές φορές νά συνδυαστεῖ με τὴ δουλειά στὴν κουζίνα. Ἐπίσης, μπορεῖ κανεὶς νά τὴ βρεῖ καλύτερα καθαρίζοντας κρεμμυδάκια ὅταν κάποιος ἄλλος δίπλα του παίξει κιθάρα. Σέ ὅποιον θέλει νά κάνει μπάνιο στὴ θάλασσα κάνει καλὸ ἰδιαίτερα τὸ χειμῶνα νά ζεστάνει κάπως τὸ σῶμα του με ἀσκήσεις. Ἐτσι συμβαίνει συχνὰ στὸ Σαρακηνικό νά συνδυάζεται ἡ σκληρὴ σωματικὴ εργασία με ἓνα ἀνακουφιστικὸ καὶ δροσιτικὸ μπάνιο στὴ θάλασσα. Τὴν ὥρα τοῦ βραδινοῦ φαγητοῦ ἓνας σκέφτεται πὼς μπορεῖ νά φτιάξει μόνος του ἓνα ἐκκολαπτήριο ἢ μίαν δεξαμενὴ γιὰ βρόχινο νερὸ. Ἐνας ἄλλος διαβάζει τὸ γράμ-

μα ενός έταίρου που βρίσκεται προσωρινά στη Γερμανία. Το γράμμα περιέχει μερικές πολύ ενδιαφέρουσες προτάσεις για την οργάνωση της μελισσοκομίας που πρέπει να τυπωθούν στο μηνιαίο δελτίο. Αμέσως αρχίζει μία ζωηρή συζήτηση: Μήπως πρέπει να αποκεντρωθεί ή δουλειά στις μέλισσες; Έχει νόημα να δημιουργηθούν ανάλογες μεταβατικές μορφές μεταξύ συγκεντρωμένων ή αποκεντρωμένων τομέων εργασίας; Ή μήπως κάτι τέτοιο θα οδηγήσει σε μεγάλο κομψούζιο;

Απ' την ελεύθερη κατανομή του χρόνου εξαιρείται στο Σαρακήνικο τό σχολείο. Όλοι σχεδόν οι άποικοι συμμετέχουν στη διδασκαλία των 8 παιδιών σχολικής ηλικίας και θεωρείται αυτονόητο ότι η διδακτική δραστηριότητα απαιτεί μία κάποια πειθαρχία. Το πρόγραμμα διδασκαλίας είναι αντικείμενο κοινής επεξεργασίας με τα παιδιά και ως προς τό περιεχόμενο έχει σαν κατευθυντήρια γραμμή τό πρόγραμμα διδασκαλίας του γερμανικού σχολείου στην Αθήνα. Τα παιδιά που είναι 6 ως 8 χρόνων σχηματίζουν μία ομάδα και τά παιδιά που είναι 13-14 χρόνων μία άλλη. Έτσι, ως προς τή δομή των τάξεων, διαμορφώνονται ιδεώδεις συνθήκες μάθησης. Τό μάθημα αρχίζει πάντα με μία ώρα ξένη γλώσσα (αγγλικά και ελληνικά). Ύστερα συγκεντρώνεται σε ένα ειδικό θέμα που ή επεξεργασία του αρχίζει μετά απ' τό πρωινό φαγητό στο "δάσκαλο της μέρας". Αυτό τό είδος μαθήματος εξασφαλίζει τις καλύτερες συνθήκες για τή σύνδεση του θεωρητικού περιεχομένου του μαθήματος με μία πρακτική δραστηριότητα. Τά παιδιά, μέσα στα πλαίσια της εκπαίδευσής τους, συμμετέχουν λογουχάρη στη δουλειά που γίνεται στους λαχανόκηπους. Έτσι δέ μαθαίνουν μόνο τις διαφορές μεθόδους βιολογικής καλλιέργειας της γης αλλά και πώς να ενεργούν υπεύθυνα σύμφωνα με τό πνεύμα του όλου έργου.

Αν ληφθούν υπόψη οι επιφάνειες που μπορούν να καλλιεργηθούν δέ μένει και μεγάλη δυνατότητα έκλογής για τήν τοποθέτηση των μελλοντικών κέντρων της άποικίας. Ένας άλλος περιορισμός είναι ότι τό Σαρακήνικο είναι σεισμογόνος περιοχή και οι ελληνικές υπηρεσίες περιορίζουν στενά κάθε οικοδομική δραστηριότητα. Αρχικά δόθηκαν άδειες μόνο για τό ξαναχτίσιμο των 4 υπάρχόντων έρειπών. Τό θέμα του αν και πότε θα χτιστούν εκεί κατοικίες ή κτίρια για κοινή χρήση προς τό παρόν μένει ανοιχτό. Ανοιχτό μένει επίσης και τό θέμα της κατασκευής δρόμου στο Σαρακήνικο. Από τή μία μεριά, τό άνωμαλο μονοπάτι (που ξαναμαθαίνει τό πρόβλημα σε μερικούς σκουριασμένους της πόλης) συμβάλλει πολύ στο χαρακτήρα της μικρής χερσονήσου. Η κατασκευή δρόμου στην περιοχή θα έφερνε ένα σωρό άλλες πού θα κατέστρεφαν τό ρομαντισμό της άκόμα κι αν υπήρχε τρόπος να κρατηθούν μακριά τά θορυβώδη μηχανοκίνητα. Απ' τήν άλλη, τό άβατο μονοπάτι έμποδίζει τήν μεταφορά βαριών αντικειμένων που είναι επειγόντως άναγκαία. Λογουχάρη, για τις γεωτρήσεις στον "Κήπο της Έδης" χρειάζεται ένα κομπρεσέρ. Επίσης, δέν μπορεί να αποκλειστεί για πάντα ή πιθανότητα να χρειαστεί ή άμεση μεταφορά ενός άρρώστου. Ο σχεδιασμός της μελλοντικής ύποδομής όμως είναι μόνο μικρό μέρος από τά υπάρχοντα προβλήματα. Οι άποικοι του Σαρακήνικου έχουν σκοπό να πραγματώσουν νέες ιδέες όσον άφορά τήν αρχιτεκτονική του κάθε οικοδομήματος. Τά σπίτια πρέπει να έναρμονίζονται με τό περιβάλλον τους. Σύμφωνα μ' αυτή τήν άποψη, πρέπει να μελετηθεί σε βάθος ποιά ύ λ ι κ ά ποιές μορφές ταιριάζουν στο φυσικό περιβάλλον. Είναι αυτονόητο ότι κανείς δέν θα μείνει ίκανοποιημένος με μερικά μεπετονένια κουτιά. Όσο για τό αν θα χρησιμοποιηθούν οι πέτρες που άφθονούν στην περιοχή υπάρχουν σοβαροί περιορισμοί λόγω του κινδύνου των σεισμών και των προδιαγραφών του οικοδομικού κανονισμού (οι έπίσημες προδιαγραφές καθορίζουν συγκεκριμένα τή χρησιμοποίηση μετόν με σκελετό από σίδερο). Τό ξύλο θά ήταν ίσως καλύτερη έναλλακτική λύση αλλά τό ξύλο στην Ελλάδα είναι και λίγο και πολύ ακριβό. Επίπλέον, οι άποικοι δέν συμφωνούν (προς τό παρόν τουλάχιστον) ως προς τήν όμορυσία των επιθυμώμενων κτισμάτων.

Τό πρόβλημα των ύ λ ι κ ώ ν κατασκευών είναι στενά συνδεδεμένο με τό πρόβλημα της μορφής του χώρου κατοικίας. Οι άτομικές επιθυμίες ως προς αυτό τό θέμα έκτείνονται σε ένα εύρύτατο φάσμα και περιλαμβάνουν από έξάγωνα και όκτάγωνα κτίσματα, που έχουν ως πρότυπο τά κελιά των μελισσών, ως πυραμίδες, σφαιρι-

Ο ΣΥΝΕΙΔΗΤΟΣ ΤΡΟΠΟΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ

Η ανάγκη για ένα σπίτι υπάρχει σε κάθε άνθρωπο και αναμφίβολα περιέχει πολύ περισσότερα από μία άπλή έπιθυμία για μία σκεπή πάνω απ' τό κεφάλι. Απ' τήν άλλη, βλέπει κανείς ότι ή μοντέρνα αρχιτεκτονική δέν λαμβάνει υπόψη τό γεγονός ότι "τό είδος των σπιτιών" προκαθορίζει τις κοινωνικές σχέσεις που μόνον αυτές, σε τελευταία άνάλυση, μπορούν να γεμίσουν με ζωή τό "κατοικείν". Η έπιρροή μερικών μορφών κατοικίας στις συνθήκες ζωής της κοινότητας γίνεται αντίληπτή μόνον όταν είναι πολύ άργά πιά. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ή περιοχή Μέρκισες Φίρτελ του Δυτικού Βερολίνου. Στο μεπετονένιο αυτό περιβάλλον, οι άποικισμένοι άνθρωποι άποκοτούν πολύ γρήγορα ένα σωρό ψυχικά προβλήματα.

Σπάνια υπάρχει ή δυνατότητα να συνταιριαστεί από τήν αρχή ή χαρακτήρας μιας όλόκληρης συνοικίας με τις ανάγκες των ανθρώπων που θέλουν να ζήσουν σε αυτή. Στο Σαρακήνικο οι άνθρωποι έχουν συνείδηση αυτής της μοναδικής ευκαιρίας. Πριν διαμορφώσουν όριστικές καταστάσεις μ' όποιαδήποτε χτισίματα παρέχουν στον έαυτό τους τήν πολυτέλεια της ώριμης σκέψης.

"Θέλουμε να καταναλώνουμε συλλογικά ό,τι συλλογικά θά παράγουμε. Σ' αυτό μπορεί να βοηθήσει πολύ μία συγκεκριμένη μορφή κατοικίας. Έπομένως, ή ύποδομή που θά οικοδομήσουμε θά είναι χωριστά δάκια όπου, έκτός από τις συλλογικές έγκαταστάσεις, θά παρέχεται στον καθένα και ή δυνατότητα να πραγματώσει τις έπιθυμίες του ως προς τό θέμα "κατοικία". Τό αν αυτό θά γίνει άτομικά ή όμαδικά είναι μία άπόφαση που θά ληφθεί απ' τόν καθένα ξεχωριστά." (Απόσπασμα απ' τήν "Αυτοπαρουσίαση")

κά κτίσματα και σπηλιές στη γη και τους βράχους. Έκτος απ'αυτά, υπάρχουν και μερικοί που θέλουν να κατοικήσουν σε "παλιομοδίτικα κτίσματα" με τέσσερις τοίχους.

Η δόμηση του έργου σε αποκεντρωμένες ομάδες-κουζίνες ανταποκρίνεται στην ανάγκη για προσιτές και προσβάτες καμινότητες αλλά εμπεριέχει και τον κίνδυνο των ανταγωνιστικών τρόπων συμπεριφοράς. Αλλά για αυτό ακριβώς κάθε ομάδα-κουζίνα έχει το δικό της λαχανόκηπο και από το περίσσειμα της σοδειάς της δίνει στις άλλες ομάδες. Ωστόσο, δεν έχει αποφασιστεί ακόμα "αν μπορεί κανείς να πάρει κάτι από ένα λαχανόκηπο όταν δεν είναι παρόν κανένα μέλος της αρμόδιας ομάδας". Έτσι, εκφράζεται από μερικούς και η επιθυμία για οικονομική αποκέντρωση του έργου. Με αυτή την επιθυμία για αποκέντρωση συνδέεται και η έλπιδα για καλύτερο έλεγχο των αποτελεσμάτων της εργασίας με στόχο το πιο ανεπτυγμένο αίσθημα ευθύνης του ατόμου απέναντι στο έργο. Η μεγαλύτερη οικονομική αυτονομία κάθε ομάδας-κουζίνας θα μπορούσε ίσως να συμβάλει στο ξεπέρασμα των δεδομένων ανισοτήτων. Ωστόσο, δεν μπορεί να αποκλειστεί ότι τα σχετικά μέτρα (τραβηγμένα στα άκρα) ενδέχεται να φέρουν το αντίθετο αποτέλεσμα και να προκαλέσουν τη δημιουργία ανισων αναλογιών κατοχής. (Η Τζόαν Γκάλντοουκ βλέπει τη λύση του πρόβληματος στην προσπάθεια να γίνεται η αυτάρκεια αποτελεσματική σ'ολοένα περισσότερα επίπεδα. Η συγκεντροποίηση και η αποκέντρωση δεν αποτελούν, όσον αφορά αυτό το θέμα, δυο ανταγωνιστικές αντιφάσεις αλλά δυο εξίσου απαραίτητους πόλους του αὐτο-εφοδιασμού.) "Ό,τι και να γίνει, η λύση που θα βρεθεί θα πρέπει να βασίζεται στην αμοιβαία εμπιστοσύνη. Οι υπάρχουσες προϋποθέσεις ευνουούν κάτι τέτοιο: το Σαρακήνικο δεν είναι απαλλαγμένο από συγκρούσεις και μικρότητες" αλλά ακόμα και η πιο μεγάλη διαφορά απόψεων δεν μπορεί να κλονίσει την πεποίθηση των διαφωνούντων ότι "θα γαλιαστούν αν έρθει κάποιος και πει "Ξέρεις δε νιώθω καλά". Αυτό το υγιές μείγμα ειλικρινούς ετοιμότητας για αντιπαράθεση και ειλικρινούς συμπάθειας καθορίζει τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζει ο ένας τον άλλο μέσω της κοινότητας. Σπάνια συναντιώνται δυο άποικοι χωρίς να ανταλλάξουν μερικές κουβέντες. Όλοι έχουν τον άναγκαίο χρόνο, τόσο για τους άλλους όσο και για τον εαυτό τους.

Η σημαντικότερη ώρα στο Σαρακήνικο είναι η ώρα της άφιξης του καραβιού. Άργα το απόγευμα μπορεί να το δει κανείς που κατευθύνεται προς την Κεφαλλονιά. Μισή ώρα πριν φτάσει στο βαθύ, περνάει ακριβώς μπροστά απ'το Σαρακήνικο. Πολύ συχνά, αυτή την ώρα, οι άποικοι βρίσκονται σε ηλεκτρισμένη ατμόσφαιρα αναστάσης ή στο δρόμο για το λιμάνι για να υποδεχτούν τους φίλους τους. Οι "τελετές" υποδοχής κι αποχαιρετισμού είναι πιά ένας από τους "αγγραφους νόμους" του Σαρακήνικου.

Τά παιδιά βρίσκουν στο Σαρακήνικο σχεδόν παραδεισένιες συνθήκες ζωής. Ειδικά τα πιο μικρά "είναι ήδη χαμένα για τον κόσμο των πολυκατοικιών". Δεν υπάρχει κανένας περιορισμός ως προς την ανάπτυξη της φαντασίας τους. Από πολύ νωρίς, μαθαίνουν να στέκονται στα δικά τους πόδια και να αποφασίζουν μόνα τους για τα θέματα που τα αφορούν. Σχεδόν όλοι οι ενήλικοι αισθάνονται λιγότερο ή περισσότερο υπεύθυνοι για όλα τα παιδιά. Δίνεται βέβαια κάποια προσοχή στους οικογενειακούς δεσμούς" ωστόσο, τα παιδιά μπορούν να έχουν να περάσουν μερικές μέρες με τους φίλους τους. Απ'την άλλη, μπορούν και οι γονείς να φεύγουν κάπου κάπου μόνοι τους χωρίς να φοβούνται μήπως συμβεί κάτι στα παιδιά. Δεν υπάρχουν όμως (κανένας παράδεισος δεν είναι τέλειος) πολλές πιθανότητες επαφής με συνηθισμένους και αυτό μπορεί να δημιουργήσει προβλήματα ιδιαίτερα για τα πιο μεγάλα παιδιά. Έχουν γίνει πολλές προσπάθειες για να βελτιωθεί η επαφή με τα παιδιά του νησιού αλλά απέτυχαν ως τώρα λόγω των γλωσσικών δυσκολιών. Γι'αυτό το λόγο μερικοί θεωρούν κάπως στενόμυαλη τη μη παρακολούθηση των μαθημάτων κά-

ποιο ελληνικού σχολείου μολονότι η παιδαγωγική προσπάθεια του Σαρακήνικου έχει άλλη ποιότητα.

ΖΕΙ ΚΑΝΕΙΣ ΕΤΣΙ: Ο ΕΝΑΣ ΠΛΑΪ ΣΤΟΝ ΑΛΛΟ

Η σχετική απομόνωση των παιδιών είναι ένδειξη μιας κατάστασης που σε ηπιότερη μορφή υπάρχει σε όλο το Σαρακήνικο: η "γερμανική" άποικία, αν δεν βελτιωθούν οι σχέσεις με τους ντόπιους, κινδυνεύει να γίνει ένα εξωτικό γκέτο. Το Σαρακήνικο, όσον αφορά την ένταξη του σ'ένα καινούριο περιβάλλον, έχει τις ίδιες ακριβώς δυσκολίες που έχουν όλες οι κοινότητες οι οποίες ξεφεύγουν απ'τις κοινωνικές νόρμες και για αυτό γίνονται αντικείμενο της προσοχής των υπολοίπων. Επιπλέον, η προσοχή των ντόπιων γειτόνων δεν εστιάζεται μόνο στον άσυνήθιστο και ξένο για τα δικά τους πρότυπα τρόπο ζωής αλλά και στο γεγονός ότι οι νέοι άποικοι είναι άλλοδαποι.

Τί θα συνέβαινε σε αντίστροφες συνθήκες, αν δηλαδή αποφάσιζαν ξαφνικά περίπου διακόσιοι Έλληνες να κάνουν μια άποικία στο δάσος της Βαυαρίας; Είναι σίγουρο ότι δε θα συναντούσαν την ίδια φιλόξενη διάθεση με την οποία γίνεται δεκτός ένας ξένος στην Ίθάκη. Με βάση αυτό το σκεπτικό έγινε και η εγκατάσταση της γερμανικής άποικίας στην Ελλάδα, μολονότι υπήρξαν και κάποια εμπόδια" φυσικά, σημαντικό ρόλο έπαιξε και ο πόθος για τον ηλιόλουστο νότο:

"Για τους πιο πολλούς από μας είναι πολύ σημαντικό να δοκιμάσουμε έναν εναλλακτικό τρόπο ζωής. Το που είναι δευτερεύον. Όμως, ο ήλιος του νότου είναι ήδη ένας σημαντικός παράγοντας — να μπορείς δηλαδή να περνάς μεγάλο μέρος της ζωής σου έξω, κτλ. — όπως επίσης και η νοοτροπία των Ελλήνων που ελπίζουμε ότι θα είναι αρκετά ευνοϊκή προς τους σκοπούς μας... Πιστεύουμε ότι δεν είναι άδικο (νεο-άποικιοκρατία) το ότι έχουμε αγοράσει ελληνική γη. Λόγω της συνεχούς άστυφιλίας στην Ελλάδα, η γη ήταν άκαλλιέργητη... όσο για μας, δε θεωρούμε σημαντικό το ποιός κατέχει τη γη αλλά το αν γίνεται σωστή χρήση της. Έπιπλέον, έχουμε καλές σχέσεις με τους Έλληνες γειτόνες μας." (Απόσπασμα από την "Αυτοπαρουσίαση")

Ο ελληνικός τύπος άσκησε έντονη κριτική για το "όλοκληρωτικό ξεπούλημα της ελληνικής γης" που έγινε δυνατό μόνο λόγω των άσφαλειών των σχετικών νόμων. Η μομφή στράφηκε, όμως, μόνο εναντίον της βλακειάς των άρθρων υπηρεσιών και άφησε ήσυχους τους γερμανούς άποίκους που έπωφελήθηκαν από τα κενά των νόμων. Τά κίνητρά τους έγιναν αντικείμενο καλόπιστης κριτικής:

"Αν αυτό το χωριό μείνει μια περιορισμένη μειοψηφία και το μόνο που θέλουν οι κάτοικοί του είναι πράγματι το να ζήσουν μια φυσική ζωή, το πείραμα παρουσιάζει γενικό ενδιαφέρον. Θα γίνει όμως κάτι τέτοιο;" ("Οικονομικός Ταχυδρόμος", 25 Οκτωβρίου 1979 — μεταφράστηκε και δημοσιεύτηκε στο μηνιαίο δελτίο του Σαρακήνικου: INFO 2, Ιανουάριος 1980.)

Οι ντόπιοι αντιμετώπισαν ανοιχτόμυαλα και με διάθεση να βοηθήσουν το έργο. Από τότε που έγινε γνωστό ότι οι άποικοι προσπαθούν να μάθουν ελληνικά, πολλοί ντόπιοι προσπαθούν να ενισχύσουν το ζήλο τους για μάθηση αποφεύγοντας να χρησιμοποιούν τις αγγλικές τους γνώσεις όταν έρχονται σ'επαφή μαζί τους. Αλλά οι άποικοι μπορούν να χρειαστεί να συνηθιστούν στοιχειώδως στα ελληνικά, όχι όμως και να συζητήσουν. Συνεπώς, "ζει κανείς έτσι: ο ένας δίπλα στον άλλο, ανταμώνουν όταν κάνουν τα ψώνια τους αλλά γενικά έχουν έ-

λάχιστες σχέσεις". Δεν είναι παράξενο λοιπόν πού οι Έλληνες μόνο μέ άβεβαιότητα και περισκεψη συμμερίζονται τό έγχειρημα. Κανείς δεν ξέρουρα τί γίνεται στό Σαρακήνικο και από τί ζουν εκεί οι άνθρωποι. Έπιπλέον, έξωτερικεύεται ένα μείγμα άπορίας και θαυμασμού για τίς κατοικίες-σκηνές. Οι ντόπιοι πολύ διαστακτικά επισκέπτονται τό Σαρακήνικο μολοντί υποδέχονται τούς ξένους μέ μεγάλη εύχαρίστηση. Τά παιδιά, όμως, έρχονται τό καλοκαίρι στην παραλία για να κολυμπήσουν. Άπ'τήν άλλη, οι άποικοι ξέρουν καλά ότι άπλά και μόνο ή παρουσία τους προξενεί μία βίαιη ρήξη στις συνήθειες του τόπου. Ειδικότερα, ή παρουσία τους θέτει σε άμφισβήτηση την άντρική κυριαρχία στο κάφενείο. Οι γυναίκες του Σαρακήνικο μπορεί να διατάζουν (άκόμα) να πάνε άλλα τελικά πηγαίνουν. Οι μαθητές του ελληνικού σχολείου βαδίζουν στο δρόμο στοιχισμένοι σε γραμμές ανά δύο ενώ, απ'τήν άλλη, τά παιδιά του Σαρακήνικο (πού μεγαλώνουν έλευθεριακά) δεν φέρονται σαν άγγελούδια, άκόμα και στο Βαθύ. Ό γυμνασιός δεν συμβαδίζει και τόσο μέ τίς ελληνικές άντιλήψεις περί ήθικης και οι άποικοι ένοχλούνται άφορητα απ'τό κυνήγι και τίς ντουφεκίες ενάντια στα πουλιά. Αύτές οι άντιθέσεις δεν είναι δυνατό να μην έχουν συνέπειες. Υπάρχει όμως ή έλπίδα πως, άντί να λειτουργήσουν καταστροφικά, θα μπορούσαν να συμβάλουν σε μία γόνιμη άνταλλαγή έμπειριών.

Μέ αυτό τό πνεύμα γίνεται μία φορά τό χρόνο μία κοινή συνάντηση πού προσφέρει και στις δύο πλευρές τή δυνατότητα να συζητήσουν μέ τό γείτονα τά έμφανιζόμενα προβλήματα. Έπιπλέον, άναπτύσσονται όλοένα πιο πολλές μορφές συνεργασίας στους διάφορους τομείς εργασίας — λογουχάρη, στην έπεξεργασία των έλιών, καθώς και στον τομέα τής υγείας: όταν δωρήθηκε στο Βαθύ ένα γερμανικό άσθενοφόρο οι πρώην νοσοκόμες οι οποίες ζούν στο Σαρακήνικο εξήγησαν στους Έλληνες τόν χειρισμό των διαφόρων όργάνων. Όλες οι έμπορικές ένέργειες στο Σαρακήνικο διέπονται απ'τήν αρχή ότι θα πρέπει να άποφεύγεται ο άνταγωνισμός μέ τούς Έλληνες γείτονες. Δηλαδή, γίνεται προσπάθεια για άμοιβαία έμπιστοσύνη και όσον άφορα τίς σχέσεις του Σαρακήνικο με τό περιβάλλον του. Σ'αυτή τή βάση, μακροπρόθεσμα, είναι δυνατό να άναπτυχθούν φιλικές σχέσεις άνάμεσα στους τόσο διαφορετικούς γείτονες, σχέσεις απ'τίς οποίες μπορεί να προκύψει άξιόλογη ώθηση και για τίς δύο πλευρές.

ΚΟΝΤΑ ΣΤΗΝ ΑΣΚΟΝΑ

Τό όνειρο για μία καλύτερη ζωή δεν έχει πραγματοποιηθεί άκόμα στο Σαρακήνικο. Η ύπερκατανάλωση τής βιομηχανικής κοινωνίας άντικαταστάθηκε μέ τή σχετική φτώχεια τής κοινότητας πού βρίσκεται άκόμα στο στάδιο του "γίνγεσθαι". Λείπουν πολλές έγκαταστάσεις οι οποίες θα μπορούσαν να συμβάλουν στην πραγμάτωση του αυτο-έφοδιασμού μέσα στα όρια του άντικειμενικά έφικτού. Άπ'τήν άλλη, οι άτομικές άνάγκες άπαιτούν κάποια ίκανοποίηση και δεν άνέχονται παραπέρα περιορισμούς προς όφελος του έγχειρήματος. Η επιστροφή στη φειδωλή φύση δεν όδήγησε κατ'άνάγκη στην έγκατάληψη του άστικού τρόπου ζωής. Η άπαίτηση κάθε άτόμου για έλεύθερη άνάπτυξη τής προσωπικότητάς του δικαιολογεί και τήν έπιβολή προσωπικών ένδιαφερόντων* όπως άκριβώς και ή προσπάθεια για κατανόηση μιας άντίληψης θεωρείται σαν βασική άνάγκη όλων των συμμετεχόντων.

Παρ'όλα αυτά, υπάρχει ΚΑΤΙ πού ζει, κάτι πού δύσκολα μπορεί να συλλάβει κανείς, κάτι πού είναι δύσκολο να περιγραφεί. ΚΑΤΙ πού ζει μέσα από τίς δυναμικά έκφραζόμενες διαμάχες πού άντιμετωπίζουν σοβαρά κάθε έρώτηση άκόμα κι αν, μέ τήν πρώτη ματιά, φαίνεται ότι δεν έχει μεγάλη σημασία. ΚΑΤΙ πού ζει μέσα σε μία έπίμονη έχθρότητα ενάντια σε βασικές άρχες, αλλά πού τόσο συχνά όδηγεί σε λύσεις πού έκπλήσσουν. ΚΑΤΙ

πού ζει μέσα στην έμπειρία ότι τό Σαρακήνικο φέρνει στον καθένα μία φάση μελαγχολίας πριν πάρει τήν άπόφαση να μείνει. ΚΑΤΙ πού ζει μέσα στις οικογενειακές μορφές συναναστροφής πού μαρτυρούν ότι ο καθένας ξέρει τά δδύνατα σημεία του άλλου, αλλά και ότι — μολοντί πού και πού χρησιμοποιούνται για να πληγωθεί κάποιο απ'τά μέλη — κανένας δεν έγκαταλείπει τό σύτροφό του σε μία δύσκολη στιγμή.

Μέ τή μορφή τής πιο βαθιάς παραίτησης επικρατεί στο Σαρακήνικο ή πεποίθηση ότι όλα μπορούν να γίνουν καλύτερα. Στόν πιο άτομικιστικό έγωκεντρισμό κρούβεται ή φροντίδα και ή προσπάθεια για τή γέννηση μιας έλεύθερης ανθρώπινης κοινωνίας.

Πολλά πράγματα στο Σαρακήνικο θυμίζουν τή χρυσή εποχή του Monte Verita² (κοντά στην Άσκόνα) και ένδέχεται τό έγχείρημα να είναι καταδικασμένο όπως και εκείνο. Κανένας δεν μπορεί να έγγηθηεί για τήν ύπαρξη του Σαρακήνικο μετά από ένα χρόνο. Παρ'όλα αυτά, είναι σύγουρο ότι τό πείραμα άξίζει τόν κόπο. Διδάσκει, άκόμα και μέσα από τίς έλλείψεις ή τά λάθη του, ότι μπορεί να πραγματοωθεί κάτι πού θεωρείται ως άνέφικτο. Αύτή ή διαδικασία μάθησης, στην όποία συμμετέχουν πολλοί, θα ζήσει είτε στο Σαρακήνικο είτε κάπου άλλο.³

{Μετάφραση: Κώστας Σκιδάλης}

1. Η έγκατάσταση biogas παράγει, μέ πρώτη ύλη όργανικά άπορρίμματα, μεθάνιο για θέρμανση, μαγείρεμα και γενική οικιακή χρήση καθώς κι όργανικά λιπάσματα για καλλιέργειες. (Σ.τ.Μ.)
2. Τό "Monte Verita" είναι μία έλευθεριακή κοινότητα των άρχων του αιώνα μας πού έγινε στη Lago Maggiore, κοντά στην Άσκόνα. (Σ.τ.Μ.)
3. Τό κείμενο αυτό γράφτηκε από μίαν επισκέπτρια πού έμεινε ένα διάστημα στο Σαρακήνικο. Έκφράζει, όμως, τήν πλειοψηφία των άποίκων και δόθηκε απ'τους ίδιους για να μεταφραστεί και να δημοσιευτεί στα ελληνικά. Έλπίζουν ότι θα συμβάλει στη δημιουργία σχέσεων μέ τούς Έλληνες όμοϊδεάτες τους. Όποιος θέλει να έπισκεφτεί τό Σαρακήνικο πρέπει να στείλει γράμμα — καλό είναι να στείλει γραμματόσημο για τήν άπάντηση — στα γερμανικά ή στα άγγλικά στη διεύθυνση: "Organisationsgruppe", Σαρακήνικο, Βαθύ, Ίθάκη. Οι επισκέπτες πληρώνουν 180 δραχμές τήν ήμέρα και οι άποικοι περιμένουν από αυτούς συμμετοχή και βοήθεια στις καθημερινές εργασίες. (Σ.τ.Μ.)

ΟΥΤΟΠΙΑ

Η ΑΝΑΤΡΕΠΤΙΚΗ ΦΑΝΤΑΣΙΑ

Amedeo Bertolo

{Τό κείμενο πού ακολουθεῖ εἶναι μιά ἀπό τίς εἰσηγήσεις πού ἐγίναν στό συνέδριο μέ τόν γενικό τίτλο "Ἡ Λειτουργία τῆς Οὐτοπίας", τό ὁποῖο πραγματοποιήθηκε στό Μιλάνο (26-27 Σεπτεμβρίου 1981) καί ὁργανώθηκε ἀπό τό Κέντρο Ἑλευθεριακῶν Μελετῶν "Τζουζέππε Πινέλλι" (Centro Studi Libertari "Giuseppe Pinelli", viale Monza 255, 20126 Milano, Italia).}

"Ἐνας ἀτλαντάς πού δέν περιέχει τήν Οὐτοπία δέν ἀξίζει νά τοῦ ρίξεις οὔτε μιά ματιά, ἀφοῦ δέν ἔχει τόν μόνο τόπο στόν ὁποῖο πάντα ἤθελε νά φτάσει ἡ ἀνθρωπότητα" κι ὅταν θά τόν πλησίαζε ἡ ἀνθρωπότητα, θά γύριζε τό βλέμμα της ἄλλου καί, ἀνακαλύπτοντας ἕναν ἀκόμα καλύτερο τόπο, θά σήκωνε πανιά γιά κεῖ. Ἡ παλιά αὐτή χώρα, τό παλιό ἐγκαταλελειμμένο νησί θά ἔχανε τότε τό ὄνομά του, δέ θά λεγόταν πιά οὐτοπία." {Ο. Οὐάλντ}

1. Διαδοχικά, ἡ οὐτοπία γνώρισε περιόδους αἴγλης καί περιόδους ἀφάνειας, περιόδους δηλαδή κατά τίς ὁποῖες κυριαρχοῦσαν οἱ θαυμαστές της ἢ οἱ συκοφάντες της. Ἔτσι κι ἄλλιως, ὅμως, οὔτε οἱ πρῶτοι οὔτε οἱ δεῦτεροι λείπουν ποτέ: πάντα ὑπάρχουν, δηλαδή, τόσο αὐτοί πού χρησιμοποιοῦν τόν ὄρο μέ ἀρνητική ἔννοια ὅσο καί αὐτοί πού τοῦ ἀποδίδουν θετικές ἀξίες. Μιά κάπως μακρόχρονη περίοδος ἀφάνειας ἦταν αὐτή πού ἀκολούθησε μετά τή γνωστή κριτική τοῦ Μάρξ καί τοῦ Ἐνγκελς (ἡ ὁποία, ὡστόσο, ὑπῆρξε λιγότερο καταστροφική ἀπό τίς θέσεις τῶν ἐπιγόνων τους καί τοῦ λεγόμενου "ἀγοραίου μαρξισμοῦ"). Στή συνέχεια, ἀκολούθησε μιά περίοδος βαθμιαίας ἀνάκτησης τῆς ἀρχικῆς αἴγλης της, ἀκόμα καί γιά μαρξιστές ὅπως ὁ Μπλόχ καί ὁ Ρίλε, ὡσπου ἀποδόθηκε πάλι ἡ θετική σημασία τοῦ ὄρου κατά τή δεκαετία τοῦ '60. Στό μεταξύ, ὅμως, ἀναπτύσσεται μιά νέα τάση κριτικῆς ὅσο ἀφορᾷ τήν οὐτοπία, αὐτή τή φορά περισσότερο "φιλελεύθερη-δημοκρατική" (Πόππερ-Ντάρντορφ) παρά "ἐπιστημονική-σοσιαλιστική" μέ ἀποτέλεσμα, νά μπορεῖ σήμερα νά βρεῖ κανεῖς, στήν κοινωνιολογική καί πολιτική βιβλιογραφία τῶν τελευταίων δέκα-δεκαπέντε χρόνων, στοιχεῖα καί ἐπιχειρήματα τόσο ὑπέρ ὅσο καί ἐναντίον τῆς οὐτοπίας, σέ μεγάλη ἀφθονία καί γιά ὅλα τά γούστα: ἐπαναστατικά, ρεφορμιστικά, συντηρητικά, ἀντιδραστικά.

Ἐκεῖνο πού γίνεται ἄμεσα ἀντιληπτό ἄν μελετήσουμε προσεκτικά τή σχετική βιβλιογραφία καί τήν ἀρθρογραφία τῶν ἐφημερίδων εἶναι αὐτό ἀκριβῶς πού κρύβεται πίσω ἀπό τίς ἀλληλοσυγκρουόμενες γνώμες ὅσο ἀφορᾷ τήν οὐτοπία: α) ἡ πολλαπλότητα τῶν ἐννοιῶν πού ἀποδίδονται στόν ὄρο, καί/ἢ β) οἱ ἰδεολογικές προκαταλήψεις ἐκείνων πού ἐκφράζουν αὐτές τίς γνώμες.

Ἀκόμα καί στό χῶρο τῶν ἀναρχικῶν ὑπῆρχε, ἐδῶ καί πᾶν ἀπό ἑκατό χρόνια, καί ἐξακολουθεῖ νά ὑπάρχει ἀκόμα καί σήμερα, τόσο μεγάλη ποικιλία ἀπόψεων ὡς πρός αὐτό τό θέμα ὡστε δέν μπορεῖ ν' ἀποκλείσει κανεῖς γενικά οὔτε τήν ἀπόλυτη ἀρνηση οὔτε τή δογματική ἐξ-

μνηση. Στήν περίπτωση τῶν ἀναρχικῶν, τόσο ἡ θετική ὅσο καί ἡ ἀρνητική χρήση τῶν ὄρων οὐτοπία, οὐτοπικός κτλ., φαίνεται ὅτι ὀφείλεται στίς ἐξωτερικές πολιτιστικές ἐπιδράσεις — πράγμα πού σημαίνει ὅτι ἡ ἀναρχική κουλτούρα ἀνταποκρίνεται κάθε φορά λίγο-πολύ μηχανικά, ἀπό μιμητισμό ἢ ἀπό ἀντίδραση — καί κυρίως στή σημασιολογική ἀσάφεια τῶν δύο παραπάνω ὄρων.

Αὐτό πού προέχει, λοιπόν, σέ ὁποιαδήποτε συζήτηση σχετικά μέ τήν ἀναρχική οὐτοπία, καί ἀκόμα περισσότερο σχετικά μέ τήν οὐτοπία γενικά, εἶναι ἡ ἀνάλυση τῆς σημασίας τῶν λέξεων.

Μιά βασική θέση αὐτῆς τῆς εἰσηγήσεώς μας εἶναι ὅτι, σύμφωνα μέ τίς περισσότερες ἀπ' τίς σημασίες της, ἡ οὐτοπία ἀντιπροσωπεύει μιάν ἀπεριόριστη καί θετική διάσταση τοῦ ἀνθρώπου — τή διάσταση τῆς ἐλπίδας, τῆς ἀνατρεπτικῆς θέλησης, τῆς δημιουργικότητας — καί, ἰδιαίτερα, ὅτι ὁ ἀναρχισμός ὀφείλει, μέ κριτική διάθεση ἀλλά χωρίς συμπλέγματα, νά ἐξερευνήσει καί νά διευρύνει αὐτή τή διάσταση. Ἄν ἕνας Μάφορντ γράφει ὅτι "τό σημαντικότερο καθῆκον μας εἶναι νά χτίσουμε πύργους στόν ἀέρα" (καί δέν πρόκειται γιά κάποιον ὄνειροπαρμένο ἀλλά γιά ἕνα συγκεκριμένο μεταρρυθμιστή), ἄν ἕνας Ράισμαν γράφει ὅτι "ἡ ἀφύπνιση τῆς παράδοσης τῆς οὐτοπικῆς σκέψης φαίνεται πῶς εἶναι ἕνα ἀπό τά σημαντικότερα πνευματικά ἐπιτεύγματα τῆς ἐποχῆς μας", ἄν ἕνας Μαρκοῦζε λέει ὅτι "πρέπει ν' ἀκολουθήσουμε ἕνα δρόμο γιά τό σοσιαλισμό πού ὀδηγεῖ ἀπ' τήν ἐπιστήμη στήν οὐτοπία καί ὄχι, ὅπως πίστευε ὁ Ἐνγκελς, ἕνα δρόμο πού ὀδηγεῖ ἀπό τήν οὐτοπία στήν ἐπιστήμη", τότε ἡ ἀναρχική κουλτούρα, πού ἐκφράζει τήν ἐλπίδα καί τή θέληση γιά τήν πιά ριζοσπαστική κοινωνική ἀλλαγῆ τῆς ἱστορίας, μπορεῖ καί πρέπει νά ἀνακτήσει ὅλη τήν πλοῦσια θετικότητα τῆς οὐτοπίας, πρέπει νά ἐπαναβελιώσει τήν παραδοσιακή της "τόλημ γιά τήν οὐτοπία".

2. Ἡ οὐτοπία, σύμφωνα μέ τόν Μπλόχ, ἔχει τρεῖς θεμελιακές λειτουργίες. Ἡ πρώτη εἶναι ἐκείνη πού ὑποδεικνύει στους ἄλλους ὅτι "τό πραγματικό δέν καθορίζεται στό ἄμεσο", ἡ δεύτερη ἀναφέρεται στήν ὑπαρξη ἐνός ἐργαλείου δουλειᾶς "πού ἐπιτρέπει τή συστηματική ἀνίχνευση κάθε συγκεκριμένης δυνατοῦτητας", ἡ τρίτη εἶναι τό "νά ἔχουμε συνείδηση γιά τίς ἀτέλειες αὐτοῦ τοῦ κόσμου, ὄχι γιά νά ἀποδράσουμε σέ ἕνα χρυσωμένο παρελθόν ἢ σ' ἕνα ἀπατηλό μέλλον, ἀλλά γιά νά τόν μελετήσουμε σύμφωνα μέ τίς ἀπαιτήσεις αὐτῆς καθαυτῆς τῆς οὐτοπίας". Ἐνας ἀνώνυμος ἀρθρογράφος κάποιου περιοδικοῦ διακοσμητικῆς ὀρίζει τήν οὐτοπία ὡς ἐξῆς: "...εἶναι ἡ ἐπιδίωξη μιᾶς ζωῆς διαφορετικῆς ἀπ' αὐτήν πού μᾶς προσφέρει ἡ κοινωνία στήν ὁποία ζοῦμε, καί ἡ πρόβλη τῆς κοινωνίας πού ἐπιθυμοῦμε. Ἡ οὐτοπία, ἐπομένως, δέν εἶναι ἕνα ὄνειρο, δέν εἶναι μιά χίμαιρα, οὔτε καί ἡ φυγή ἀπό τήν πραγματικότητα: ...εἶναι μιά πνευματική τάση, ἡ σκέψη γιά τό μέλλον, μιά πρόταση" {"Caleidoscopio", Μάρτιος 1978}.

Σάν επιβεβαίωση ή καί σάν άρνηση, βρίσκουμε στίς προηγούμενες φράσεις τίς σημαντικότερες σημασίες πού αποδίδονται στόν όρο ουτοπία: 1) αυτό πού είναι απόλυτα άπραγματοποίητο καί έπομένως καταντάει άδικαιολόγητο παιχνίδι τής φαντασίας ή σχιζοφρενική φυγή σέ κάποιο ψευδαισθησιακό κόσμο· 2) εικόνα του μέλλοντος· 3) κριτική συνείδηση γιά τό παρόν καί τάση γιά κοινωνική αλλαγή· 4) νοητικό μοντέλο μιās διαφορετικής κοινωνίας· 5) πρόταση γιά μιā διαφορετική κοινωνία. "Ας άφήσουμε κατά μέρος τήν ουτοπία σάν "φιλολογικό είδος" μιā καί δέν μας ενδιαφέρει εδώ. Μ'όποιον τρόπο καί άν εκφράζεται, σάν δοκίμιο ή τραγούδι, σάν ονειρώξη ή συγκεκριμένο σχέδιο, σάν ταξιδιωτικές έντυπώσεις ή φανταστικό μυθιστόρημα, ή ουτοπία ώς κοινωνική λειτουργία μιιάζει νά επανέρχεται, άνάλογα μέ τήν περίπτωση, σέ μιā ή καί περισσότερες από τίς παραπάνω σημασίες: από τή φυγή ώς τήν πρόταση.

3. Η πρώτη σημασία τής ουτοπίας — ότι πρόκειται δηλαδή γιά κάτι ώραίο αλλά άνέφικτο, μιā ιδανική κοινωνία πού είναι αδύνατο νά πραγματοποιηθεί (καί έπομένως ένα άνώφελο όνειρο πού ένδέχεται νά γίνει πολύ επικίνδυνο, έπειδή μπορεί νά οδηγήσει στήν αδράνεια ή, αντίθετα, σέ άνορθόλογες μορφές κοινωνικής δράσης) — είναι άναμφίβολα ή πιό διαδεδομένη στό τρέχον λεξιλόγιο.

Όστόσο, πρέπει νά αποφύγουμε νά έντυπωσιαστούμε από τή φαινομενική έπιδοκιμασία πού παρέχει ή λεγόμενη "κοινή λογική" (πού γνωρίζουμε ότι πίσω της κρύβεται ή κυρίαρχη ιδεολογία) καθώς καί άπ' τή φαινομενικά άκαταμάχητη άρνητική αξία αυτής τής σημασίας. Ένας άναρχικός, όπως ο γράφων, δέ δυσκολεύεται νά άμφιβάλλει γιά τά φαινόμενα καί τήν "κοινή λογική", άφού γνωρίζει πολύ καλά ποιā σημασία αποδίδεται συνήθως στήν άναρχία: χάος καί/ή ουτοπία, μέ τήν παραπάνω άκριβώς σημασία.

Είναι, λοιπόν, έξαρχής άναγκαίο νά δοθεί ένας σαφέστερος όρισμός: τί άκριβώς έννοείται ως "άνέφικτο" καί, στήν προκειμένη περίπτωση, τί άκριβώς έννοείται όταν λέγεται ότι μιā έλπίδα ή κάποια πρόταση γιά κοινωνική αλλαγή είναι αδύνατο νά πραγματοποιηθεί. Απόλυτα άνέφικτο ή άνέφικτο στό συγκεκριμένο κοινωνικό πλαίσιο; "Ανέφικτο έπειδή έρχεται σέ αντίθεση μέ όρισμένους έπιστημονικούς, βιολογικούς, φυσικούς, χημικούς κτλ. νόμους (πού είναι πραγματικά καθορισμένοι ή λογικά επιβεβαιωμένοι) ή μήπως είναι αδύνατο νά πραγματοποιηθεί στίς ύπάρχουσες συνθήκες όπου οί τρόποι ύπαρξης καθορίζονται αόθαιρετα (καί συχνά μέ τή συνοχή τής έπιστήμης) μέ βάση κάποιους γενικούς κι αιώνιους νόμους;

Ο Μανχάιμ είναι σαφέστατος ως προς αυτό τό σφάλμα (ή τήν άπάτη), τό ότι δηλαδή "άγνοείται ή συγχέεται ή διάκριση μεταξύ του απόλυτου καί του σχετικού "άνέφικτου", μεταξύ των λεγόμενων απόλυτων ουτοπιών καί των λεγόμενων σχετικών ουτοπιών. "Η άπροθυμία", γράφει, "νά ξεπεραστούν τά όρια του status quo έχει ως άποτέλεσμα νά θεωρείται αυτό πού είναι άπραγματοποίητο σέ δεδομένες κοινωνικές συνθήκες ως άνέφικτο καί σ' όποιεσδήποτε άλλες καί έτσι, φοβούμενοι αυτές τίς διακρίσεις, καταλήγουμε στήν άρνηση τής έγκυρότητας των ένστάσεων πού περιέχονται στή λεγόμενη σχετική ουτοπία. Καθορίζοντας σάν ουτοπιστική κάθε ιδέα πού υπερβαίνει τήν παρούσα πραγματικότητα, καταλήγει κανείς νά καταργεί τή σημασία τής άμφιβολίας πού ένδέχεται νά προκύψει από τίς σχετικές ουτοπίες." Δέν είναι τυχαίο, παρατηρεί ο ίδιος, τό γεγονός ότι κάθε φορά πού μιā ιδέα όνομάζεται ουτοπική πρέπει σχεδόν πάντα νά αντιπροσωπεύει μιā παρωχημένη εποχή.

Πολλές φορές κατά τό παρελθόν, οί ιδεολόγοι τής έκάστοτε κυρίαρχης τάξης θεώρησαν σάν απόλυτα άπραγματοποίητες όλες εκείνες τίς ουτοπίες, τίς όποιες ύποστήριξαν οί άνερχόμενες τάξεις, ή άκόμα καί τά μετριοπαθέστερα μεταρρυθμιστικά σχέδια όπως ή κατάργηση τής δουλείας, ή γενίκευση του δικαιώματος ψήφου, ή βελτίωση των συνθηκών ζωής των εργαζομένων, κτλ. "Ως τίς πρώτες άκόμα δεκαετίες του αιώνα μας, ή κατάργη-

ση τής άτομικής ιδιοκτησίας έθεωρείτο ως απόλυτη ουτοπία, ένω σήμερα είναι μιā άναμφισβήτητη πραγματικότητα γιά τό ένα τρίτο σχεδόν τής ανθρωπότητας. Είναι αλήθεια βέβαια ότι ο τεχνοκρατικοκρατικός "κομμουνισμός" πού άντικατέστησε τον καπιταλισμό άποδείχθηκε τό ίδιο φρικιαστικός, αλλά ή άπαίσια πραγματικότητα του κράτους-άφεντικού (πού, άλλωστε, είχε έξαρχής έπισημανθεί από όλους τους άντιεξουσιαστές σοσιαλιστές) δέν άναιρεί τήν ουσία τής έπιχειρηματολογίας μας: τό έφικτό αυτό πού θεωρείται άνέφικτο, αυτού πού όνομάζεται απόλυτη ουτοπία καί τό όποιο, αντίθετα, είναι μιā ουτοπία σχετική.

4. Είναι, λοιπόν, σαφές ότι ή ουτοπία γιά τήν όποία θά μιλήσουμε από δω καί πέρα, γιά τήν όποία ενδιαφερόμαστε καί στήν όποία αποδίδω μιā άναντικατάστατη θετική αξία, δέν μπορεί νά είναι ή "απόλυτη" ουτοπία· αλλά νομίζω ότι είναι έξίσου σαφές ότι δέν μπορούμε νά άναθέσουμε τον όρισμό αυτού πού είναι απόλυτα άνέφικτο ούτε στήν "κοινή λογική", ούτε στήν ιδεολογία (μέ τή μαχαίριανή έννοια), ούτε καί στήν έπιστήμη εκείνων πού έπιδιώκουν ν' άποδείξουν ότι οί ανθρωπίνες συμπεριφορές είναι καθορισμένες άπ' τή φύση καί έπομένως άμετάβλητες.

Είμαστε λογικά βέβαιοι (λογικά, όχι δογματικά δηλαδή) ότι ή κοινωνική συμπεριφορά του ανθρώπου, πού είναι ουσιαστικά πολιτιστική, δέ θά μπορούσε νά έξομωθεί μέ τίς συμπεριφορές των ζώων, πού είναι ουσιαστικά ένστικτικές. Σ' αυτή άκριβώς τήν "πολιτιστική" διαφορά έγκειται ή ανθρωπινή ιδιαιτερότητα, εδώ όφείλεται ή ποιοτική διαφορά μεταξύ του ανθρώπου καί των άλλων ζώων, καί εδώ άκριβώς βρίσκονται οί ρίζες τής είδοποιού έλευθερίας του ανθρώπου.

Στήν πραγματικότητα, μόλις καί μετά βίας μπορούμε νά έντοπίσουμε στήν "ανθρωπινή φύση" (καί, γιά νά πούμε τήν αλήθεια, μάλλον δέν έχει άποδειχθεί ως τώρα κάτι τέτοιο) όρισμένα άσθενικά ίχνη ένστικτων μέ τήν καθαυτή έννοια του όρου, δηλαδή ίχνη γενετικά καθορισμένων συμπεριφορών· ένω αυτά πού συνηώς ύποδεικνύονται σάν ένστικτα είναι, στήν πραγματικότητα, άπλές ένορμήσεις ή φυσιολογικές "ανάγκες" πού ή συμπεριφορική τους έκφραση είναι πολιτιστικά καθορισμένα. Είναι γνωστό ότι άκόμα καί οί ανθρωπίνες πράξεις, πού άντιστοιχούν σέ στοιχειώδεις βιολογικές λειτουργίες όπως ή διατροφή, ή σεξουαλική συνένωση κτλ., καθορίζονται, ως προς τό συγκεκριμένο τρόπο έρμηνείας τους, από τον κόσμο των συμβόλων, τή λογική, τή θρησκεία, τά ήθη, τους νόμους, τίς ιδεολογίες... καί τίς ουτοπίες. Είν' έπίσης γνωστό ότι ύπάρχει μιā πολιτιστική εξέλιξη — πού δέν είναι κατ' ανάγκην γραμμική καί βαθμιαία, πού δέν έπιτυγχάνεται μόνο χάρη στήν ποσοτική συσσώρευση αλλά καί χάρη στό ποιοτικά άλματα — στίς έπιστήμες όπως ή ήθική, στους θεσμούς όπως οί σεξουαλικές σχέσεις...

Δέν ίσχυριζόμαστε, βέβαια, ότι ο άνθρωπος είναι μιā *tabula rasa* όπου τά πάντα έγγράφονται τυχαία καί άδιάφορα. Πιστεύουμε ότι στήν "ανθρωπινή φύση" ύπάρχει ένας αναλλοίωτος πυρήνας, αλλά κατά τή γνώμη μας είναι αδύνατο — τουλάχιστον μέ τίς γνώσεις πού έχουμε σήμερα — νά διακρίνουμε άν αυτός ο πυρήνας άνήκει στή φύση μέ τήν περιορισμένη έννοια του όρου ή είναι θέμα καθαρά πολιτιστικό. Καί άν οί άπολογητές τής άνισότητας θέλουν νά έντοπίζουν σ' αυτό τον πυρήνα τίς άνεξάλειπτες ρίζες των έπιθετικών καί ίεραρχικών συμπεριφορών, έμεις διαλέγουμε νά έντοπίζουμε εκεί τήν άνεξάλειπτη έπιδίωξη τής έλευθερίας, άρα καί τής ισοσύτητας πού είναι ή άναγκαία κοινωνική διάσταση τής έλευθερίας.

Έπιπλέον, από τή στιγμή πού δέν επιδιώκουμε νά άποδείξουμε τή φυσική άναγκαιότητα των ουτοπιών μας, έπειδή έτσι θά καταντούσαμε μίζερσι καί σέ τελευταία άνάλυση άντιφατικοί ουτοπιστές καί κυρίως έπειδή θά κάναμε — τηρούμενων των άναλογιών βέβαια — τό ίδιο έπιστημονικό σφάλμα μέ τους άντι-ουτοπιστές, μπορούμε κάλλιστα νά δεχθούμε, χωρίς νά θέσουμε σέ κίνδυνο τή λογική μας συνοχή, ότι στήν "ανθρωπινή φύση" ύπάρ-

Yesterday

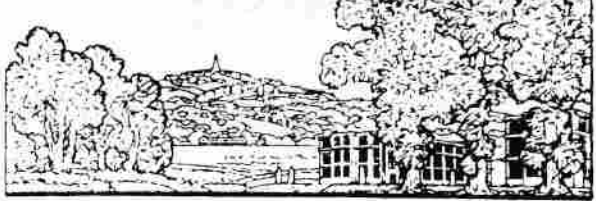
Living and Working in the Smoke

To-day

Living in the Suburbs - Working in the Smoke

To-morrow

Living & Working in the Sun at WELWYN GARDEN CITY

In the Hertfordshire Highlands

Twenty-one miles from Kings Cross

The New Town for Residence & Industry.

It is not good to waste two hours daily in trains, buses and trams to and from the workshop, leaving no time nor energy for leisure or recreation.

At Welwyn Garden City a man's house will be near his work in a pure and healthy atmosphere

He will have time & energy after his work is done for leisure & recreation

χουν έν δυνάμει ή άνισότητά, ή κυριαρχία, ή καταπίεση, κτλ. "Οστόσο, ξέρουμε ότι υπάρχουν μή επιθετικά ανθρωπολογικά πρότυπα (βλ. λογουχάρη τήν είσήγηση του Α. Μόνταγκκιου)* ξέρουμε ότι είναι έφικτό νά υπάρχει ένα μή ιεραρχικό ανθρωπολογικό πρότυπο, τό όποιο μάλιστα φαίνεται πώς έχει τήν αναγκαία σταθερότητα ώστε νά άντέξει επί χιλιετηρίδες στίς αντίθετες πολιτιστικές πιέσεις (βλ. Κλάστρ, βλ. Ε. "Εβανς-Πρίτσαρντ για τό θαυμάσιο όρισμό του σαφώς άναρχικού χαρακτήρα των "νούερ")!

Τελικά, άκόμα κι άν μπορούσε νά αποδειχθεί (άλλά δέν έχει ως τώρα αποδειχθεί) ότι ή άμοιβαία επιθετικότητα, ή ιεραρχία καί άλλες παρόμοιες συμπεριφορές, πού είναι τόσο προσφιλείς στήν "έπιστημονική" ιδεολογία του status quo, είναι "έγγεγραμμένες" στήν ανθρώπινη φύση, ξέρουμε ότι είναι "έγγεγραμμένες" καί οι αντίθετες συμπεριφορές* ξέρουμε ότι αυτές οι επιθετικές, ιεραρχικές κτλ. συμπεριφορές μπορούν ν' άκυρωθούν χάρη στήν επένεργεια των "πολιτιστικών" μηχανισμών, ότι (άντί νά εύνοούνται, νά ενισχύονται καί ίσως νά γενικεύονται) μπορούν νά διαμορφωθούν σύμφωνα μέ τίς αντίθετες τάσεις: τής αλληλεγγύης, τής ισότητας, τής έλευθερίας... Υπάρχει ή δυνατότητα καί αυτό μάς φτάνει.

1. "Οί νούερ διαμορφώνονται χάρη σέ μία σαφώς έξισωτική άγωγή {...}" κανένας τους δέν άναγνωρίζει άνωτερο από τόν έαυτό του. {...} Στήν κοινωνία τους δέν υπάρχουν ούτε άφέντες ούτε δούλοι, άλλά μόνον ίσοι. {...} Στίς μεταξύ τους σχέσεις ή μοναδική ύποψία άποδοχής μιας έντολης έμφανίζεται στήν περίπτωση τής όργης καί αυτός πού τή δέχεται δέν τήν έκτελεί ή άν τήν έκτελέσει θά τό κάνει τυχαία καί μέ τή σχετική άναβλητικότητα, πράγμα πού είναι πολύ πιο προσβλητικό από μία άρνηση. {...} Στίς καθημερινές σχέσεις {...} δείχνει σεβασμό για τους μεγαλύτερους {...} στό βαθμό πού δέν καταστρατηγούν τήν άνεξαρτησία του, αλλά

5. *Από τό ένα άκρο στό άλλο: από τήν πρώτη σημασία πού, μέ τίς επιφυλάξεις πού είδαμε, μπορεί νά γίνει γενικά άποδεκτή σάν άρνητική, περνάμε τώρα στή δεύτερη σημασία (ή ούτοπία ως εικόνα του μέλλοντος) πού, ως ένα βαθμό, θά μπορούσε νά έχει θετική αξία για τόν καθένα. Άκόμα καί ό Ντάρεντορφ, πού είναι ένας από τους πιο όξυδερκείς - άλλά καί φανατικούς - έχθρους τής ούτοπίας, φαίνεται ύποχρεωμένος νά διευκρινίσει ότι "πρόκειται για μία ιδέα εύρύτερη από τήν ούτοπία πού περιλαμβάνει κάθε εικόνα του μέλλοντος". Φυσικά, δέν άναφέρεται σ'αυτή τή σημασία, έπειδή "χωρίς μία εικόνα για τό μέλλον οι άνθρωποι δέν θά μπορούσαν νά ζήσουν, πόσο μάλλον νά δομήσουν τή ζωή τους. Έπιθυμίες, όνειρα καί έλπίδες, προγράμματα καί αντικειμενικοί στόχοι, αυτά είναι τά κίνητρα των πράξεών μας". Κι ένας άλλος μεγάλος άντι-ούτοπιστής, ό Μπενεντέττο Κρότσε, ίσως άναφέρεται σ'αυτή τήν ιδέα περί ούτοπίας όταν, φαινομενικά άντιτιθέμενος σ'άλλες μορφές άποφασιστικής άπόρριψης τής ούτοπικής διάστασης, άφήνει νά του ξεφύγει ότι "ή ούτοπία του σήμερα γίνεται πραγματικότητα του αύριο", παραφράζοντας έτσι τόν "Όσκαρ Ουάιλντ ("Η πρόοδος είναι ή πραγμάτωση των ούτοπιών") καί τόν Κάρλ Μανχάιμ ("Είναι πιθανό οι ούτοπίες του σήμερα νά γίνουν πραγματικότητες του αύριο").

Γεγονός παραμένει πάντως ότι τό μέλλον περιέχεται στό παρόν, όπως τό παρελθόν. Καί όχι μόνο σάν δυνατότητα, κατά τήν όποία "ή έκτίμηση των υπάρχόντων παραγόντων καί ή άνάλυση των λανθανουσών σ'αυτές τίς δυνάμεις τάσεων μπορούν νά επιτύχουν ένα συγκεκριμένο αποτέλεσμα μόνο άν τό παρόν έρμηνευθεί μέ βάση τήν

δέν πειθαρχεί ποτέ σέ καμία έξουσία πού έρχεται σ'άντίθεση μέ τά συμφέροντά του, ούτε καί αισθάνεται ύποχρεωμένος νά ύπακούσει σέ όποιονδήποτε." {Ε. Ε. Evans-Pritchard, "I nuer, un'anarchia ordinata", Angeli, Milano 1975.}

τελική πραγμάτωσή του στο μέλλον" (Μανχάιμ). Πρόκειται εδώ, κατά τή γνώμη μου, για μία περιοριστική μηχανιστική αντίληψη όσο αφορά τις σχέσεις παρόντος και μέλλοντος, για μία αντίληψη που δέ λαμβάνει υπόψη τό αποτέλεσμα τής ψυχολογικής ανατροφολόγησης κατά τήν όποία τό μέλλον επηρεάζει τό παρόν.

Πιό κοντά στίς πεποιθήσεις μου είναι ό Μπούκτιν όταν γράφει ότι "όποιος άρκεϊται νά αναζητεί τό καινούριο και τό έφικτό στο όνομα του ρεαλισμού... έχει κιόλας χάσει τήν έπαφή του μέ τό παρόν, γιατί τό παρόν είναι πάντα έξαρτημένο από τό μέλλον". Δέν είναι δυνατό νά νοηθεί άνθρωπος που υπάρχει στο καθαρό έδω και τώρα, έκτός και άν νοηθεί σαν ένας φελλός που έπιπλέει παθητικά στο αϊώνιο παρόν. "Αν ό άνθρωπος ένεργεί λίγο-πολύ έκ ούσια, άν επιλέγει λίγο-πολύ ελεύθερα, μπορεί νά τό κάνει μόνο χάρη στο παρελθόν και τό μέλλον του ή καλύτερα χάρη στην είκόνα του για τό παρελθόν και τήν είκόνα του για τό μέλλον. Έπιπλέον, άκόμα και ή άναπαράσταση του παρελθόντος (πού δέ φτιάχνεται μόνο από τίς προσωπικές του έμπειρίες, άλλα συμμετέχει και ή κοινωνική φαντασία) επηρεάζεται από τίς προβλέψεις και τίς βλέψεις του, δηλαδή από τήν είκόνα του για τό μέλλον" κι αυτό, έπειδή ή άτομική (και συλλογική) μνήμη δέν είναι μία "άποθήκη" άλλα μία ζωτική λειτουργία που επανεπεξεργάζεται συνεχώς τό παρελθόν εκτιμώντας και οργανώνοντας διαφορετικά τά στοιχεία που τό άποτελούν.

"Αν άληθεύει ότι ζούμε συγκεκριμένα μόνο έδω και σήμερα, άλλο τόσο άληθεύει ότι, ως "πολιτιστική ζώα" που είμαστε έδω και τώρα, ζούμε επίσης συμβολικά άλλου και χθές και αύριο. Μέ μία παρομοίωση που άναφέρεται στο χώρο, μπορούμε νά πούμε ότι ό χρόνος του ανθρώπου είναι κάθε στιγμή "τριτοδιάστατος", δηλαδή είναι ταυτόχρονα παρελθόν, παρόν και μέλλον.

6. Τό πόσο σημαντικό είναι τό μέλλον για τό παρόν τό ήξεραν πάντα οι ιδεολόγοι του status quo που αναλαμβάναν (είτε παπδες είτε επιστήμονες ήταν) νά κατασκευάσουν μία είκόνα του μέλλοντος ούσιαστικά όμοια μέ τό παρόν, νά έκτοπίσουν από τό μέλλον — και έπομένως από τό παρόν — τίς βλέψεις που είναι άσυμβίβαστες μέ τήν ύπάρχουσα κοινωνική τάξη πραγμάτων, νά τίς μεταθέσουν σ'ένα μυθικό χρόνο ή νά τίς αντικαταστήσουν μέ μετριοπαθέστερες βλέψεις για μικρότερες βελτιώσεις. Αντίθετα, οι έχθρικές προς τήν κυρίαρχη τάξη κοινωνικές όμάδες (στών άνταγωνισμό για τήν κατάληψη τής έξουσίας ή στον επαναστατικό άγώνα για τήν κάτάρνηση τής έξουσίας) έκαναν πάντα ούτοπική χρήση του μέλλοντος, δηλαδή άνατρεπτική για τήν ύπάρχουσα τάξη πραγμάτων.

Σήμερα, όμως, που είναι γνωστό πιά τί ήταν πραγματικά ή τί έγινε τελικά ή φιλελεύθερη ούτοπία — άστική ιδεολογία — σήμερα που έχει πιά άποκαλυφθεί τί ήταν πραγματικά ή τί έγινε τελικά ή μαρξιστική ούτοπία: τεχνολογικοκρατική ιδεολογία, πώς δικαιολογείται ή άθλια άνάδυση στην επιφάνεια τής άστικής ούτοπίας; Σήμερα που άκόμα και τό άπαίσιο ύποκατάστατο τής ούτοπίας, ή πρόδος ως οικονομική άνάπτυξη, μοιάζει νά έγγυάται ένα κάπως πιό άποδεκτό μέλλον, τί συμβαίνει; Συμβαίνει ότι μπορούμε νά διαβάσουμε, στη σημαντικότερη έφημερίδα του "εφωτισμένου" ίταλικού κατεστημένου, κείμενα όπως αυτό που άκολουθεί. "Φοβόμαστε τό μέλλον, δέν μπορούμε ούτε νά τό φαντασθούμε. Οι άνθρωποι που ζούσαν πριν από πολλούς αϊώνες (...) τό φαντάζονταν λίγο-πολύ σαν τό παρόν τους. Αργότερα, πιό κοντά σέ μās, μέ τήν άνάπτυξη τής έπιστήμης και τής τεχνολογίας, διαδίδεται ή ιδέα τής πρόδους: τό μέλλον θά είναι καλύτερο από τό παρόν (...). Σήμερα, όμως, δέν είμαστε σέ θέση νά φαντασθούμε πώς θά είναι ό κόσμος μετά από έκατό χρόνια. "Αν — όπως έκαναν οι προγενέστεροι — κάνουμε μία άφαίρεση του παρόντος, θά πρέπει νά φαντασθούμε μιάν άπέραντη ανθρώπινη μωρηγιά, όπου όλα δίνονται μέ δελτίο, πόλες μέ έκατό έκατομμύρια κατοίκους, όπου δέν ξέρουμε άν θά επικρατεί ή άναρχία ή ό ολοκληρωτισμός (...). Πάντως, δέν είμαστε σέ θέση νά φαντα-

σθούμε κάτι ευτύχισμένο ή τουλάχιστον καλύτερο. Αυτό σημαίνει ότι έχει χαθεί τό μέλλον. Αλλά μία κοινωνία που έχει χάσει ένα μέλλον έκατό χρόνων, τί μέλλον έχει; Τριάντα, είκοσι, δέκα χρόνια; Η άπάνεια του μακρινού μέλλοντος δέν συνεπάγεται και τήν άπώλεια του άμεσου μέλλοντος;" (F. Alberoni, "Corriere della Sera", 22 Δεκεμβρίου 1980).

Νά λοιπόν κι ένας Alberto Cavallari που — πάντα από τίς σελίδες τής "Corriere della Sera" — έξυμνει μία νέα ούτοπία, μία "πραγματιστική (sic!) ούτοπία", όπου "ή πολιτική άναποκρίνεται στην ήθική". Κι αυτό, γιατί "αυτός ό παραφρονημένος πλανήτης (...) γκρεμίζεται στο κενό μιας άπερίοριστης πνευματικής κρίσης". Και "ή κρίση είναι ή άνυπαρξία μέλλοντος". "Ο άνθρωπος πρέπει νά πραγματώσει μία "πολιτιστική άλλαγή", νά τολμήσει μία συλλογική πολιτική και στρατηγική (...). Ο άνθρωπος έχει μόνο είκοσι χρόνια άκόμα για νά κάνει μία "επανάσταση" χωρίς τήν όποία τό έτος 2000 θά σημαίνει τήν άρχή τής καταστροφής (...). Ένώ επιβεβαιώνεται καθημερινά ή κρίση όλων των ιδεολογιών, ένω οι έπιμέρους και "ρεαλιστικές" πολιτικές συνεχίζουν τήν καταστροφή, τό τελευταίο πλήγμα τής χιλιετηρίδας θά είναι τό νά πιστέψει ό άνθρωπος ότι δέν υπάρχει χώρος για "ούτοπιες". Μοι φαίνεται ότι ξαναδιαβάζω τόν Ντιμόντ που γράφει: "Οι ρεαλιστές, ή τουλάχιστον οι καλύτεροι από δαύτους, μās δείχνουν ότι ό κόσμος "τους" πορεύεται προς τήν καταστροφή. Δίνουν, λοιπόν, τό λόγο στους ούτοπιστές που καλούνται (...) νά διερευνήσουν τίς βάσεις για διαφορετικές μορφές κοινωνίας".

Τί συμβαίνει λοιπόν; Συμβαίνει ότι ό πλήρης άποκλεισμός του μέλλοντος είναι τόσο επικίνδυνος για τήν κοινωνική σταθερότητα όσο και ή μετάθεση κάθε έλπίδας στο μέλλον — και συμβαίνει άκόμα ότι κάποιιο φροντίζουν — άρχισαν τουλάχιστον — νά παραμένει άνοιχτή έστω και μία μικρή χαράμδα από τή θετική είκόνα του μέλλοντος — τό μόνο που θά άπομείνει στους ύπερσοπιστές του status quo είναι ή "τρομοκρατική" χρήση του μέλλοντος (άπαίσιες προβολές στο μέλλον μέ σκοπό νά δικαιολογηθεί ένα παρόν "λιγότερο κακό"). Η ίσως ότι προσφέρεται πιά ή δυνατότητα στη συλλογική φαντασία για μία χρήση του μέλλοντος πραγματικά ούτοπική, πραγματικά επαναστατική — χωρίς εισαγωγικά.

7. Τρεις είναι λοιπόν οι είκόνες του μέλλοντος: ή μία είναι ή ιδεολογική άνάγνωση του μέλλοντος σαν αντίγραφο του παρόντος, πιστό ή έλάχιστα βελτιωμένο αντίγραφο, που επιδέχεται μόνο συντηρητική χρήση — ή άλλη είναι εκείνη που προβάλλει κάποιες "έκφυλιστικές" τάσεις του παρόντος για νά παρουσιάσει χειρότερο τό πιθανό μέλλον και επιδέχεται τόσο ιδεολογική χρήση, που άποσκοπεί στη συντήρηση του ύπαρκτου ("τρομοκρατική" ή επανρθωτική χρήση), όσο και ούτοπική χρήση (ή καλύτερα, ούτοπική χρήση, δηλαδή μία άρηνητική ούτοπία που άσκει κριτική στο παρόν διογκώνοντας τά "έλαττώματά" του: βλ. Ζαμιάτιν, Χάξλεϊ, "Όργουελ") ή τρίτη, τέλος, είναι ή καθαυτό ούτοπική άνάγνωση, που μās οδηγεί κατευθείαν στην τρίτη σημασία τής ούτοπίας, στη σημασία που τόσο εύστοχα έντοπίζει ό Μανχάιμ μέ τήν κλασική του διάκριση μεταξύ ιδεολογίας και ούτοπίας, και μέ τόν έξίσου κλασικό όρισμό του για τήν ούτοπική νοοτροπία.

"Υπάρχουν δύο βασικές κατηγορίες ιδεών που ύπερβαίνουν τήν παρούσα πραγματικότητα: οι ιδεολογίες και οι ούτοπιες", γράφει. "Οι ούτοπιες ύπερβαίνουν τήν κοινωνική κατάσταση στο βαθμό που προσανατολίζουν τήν ανθρώπινη συμπεριφορά προς τά στοιχεία που δέ διαθέτει ή παρούσα πραγματικότητα." Για τόν Μανχάιμ, ή παρούσα πραγματικότητα προσφέρει "τόπο καταγωγής" στίς ούτοπιες οι όποιες, μέ τή σειρά τους, καταστρέφουν τά όρια τής παρούσας πραγματικότητας και τής έπιτρέπουν έτσι νά έξελιχθεί προς τήν κατεύθυνση τής έπόμενης τάξης πραγμάτων (προς κάποια έπόμενη "τοπία", θά έλεγε ό Λαντάουερ), ένω ή ύπέρβαση τής ιδεολογίας έχει μία μυθοποιητική, συντηρητική λειτουργία. Και άκόμα: "Μία νοοτροπία λέγεται ούτοπική όταν έρχεται σ'άντί-

Θεση με την παρούσα πραγματικότητα... Ουτοπικοί μπορούν να θεωρηθούν μόνον οι προσανατολισμοί που, όταν μετατρέπονται σε πράξη, κατορθώνουν να καταστρέψουν, ένμμερει ή συνολικά, την υπάρχουσα τάξη πραγμάτων."

Μ'αυτή την έννοια, ή λειτουργία της ουτοπίας — σάν ανατρεπτική τάση — δέν μπορεί παρά νά έχει θετική αξία γιά όσους συμμερίζονται τή ριζοσπαστική άρνηση του ύπαρκτου. Κάθε πρόταση κοινωνικού μετασχηματισμού, πού δέν σταματάει στήν παλινδρόωση του παλιού κοινωνικού οίκοδομήματος (δηλαδή, πού δέν περιορίζεται σε μιά επιτήδεια συντήρηση) αλλά άποσκοπεί σε μιά όσο γίνεται ευρύτερη αναδόμηση — και δέν έννωμό μόνο επαναστατική πρόταση αλλά και άπλως μεταρρυθμιστική με την ευρύτερη έννοια του όρου — πρέπει νά διαπνέεται άπ'αυτή την ουτοπική νοοτροπία, νά καθορίζεται άπό αυτή τή συνειδητή αντίφαση μεταξύ επιθυμίας και πραγματικότητας. Όποιο αντιπαράθετε τόν μεταρρυθμιστικό ρεαλισμό στόν επαναστατικό ουτοπισμό δέν καταλαβαίνει ότι χωρίς κάποια έστω και μικρή δόση ουτοπικού πνεύματος δέν πραγματοποιείται καμιά αυθεντική μεταρρύθμιση (όπως τελικά και χωρίς κάποια δόση ρεαλισμού δέν είναι έφικτή ούτε και ή επανάσταση) ή θέλει νά προωθήσει, με τό προσωπειο της μεταρρύθμισης, άπλως και μόνο μιά "πραγματιστική" πολιτική και είναι ένας άπό τούς τόσους και τόσους ιδεολόγους πού έχουν αναλάβει νά έξορκίσουν τήν ουτοπία με χυδαίότητες τύπου "κάλλιο σήμερα τό αύγό, παρά αύριο τήν κότα".

Ένω τό πνεύμα της ουτοπίας, ή τάση με την όποία τό αύριο ανατρέπει τό σήμερα, μάς λέει ότι τό αύγό του σήμερα μπορεί νά γεννηθεί άπό τήν κότα του αύριο και ότι χωρίς τήν κότα δέ θά έξουμε ούτε τό αύγό.

8. "Τό ότι δέν έσβησε ή ουτοπία, ούτε στή θρησκεία, ούτε στήν πολιτική," γράφει ό Σιλόνε, χριστιανός χωρίς εκκλησία και σοσιαλιστής χωρίς κόμμα (όπως αυτοχαρακτηρίζεται), "δφείλεται στό ότι ανταποκρίνεται σε μιά ανάγκη βαθιά ριζωμένη στόν άνθρωπο. Γι'αυτό, ή ιστορία της ουτοπίας είναι ή ιστορία μιας έλπίδας πού πάντα διαψεύδεται αλλά συνεχίζει νά ύπάρχει". Η ουτοπική τάση έμπεριέχει σίγουρα τήν έλπίδα, αλλά όχι μόνο τήν έλπίδα. Δέν άρκει ή έλπίδα γιά ένα διαφορετικό κοινωνικό σύστημα γιά νά όριστεί συγκεκριμένα ό χαρακτήρας της ουτοπικής τάσης (έκτός ίσως άπ'τίς φιντελιστικές εκφράσεις της): είναι άναγκαία και ή διάσταση της θέλησης. Η άπλή έλπίδα ότι άργά ή γρήγορα ό άνθρωπος θά μπορούσε νά πετάξει δέ θά μπορούσε ποτέ νά αναπτύξει τήν "ουτοπική τάση" σε τόσο μεγάλο βαθμό ώστε νά τήν κάνει νά ύπερβεί τά όρια του σχετικά άνέφικτου, άν δέν ύπήρχε και ή θέληση νά πετάξει ό άνθρωπος.

Η διάσταση της θέλησης είναι ή διάσταση της δημιουργικότητας, της πρότασης γιά τό μέλλον, και μάς οδηγεί στις δυό τελευταίες σημασίες-λειτουργίες της ουτοπίας: ή ουτοπία σάν νοητικό μοντέλο και σάν πρόταση.

Έδώ βρισκόμαστε πιά στό χώρο της λογικής και της πειραματικής έπιστήμης. Η ουτοπία, γράφει ό Μετέλλι ντί Λάλλο, είναι "ένα νοητικό πείραμα", μορφικά άνάλογο με εκείνο πού συνέβαλε στή ραγδαία πρόοδο της σύγχρονης έπιστήμης, έκει πού "έπιστήμη" δέ σημαίνει συσσώρευση γεγονότων αλλά πρόκληση στόν κόσμο όπως γίνεται άντιληπτός φαινομενολογικά, χάρη σε ένα θεωρητικό σχέδιο πού δέν άνασύρεται άπό τά ήδη γνωστά αλλά προτείνεται άπό τό δημιουργικό πνεύμα με στόχο νά άποκαλυφθούν σημασίες του κόσμου πού άλλως είναι άνεύρετες." Καί ακόμα, ό Κάτεμπ: "Πολλά ουτοπικά βιβλία είναι στήν πραγματικότητα εύρέως φάματος κοινωνιολογίες και συμβάλλουν στήν άπό μέρος μας κατανόηση των κοινωνικών σχέσεων όπως άκριβώς και οι διάφορες πραγματιστικές μελέτες της κοινωνίας πού γίνονται σε μεγάλη κλίμακα."

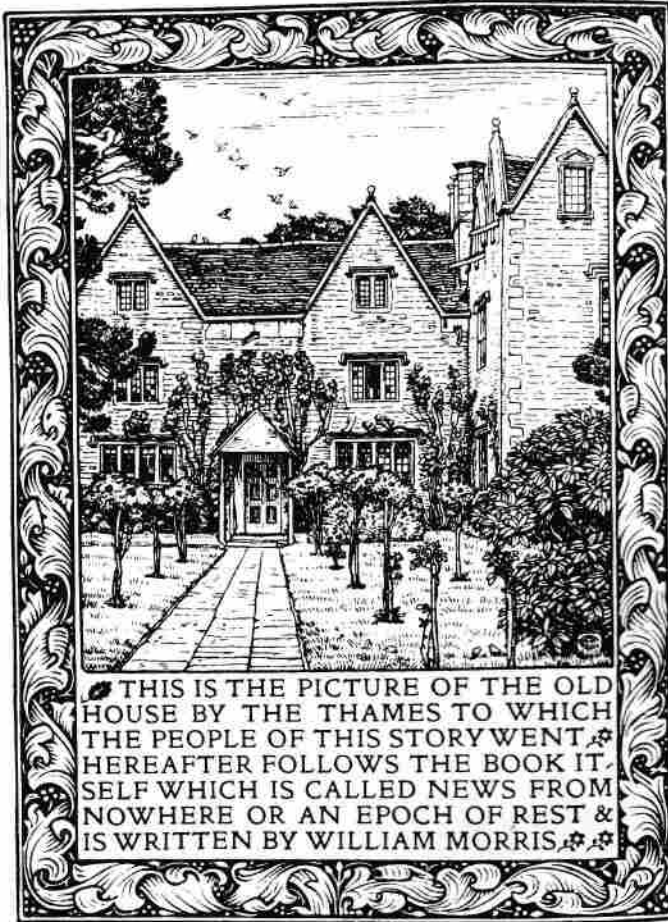
"Όπως ή "κοινωνική έπιστήμη" μπορεί, με τή χρήση μοντέλων, νά αναπαραστήσει και νά κατανοήσει δομικά και λειτουργικά τά πραγματικά συστήματα, έτσι και με τή χρήση ουτοπικών μοντέλων είναι δυνατό νά έξερευνηθεί ό ρθολογικά ό χώρος του "άνέφικτου" γιά νά γίνει ή διάκριση μεταξύ σχετικού και άπόλυτου και γιά νά προκύψουν παραπέρα στοιχειά ό ρθολογικής κριτικής ενάντια στήν ψευδή άναγκαιότητα του ύπαρκτου. Χάρη σε αυτά τά μοντέλα, ή ουτοπία διευρύνει τό χώρο της πρότασης γιά τό μέλλον πέρα άπό τό άμεσα έφικτό και παρέχει τή δυνατότητα γιά ένα παραπέρα ξεκαθάρισμα με βάση τή λογική συνοχή ή μή συνοχή των προτάσεων γιά άλλαγή των αξιών πού πρός τήν πραγματοποίησή τους έπιδιώκεται νά κατευθυνθεί αυτή ή άλλαγή.

Άν άπ'τόν επιθυμούμε κοινωνικό μετασχηματισμό προκύπτει ή έννοια της θέλησης, της πρότασης γιά τό μέλλον (του ανθρώπου πού οίκοδομεί τό μέλλον του), τότε είναι άπόλυτα έπαρκής μιά (κριτική) χρήση των ουτοπικών μοντέλων, όχι μόνο των βετικών αλλά και των άρνητικών, εκείνων δηλαδή πού θέτουν σάν προοπτική τους τίς παραισθησιακές διεξόδους στις όποιες μπορεί νά όδηγήσει ή πραγμάτωση όρισμένων μοντέλων.

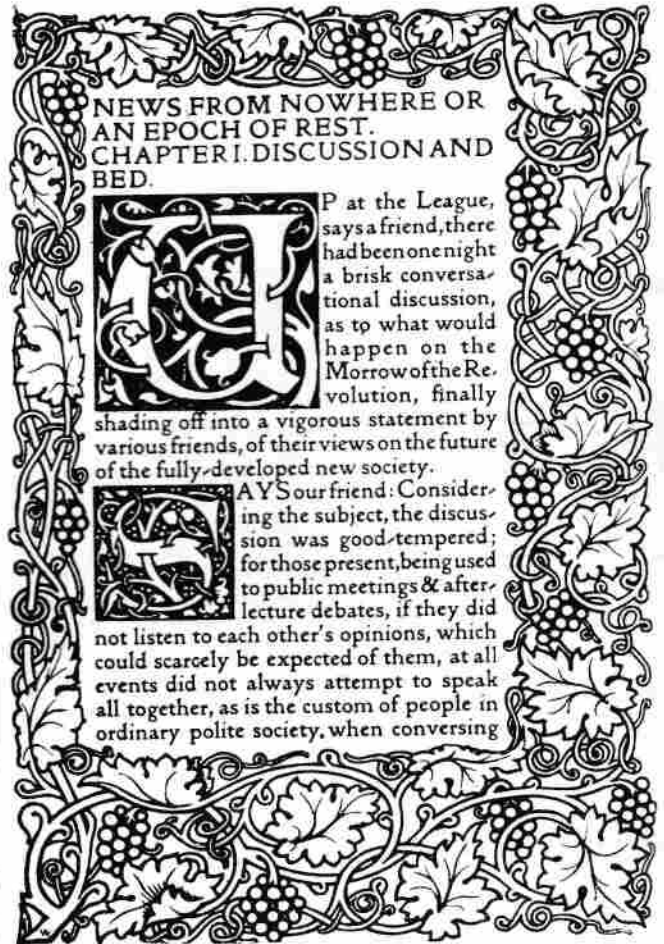
9. Ο μεταρρυθμιστής, ό επαναστάτης μπορεί και νά μήν προτείνει σχολαστικά λεπτομερή μοντέλα, αλλά δέν μπορεί νά μήν ύποδείξει σαφώς τήν κατεύθυνση της άλλαγής. Καί γιά νά ύποδείξει τήν κατεύθυνση δέν άρκει νά ύποδείξει τίς επιδιωκόμενες αξίες (έλευθερία, ίσότητα, δικαιοσύνη κτλ.) γιατί αυτές οι αξίες θά μείνουν λόγια με άπειρες σημασίες άν δέ συνοδεύονται άπό μιά πραγματική ή προτεινόμενη κοινωνική άμφισβήτηση, πού μπορεί νά τούς προσδώσει συγκεκριμένο νόημα.

Μόνο μιά άυστηρά ντετερμινιστική άντίληψη γιά τήν κοινωνική άλλαγή μπορεί νά κάνει χωρίς μοντέλα, γιατί πιστεύει ότι τό καινούριο δέν πρέπει νά προταθεί και νά οίκοδομηθεί αλλά είναι θέμα πού έξαρτάται άπό τούς μηχανισμούς της άναγκαιότητας — της ιστορίας ή της θείας Πρόνοιας. Άκόμα και ό διαλεκτικός ιστορικός ύλισμός δέν μπόρεσε νά άρνηθεί τελείως τά μοντέλα. Ο Μάρξ, όπως είναι γνωστό, ύπήρξε πολύ φειδωλός ως πρός τήν περιγραφή της κομμουνιστικής κοινωνίας. Πολλές φορές φτάνει, ως πούμε, στό "πρόθυρα" μιας περιγραφής αυτής της κοινωνίας αλλά ύποχωρεί και άρκείται σε όρισμένους γενικούς τύπους (στό "Μανιφέστο"), πού άργότερα έμφανίζονται συχνά στό έργο του: άπό τή "Γερμανική Ιδεολογία" ως τήν "Κριτική στό Πρόγραμμα της Γκόττα". Πρόκειται γιά ένα μοντέλο πού μόλις ήχθηκε αλλά άποδείχθηκε χρήσιμο γιά αυτόν και τούς όπαδούς του ώστε νά διαμορφώσουν μιά ταυτότητα έλάχιστα "έπιστημονική", και έπαρκές γιά τούς άναρχικούς ώστε νά καταγγείλουν τόν έξουσιαστικό χαρακτήρα των όλοκληρωτικών λύσεων. Ήταν άσφαλώς ένα μοντέλο άνεπαρκές γιά τούς επιγόνους του πού στήν αρχή είχαν νά κάνουν με ένα κίνημα τό όποιο ήθελε νά ξεφεί τήν κατεύθυνσή του και, άργότερα, με τά προβλήματα της οίκοδόμησης ενός σοσιαλισμού πού δέν γεννήθηκε άπό μόνος του. Καί κατέληξαν έτσι νά περάσουν άπό τήν πίσω πόρτα (τί ειρωνεία της ιστορίας!) πολλές άπό τίς "άνακαλύψεις" των ουτοπιστών. Καί φυσικά, δέν διάλεξαν τίς καλύτερες, όπως δείχνουν τά άποτελέσματα. Η πάλη έκαναν πειράματα με ζωντανά πειραματόζωα — δηλαδή πάνω στό πετσί εκατομμυρίων ανθρώπων — ένω θά έπρεπε ίσως νά είχαν κάνει προηγουμένως τό "ξεκαθάρισμα" τους σε λογική βάση.

Ός πρός αυτό, άπό παράδοση πιά έπιστημονικοί άπό τούς "έπιστημονικούς σοσιαλιστές" οι ουτοπικοί σοσιαλιστές πρότειναν λιγότερο άσαφή μοντέλα, πού μπορούσαν πιά εύκολα νά συζητηθούν, νά γίνουν άποδεκτά ή νά άπορριφθούν. Δέν ίσχυρίζομαι ότι τό περιεχόμενο των προτάσεων τους ήταν πιά έπιστημονικό — ή πιά επιθυμητό — γιατί πολλές φορές συνέβαινε τό άκριβώς άντίθετο. Ισχυρίζομαι ότι ή μέθοδος πού έφάρμοσαν ήταν πιά έπιστημονική — πράγμα πού επανειλημμένα παρατήρησε και ό Μάρτιν Μπούμπερ. Έπιπλέον, όταν οι ουτοπιστές ή οι όπαδοί τους πέρασαν άπό τό μοντέλο στήν πρόταση και άπ'τήν πρόταση στήν πραγμα-

THIS IS THE PICTURE OF THE OLD HOUSE BY THE THAMES TO WHICH THE PEOPLE OF THIS STORY WENT. HEREAFTER FOLLOWS THE BOOK ITSELF WHICH IS CALLED NEWS FROM NOWHERE OR AN EPOCH OF REST & IS WRITTEN BY WILLIAM MORRIS.

NEWS FROM NOWHERE OR AN EPOCH OF REST. CHAPTER I. DISCUSSION AND BED.

AT the League, says a friend, there had been one night a brisk conversational discussion, as to what would happen on the Morrow of the Revolution, finally shading off into a vigorous statement by various friends, of their views on the future of the fully-developed new society.

AYs our friend: Considering the subject, the discussion was good-tempered; for those present, being used to public meetings & after-lecture debates, if they did not listen to each other's opinions, which could scarcely be expected of them, at all events did not always attempt to speak all together, as is the custom of people in ordinary polite society, when conversing

τοποίηση, πειραματίστηκαν, όχι με άβουλα πειραματόζωα στο όνομα της Ιστορίας, αλλά με έκούσια δημιουργημένες κοινότητες ελεύθερων ανθρώπων.

Τά αποτελέσματα, θετικά και άρνητικά, τῶν χιλιάδων ούτοπικῶν πειραμάτων, ὄλων αὐτῶν τῶν "οὐτοπιῶν πού πραγματοποιήθηκαν" (μέ τρόπο λιγότερο ἢ περισσότερο ἐφήμερο, σέ μικρότερη ἢ μεγαλύτερη κλίμακα, ἀπό τίς "Ίκαρίες" τῆς Ἀμερικῆς ὡς τά "κιμπούτζ" τοῦ Ἰσραήλ, ἀπ'τίς βιομηχανικές κοινότητες τῆς Γαλλίας ὡς τίς ἀγροτικές κολεκτίβες τῆς Ἰσπανίας), ἀποτελοῦν ἕνα πλουσιότατο ἐπιστημονικό ὕλικό, πλουσιότερο ἴσως καί ἀπ'τούς κολοσσιαλοῦς "ιστορικούς" πειρατισμούς τῆς Ε.Σ.Σ.Δ. καί τῆς Κίνας μέ τά ἑκατομμύρια ὄμματα, ἕνα ὕλικό πού, στό μεγαλύτερο μέρος του, μένει ἀνεκμετάλλευτο ἀπ'τή νεαρή "ἐπιστήμη τῆς ἐλευθερίας".

10. Μετά τίς παραπάνω σκέψεις γιά τήν οὐτοπία γενικά καί πρίν περάσουμε σέ μιá πιό συγκεκριμένη θεώρηση τῆς ἀναρχικῆς οὐτοπίας, εἶναι χρήσιμο νά ἐπιμείνουμε λίγο ἀκόμα σ' ὀρισμένες γενικές παρατηρήσεις. Πρῶτον: ὅλες ἡ ὀρισμένες ἀπό τίς σημασίες-λειτουργίες, πού διακρίναμε στήν "ταξινόμησή" μας, μποροῦν θαυμάσια νά θεωρηθοῦν σάν πλευρές μιᾶς ἐνιαίας οὐτοπικῆς λειτουργίας, ἀν φυσικά γίνουν οἱ ἀναγκαῖες συνδέσεις. Πράγμα ἐξάλλου πού φάνηκε καθαρά κατά τήν ἀνάλυση μας, καθώς περνούσαμε ἀπό τή μιá σημασία στήν ἄλλη. Δηλαδή, μεταξύ αὐτῶν τῶν πλευρῶν τῆς οὐτοπίας, μποροῦν νά γίνουν οἱ λογικές ἐκεῖνες συνδέσεις οἱ ὁποῖες θά ἐπιτρέψουν τή συναρμογή τους σέ ἕνα ἐνιαῖο σύνολο. Λογουχάρη, μποροῦμε νά υποθέσουμε ὅτι ἀπό μιá "ἀντικειμενική" τάση γιά ἀλλαγῆ, πού ἀπορρέει ἀπ'τίς "ἀντικειμενικές" ἀντιφάσεις ἐνός δεδομένου κοινωνικοῦ συστήματος, γεννιέται μιá εἰκόνα τοῦ μέλλοντος ἢ ὁποῖα ἀρνεῖται τό παρόν καί μπορεῖ νά μεταγλωττισθεῖ

σέ σχετικά "ἀνέφικτα" μοντέλα καί προτάσεις πού μέ τή σειρά τους, χάρη σέ μιá "ἀντενέργεια" ἐπί τῆς συλλογικῆς φαντασίας, ἐνισχύουν αὐτῶν τήν τάση ὡς τήν τελική ὑπέρβαση τῶν ὀρίων τοῦ ὑπαρκτοῦ. Πράγμα πού, στή δική μας περίπτωση, σημαίνει ὅτι οἱ διάφορες πλευρές τῆς ἀναρχικῆς οὐτοπίας μποροῦν νά μελετηθοῦν ξεχωριστά, ἀλλά πρέπει ἐπίσης νά θεωρηθοῦν σάν κατ'ἀνάγκην ἀλληλένδετες.

Δεύτερο: τό ὅτι ἡ οὐτοπική λειτουργία ἀποτελεῖ γνώρισμα κάθε κοινωνικοῦ κινήματος πού προωθεῖ ἕνα ριζοσπαστικό κοινωνικό μετασχηματισμό, αὐτό ἀπό μόνο του δέ λέει τίποτα γιά τόν ἴδιο τόν κοινωνικό μετασχηματισμό. Ἡ διαπίστωση ὅτι ἡ ἀμοιβάδα, τό ψάρι, ἡ πεταλούδα καί τό ἄλογο μποροῦν νά κινοῦνται μέσα στό χῶρο σημαίνει ἀπλῶς ὅτι ἡ μελέτη τῆς λειτουργίας τῆς κίνησης βρῖσκεται ἀκόμα στήν ἀρχή της: γιά νά ἐξελιχθεῖ αὐτή ἡ μελέτη πρέπει νά ἐπεκταθοῦμε πέρα ἀπ'τήν παρατήρηση ὅτι αὐτή ἡ λειτουργία ἐμφανίζεται σ' ὄλους (σχεδόν) τοῦς ζωικούς ὀργανισμούς καί εἶναι ἀπούσα ἀπό ὄλους (σχεδόν) τοῦς φυτικούς ὀργανισμούς. Αὐτό πού ἐπέξηγεῖ καί προσδιορίζει παραπέρα τίς μεμονωμένες "οὐτοπίες" εἶναι οἱ ἀξίες στίς ὁποῖες βασίζονται, οἱ βλέψεις καί τά ἐνδιαφέροντα πού ἐκφράζουν λιγότερο ἢ περισσότερο ἀνοιχτά, τό ἐκδηλο ἢ λανθάνον περιεχόμενο τῶν μοντέλων πού προτείνονται, ἡ φύση τῶν μέσων ἢ τῆς στρατηγικῆς πού ὑποδεικνύονται... Πράγμα πού, στή δική μας περίπτωση, σημαίνει ὅτι ἡ οὐτοπική λειτουργία τοῦ ἀναρχισμοῦ πρέπει νά θεωρηθεῖ μέσα στό συγκεκριμένο θεωρητικό-πρακτικό του πλαίσιο.

Ἀκόμα καί ἕνας ὀξυδερκής μελετητής τῆς οὐτοπίας ὅπως ὁ Μανχάιμ δέν ἔμπορεε νά κατανοήσει τό χαρακτήρα τῆς ἀναρχικῆς οὐτοπίας. Πράγματι, τήν ἐννοεῖ μόνο σάν τήν τελευταία, σύγχρονη ἐκφραση τῆς χιλιαστικῆς οὐτοπίας. Εἶναι ἀλήθεια βέβαια, ἀν παραφράσουμε αὐτά πού ἔγραψε ὁ Μανχάιμ γιά τόν πολσεβικισμό, ὅτι πολ-

λοι από τούς συστατικούς παράγοντες της χιλιαστικής νοοτροπίας μετασηματίστηκαν και μεταφέρθηκαν στον αναρχισμό (ιδιαίτερα σε ένα είδος λαϊκού αναρχισμού των λατινικών και σλαβικών περιοχών) όπου λειτουργήσαν σαν στοιχείο-καταλύτης για την επιτάχυνση της επαναστατικής δράσης* αλλά είναι επίσης αλήθεια ότι, άρνά η γρήγορα, παράλληλα με αυτές τις "χιλιαστικές" εκφράσεις του αναρχισμού και μέσα σ' αυτές, βρισκόμαστε και άλλες εκφράσεις πού, αντίθετα, παρουσιάζουν στενή συγγένεια με δυο άλλες μαχαζιμιανές κατηγορίες: τη "φιλελεύθερη-άνθρωπιστική" (ή θεοφωτιστική) ουτοπία και τη "σοσιαλιστική-κομμουνιστική" ουτοπία.

Στήν πραγματικότητα, η αναρχική ουτοπία δεν συνδέεται με καμιά από αυτές τις άλλες "κατηγορίες", αν η ουτοπική λειτουργία ερμηνευθεί με βάση όλες τις συστατικές της πλευρές και σε σχέση με τα ούσιαστικά χαρακτηριστικά του αναρχισμού. Η αναρχική ουτοπία προσδιορίζεται άκριβως από τον ειδοποιό χαρακτήρα της, πού αν δεν τον αναγνωρίσει κανείς κινδυνεύει να καταλήξει σε μιά μειωτική και — καλόπιστα ή κακόπιστα — γελοιοποιητική έρμηνεία και έτσι, σιγά-σιγά ή και μεμιάς, να την θεωρήσει σαν ύστερο-χιλιαστική, ύστερο-θεοφωτιστική ή πρωτο-σοσιαλιστική παραλλαγή.

11. Η αξιολογική βάση του αναρχισμού, δηλαδή η "πρώτη" αξία από την οποία απορρέει και στην οποία πάντα αναφέρεται η αναρχική θεωρία και πρακτική, είναι η έλευθερία. Δέ θέλουμε εδώ να ασχοληθούμε με την έλευθερία σαν φιλοσοφική έννοια αλλά σαν κοινωνική έννοια και, επομένως, την όρίζουμε ως άπουσία εξουσίας. Δίνουμε έναν άρνητικό όρισμό γιατί, σε αυτήν την περίπτωση, θεωρούμε ότι είναι πιό χρήσιμος από ένα θετικό όρισμό (σε στίλ "μέγιστη ανάπτυξη των προσωπικών δυνατοτήτων", κτλ.). Έπιπλέον, όπως δείχνει και η έτυμολογία της λέξης αναρχία, οι αναρχικοί είναι πεπεισμένοι ότι η άπουσία εξουσίας είναι η μόνη κοινωνική συνθήκη πού επιτρέπει τη μέγιστη ανάπτυξη κτλ.

Όστόσο, η "άπουσία εξουσίας" θά είναι άνεπαρκής όρισμός αν δέ δοθεί και ο όρισμός της εξουσίας. Κατά προσέγγιση, με άλλη μιά άπλοποίηση, όρίζουμε την εξουσία ως τη δύναμη — πού προσδίδεται σε καθορισμένους κοινωνικούς ρόλους — για θέσπιση κανόνων κι έπιβολή κυρώσεων* για έκδοση έντολών και έπιβολή της εκτέλεσής τους. Δηλαδή, ως μιά σειρά εξουσιαστικών και διαρκώς ασύμμετρων κοινωνικών σχέσεων. Άς έξηγηθούμε: με κάπως αίρετική διάθεση απέναντι στην παραδοσιακή αναρχική σημασιολογία, όρίζουμε την εξουσία ως την ασύμμετρη φύση μιάς κοινωνικής σχέσης από την άποψη της δύναμης λήψης αποφάσεων, γιατί πρέπει να αναγνωρίσουμε ότι η εξουσία είναι παρούσα, με μορφές λιγότερο ή περισσότερο συγκεντρωτικές και έκδηλες, σε κάθε πραγματική ή φανταστική κοινωνία. Έμφανίζεται, δηλαδή, σαν μιά άνεξάλειπτη κοινωνική λειτουργία και πολύ λιγότερο σαν συλλογική λειτουργία ("συνέλευση", "κοινή γνώμη", κτλ.). Στις πολύ διαφοροποιημένες και πολυσύνθετες κοινωνίες, δεν άρκει να φαντάζεται κανείς μίαν άδιαίρετη συλλογική εξουσία* σε αυτές τις κοινωνίες είναι αναμφίβολα πολύ εύρύ τό φάσμα των έπιλογών πού ξεπερνούν την άτομική σφαίρα και, επομένως, δεν μπορούν να πραγματοποιηθούν συλλογικά απ' όλους τούς ένδιαφερόμενους με την άπόλυτη έννοια του όρου, δηλαδή με άπόλυτη όμοφωνία και σε ένα επίπεδο άπόλυτης ισότητας, τόσο για λόγους λειτουργικότητας όσο και για λόγους άποδοτικότητας, κτλ. Κι έτσι μπορούν να έμφανιστούν με μ ο μ ο ν ω μ έ ν ε ς σχέσεις με μορφή καθαρά ασύμμετρική τόσο μεταξύ των άτομων όσο και μεταξύ των άτομων και της κοινότητας. Άλλά αυτή η ασύμμετρία δεν είναι ακόμα εξουσία αν σ τ ή ν ό λ ό τ η ς τ ά τ ο υ ς οι κοινωνικές σχέσεις κατορθώνουν να ανασυνθέτουν μιά ούσιαστική ίσοδυναμία εξουσίας μεταξύ όλων των άτομων, αν δηλαδή έπιβεβαιώνεται αυτό πού θά μπορούσαμε να όνομάσουμε γενική και άμοιβαία "συμβολική ανταλλαγή" εξουσίας κατά την οποία κανένας δεν καθορίζει την συμπεριφορά των άλλων περισσότερο από ό,τι καθορίζεται ή δική του συμπεριφορά και αντίστροφος.

"Όταν, αντίθετα, η ασύμμετρία μεταξύ των άτομων γίνεται διαρκής και όταν η ασύμμετρία μεταξύ των μεμονωμένων άτομων και της κοινότητας καταλήγει σε άυθόρμητη άποδοχή των (και έντός των) αναπόφευκτων όριών της και ή σχετική εξουσία γίνεται μιά λειτουργία διαχωρισμένη από την κοινωνία, λειτουργία πού αναλαμβάνεται και έπιβάλλεται από ειδικές κοινωνικές ομάδες, όταν δηλαδή ή ασύμμετρία θεσμοποιείται σε όμορες και κώδικες ιεραρχικής συμπεριφοράς, τότε έμφανίζεται ή εξουσία όπως την ξερούμε, ή κρατική εξουσία.

Η κρατική εξουσία απορρέει από τη διάχυτα ύπάρχουσα εξουσία (την εύρως έννοούμενη αυταρχικότητα), αλλά όχι ύποχρεωτικά* όπως και ή άνισότητα μπορεί να γεννηθεί, αλλά όχι ύποχρεωτικά, από την άνομοιότητα.

Έπαναλαμβάνουμε, για να μην ύπάρχουν άμφιβολίες, ότι ή σημασία πού αποδίδουμε εδώ στους όρους "κρατική εξουσία" και "διάχυτα ύπάρχουσα εξουσία" (και αυτό, γιατί τό άπαιτεί ή άνάλυσή μας) δεν άντιστοιχεί στην τρέχουσα χρήση των όρων από τούς αναρχικούς (οί όποιοι, τις περισσότερες φορές, συνδέουν τούς δύο όρους σε μιά ένιαία και άδιαίρετη άρνητική αξία), ούτε και στην τρέχουσα χρήση των όρων απ' τούς άπολογητές της ιεραρχίας πού σκόπιμα συγχέουν τη διάχυτα ύπάρχουσα εξουσία με την κρατική εξουσία για να δικαιολογήσουν την ύπαρξη της δεύτερης. Διαχωρίζοντας με τό δικό μας τρόπο τούς δύο όρους, μπορούμε να πούμε ότι, για τόν αναρχισμό, όσο περισσότερη έλευθερία ύπάρχει ή όσο περισσότερο αναπτύσσεται ή έλευθερία τόσο περισσότερο έμποδίζεται ή λεγόμενη "διάχυτα ύπάρχουσα εξουσία" να γίνει κρατική εξουσία και ή άνομοιότητα άνισότητα. Με μιά ούσιαστική διαφορά: ή διάχυτα ύπάρχουσα εξουσία, από τη φύση της, έμπεριέχει πολύ μεγαλύτερους κινδύνους να μετατραπεί σε κρατική εξουσία, δηλαδή να έρθει σε αντίθεση και να περιορίσει την έλευθερία, ένω ή άνομοιότητα (ή εύρως έννοούμενη ποικιλομορφία) είναι άπόλυτα συνυφασμένη με την έλευθερία. Έξάλλου, ή πρώτη θά πρέπει να περιοριστεί στο φυσιολογικό "έλάχιστο", ακόμα και σαν συλλογική λειτουργία², ένω ή δεύτερη πρέπει να έπεκταθεί σ' όλο της τόν πλούτο ως τό φυσιολογικό "μέγιστο".

Η κοινωνική έλευθερία του αναρχισμού, λοιπόν, σημαίνει κατ' ανάγκην ί σ ό τ η τ α και ά ν ο μ ο ι ό τ η τ α. "Η, αν προτιμάτε, ή αναρχική έλευθερία, πού είναι ή πιό άκραία και σωματική έρμηνεία ή όποια έχει προταθεί ως τώρα, μπορεί να θεωρηθεί ως ή πιό άκραία και συνεκτική ισότητα (γιατί είναι τέτοια άκόμα και απέναντι στη διάχυτα ύπάρχουσα εξουσία άρνούμενη τη μετατροπή της σε κρατική εξουσία, δηλαδή σε άνιση εξουσία) μαζί με την πιό άκραία και συνεκτική άνομοιότητα.

Πράγματι, χωρίς καθόλου να είναι άντιφατικές, οι έννοιες ισότητα και άνομοιότητα είναι συμπληρωματικές: παράδοξο αλλά είναι αλήθεια, είναι ή άνισότητα πού οδηγεί στην όμοιομορφία, την ίσοπέδωση, τη μαζικοποίηση. "Άκόμα και σήμερα άκούμε να επαναλαμβάνεται επίπονα αλλά και επίμονα," γράφει ο Γκουίνττούτσι, "ότι, προτείνοντας την ισότητα, θέλουμε να παραβιάσουμε την ανθρώπινη φύση" πού δημιουργεί τις "διαφορές" και όμως, είναι άπλό: είναι δυνατό να ύπάρχουν διαφορές, και μάλιστα χωρίς συγκρούσεις, μόνο σε καταστάσεις ισότητας ένω, αντίθετα, οι διαφορές ίσοπεδώνονται στις καταπιεστικές έπιπεδοποιήσεις των τάξεων και των κοινωνικών στρωμάτων όπου όλοι είναι έναλλάξιμοι." "Η άνομοιότητα," όπως έλεγα γράφοντας για την αυτοδιεύθυνση, "πρέπει όχι μόνο να είναι άποδεκτή αλλά και να εκθειάζεται, να έπιδιώκεται, να δημιουργείται και να αναδημιουργείται συνεχώς. Γιατί ή άνομοιότητα είναι μιά άνάγκη του άνθρώπου, γιατί ή

2. Οι αναρχικοί επανειλημμένα έπισήμαναν τόν κίνδυνο να μετατραπεί ή συλλογική εξουσία σε εκείνη την "τυραννία της κοινωνίας", στην όποία αναφέρεται ο John Stuart Mill {"On Liberty", Penguin 1976}.

άνομοιότητα είναι μία άξια καθεαυτή. Τό άνόμοιο είναι ώραίο."

Έλευθερία, ισότητα και άνομοιότητα σέ όσο γίνεται μεγαλύτερο βαθμό και σέ άναγκαία συνοχή μεταξύ τους: αυτός είναι ό είδοποιός χαρακτήρας του άναρχισμού. Και από εδώ άκριβώς άπορρέει ή ίδιαιτερότητα της άναρχικής ούτοπίας.

12. Ό άναρχισμός είναι, λοιπόν, ή έλπίδα και ή θέληση για έναν κοινωνικό μετασχηματισμό τόσο ριζοσπαστικό, σέ τόσο μεγάλη αντίθεση μέ την ύπάρχουσα τάξη πραγμάτων, ώστε νά καταστεί έφικτή μία ισχυρότατη ούτοπική τάση. Άλλά αυτή ή ούτοπική τάση είναι έπιπλέον άναγκαία για νά προσανατολιστεί ή κοινωνική δράση πρός μία τόσο ριζοσπαστική άλλαγή ώστε νά καταστεί άναγκαίο ένα πραγματικό ποιοτικό άλμα: όσο με-

γαλύτερη είναι ή άπόσταση μεταξύ του ύπαρκτου και της άρνησης του τόσο μεγαλύτερη πρέπει νά είναι και ή τάση για νά έπιτραπεί στό "μέλλον" νά είσχωρήσει στό παρόν ώστε νά τό μετασχηματίσει, για νά έπιτραπεί στό άνέφικτο νά γίνει έφικτό. Πράγμα πού, κατά σύμπτωση, έξηγει και την παρουσία "χιλιαστικών" στοιχείων στό μαζικά άναρχικά κινήματα.

Άφού ή άναρχική άλλαγή πρϋποθέτει ένα πολιτιστικό ποιοτικό άλμα (μιά "πολιτιστική άλλαγή" μπορούμε νά πούμε), ή λειτουργία της άναρχικής ούτοπίας είναι πάνω άπ'όλα ή έπαναστατική λειτουργία: ν'άναπτύξει την έλπίδα και τή θέληση για άλλαγή της κοινωνίας σέ τέτοιο σημείο ώστε όχι μόνο νά ξεπεραστούν τά όρια ενός δεδομένου συστήματος έξουσίας, αλλά και νά καταστραφεί τελείως ή πολιτιστική μεμβράνη πού χωρί-

ζει τό συμβολικό χώρο της εξουσίας από τό συμβολικό χώρο της έλευθερίας. Μιά μεμβράνη πού δημιουργήθηκε μέ τήν επί χιλιετίες έναπόθεση καί στρωμάτωση στις χαρακτηροδομές τών ατόμων καί τήν κοινωνική φαντασία (καθώς καί μέ τήν μεταβίβαση από γενιά σέ γενιά) τώσαν καί τώσαν ιεραρχικών-έξουσιαστικών συμπεριφορών καί ιεραρχικών άξιών, ένα σωρό φαντασιώσεων καί μύθων πού κατασκευάστηκαν από — καί γιά — μία κοινωνία χωρισμένη σέ κυρίαρχους καί κυριαρχούμενους.

Σ'αυτή τήν πολιτιστική ρήξη βρίσκεται καί η πραγματική σημασία της άναρχικής επανάστασης, πού δέν είναι η "μεγάλη οργανιατική νύχτα", δέν είναι η "άποκάλυψη", αλλά μία "μεταλλαγή" μέ πρωτοφανή ένταση καί διάσταση πού συντίθεται από ήθικές, δομικές καί συμπεριφορικές αλλαγές, από ατομικές καί συλλογικές αλλαγές. Αφού τό κράτος έχει εισχωρήσει άκόμα καί μέσα στά κεφάλια τών ανθρώπων, τόσο τών δούλων όσο καί τών άφεντικών, η ούτοπική λειτουργία είναι επαναστατική λειτουργία μέ τήν άναρχική έννοια όταν καί όσο κατορθώνει νά διαλύει αυτό τό "άσυνείδητο κράτος", όπως τό όνομάζει ο Λουρό, επιτρέποντας έτσι τήν αποδέσμευση της έν δυνάμει τεράστιας ανθρώπινης ενεργητικότητας, τήν έλεύθερη ροή (πού τόσο φοβούνται καί οί δούλοι καί τά άφεντικά) του "καταρράκτη της άναρχίας".

Παρ'όλα αυτά, η ούτοπική τάση του άναρχισμού δέν εξαντλείται στην επαναστατική λειτουργία πού επιφέρει τό πολιτιστικό άλμα, γιατί αυτή δέν οδηγεί άπ'τό ένα κλειστό σύστημα στό άλλο όπως συμβαίνει μέ τίς ούτοπίες πού κινούνται μέσα στό χώρο της εξουσίας. Η άναρχική ούτοπία είναι μία διαρκής ούτοπία, είναι ίσως η μόνη ούτοπία πού δέν μπορεί νά γίνει ιδεολογία μέ τή μαχαίριανή έννοια, πού δέν μπορεί, δηλαδή, νά γίνει δικαίωση του ύπαρκτου. Μπορούμε βέβαια νά φαντασθούμε έναν περιορισμό της ούτοπικής τάσης με τά τήν επαναστατική ρήξη αλλά ο έλευθεριακός χαρακτήρας της άναρχικής ούτοπίας έγγυάται τή συνέχεια μιας άμείωτης τάσης γιά αλλαγή. Γιατί ο χώρος στόν όποιο τοποθετείται τότε η κοινωνία είναι ο χώρος τών άπειρων δυνατοτήτων γιά έξερεύνηση. Η έλευθεριακή κοινωνία είναι άνοιχτή κοινωνία. Η άναρχική ούτοπία είναι ένας άπλησίαστος όρίζοντας: μπορεί νά πεί κανείς ότι έφτασε στην Ίνδία ένώ αντίθετα έχει φτάσει στην Αμερική καί μετά νά στηρίξει σ'αυτό τό γεγονός μία όλόκληρη ιδεολογία, αλλά κανείς δέν μπορεί νά πεί ότι πλησίασε τόν όρίζοντα. Κανείς δέν μπορεί νά ισχυρισθεί ότι είναι δυνατό νά εξαντληθούν οί άπειρες μορφές της έλευθερίας.

13. Στην πραγματικότητα, λοιπόν, η άναρχική ούτοπία είναι ο χώρος τών χιλιάδων ούτοπιών πού όχι μόνο μπορούν νά διαδέχονται η μία τήν άλλη, όπως στην εικόνα του Όσκαρ Ουάιλντ, αλλά καί νά συνυπάρχουν σέ δια-

φορετικές κοινωνίες η μέσα στους κόλπους της ίδιας κοινωνίας. Η άναρχική ούτοπία δέν έχει τίποτα κοινό μέ εκείνες τίς "μονολιθικές καί όμοιογενείς κατασκευές όπου δέν συμβαίνει καμία αλλαγή", στις όποιες αναφέρεται ο Ντάρεντορφ. Κάτι τέτοιο μπορεί νά άληθεύει γιά τίς μεμονωμένες ούτοπικές εφαρμογές, γιά τά μεμονωμένα ούτοπικά μοντέλα. Δέν δυσκολευόμαστε νά παραδεχθούμε ότι τά περισσότερα ούτοπικά μοντέλα έχουν αυτό τό χαρακτήρα του άσφυκτικού κομπορμιισμού καί της νεκρής σταθερότητας (δέν ήταν καθόλου τυχαίο πού πολλές ούτοπίες — σχεδόν όλες — ήταν έξουσιαστικές ούτοπίες, μοντέλα έξουσίας). Πράγμα όμως πού, όπως είδαμε, δέν ισχύει στην περίπτωση της ούτοπικής λειτουργίας πού είναι δυναμική λειτουργία καί η εξαλειψη αυτής της λειτουργίας θά οδηγούσε σέ μία "κατάσταση στασιμότητας" στην όποία ο άνθρωπος δέν είναι παρά ένα πράγμα καί η όποία δέν είναι παρά "ο θάνατος της ανθρώπινης θέλησης" (Μανχάιμ). Επίσης, σέ καμία περίπτωση δέν συμβιβάζεται μέ τό χαρακτήρα της άναρχικής ούτοπίας, η εικόνα πού δίνει ο Ντάρεντορφ γιά τήν κοινωνία της ισότητας, συγκλέοντας τήν άνισότητα μέ τήν άνομοιότητα — "Η κοινωνία της άπόλυτης ισότητας είναι μία ιδέα όχι μόνο έξωπραγματική αλλά καί φρικαλέα: στην Ούτοπία δέν βασιλεύει η έλευθερία (...) αλλά η τελειότητα του τρόμου η της άπόλυτης άνίας." Καί αυτό, γιατί ο άναρχισμός προϋποθέτει τήν έπιλογή της έλευθερίας πού είναι καί η μέγιστη ένγύνηση γιά τήν έλευθερία της έπιλογής γιά τήν όποία κόπονται οί ρυπαροί φιλελευθεροδημοκράτες τύπου Ντάρεντορφ.

Η άναρχική ούτοπία είναι ο χώρος τών χιλιάδων ούτοπιών, είναι δηλαδή ο χώρος τών χιλιάδων μοντέλων πού έξερευνούν τίς μορφές της έλευθερίας, μέ τή διπλή λειτουργία της άνατρεπτικής επέμβασης στην κοινωνική φαντασία (προσπάθεια νά αποδειχθεί τό έφικτό του "άνέφικτου", νά αποδειχθεί ο πραγματοποιήσιμο του "άπίστευτου") καί της πειραματικής εφαρμογής τών προτάσεων γιά μία έλευθεριακή, έξισωτική κοινωνία. Η οίκοδόμηση τέτοιων μοντέλων καί η σύγκρισή τους είναι μία πράξη λογική πού, όπως είπαμε, επιτρέπει τήν όρθολογική έξερεύνηση του μέλλοντος πού επιθυμούμε νά οίκοδομήσουμε, γιά νά μπορούμε άκριβώς νά τό οίκοδομήσουμε αποφεύγοντας τά μαζικά πειράματα μέ ζωντανά πειραματόζωα, αποφεύγοντας τά λάθη καί τίς συνειδητές προδοσίες. Λογουχάρη, ίσως νά είχαν άποφευχθεί πολλά άπό τά λάθη καί τίς μοιραίες άβεβαιότητες της ισπανικής επανάστασης, αν τό άναρχικό κίνημα είχε ένα λιγότερο άπλουστυτικό δράμα γιά τήν άπελευθερωμένη κοινωνία, τούς μηχανισμούς λήψης αποφάσεων καί τήν τεράστια προβληματική της μετάβασης.

Η άρνηση από μέρος τών άναρχικών γιά έναν τέτοιο πειραματισμό, γιά τή συζήτηση δηλαδή τών προβλημάτων όργάνωσης της έλευθεριακής κοινωνίας (είτε λόγω του φόβου γιά μία "φυγή πρός τά έμπρός" είτε λόγω

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

A. Argenton: Utopia e condotta umana.
M. Baladini: Il Pensiero Utopico.
M.-L. Berneri: Journeys through Utopia.
M. Buber: Paths in Utopia.
M. Bookchin: Utopianism and Futurism.
E. Callenbach: Ecotopia.
G. Campanini: La societa industriale tra ideologia e utopia.
B. Cattarinussi: Utopia e societa.
P. Clastres: La societe contre l'Etat.
R. Dahrendorf: Uscire dall'utopia.
R. Dumont: L'utopie ou la mort.
P. Giordani: Il futuro dell'utopia.
R. Guiducci: La societa impazzita.

A. Huxley: Θαυμαστός Καινούριος Κόσμος, Έπιστροφή στό Θαυμαστό Νέο Κόσμο.
H.F. Infield: From Utopia to Reform.
R. Lourau: L'Etat inconscient.
K. Mannheim: Ideology and Utopia.
H. Marcuse: The End of Utopia.
A. Montagu: Learning Non-Aggression.
W. Morris: News from Nowhere.
L. Mumford: History of Utopia.
G. Orwell: 1984.
K. Popper: The Misery of Historicism.
G. Statera: Storia di un'utopia.
B.F. Skinner: Walden due.
Y. Zamyatin: Έμεις.

της άποψης ότι ή οικοδόμηση της έλευθερίας δέν είναι έργο δικό μας αλλά τών μαζών, του συλλογικού πρωταγωνιστή της κοινωνικής επανάστασης, και έπομένως πρόπει νά άσχοληθούμε μόνο μέ τήν καταστροφή της παλιάς κοινωνίας), ή άρνηση αυτή είναι τελείως παράλογη. Τά λάθη αυτής της επιχειρηματολογίας άποκαλύπτουν τόσο τήν άδυναμία κατανόησης της ούτοπικής λειτουργίας όσο και τήν καθήλωση σέ μιá άύστηρά δτετερμινιστική αντίληψη της ιστορίας ή μιá άύστηρά φυσιοκρατική αντίληψη του άνθρώπου ή άκόμα και σέ μιá σαφώς μυστικιστική αντίληψη για τήν επανάσταση. Είναι μιá άρνηση ή όποια θανατώνει τήν άνατρεπτική δημιουργικότητα, μιá άρνηση πού συρρικνώνει τόν πνευματικό πλούτο και τό συγκινησιακό περιεχόμενο του άναρχισμού, πού αφήνει τήν έλευθεριακή θεωρία και τήν έλευθεριακή πρακτική άοπλες άπέναντι στά άμεσα προβλήματα της καταστροφής και της οικοδόμησης και, πάνω άπ'όλα, άοπλες άπέναντι στην τρομακτική δύναμη της κοινωνικής άδράνειας μέ τήν όποια ή έξουσία κατορθώνει νά αναγεννάται άπό τίς στάχτες της μετά άπό κάθε επαναστατική ρήξη.

14. "Όταν πέθανε τό παλιό άφεντικό," γράφει ό Γκουίντουτσι, "ό δούλος κατάφερε έπιτέλους νά νικήσει αλλά δέν ήξερε πώς θά οικοδομήσει τήν καινούρια κοινωνία. Πράγματι, περιόριστηκε πάντα στην άρνηση και ποτέ δέν έπεξεργάστηκε κάποια πρόταση για μιá εναλλακτική κοινωνία ίκανή νά λειτουργεί άπόλυτα δημοκρατικά σέ όλα τά θέματα." Για μιá κοινωνία χωρίς κράτος, θά έλεγε πιό συγκεκριμένα ένας άναρχικός.

Τό κράτος, σήμερα περισσότερο άπό ποτέ, έναρκώνει τήν ιεραρχία. "Αν χθές ήταν μόνο ή όργάνωση της πολιτικής έξουσίας, σήμερα τό κράτος έννοματώνει και νομιμοποιεί (και έτσι δικαιώνεται και τό [δίο] όλοένα περισσότερες κοινωνικές λειτουργίες (οικονομικές, παιδαγωγικές, πολιτιστικές κτλ.). "Η ούτοπία του κράτους — ή τεχνοκρατική ούτοπία — είναι ή δόμηση όλης της κοινωνίας σύμφωνα μέ τίς δικές του ιεραρχικές άρχές, είναι ή άπόλυτη έξουσία. Είναι μιá ούτοπία πού, άν πραγματοποιηθεί, θά επιφέρει τό θάνατο της κοινωνίας, αλλά και (τί είρωνεία!) τήν αυτοκτονία του κράτους πού μπορεί νά ύπάρχει μόνο σάν παράσιτο της κοινωνίας.

Σάν τόν καρκινογόνο ιό πού εισβάλλει στους πυρήνες τών κυττάρων κι έπεκτείνεται άπό κύτταρο σέ κύτταρο, άπό ιστό σέ ιστό, ώπου νά θανατώνει τόν οργανισμό, έτσι και τό κράτος εισχωρεί όλο και πιό πολύ, όλο και πιό βαθιά στην κοινωνία. "Η άναρχική ούτοπία είναι, λοιπόν, τά αντίσώματα πού πρέπει νά δημιουργήσει ή κοινωνία σέ όλοένα αύξανόμενες ποσότητες για νά μπορέσει νά έπιζήσει.

"Η κοινωνία έναντίον του κράτους, τό κυριότερο σύνθημα της άναρχικής ούτοπίας, είναι ή έξέγερση τών κυριαρχούμενων κοινωνικών ομάδων (τών τάξεων πού ύφίστανται τήν έκμετάλλευση, τών γυναικών, τών καταπιεσμένων μειονοτήτων...) ένάντια στην κυριαρχία, ένάντια στη λογική της έξουσίας πού έναρκώνεται άπό τό κράτος. "Αλλά για νά μπορέσει ή κοινωνία νά κινηθεί ένάντια στό κράτος, πρέπει πάνω άπ'όλα νά μπορέσει νά έννοήσει τόν έαυτό της — σάν πραγματική δυνατότητα, όχι σάν όνειρο — χωρίς χωροφύλακα, παπά, δικαστή, άφεντικό, γραφειοκράτη, διευθυντή... πρέπει δηλαδή νά μπορέσει νά φαντασθεί τόν έαυτό της χωρίς ρόλους έξουσίας, χωρίς ιεραρχικές δομές. Πρέπει νά έπινοήσει — και όσο γίνεται νά δοκιμάσει στην πράξη — μορφές αυτοδιεύθυνσης και άμεσης δημοκρατίας, άποκέντρωσης και φεντεραλισμού. Πρέπει νά έπινοήσει και νά δοκιμάσει στην πράξη μή ιεραρχικές σχέσεις μεταξύ άντρα και γυναίκας, ένηλικών και παιδιών, πώλης και ύπαίθρου, χειρωνακτικής και πνευματικής εργασίας. Πρέπει νά έπινοήσει και νά δοκιμάσει στην πράξη άναρχικά ούτοπικά μοντέλα.

15. "Δέν έχουμε τήν πρόθεση," έγραφε ό Μπακούνιν, "νά επιβάλλουμε σέ όποιοδήποτε λαό ένα κοινωνικό σύστημα πού θά τό άντλήσουμε άπ'τά βιβλία ή θά τό έπινοήσουμε έμείς. "Ο λαός θά είναι εύτυχής και έλεύθερος μόνο άν μπορέσει νά οργανωθεί άπό μόνος του." "Άποψη πού,

άναμφίβολα, δέχονται όλοι οι άναρχικοί. "Αλλά εκείνα πού άποδοκιμάζεται έδώ δέν είναι ή ούτοπική προοπτική γενικά, είναι ή, σαφώς άντι-άναρχική, άπαίτηση νά επιβληθούν στό παρόν και τό μέλλον προκατασκευασμένα προγράμματα γενικής σωτηρίας, είναι τό τεχνοκρατικό όνειρο τούσων και τούσων φιλόδοξων σωτήρων της κοινωνίας πού θέλουν νά φυλακίσουν τήν πραγματικότητα μέσα στό ζουρλομανδύα της δικής τους όρθολογικότητας, είναι ή "εύτυχία" πού προκατασκευάζεται για λογαριασμό του λαού άπό τούς "θεοφώτιστους πρίγκηπες" (ή άπό τίς "επαναστατικές" δικτατορίες), ή "εύτυχία" τών έξουσιαστικών ούτοπιών πού κατασκευάζεται σύμφωνα μέ τίς ιδέες περί εύτυχίας τών δημιουργών τους.

"Αντίθετα, οι άντι-έξουσιαστικές ούτοπίες, όπως παρατήρησε ή Μαρία-Λουίζα Μπερνέρι, "δέν επιδιώκουν νά παρουσιάσουν ένα προκατασκευασμένο πρόγραμμα, αλλά τολμηρές και έτερόδοξες ιδέες, {...} άπαιτούν νά είναι κάθε άνθρωπος "μοναδικός" κι όχι ένας μέσα στό πλήθος", προτείνουν "μιá ιδανική ζωή χωρίς νά επιβάλλουν κάποιο πρόγραμμα — δηλαδή, ένα νεκρό σχήμα πού έφαρμόζεται στη ζωσα ύλη."

Στόν αντίποδα, λοιπόν, του ούτοπιστικού-έξουσιαστικού προγράμματος βρίσκεται ή πρόταση, ή ούτοπική πρόταση, για τήν όποια μιλάμε έδώ, ή πρόταση σάν άτομική και συλλογική δημιουργικότητα, σάν ατομικός ή συλλογικός πειρατισμός, μιá πρόταση πού αναπτύσσεται μαζί μέ τόν κοινωνικό άγώνα, μαζί μέ τό επαναστατικό κίνημα, σέ συνεχή άλληλεπίδραση μεταξύ θεωρίας και πρακτικής, μεταξύ έπιστήμης και ήθικής. "Όπως έλεγε ό Μαλατέστα: "Τό ούσιαστικό δέν είναι ό θρίαμβος τών προγραμμάτων μας, τών προτάσεών μας, τών ούτοπιών μας, πού άλλωστε πρέπει νά επιβεβαιώνονται άπό τήν έμπειρία και ένδέχεται νά τροποποιηθούν κατά τήν εφαρμογή τους". Και είναι σαφές ότι έδώ άρνείται — μέ συνέπεια — τή δογματική άκαμψία τών μοντέλων, όχι τήν ύπαρξη και τή χρησιμότητά τους.

"Ο [δίο] ό Μαλατέστα (στην "Αναρχία") περιγράφει μ'έκπληκτική σαφήνεια και άκρίβεια τό μοντέλο της έλευθεριακής κοινωνίας" και πριν άπ'αυτόν ό Κροπότκιν (στην "Κατάκτηση του Ψωμιού"), και μετά άπό αυτόν ό Μπεσνάρ (στόν "Καινούριο Κόσμο"). Τόσο αυτοί όσο και άλλοι άναρχικοί, γνωστοί και άγνωστοί, προσπάθησαν όχι μόνο νά καταστρέψουν συνθέμελα τό σύστημα κυριαρχίας και εκμετάλλευσης αλλά και νά θέσουν τίς βάσεις για μιá κοινωνία χωρίς έξουσία' φρόντισαν δηλαδή νά ζωντανέψουν όλο τόν λαμπερό πλούτο της άναρχικής ούτοπίας: μερικές φορές μέ τά γραπτά τους, πιό συχνά όμως μέ τή συμπεριφορά τους, μέ τίς επιλογές τους, μέ τήν ίδια τους τή ζωή.

Αυτοί, οι άναρχικοί, κράτησαν ζωντανό μέ τό λόγο και τό παράδειγμα — στην καθημερινότητα και τούς άγώνες, στόν ένθουσιασμό τών επαναστατικών περιόδων ή στην κούραση της ύποχώρησης, στά έργοστάσια της βαρκελώνης ή στα σταλινικά στρατόπεδα συγκέντρωσης, μέ άπειρες αντιφάσεις αλλά και μ'άνυποχώρητη συνέπεια — τό δράμα για μιá έφικτή-άνέφικτη κοινότητα έλεύθερων και ίσων ανθρώπων. "Εφικτή γιατί είναι μέσα στα πλαίσια της ανθρώπινης "φύσης", άνέφικτη γιατί είναι έξω άπό τά πλαίσια της κυρίαρχης κουλτούρας. "Εφικτή γιατί ό άνθρωπος μπορεί νά θεωρεί και νά θέλει τόν έαυτό του έλεύθερο μεταξύ έλεύθερων, άνέφικτη άν ό δούλος συνεχίζει νά θεωρεί τόν έαυτό του δούλο και νά όνειρεύεται πότε θά γίνει άφεντικό.

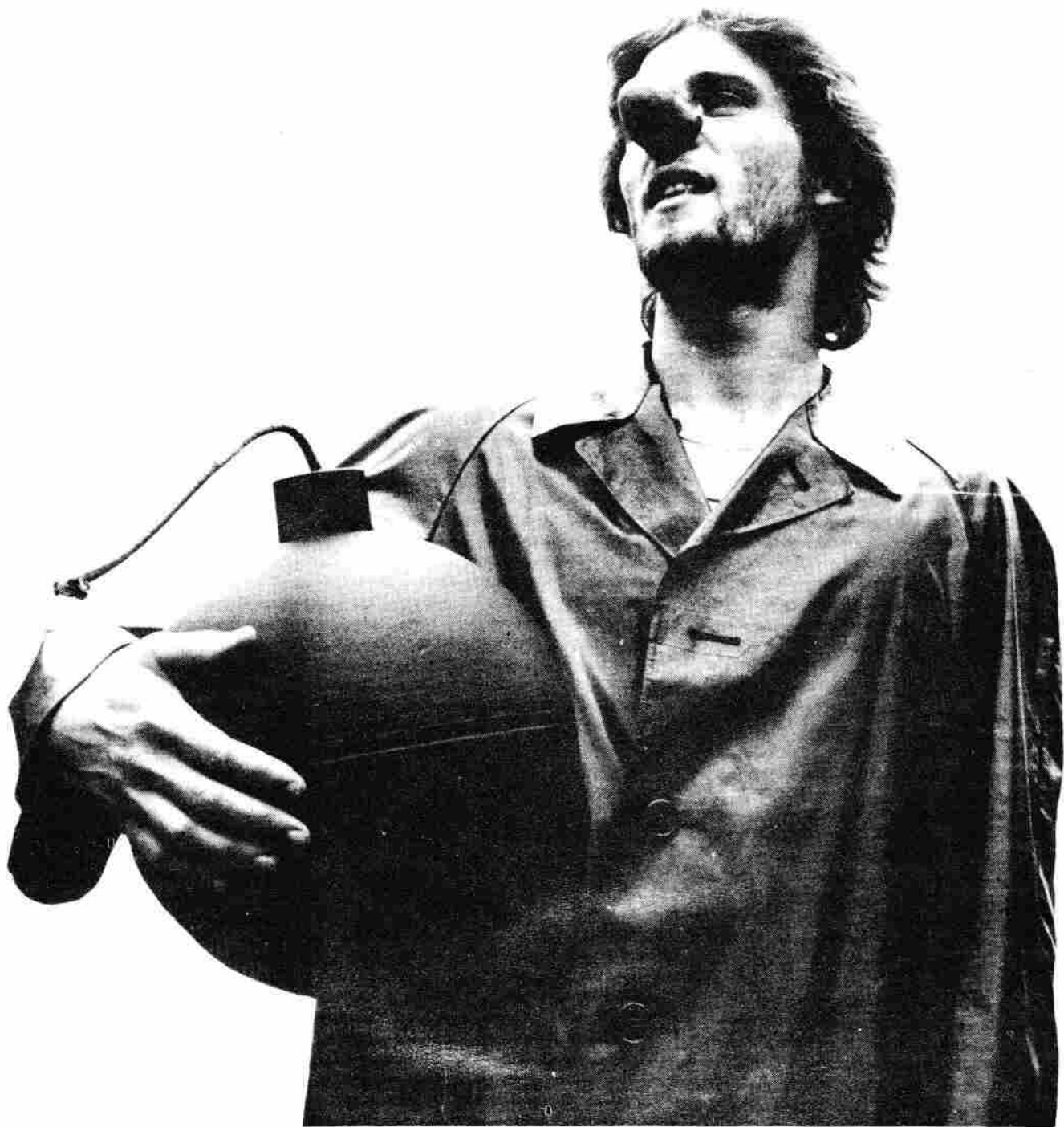
Αυτοί, οι άναρχικοί, έδωσαν συγκεκριμένο και συνειδητό περιεχόμενο σ'ένα δράμα πού, σάν όνειρο ή σάν πρόταση, μέ λανθάνουσα μορφή τίς περισσότερες φορές αλλά και έκδηλη κατά διαστήματα, διαπερνά όλη τήν ιστορία της κυριαρχίας, όλες τίς ατομικές και συλλογικές εξέγέρσεις. Αυτοί — καθώς και εκείνα τά κοινωνικά κινήματα πού, σέ διαφορετικό βαθμό, τόσο αύθόρμητα όσο και μέ τήν έπιρροή τών άναρχικών, επιδίωξαν νά πραγματώσουν αυτό τό δράμα της έλευθερίας και της ισότητας — άπέδειξαν ότι ή άναρχική ούτοπία δέν είναι ή "φαντασική άνατροπή" αλλά ή "άνατρεπτική φαντασία".

(Μετάφραση: Πάνος Μούγιος)

ΑΠΟ ΣΠΙΤΙ ΣΕ ΣΠΙΤΙ!

ΣΚΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΣΤΟ ΒΕΡΟΛΙΝΟ

Benny Härlin

24 ΜΑΡΤΙΟΥ 1981

"Ξυπνήστε! Τό σπίτι στο Fraenkelufer έκκενώνεται!" "Η ώρα είναι 7 τό πρωί και όλη ή παρέα στό κατειλημμένο σπίτι τής οδού Potsdamer 130 είναι άνασταταμένη. Γύρω στις 7.30 έχουμε κιάλας φτάσει στό Fraenkelufer τού Kreuzberg. Χωρίς νά 'χουμε πιεζέ καφέ, μέ τσιμπλιασμένα μάτια κοιτάζουμε τίς άλυσίδες τών μπάτσων πού έχουν άποκλείσει τήν περιοχή γύρω από τά τρία κατειλημμένα σπίτια. Είμαστε καμιά πεντακοσαριά άτομα πού — τό μάθαμε όλοι μέ τήν τηλεφωνική άλυσίδα συναγερμού — όργισμένοι, αδύναμοι και τρέμοντας από ρίγη άπελπισίας, προσπαθοῦμε τώρα νά δοῦμε πού θά καταλήξει αυτή ή κατάσταση. Στεκόμαστε μαζεμένοι σέ μικρές ομάδες-πηγαδάκια και κουβεντιάζουμε γιά "τίς μαλακίες πού γίνονται" και "γιά τούς γουρουνόματσους πού αυτή τή φορά φέρανε και τά σκυλιά" ή χαιρετιόμαστε μέ διάφορους γνωστούς μας. Δέν έχει νόημα νά παρασυρθοῦμε τώρα σέ σύγκρουση μέ τούς μπάτσους.

Τήν άλλη μέρα τό πρωί, οί έφημερίδες γράφουν τί άκριβώς συνέβη: 850 άστυφύλακες, Τμήματα Έκκενώσεως Κτιρίων, όχήματα τής Πυροσβεστικής, MAT κτλ. περικύκλωσαν τά τρία κατειλημμένα σπίτια στό Fraenkelufer. Μέ μία μπουλντόζα έσπασαν τίς πόρτες και συνέλαβαν 26 καταληψίες οί όποιοι, όμως, δέν πρόβαλαν αντίσταση. Η όλη υπόθεση παρουσιάστηκε σάν έρευνα από τή μεριά τής εισαγγελλίας. "Έντελώς τυχαία", φυσικά, έμφανίζονται δύο εκπρόσωποι τής εταιρείας GSW (κρατικός οργανισμός άνοικοδόμησης) και έπισκευής σπιτιών ή και όλόκληρων συνοικιών) μαζί μέ άρκετούς εργάτες και τεχνικά παίρνουν τά κλειδιά άπ'τόν εισαγγελέα. Τά ύπάρχοντα τών καταληψιών μεταφέρονται στό άστυνομικό τμήμα "γιά νά μήν πάθουν τίποτα". Όταν άφέθηκαν ελεύθεροι οί καταληψίες, μετά τήν τυπική διαδικασία "έξακρίβωσης" τών στοιχείων τους, τά σπίτια είχαν ήδη καταστραφεί. Οί εργάτες τής GSW είχαν ζηλώσει τά παράθυρα, είχαν καταστρέψει τούς έσωτερικούς χώρους και είχαν χτίσει τίς εισόδους. Ένας από τούς καταληψίες παρέμεινε κρατούμενος. Άσκήθηκε δίωξη ένάντια σέ όλους και ή διαδικασία τραβάει τό δρόμο της. Οί περισσότεροι καταληψίες άντιλήφθηκαν τό μήνυμα εκείνου τού πρωινού: "Μποροῦμε νά έκκενώσουμε τά σπίτια όποτε τό θελήσουμε"

"Στίς 5 στό σταθμό τού Görlitz" λέει τό σύνθημα στό Kottbusser Tor όπου συγκεντρωθήκαμε σιγά-σιγά γιά νά πάμε στό σπίτι μας μέ τό μετρό και νά μεταδώσουμε τήν είδηση στους υπόλοιπους. Στή διάρκεια τού πρωινού φαγητού συζητάμε τί πρέπει νά γίνει τό βράδυ. Έρχονται και μερικοί από-τό συμβούλιο καταλήψεων τού

Schönenberg. Αυτοί θέλουν νά καταλάβουν τά γράφια τής τοπικής οργάνωσης τού SPD² στό Zehlendorf. Πάω μαζί τους σάν τοπικός άνταποκριτής τής έφημερίδας "Tageszeitung"³.

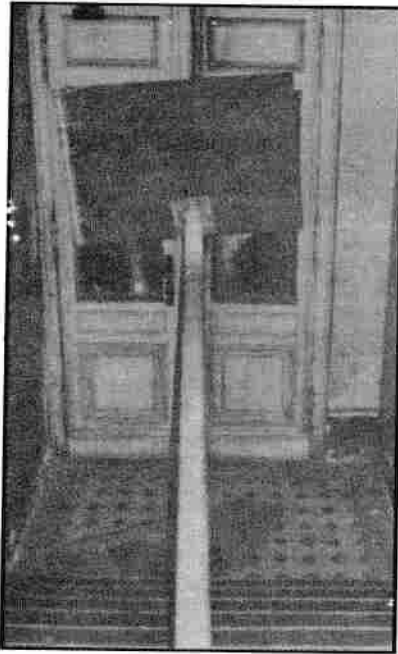
Οί δύο σαραντάρηδες πού βρίσκονται στό γραφείο τού SPD νιώθουν άνίσχυροι και άπελπισμένοι. Μιά κλειδίωμένη κυρία κλειδώθηκε στό γραφείο τής οδού Potsdamer 130. Αυτοί πάλι, από τή στιγμή που πήραν λάθος πανό μαζί τους. "Συμπαράσταση άπεργούς πείνας"⁴ λέει τό πανό πού κρέμεται τώρα άπ'τά γραφεία τού SPD. "Δέν είναι και λάθος" λέει ένας γνωστός μου από κάτι σεμινάρια κοινωνιολογικά προετοιμασμένων τών γραφείων τηλεφωνεί συνεχώς στό γραφείο τού SPD. "Τί θέλουν έπιτέλους οί καταληψίες; τόνουν άπό κεί. "Νά διαμαρτυρηθούν φυσικά γιά τήν προέκταση τών σπιτιών" άλλα τίποτα πού συγκεκριμένα "Υστερ'άπό όλιγόλεπτη συζήτηση, οί καταληψίες συμφωνούν και άπαιτούν νά μιλήσουν μ'έναν "υπεύθυνο πολιτικό" και νά δώσουν συνέντευξη τύπου. Μιά σύντομη ακήρυξη μας μεταδίδεται τηλεφωνικά στό DPA⁵. Η έφημερίδα με τούς πίνακες τών σοσιαλδημοκρατών δημαρχοβήφεται μέ τά σπρέι μπλέ και κόκκινη. Δέν τή γλιτώνει ούτε ό Heinrich Albrecht. Καπνίζουμε τά HB πού μοίρασε ό προετοιμασμένος τών γραφείων γιά νά δείξει τί είναι πρόθυμος γιά διάλογο και διαβάζουμε τή δική κήρυξη μας πού αυτός φωτοτύπησε.

"Έρχονται οί μπάτσου!" Μπροστά στην πόρτα στέκεται ό πρώην ύπουργός Riebschläger, πού παραιτήθηκε έξαιτίας τού σκανδάλου Garski⁶, μαζί μέ 200 περίπου άστυφύλακες ντυμένους μέ στολές μάχης. Οργισμένοι ξεσκίζει τό πανό. Άπειλεί τούς καταληψίες ότι άν έντός δέκα λεπτών δέν έκκενώσουν τό γραφείο θά έκδιώχθουν μέ τή βία και θά συλληφθούν. "Όσο δέν έχουμε στό στόμα δέν πιστεύουμε λέξη άπ'όσα λές", πονηρά νάζουν οί καταληψίες άπ'τό παράθυρο. Η γενική διαμαρτυρία, όμως, δέν είναι τόσο ήρωική.

Τά πρόσωπα καλύτερονται μέ μαντήλια και ή ομάδα άποχωρεί τραγουδώντας. "Νά γυρίσετε στή Δ. Γερμανία όπου άνήκετε"⁷ φωνάζει πίσω μας ένας άγριέμενος σοσιαλδημοκράτης.

Τήν ίδια εικόνα παρουσιάζει και τό δημαρχείο τού Kreuzberg. Είκοσι φοκικά και runkies στή μεγάλη αίθουσα συνεδριάσεων. Αίτημά τους: "Νά γίνει άμέσως μεταπομπή άπογευματινή τηλεοπτική έκπομπή μέ τήν όποία θ'άπεσταλούν οί καταληψίες πρós τόν πληθυσμό". Καμιά τραγουδιστική άστυφύλακες έχουν περικυκλώσει τό κτίριο. Ο δήμαρχος Schulz είναι εκνευρισμένος και δέ φαίνεται νά έχει διάθεση γιά συζήτηση: "Κύριοι, έχετε 3 λεπτά διορία" όταν περάσουν τά 3 λεπτά θά διατάξω τή βία έκδίωξή σας!" Ο άρχιφύλακας Schulze, πού είναι έπιτελικός τής άστυνομικής δύναμης, είναι κάπως πιά άνετος: "Φερθήτε λογικά ρέ παιδιά. Τήν πλάκα σας τήν κάνετε, πηγαίνετε τώρα στό σπίτι σας!" Πολλοί καταληψίες τούς γνωρίζει από άλλες τέτοιες συναντήσεις... Βγαίνοντας άπ'τό δημαρχείο, οί καταληψίες πέφτουν πάνω στους δημοσιογράφους. Ποζάρουν μπροστά στίς κάμερες και διαβάζουν μία διακήρυξη διαμαρτυρίας. "Δέν είναι δυνατόν, δέν είναι δυνατόν" γκρινιάζει ένας άστυφύλακας χτυπώντας τό κλόμπ στό χέρι του εκνευρισμένος έπειδή, χωρίς νά τό θέλει, χρησιμοποιείται σάν σκηνικό γιά τή συνέντευξη. Τέτοιες "έναλλακτικές έρευνες" έγιναν και στό δημαρχείο τού Tiergarten και τού Neukölln.

Γύρω στις 5 ή ώρα, στό σταθμό τού Görlitz, συγκεντρώνονται δύο μέ τρεις χιλιάδες άτομα. Πολύχρωμη σύναξη: μερικοί είναι ντυμένοι στό μαῦρα, μέ κράνος, πέτσινο σακάκι και μαντήλι στό πρόσωπο, πλάι τους μία γυναίκα μ'ένα μωρό στήν άγκαλιά, διάφορα παρδαλά βυμμένα πρόσωπα. Πανό δέν υπάρχουν. Φτιάχνουμε άλυσίδες κι αρχίζουμε νά προχωράμε άνάμεσα σέ δύο γραμμές άστυφύλακων, μία δεξιά και μία άριστερά. "... ένα, δύο, τρία, άφήστε ελεύθερους τούς ανθρώπους!" — "Μπάτσου χαθείτε, δέ θά λείψετε σέ κανένα!" Καινούρια, γεμάτα φαντασία, συνθήματα δέν υπάρχουν σήμερα. Υπάρχει έπιθετική διάθεση. Μία ομάδα μουσικών παίζει: "Ένώπιον τούς κερδοσκόπους, ένάντια στίς Τράπεζες...".

Η μουσική μειώνει την ένταση ακόμα κι ανάμεσα στους μπάτσους* χαμογελάνε μισοπεριφρονητικά, μισοξαλαφρωμένοι. Πού και πού ή διαδήλωση αρχίζει να τρέχει:... "Χόπ, χόπ, χόπ" φωνάζουμε στους αστυφύλακες που αναγκάζονται να τρέχουν μαζί μας. Απ'τά παράθυρα των κατελιμμένων σπιτιών ακούγεται δυνατά ή μουσική των "Ton Steine Scherben". Από πολλά σπίτια μās γνέφουν οι άνθρωποι ένθαρρυντικά. Μετά από καμιά ώρα περπάτημα, όταν φτάσαμε στην Gnauserstrasse, αρχίζουν οι πρώτες σπρωξιές, τὰ πρόσωπα άγριεύουν. Έχει αρχίσει να σκοτεινιάζει.

Ξαφνικά, ένας αστυφύλακας (γεμάτος αίματα) βρίσκεται πεσμένος χάμω. Ποτέ δέν ξεκαθαρίστηκε τί έγινε. Σύμφωνα με την άστυνομία, χτυπήθηκε μ'ένα παλούκι από κάποιο διαδηλωτή. Τό πιθανότερο είναι ότι σκόνηταψε καθώς έτρεχε κι έπεσε με τό κεφάλι πάνω σε κάποιο δέντρο. Τό γεγονός αυτό, όπως συνήθως, αποτέλεσε τή σπίθα που άναψε τή μπαρουταποθήκη. Η άστυνομία επιτίθεται. Οι μπάτσοι βαράνε άγρια τούς στριμωγμένους διαδηλωτές. Προκαλείται πανικός. Πετιούνται πέτρες. Ένα σωρό τραυματίες πεσμένοι στό δρόμο, συχνά περικυκλωμένοι άπ'τούς μπάτσους που τούς βαράνε άγρια. Οι διαδηλωτές χώνονται σε είσόδους και αύλες. Η άτμόσφαιρα γεμίζει δακρυγόνα. Η άστυνομία εισβάλλει σε μιά μυρραρία που είναι γεμάτη θαμώνες και διαδηλωτές. Μερικοί συλλαμβάνονται. Στίς διάφορες αύλες, οι μή τραυματίες προσπαθούν να παρηγορήσουν και να περιποιηθούν τούς τραυματίες. Οι σειρήνες και τὰ μπλέ φώτα τής άστυνομίας δημιουργούν άκόμα μεγαλύτερη ένταση. Ακούγεται μιά ντουντούκα: "Παρακαλούμε, έκκενώσατε τόν δρόμο!" Κανείς όμως δέν ξέρει πρός τά πού να φύγει, παντού ύπάρχουν μπάτσοι που βαράνε έξαγριωμένοι. Χωρισμένοι σε μικρές ομάδες απομονώνουν τούς διαδηλωτές και τούς χτυπάνε άλύπητα. Όταν επιτίθενται δημιουργούν πανδαιμόνιο χτυπώντας ρυθμικά τίς άσπίδες τους.

Υστερ'άπο μισή ώρα, ήσυχάζουν κάπως τὰ πράγματα. Οι αντίπαλοι γλείφουν τίς πληγές τους. Σπάνια γίνονται τέτοιου είδους επιθέσεις ενάντια σε συγκροτημένους διαδηλωτές. Τίς φοβούνται και οι δύο πλευρές λόγω των μεγάλων άπωλειών.

Οι συγκρούσεις συνεχίζονται όλη τή νύχτα και οι καταληψίες έχουν τώρα τό πάνω χέρι. Μαζεύονται — μικρές ομάδες — σε μιά διασταύρωση τής Gnauserstrasse και μπλοκάρουν τήν κυκλοφορία. Άμέσως σχηματίζονται τεράστιες ούρές αυτοκινήτων που κορνάρουν. Τότε εμφανίζονται 10 κλούβες τής άστυνομίας και οι διαδηλω-

τές εξαφανίζονται πριν προλάβουν να κατέβουν οι μπάτσοι. Ένώσω οι μπάτσοι ξεμπλοκάρουν τή διασταύρωση, οι πέτρες πέφτουν βροχή. Μόλις άποκατασταθεί ή κυκλοφορία και άποσυρθούν οι άστυνομικές δυνάμεις αρχίζει τό παιχνίδι πάλι άπ'τήν αρχή. Πράγμα που έγινε ίσως και δέκα φορές εκείνη τή ζεστή νύχτα.

Τό κέφι έχει άνάψει για τὰ καλά. Σάν να είμαστε σε πάρτι, συναντώ τήν Kretzi, τήν Plethi, τούς συγκατοίκους μου, συναδέλφους από άλλες έφημερίδες κι έναν του ραδιοφώνου. Άυτουνοϋ του πέταξε ένας μπάτσος μιά πέτρα στ'αρχίδια. Μιά γιαγιάκα, γύρω στά 70, βρίζει τούς λαχανιασμένους μπάτσους: "Πηγαίντε σπίτι σας κοζάκοι τής κυβέρνησης!" Οι θαμώνες μιάς "πιτσαρίας" καταγράφουν προσεκτικά τίς πετυχημένες βολές και των δύο παρατάξεων. Τά φαβορί είναι σήμερα οι καταληψίες. Μέσα σ'όλα αυτά, εμφανίζεται κι ένα αυτοκίνητο με τό αυτοκόλλητο "Βία έσπειρες, βία θά θερίσεις — οι Πράσινοι: εϊρηνικά, κοινωνικά, οικολογικά". Όλοι γελάνε με τόν "μαλάκα", Ένας "συμπαθών" από τό νότο δέν καταλαβαίνει πιά τίποτα: τόν πέρασαν για μπάτσο "τής μυστικής άστυνομίας" επειδή φορούσε καμπαρντίνα. Τρία δεκατετράχρονα κάθονται στή μέση τού δρόμου, δέκα μέτρα άπόσταση άπ'τήν κλούβα κι άνάβουν ένα joint. Τά μάτια τους γυαλίζουν: "Καύλα! Δράση άπόψε, έ!"...Μου δίνουν να ρουφήξω. Τότε, οι μπάτσοι αρχίζουν να χτυπάνε τίς άσπίδες τους και οι πιτσιρικάδες εξαφανίζονται. Ένας μπάτσος σέρνεται μπρούμυτα προς τό μέρος μου. Δέν πρόσεξε τό κράσπεδο κι έφαγε τά μουτρα του. Με κοιτάζει άπελπισμένος. Θά 'ναι περίπου 19 χρονών, τόν λυπάμαι.

Ένα κορίτσι μπλοκάρει πάλι τήν κυκλοφορία και μερικά τουρκάκια χοροπηδάνε γύρω από έναν μεθυσμένο, που τρικλίζει ανάμεσα στ'αυτοκίνητα. Ένας punkie με κόμμωση ίροκέζου⁸ τήν κοπανάει για τό σπίτι του: "τώρα αρχίζει να γίνεται βαρετό", μου λέει.

Γύρω στίς δωδεκάμισι, αρχίζει πιά τό παιχνίδι να μην άξίζει τόν κόπο: κυκλοφορούν ελάχιστα αυτοκίνητα. Τό κίνημα μαζεύεται σιγά-σιγά στίς γειτονικές μυρραρίες. Έμεις πάμε να πιούμε μιά μύρα στην "Ostera". Τό στέκι των Srontis είναι άσφυκτικά γεμάτο. Όλοι άνεξαιρέτως διηγούνται τίς άπογευματινές τους περιπέτειες. Ό Γιόχαν έφαγε μιά στό κεφάλι, έκανε να δείξει τή δημοσιογραφική του ταυτότητα και τόν χτύπησαν στό χέρι για να του πέσει κάτω. Γελάμε και άγκαλιάζουμε διαδοχικά τόν Benedick που τίς έφαγε σήμερα δύο φορές. Η αύριανή συνέντευξη του ύπουργού έσωτερικών

Dahrendorf στην "Tageszeitung" μαιώνεται σαν τιμωρία για αυτά που έκανε σήμερα.

"Φτάνει πιά" λέει ένα αδύνατο κορίτσι πλάι μου, "τώρα θά γίνει της πουτάνας!"

"Ο Γκίντερ, απ'τό συγκρότημα "Drei Tornados", έχει βρει ένα καινούριο σύνθημα:

"After action — satisfaction!"

Στις συγκρούσεις εκείνης της ημέρας, τραυματίστηκαν περίπου 150 διαδηλωτές και περαστικοί. Οί πιο πολλοί είχαν σπασμένα κεφάλια, διάσειση και καρούμπια, μερικοί όμως είχαν σπασμένα χέρια και πόδια. Η αστυνομία ανακοίνωσε 56 τραυματίες απ'τους οποίους όμως μόνο τρεις χρειάστηκαν ιατρική περίθαλψη. Πέντε από τους 19 συλληφθέντες κρατήθηκαν για τώ παραπέρα.

Εκείνη τή νύχτα καταστράφηκαν τζαμαρίες Τραπεζών και βιτρίνες μεγάλων καταστημάτων σ' όλες τίσ συνοικίες του Βερολίνου.

ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΜΑΣ

Συγκρίνοντας τή δική μας κατάληψη μέ όσα έχω ακούσει για άλλες μου φαίνεται ότι ή δική μας ήταν απ'τίς πιο σχεδιασμένες. Ο σχεδιασμός ήταν στην ουσία ή "έξακριβωση" τών στοιχείων του σπιτιού: ποιός είναι ή ιδιοκτήτης, τί σκοπεύει να κάνει μέ τό σπίτι ή κρατική πολεοδομία, αν μπορεί να καταληφθεί τό σπίτι, κτλ.

Πρίν από τήν κατάληψη συναντηθήκαμε τρεις φορές, κάθε φορά μέ διαφορετική σύνθεση, για να γνωριστούμε καλύτερα και να προετοιμαστούμε. Μερικοί έφυγαν, άλλοι έφεραν φίλους τους. Ο καθένας μας σκέφτηκε κάποια στιγμή ότι ή κατάληψη θά έμενε ένα ώραίο όνειρο. Τό ποιός από μάς θά μετακόμιζε στό σπίτι και ποιός θά έμενε απ'έξω σαν "ύποστηρικτής" δέν ήταν ξεκάθαρο εκείνη τήν εποχή όπως ακριβώς δέν ήταν ξεκάθαρο και τό πώς θά εξελισσόταν ή κατάσταση στή διάρκεια της.

Τελος πάντων, ένα πρωί στις 6.30 μπουκάρουμε. Μαζί μας είχαμε τώ απαραίτητα εργαλεία, φακούς, σόμπες, πανό, προκηρύξεις, ένα πλουσιο πρόγευμα και δυό κλειδαριές για ν'άντικαταστήσουμε τίς παλιές.

Ένα σπίτι θεωρείται κατειλημμένο όταν ή κλειδαριά είναι καινούρια και στά παράθυρα άνεμίζουν πανό. Αυτό έχει μεγάλη σημασία μιά και ή αστυνομία έχει, αυτή τήν εποχή, έντολή να έμποδίσει τίς νέες καταλήψεις και ν'αφήσει στή ήσυχία τους τώ ήδη κατειλημμένα σπίτια.

Είναι ακόμα σκοτεινά και κάνει κρύο. Άνησυχούμε. Μήπως έρθουν άμέσως οί μπάτσοι και μάς πετάξουν έξω; Μέ τούς φακούς μας, φωτίζουμε τώ δδεια δωμάτια, χαλάσματα παντού. Αρχίζουμε να συγυρίζουμε τό καλύτερα διατηρημένο διαμέρισμα. Στις 11 ή ώρα θά δώσουμε συνέντευξη τύπου.

Απ'έξω περνάνε διάφοροι άνθρωποι που πηγαίνουν στις δουλειές τους. Γιορτάζουμε τήν κατάληψη κερνώντας τους γλυκά και σαμπάνια ενώ ταυτόχρονα μοιράζουμε και προκηρύξεις. "Πάλι κατάληψη;" Τό σπίτι μας είναι ήδη τό 50ό κατειλημμένο σπίτι. "Έ, κατά κάποιο τρόπο, έχετε δίκιο. Άντε, στήν υγεία μας!" Πολύ σπάνια μάς αντιμετώπιζουν έντελως άρνητικά. "Μόνο νά μήν άρχίσετε να πετάτε πέτρες παιδιά, αυτό δέν μ'άρεσει" λέει ένας γείτονας "ώραίο σπίτι πετύχατε, έ!" Μέσα σέ δυό ώρες έχουν τελειώσει οί προκηρύξεις, ή σαμπάνια πιά γρήγορα. Ξεφορτώνουμε τώρα τίς σόμπες κι ένα σωρό οικόδομικά υλικά. Στή συνέντευξη τύπου, γίνεται άναφορά στά 80.000 άτομα που ψάχνουν για σπίτι, στις 10.000 κατοικίες που είναι άδειες, στήν ξεδιάντροπη κερδοσκοπία που γίνεται μέ τό πρόβλημα τής έλλειψης κατοικιών, κτλ. Αυτά τώ ξέρουν οί δημοσιογράφοι καλά και δέν τούς ενδιαφέρουν. Ψάχνουν για κάτι τό ιδιαίτερο. Βρίσκουν ένα απ'τά πανό μας: "Οί καταλήψεις... είναι καύλα!" Αυτό θέλανε.

"Υστερ' από λίγο, έρχονται και δυό μπάτσοι. Είναι κατειλημμένο τό σπίτι; Χαζή ερώτηση. Φαίνεται τό πράμα. Καλά λοιπόν, και δέν επιτρέπεται να μπορούμε μέ-

σα; Ασφαλώς όχι. Όλα εντάξει. Στο Τμήμα, μάς γράφουν στή σχετική λίστα. Για μερικές μέρες, σχετιο υποτίθεται τύποι μέ πολιτικά και άμάξι τήν έχουν στήσει μπροστά στό σπίτι μας και προσπαθούν μάς φωτογραφίσουν.

Ένα σπίτι είναι ένα σπίτι. Πάνω από 100 χ κατοικούσαν άνθρωποι εκεί μέσα. Εκεί μέσα οί έτοι άνάγησαν, μίσησαν, φοβήθηκαν, δέν άντεχαν ή τόν άλλο ή κοιμόντουσαν μαζί, εκεί μέσα γεννήθη πέθαναν άνθρωποι. Τό σπίτι έχει ζήσει. Όταν ή καταλάβουμε ήταν νεκρό. Οί εργάτες είχαν κατατίς παλιές χτιστές σόμπες, είχαν χαλάσει τίς και είχαν ξηλώσει τίς σωλήνες του νερού και τώ δια του ηλεκτρικού. Απ'τά σπασμένα τζάμια έμπο βροχή. Τό σπίτι ήταν τελείως έρειπωμένο.

Στα γραμματοκιβώτια υπάρχουν ακόμα μερικά ματα που δέν μάς λένε τίποτα. Από κάτι παλιές μερίδες συμπεραίνουμε ότι ή τελευταία ένοικος κόμισε περίπου πρίν έναμιση χρόνο. Κάτω από τίς πετσαρίες υπάρχει ένα ύπόστρωμα μέ σελίδες απ'τή φημερίδα "Λαϊκός Παρατηρητής". Στο τελευταίο πάν βρισκω ένα σενάριο μέ χρονολογία 1952. Στο πρώτο τωμα ήταν ένα μπουρδέλο. Τό διαμέρισμα είναι χωρισμένο σέ μικρά κόκκινα δωμάτια. Ένας μακρόστενος καφτης, που βρέθηκε ξεχασμένος εκεί, γίνεται τό πώ μας τραπέζι.

Περπατώντας στους άτέλειωτους διαδρόμους και μεγάλα δωμάτια νιώθεις ένα θριαμβευτικό αλλά συντημένο αίσθημα. Έσύ είσαι ή εισβολέας, ή ξένος στόν νεκρό αυτό κόσμο. Άργότερα, μάθαμε περισσότερα για τήν ιστορία του σπιτιού. Ένας γείτονας μάς γήθηκε για τή γριά που έμενε σ'ένα τεράστιο διαμέρισμα μόνο μέ τό σκύλο της, για τή μιγάδα τής "Πανα Μαγιόρκα" που χόρευε μόνη της στήν πίσω αυλή όταν είχε πελάτες. Τό σπίτι χτίστηκε τήν εποχή τής όνομικής άνθησης του 1871-1873. Άκόμα και τότε έταν άντικείμενο κερδοσκοπίας. Εκείνη τήν εποχή δημιουργήθηκε έδω μιά άριστοκρατική συνοικία, δίπλα στήν έδρα τής κυβέρνησης. Έδω ήρθαν να μέινουν άξιωματικοί και άνωτεροι δημόσιοι υπάλληλοι. Άργότερα έκαζίνο μέ σεπαρέ για τούς άξιωματικούς. Ο στρατη Von Bülow, που τό όνομά του έχει ό παρακάτω δρόμο φαίνεται ότι σύχναζε έδω πέρα. Μετά ήρθαν γιατροί έγκατέστησαν τώ ιατρεία τους. Μερικοί απ'αυτούς ή έβραιοι που έξαφανίστηκαν. Αυτή τήν εποχή τή θυμά ή γριά άνθοπώλις που έχει τό μαγαζί της άπέναντι.

Τότε είχε γεμίσει έδω πέρα κτήνη-ναζίδες" μάς λέει και μιά άλλη στιγμή: "Αν έρθουν οί μπάτσοι να πάντε τ'άμάξι που έχω για τώ λουλούδια. Είναι παλιό, άξιζει τίποτα όπως κι έγώ. Έτσι θά χρησιμεύσει τώ λάχιστον σέ κάτι".

Στήν αρχή, χανόμασαν συνέχεια μέσ'στό τεράστιο κτίριο. Μόνο σ'ένα διαμέρισμα είχαμε βάλει καινούριες σόμπες. Αυτή ήταν ή προσκοπική μας εποχή, μόνο κεριά, φακούς και νερό σέ νταμιζάνες από τούς γείτονες. Κοιμόμασαν δέκα άτομα σ'ένα δωμάτιο μέσα σέ πνόσκαους. Συνέχεια βγάζαμε έξω σκουπίδια και ψάχνουμε μάταια για σωλήνες νερού και καλώδια. Τό σημαντικότερο ήταν να καταφέρουμε να ζεστάνουμε δυο γινόμε τό χώρο που μέναμε. Η "μαγειρική συσκευή", ένα χτιστό μαγκάλι για ξύλα, λειτουργούσε ακόμα σέ μιά ό τίς κουζίνες. Σιγά-σιγά, άρχισε να φτιάχνεται τό νεοκοκυριό μας. Στά άλλα δωμάτια βάλουμε παλιά χαλιά, να τραπεζάκι και κάτι στραβές πολυθρόνες. Παντού, χει κεριά και φακούς. Άρχισαν να οργανώνονται και πρώτες έξορμήσεις στα άλλα πατώματα. Κάποτε καταφραμε ν'αριθμήσουμε όλα τώ δωμάτια.

Τό γράψιμο στους τοίχους είναι άλλος ένας τρόπος ιδιοποίησης του σπιτιού. Τί πολυτέλεια! Να χρησιμοποιείς έτσι τούς τοίχους του σπιτιού σου; σ'ένα τοίχο του καθιστικού είναι γραμμένη μέ κόκκινο σπρέι ήμερομηνία τής επόμενης συνέλευσης.

Πέρασαν αρκετές εβδομάδες ώπου να άρχίσουμε επιδιορθώνουμε συστηματικά τώ δωμάτια. Μπρός στό σπίτι έχει μαζευτεί ήδη ένας τεράστιος σωρός σκουπίδια

"Ένα σύμπλεγμα από μπαλαντέζες κρέμεται σ' όλους τούς κατοικημένους χώρους. Τό ηλεκτρικό ρεύμα έρχεται από τό διπλανό σπίτι πού, στό μεταξύ, έχει καταληφθεί κι αυτό. Άργότερα φέραμε και νερό. Μπρος στό σπίτι μαζεύονται βρωμόνερα: πρέπει να φτιάξουμε τόν ύπόνομο.

Κάθε νέο επίτευγμα γιορτάζεται δεόντως. Ύστερα από έξι βδομάδες φτάνουμε στό άποκορύφωμα τής πολυτέλειας και τής άνεσης: λειτουργεί τό μπάνιο. Αρχίζει να διαμορφώνεται κάποια καθημερινότητα. Έμφανίζονται οι πρώτες συμπαθητικές γωνιές κοντά στις σόμπες. Ένα μικρό ράφι, ένα κηροπήγιο, τό κρεβάτι με τά σεντόνια και τίς κουβέρτες στή θέση του παλιού ύπνοσπου δείχνουν τόν προσωπικό χώρο του καθένα μας. Έπιπλέον, είναι αρκετά τά κατοικήσιμα δωμάτια ώστε να μπορούμε να άποσυρόμαστε ανά δύο τά βράδια.

Τί διάμετρο πρέπει να έχουν οι σωλήνες του νερού και τί πάχος τά καλώδια του ηλεκτρικού; Από πού μπαίνει ύγρασία στό δωμάτιο του 2ου όρόφου; Ποιά είναι ή σωστή αναλογία άμμου, τσιμέντου και άσβέστη για σοβάντισμα και ποιά για χτίσιμο; Σέ ποιά καμινάδα θά συνδέσουμε τή σόμπα του πάνω όρόφου και σε ποιά τή σόμπα του κάτω; Ό "Τεχνικός Θερμάνσεως", έτος έκδόσεως 1929, και άλλα τεχνικά έγχειρίδια κάνουν τό γύρο. Πολύ χρήσιμη είναι και "Η Νέα Οικονομία τής Οικοδομής" του 1946. Στή δική μας περίπτωση ταιριάζουν τά στάνταρ τής πρώτης μεταπολεμικής "άνοικοδομησης". Ανάμεσά μας υπάρχουν και ειδικοί για όρισμένες δουλειές. Ό κανόνας όμως είναι τό "μαθαίνω στην πράξη" και κάτι τέτοιο κοστίζει αρκετά λεφτά. Άρες όλόκληρες συζητάμε για τά διάφορα μοντέλα για χτιστές σόμπες και όνειρευόμαστε έναν ήλιακό συλλέκτη στή στέγη άφου πρώτα βουλώσουμε τίς τρύπες τής. Έπισκευάζουμε τά λούκια για τά νερά τής βροχής και βάζουμε κανονικά τζάμια στό παράθυρα — πρώτα είχαμε πλαστικές σακούλες πού άκούγονταν ώραία όταν φύσαγε άέρας τή νύχτα.

Η κατάσταση έχει κάπως σταθεροποιηθεί. Ό ταχυδρόμος μας φέρνει κάθε πρωί τήν "Tagesszeitung", ό καρβουνιάρης τής περιοχής μας έχει γράψει στόν κατάλογο των πελατών του. Ό ίδιοκτήτης του άπέναντι καθαριστήριου έρχεται και μας φέρνει μία τεράστια σακούλα. Τό πρώτο πλύσιμο είναι τζάμπα λέει και: "Ό άνθρωπος πρέπει να ναι πάντα καθαρός". Ένα άπόγεμα έρχονται πέντε γιαγιάδες άπ' τό γειτονικό γηροκομείο φέρνοντας έναν παλιό καναπέ και δύο τούρτες. "Για να μάστε καλοί γείτονες!" Αισθάνονται άμήχανες με τό θάρρος τους όπως κι έμεις άλλωστε. Πού και πού βρίσκουμε στή μάτσα, πού μας χωρίζει άπ' τό διπλανό σουπερμάρκετ, ένα κφαί με λίγο χτυπημένα φρούτα και λαχανικά. Με τήν ομάδα των ύπαλλήλων του σουπερμάρκετ έχουμε παίξει και ποδόσφαιρο.

Άκόμα κι ό ύπάλληλος τής "Neue Heimat"⁹ είναι εύχαριστημένος μαζί μας. Φαίνεται εύτυχημένος έπειδή τόν άφήνουμε να μπαίνει στό σπίτι. "Συνήθως δε μου δίνουν καμιά σημασία" λέει με παράπονο. Δεν έχει και πολλά να πει: "Όλα αυτά παίζονται τώρα σ' έπίπεδο ύψηλης πολιτικής. Έμεις πρέπει να περιμένουμε να δούμε τί θά γίνει".

Καλοκαίρισε πιά. Στόν κήπο πρασινάδα (όχι γκαζόν!). Ό καθένας μας έχει τό δικό του δωμάτιο — τό κοινόβιο λειτουργεί πιά κανονικά κι έχουν ήδη γίνει οι πρώτες συζητήσεις κι οι πρώτες άποχωρήσεις. Χτίσαμε κι ένα σπιτάκι στόν κήπο για τούς τραβεστί πού κάνουν πιάτσα στό πεζοδρόμιο μας. Άκόμα και καλάθι για τά χαρτουμάντηλα βάλουμε μέσα. Για να μας εύχαριστήσει μία τραβεστί παρουσίασε στό πάρτι, πού κάναμε για να γιορτάσουμε τούς 6 μήνες κατάληψης, τό νούμερο στριπτιζ με τό όποιο καυλώνει τούς σεξουαλικά πεινασμένους τούρκους σ' ένα μάρ-μπουρδέλο δύο τετράγωνα πιά κάτω. Η ριζοσπαστική μας φράζια ήθελε να παραχωρήσει ένα διαμέρισμα στις τραβεστί αλλά αυτό δεν έγινε δεκτό. Σ' αυτό τό χώρο, αντί για τραβεστί, στεγάσαμε τά μωρά μας.

Οι ένεσάκηδες πού μαζεύονται παρακάτω είναι σύμφωνοι. Όχι ένεσεις στόν κήπο μας. Άκόμα και με τήν συμμορία των πιτσιρικάδων άπ' τίς κοντινές πολυκατοι-

κίες τά βρήκαμε. Μία μέρα μας σπάσανε με τίς πέτρες όλα τά τζάμια κι έφτιαξαν ένα όδόφραγμα με σκουπίδια και τά ποδήλατά μας. "Έτσι κάνετε κι έσείς" φώναξαν όταν παραπονεθήκαμε. Μετά, όμως, μας βοήθησαν να τά μαζέψουμε.

Τά άπογέματα, όταν γυρνάμε άπ' τή δουλειά, καθόμαστε στόν κήπο. Άπ' τό παράθυρο άκούγεται μουσική. Στό γεμάτο άμμο σκάμμα μπουσουλάνε τά μωρά. Κινηγάμε τίς γάτες πού πάνε να χέσουνε στην άμμο. Τό βραδινό φαγητό είναι πάλι μακαρονάδα γιατί τό ταμείο μας είναι άδειο.

Μερικές φορές μδύ φαίνεται πως όλα αυτά παραείναι ειδυλλιακά. Κι αύριο τό πρωί στις 5 μπορεί να δώ είκοσι κλούβες τής άστυνομίας μπροστά στην πόρτα μας. "Προσοχή! Προσοχή! Σας μιλάει ή άστυνομία..."

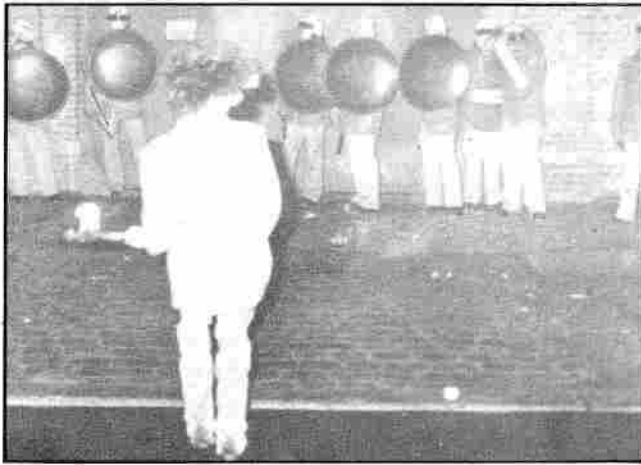
ΟΙ ΓΕΙΤΟΝΕΣ ΜΟΥ

"Άστυνομία — Ές-Ές! Άστυνομία — Ές-Ές!", ούρλιάζει ένα κορίτσι κάτω άπ' τό παράθυρό μας. Κατατρομαγμένοι πεταγόμαστε στό παράθυρο. Στήν αύλη του επίσης κατεληγμένου διπλανού σπιτιού "άσκούνται" δύο κορίτσια κι ένα άγόρι: πετάνε πέτρες στή μάντρα φωνάζοντας ταυτόχρονα τίς πολεμικές κραυγές τους. Ύστερ' άπό λίγο ήσυχάζουν, πάνε στόν τοίχο και παίρνουν τίς πέτρες, γυρίζουν στή θέση τους και ξαναρχίζουν πραγματικά όργισμένοι: "Άστυνομία — Ές-Ές!" Οι σοβάδες τής μάντρας πέφτουν. "Γουρουνία!" άντηχεί σε όλη τήν αύλη.

Σήμερα, τούς μάζεψαν οι μάτσοι πού γύριζαν άπό τήν εκκένωση ενός άλλου σπιτιού. Έμειναν κλεισμένοι σ' ένα κελί έξι όλόκληρες ώρες!

Τό διπλανό σπίτι μάλλον θά εκκενωθεί γρήγορα. Η "Neue Heimat" θέλει να χτίσει στό μπροστινό του κομμάτι ένα κτίριο με διαμερίσματα τής "κοινωνικής πρόνοιας". Έχουν ήδη σταλεί κάμποσα γράμματα "πρός τούς αξιότιμους κυρίους καταληψίες" με τά όποια καλούνται να παραδώσουν οικειοθελώς τό εμπρόσθιο τμήμα του οικήματος. "Αν χρειάζονται σπίτι, λέει, θά τούς βοηθήσει ή "Neue Heimat" να βρούν. Προσωρινά θά μπορούσαν να κατοικήσουν στό πίσω μέρος του σπιτιού και αν θέλουν μπορούν να κρεμάσουν τά πανό τους στή σκαλωσιά πού θά στηθεί μπροστά. Οι καταληψίες άπάντησαν ότι έχουν μεγάλα άποθέματα χαρτιού τουαλέτας και ότι ή έλλειψη του δεν πρόκειται να τούς κάνει να υποχωρήσουν. Η "Neue Heimat" θέλει να ανακαινίσει τό όπίσθιο τμήμα του οικήματος" μετά άπό έξι μήνες ή ένα χρόνο. "Ός τότε μπορούν να μείνουν", μας λέει ό "υπεύθυνος διά τήν ανακαινίσειν" των σπιτιών τής περιόχης.

Οι είκοσι καταληψίες, πού μένουν σ' αυτό τό συγκρότημα των 80 δωματίων, είναι πολλών ειδών άνθρωποι — φοιτητές, μαθητές, άνεργοι νέοι, ρυκίες, ένας όπαδός του Μαχαρίσι κι ένας τραπεζιτικός ύπάλληλος. Η διαρροή των ανθρώπων σ' αυτή τήν ομάδα είναι πολύ με-

γάλη. Μόνο τρεις έχουν μείνει απ'τήν ομάδα που κατέλαβε τό κτίριο. Στο μπροστινό τμήμα του σπιτιού έμεινε αρχικά μία ομάδα άστεγων "Βέρβερων"¹⁰, όπως αυτοονομάζονται. Πήγαν κι εγκαταστάθηκαν εκεί πέρα με τή βοήθεια των κοινωνικών λειτουργών και με μεγάλη δημοσιότητα. Δέν πρόβαλαν σοβαρή αντίσταση στις πιέσεις της "Neue Heimat". Τό σημαντικό γι'αυτούς ήταν νά έχουν μία στέγη πάνω απ'τό κεφάλι τους. "Αν είχατε δει πόσο όμορφα είχαν φτιάξει τά δωματιάκια τους θά μπορούσατε νά καταλάβετε. Οί περισσότεροι απ'τούς καταληψίες άπορρίπτουν κάθε είδους διαπραγματεύσεις και τήν έθελοντική άποχώρηση από τό μπροστινό τμήμα. "Όλοι βλέπουν επίσης ότι δέν υπάρχει πιθανότητα νά κρατηθεί τό σπίτι όταν έρθουν οί μπάτσοι. Τελοςπάντων, θά δοῦμε.

"Αν μās πετάξουν έξω τώρα", λέει ένας, "τουλάχιστον θά 'χουμε έκτονωθει." "Μετά από μās τό χάος", λέει ένα σύνθημα στον τοίχο.

ΔΕΝ ΤΟ ΓΟΥΣΤΑΡΟΥΜΕ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ

"Κράτος εξαφανίσου!" λένε πολλά συνθήματα στους τοίχους του Kreuzberg. Λίγα λόγια και καλά. Μία παραλλαγή του "Μπάτσε εξαφανίσου!" Γιατί τό κράτος, με τήν περιορισμένη έννοια του όρου, είναι οί μπάτσοι. Από τήν άλλη, τό κράτος είναι όλοι αυτοί που δέν σέ αφήνουν σέ ήσυχία: τό γραφείο εργασίας, οί κοινωνικοί λειτουργοί, οί πολιτικοί, ό υπάλληλος του "γραφείου άνοικοδόμησης", οί διευθυντές, οί δάσκαλοι, οί άνθρωποι που σέ κοιτάζουν περίεργα, οί έλεγκτές των λεωφορείων, οί ασφαλιστικές εταιρείες και, μερικές φορές, άκόμα κι οί γονείς σου.

Τό κράτος είναι παντού. Τό κράτος είναι κάτι που υπάρχει και διατηρείται. Τό κράτος είναι οί σταθμοί πυρηνικής ενέργειας, ή φάτσα του Σμίτ, οί πύραυλοι και ό πόλεμος, τό μπλαμπλά των πολιτικών που πάντα έχουν κάτι να πουν. Τό μόνο που θέλουν είναι νά διατηρήσουν τά πόστα τους και νά σέ έλέγχουν — αυτή είναι ή στυγνή και τέλεια οργανωμένη έξουσία τους.

Τό κράτος είναι ή Γερμανία: στενή, βλοσυρή, μικροαστική, λυσσασμένη για δουλειά και, προπάντων, για τάξη. Για τή δική τους τάξη. Μία τάξη για τήν όποία έσύ δέν μπορείς νά πεις τίποτα, ή κυκλοφοριακή τάξη, ή φιλελεύθερη, δημοκρατική, συνταγματική τάξη.

Τό κράτος είναι μία φυλακή, μεγάλη ή μικρή. "Αν ζεις όπως θέλεις, άργά ή γρήγορα εκεί θά καταλήξεις, στη φυλακή: διατάραξη δημόσιας ειρήνης, σύσταση εγκληματικής ομάδας, διατάραξη οικιακής ειρήνης, πρόκληση σωματικών βλαβών ή υλικών ζημιών, υπεξαίρεση ή ηλεκτρικού ρεύματος, ίδιοποίηση δημοσίου χώρου. "Προσοχή, προσοχή! Σας όμιλεί ή αστυνομία!! Παρακαλείσθε όπως έκκενώσετε πάραυτα τόν χώρο!! Πρώτη Άνακοίνω-

σεις!" Τό κράτος είναι οί σειρήνες και τά μπλέ φώτα που σκίζουν τή νύχτα.

Τό κράτος είναι 45 χρονών, καλοξυρισμένο, τραχύ σωστό και ήλθιο. Έπίτά ή ώρα τό πρωί μπορεί νά σέ κεται έξω από τό σπίτι σου φορώντας στολή μάχης. Σ'κουβαλάνε στό Τμήμα, σέ φωτογραφίζουν, καταχωρούν τόν όνομά σου στους φακέλους, έρευνούν τό σπίτι και λένε συνέχεια για τό πόσο βρώμικο είναι.

Στήν πράξη, τό κράτος είναι πάντα ό ισχυρότερος. Σχεδιάζουν και έκτελούν χωρίς έσύ νά έχεις λόγο, κάνουν ό,τι θέλουν χωρίς νά ρωτάνε κανένα. Κι αυτό που θέλουν είναι δυσνόητο, δυσπρόσιτο, μακρινό και ξένο. Βρίσκονται πάντα σ'ένα άπαισιο trip. Τά γουρούνια!

"Αφήνουν τούς συντρόφους μας νά σαπίζουν στις φυλακές και φτιάχνουν προγράμματα "ένταξης των νέων στην κοινωνία" ή σχέδια "κοινωνικής ειρήνης" ώστε νά μās καταφέρουν με τό μαλακό ή με τό άγριο.

Τό κράτος είναι ό άσφαλίτης που σέ παρακολουθεί. Έξωτερικά σου μοιάζει, μόνο που ξαφνικά τραβάει περίστροφο και τήν ταυτότητα και σέ συλλαμβάνει.

Τό κράτος λειτουργεί. "Όπως μία μηχανή, όπως μία συσκευή, όπως ένα computer. Λειτουργεί πίσω από τίς μπετονένιες και τζαμένιες επίπεδες προσόψεις — λειτουργεί με τσάντα Samsonite ή με Walkie-Talkie: είσαι καταγραμμένος.

Τό κράτος είναι οί κωλοκανόνες του παιχνιδιού. Τό κράτος είναι παντοδύναμο και πανταχού παρόν. Μπορείς όμως νά του τή σπάσεις: όπως τή σπάς σ'ένα δάσκαλο. Έχει βέβαια τήν έξουσία, αλλά άκριβώς γι'αυτό μπορείς νά του έπιτεθείς. "Όπως όταν τό ειρωνεύμαστε, τό κοροϊδεύουμε, τό γελοιοποιούμε ή άρνούμεστε νά του παραδοθούμε.

"Έσείς έχετε τήν έξουσία αλλά έμεις έχουμε τή νύχτα" είναι γραμμένο στην είσοδο μίας μπυραρίας που λειτουργεί στό ισόγειο ενός κατειλημμένου σπιτιού.

ΣΤΟ Esso

Μία άφισα, που έχει κολληθεί σ'όλα τά γνωστά στέκια, άνακοινώνει μία βραδιά-punk για τήν έπέτειο της γερμανικής ένότητας. Τά όνόματα των δέκα συγκροτημάτων είναι τυπωμένα πάνω σέ μία φωτογραφία της Πύλης του Βραδεμβούργου¹¹. Μπρός στην Πύλη στέκεται ένας άντρας που πετάει μία πέτρα και δίπλα δυο δυτικοί άστυφύλακες που κινηματογραφούν τή σκηνή (πρόκειται για φωτομοντάζ).

"Έξω απ'τήν καγκελόφραχτη είσοδο του παλιού κινηματογράφου στη Heinerichplatz του Kreuzberg είναι μαζεμένοι κάμποσοι punkies 13 ως 20 χρονών που προσπαθούν νά μαζέψουν λεφτά για είσιτήρια: "Έχεις ένα μάρκο ρέ φίλε; Και δυο νά 'ναι δέν πειράζει!" Δέ ζητιανεύουν κακομοιριασμένα, άπαιτούν.

Τό "Esso" είναι σίγουρα μιά απ'τίς πιό άπαισιες αϊθουσες συναυλιών τοῦ Βερολίνου. "Ένας κρύος χῶρος, 20 μέτρα μήκος, πού στή μιά του άκρη βρίσκεται μιά έξέδρα-σκηνή καί στήν άλλη ὁ πάγκος τοῦ μπάρ φυσικαρισμένος μέ κουτιά μύρας καί κόκα-κόλα πού πουλιούνται στήν τσουχτερή τιμή τῶν 2.50 μάρκων. Τό μαγαζί άνήκει σέ κάτι άριστοῦς τούρκους πού διοργανώνουν χορευτικές βραδιές. Τό τούρκικο ὄνομά του είναι Merhaba. Δυό παμπόνηροι punk's, 23 περίπου χρόνων, νοικιάζουν τήν αϊθουσα μιά φορά τήν εβδομάδα καί διοργανώνουν συναυλίες Punk καί New Wave. "Όνειρεύονται νά "πιάνουν κάποτε τήν καλή".

Σήμερα μάλλον θά τό οικονομήσουν. "Έχει ἔρθει ἔνα συνεργεῖο τῆς τηλεόρασης γιά νά φτιάξει μιά δεκαπεντάλεπτη έκπομπή μέ άποσπάσματα από ὅλη τή βραδιά. Τά δέκα συγκροτήματα παίζουν βέβαια τζάμπα προκειμένου νά ἔμφανιστοῦν, ἔστω καί γιά δευτερόλεπτα, στήν τηλεόραση. Κάθε συγκρότημα ἔχει στή διάθεσή του μισή ὥρα, άν άντέξει βέβαια.

Οἱ μουσικοί δέ διαφέρουν απ'τό κοινό... κανένας δέν είναι πάνω από 25 χρόνων καί οἱ πιό πολλοί είναι κάτω από 20. Τά ὄνόματα τῶν συγκροτημάτων είναι: "Τά 'Εγώ", "Κίτρινοι", "Σύστημα", "Τ'Άρματα τοῦ Ντάντσιχ", "Μανιασμένη άερομαχία", "P 2/E", "Αὐτόματοι Καλλιτέχνες", "Νέα Γερμανική Άθλιότητα", κτλ. Τό ὄνομα τοῦ κάθε συγκροτήματος είναι, στήν καλύτερη περίπτωση, γνωστό στοῦς πολύ μυημένους καί πολλά απ'αὐτά τά συγκροτήματα ἔχουν κάνει μόνο μιά-δυό πρόβες πρίν τή συναυλία.

Ἡ αϊθουσα ἀρχίζει σιγά-σιγά νά γεμίζει. Ἡ πιάντα φοράει σήμερα τά καλά της. Τριμμένα πέτσινα, τρυπημένα μέ χοντρά καρφιά καί στήν πλάτη γραμμένα ὄνόματα πιό γνωστῶν συγκροτημάτων ὅπως: "Πρός τά κάτω", "Καταρρέουσες πολυκατοικίες" ἢ διάφορες ἄλλες ὀνομασίες, συνήθως μ'έκείνη τή γωνιώδη γραφή πού πήραν οἱ punk's (μαζί μ'ένα σωρό ἄλλα πράγματα) απ'τῆ ναζιστική κουλτούρα. Οἱ παραμάνες δέν είναι πιό "τῆς μόδας". Τώρα χρησιμοποιοῦν ἀλυσίδες σάν βραχιόλια, ζῶνες καί λουράκια γιά τούς άστραγάλους ἢ καί σάν κολιέ. Τά παντελόνια πού φορᾶνε είναι ἢ πέτσινα ἢ σκισμένα, ὅσο γίνεται πιό στενά καί πολλά κορίτσια φορᾶνε μόνο καλσόν. Τά μαλλιά τους, ὅταν δέν ξυρίζουν τελείως τό κεφάλι τους, είναι πολύχρωμα: πορτοκαλιά-βιολετιά-πράσινα-μόβ ἢ σέ λουρίδες. "Όποιος δέ θέλει νά ξυρίσει τό κεφάλι του ἢ νά κουρευτεῖ σάν ἱροκέζος ἢ νά βάλει τά μαλλιά του πολύχρωμα, χρησιμοποιεῖ μύρα, ζαχαρόνερο καί Nivea καί χτενίζει τά μαλλιά του σέ μυτερές σταθερές τοῦφες ἢ ὅπως ἄλλιως θέλει. Δέ βλέπω κανένα μέ ἄπλά μακριά μαλλιά ἢ μέ γένεια. "Επίσης, φοριέται πολύ καί τό πλαστικό: μιά σακούλα σκουπιδιῶν, λογουχάρη, φοριέται σάν μίνι φοῦστα" χρησιμοποιοῦνται πολύ καί διάφορα ἄξεσουάρ τῆς δεκαετίας τοῦ '50. Πολλά πρόσωπα είναι βαμμένα: μισό πράσινο, μισό μπλέ, μαῦ καί γκρίζο, ὁλόασπρο μέ τό σῆμα τῶν καταλήψων ἢ δυό ἀτέλειωτες μαῦρες σπηλιές γύρω απ'τά μάτια. Στάρ τῆς

βραδιάς πάντως είναι ἔνα κορίτσι μ'ένα ἄσπρο ποντίκι πού τρέχει στοῦς ὤμους του. Τό ποντίκι τρέχει από τό ἔνα αὐτί στοῦ ἄλλο κουνώντας νευρικά τή μογιαλιασμένη ρόζ οὐρά του. "Όταν τό κορίτσι βγάζει τή γλώσσα του, τό ποντίκι ἀνασηκώνεται στά μπροστινά του πόδια καί τή γλείφει.

Τά περισσότερο άγόρια τό παίζουν "σκληρά άντράκια". "Άγριο βλέμμα καί ὕφος cool". "Γουστάρω τήν σκῆμα μου!" ἢ "Μόνο ὁ ἄθλιος είναι εἰλικρινής!" φαίνονται νά λένε. Τά πρόσωπα μερικῶν 13χρονων μοιάζουν ταλαιπωρημένα σάν πρόσωπα γέρων.

Τό πρώτο συγκρότημα ἀρχίζει ξαφνικά νά παίζει. "Γαμήστε, γαμήστε, γαμήστε, γαμήστε, γαμήστε, γαμήστε τήν Emma Peel!"¹² οὐρλιάζει σχεδόν 20 φορές ἀπανωτά ἔνας μαθητής μέ μπιμπικισμένο πρόσωπο. Φοράει ἔνα καλσόν κι από πάνω ἔνα σκισμένο παλτό. "Αντί γιά παπούτσια ἔχει τυλίξει δυό πλαστικές σακούλες στά πόδια του. Τό σφυροκόπημα τῶν ντράμς καί ἡ ἠλεκτρική κιθάρα ἐκπέμπουν ἔνα συνοθύλευμα από ἐκκωφαντικά ἠχητικά κύματα. Τά ἄκόντα δέν ξεχωρίζουν πιό. Ἡ μουσική χωλαίνει, κάτι τῆς λείπει, δέν ἔχει σωστό ρυθμό. "Ό τραγουδιστής κοιτάει σαστισμένος τό κοινό — ὅλοι στέκονται μέ τά χέρια στίς τσέπες. Μέ τό δεύτερο τραγουδί ἀρχίζουν νά πετᾶνε ἄδεια κουτιά μύρας πάνω στή σκηνή. Τά παιδιά τῆς αϊθουσας δέ λυποῦνται καθόλου τά παιδιά τῆς σκηνης. Μετά τό τέταρτο τραγουδί, τά "Έγώ" ἀναγκάζονται νά παραδεχτοῦν τήν ἴτα τους. "Αποσύρονται κάτω από μιά βροχή ἄδειων κουτιῶν μύρας καί κόκα-κόλα. Τέρμα τό ὄνειρο. Στά παρασκήνια, ἀρχίζουν τά χαμόγελα. "Τζίφος πάλι. Δέ βαριέσαι!"

Τό τρίτο συγκρότημα καταφέρνει νά φτιάξει λίγο τό κέφι. Δηλαδή, καταφέρνει νά δημιουργήσει λίγη κίνηση μέσα στήν αϊθουσα καί νά μειώσει τόν ἀριθμό τῶν κουτιῶν πού πετιοῦνται πάνω στή σκηνή. Κάνει ζέστη, στεκόμαστε στριμωγμένοι ὁ ἔνας δίπλα στόν ἄλλο. Παρ' ὅλα αὐτά, μερικοί καταφέρνουν νά χορέψουν Rogo, δηλαδή ἔνα ἄγριο τρεμουλιαστό στριφογύρισμα μ'ἀπότομες κινήσεις τῶν χεριῶν. Αὐτοί πού χορεύουν σπρώχνονται πέρα-δῶθε απ'τούς διπλανούς τους, βία καί βάρβαρα.

Σ'αὐτή τῆ μουσική τό πᾶν είναι ὁ ρυθμός. "Ακόμα καί οἱ κιθάρες ἄλλα καί οἱ φωνές χρησιμοποιοῦνται σάν ρυθμικά ὄργανα. Οἱ στίχοι τῶν τραγουδιῶν είναι, σχεδόν πάντα, ἀκατανόητοι, πού καί πού μόνο καταλαβαίνονται κανείς μιά λέξη ἢ μιά πρόταση πού ἔπαναλαμβάνεται συχνά. Ἡ δύναμη αὐτῆς τῆς μουσικῆς είναι ὁ μηχανικός ρυθμός, τά ἠχητικά ἐφέ καί ἡ φοβερή ἔνταση. Μερικά συγκροτήματα χρησιμοποιοῦν σινθεσάιζερ.

Πάνω στή σκηνή κι ἀκριβῶς δίπλα σ'ένα ἠχεῖο κᾶθεται ἔνας τύπος μέ κόμμωση ἱροκέζου. "Έντελῶς ἀκίνητος καί ἀπαθής κοιτάζει τό κοινό λές καί δοκιμάζει τό θάρρος του. Θά μείνει κουφός τουλάχιστον γιά δυό μέρες. Στή δεύτερη σειρά, στέκεται ἔνας μουσάτος πού φοράει ἔργατική φόρμα" τά χέρια του είναι τεντωμένα, οἱ γροθιές του σφιγμένες καί, κοιτάζοντας μέ σταθερό ὕφος τόν τραγουδιστή τῶν "Άρμάτων τοῦ Ντάντσιχ", φωνάζει: "Κόκκινο Μέτωπο, σύντροφοι!" "Βούλωσ'το, κομμουνιστικό γουρούνι!" οὐρλιάζει τό κορίτσι μέ τό ποντίκι.

Τά συγκροτήματα ἔρχονται καί φεύγουν. Ἡ αϊθουσα γίνεται ὅλο καί πιό ἀπαιτητική. Ἡ ἐπιτυχία ἑνός συγκροτήματος δέν μετριέται μέ χειροκροτήματα, πράγμα άγνωστο ἐδῶ πέρα ἄλλωστε, ἄλλά μέ τά κουτιά: ὅσο λιγότερα πετιοῦνται τόσο καλύτερο είναι τό συγκρότημα.

Οἱ "P 2/E" βγαίνουν ν'άντιμετωπίσουν τό κοινό. Μ'ένα σινθεσάιζερ ἀρχίζουν νά ἐκπέμπουν ἄρυθμους κρότους καί σφυρίγματα. "Ένα ὄμορφο ἄγριο χορεύει κάτι σάν μπαλέτο. "Δέ θέλετε ἐπιτέλους νά χορέψετε;" οὐρλιάζει καναδυό φορές στό κοινό. Κανένας δέ θέλει νά χορέψει. Αὐτή τῆ φορά τό σύνθημα τῆς μάχης δίνεται ἀπό τό συγκρότημα. Βομβαρδίζει τό κοινό μέ φτηνά γλυκά καί ξαναπετάει στήν αϊθουσα τά κουτιά τῆς μύρας. Ἡ μάχη κρατάει πέντε λεπτά. Ὁ γορίλλας, πού ἡ δουλειά του είναι νά ἐμποδίζει αὐτούς πού προσπαθοῦν νά ἀνέβουν στή σκηνή, σκοντάφτει χαμογελώντας στά ἄδεια κουτιά.

Ἡ σφαγή σταματάει γύρω στὶς 3 τὸ πρωί. Τὸ τελευταῖο συγκρότημα παίξει μπροστὰ σὲ 20 περίπου φανατικούς ὁπαδούς τοῦ εἵδους. Κάποιος ἀνάβει τὰ φῶτα. Χλωμά, κουρασμένα πρόσωπα. "Δέ βαριέσαι", λέει ἕνας δωδεκάχρονος ἱεροκέζος δίπλα μου. "Ἰζίφος πάλι", φτύνει μιά γουλιὰ μπύρας πού εἶχε στό στόμα του, πετάει τὸ μισογεμάτο κουτί στή σκηνή καί φεύγει.

ABC

Χωρίς θεωρία, χωρίς γλώσσα, χωρίς στόχους! $1 + 1 = 2$, ἡ καταδίκη ἔπεσε. Τὸ "νέο κίνημα νεολαίας" ἔγινε ἀντικείμενο παθιασμένης μελέτης, ἐξονυχιστικῶν ἀναλύσεων καί ἀριστερῆς προβολῆς. Τὸ ἴδιο τὸ κίνημα δέν συμμετέχει στὶς συζητήσεις ὄλων αὐτῶν πού, ὡς πολὺ πρόσφατα, ἐλεεινολογοῦσαν τὴ νεολαία σάν ἀπολιτική καί ὑποταγμένη, καί ἀρνεῖται τὸ διάλογο μ' ὄλους αὐτούς πού ἀνησυχοῦν γιὰ τὴν κατάπτωση τῶν ἀξιών, τὴν ἀπόρριψη τῶν κρατιστικῶν ἰδανικῶν, τὴν ἀρνηση τῆς ἀποδοτικότητας καί τὴν "παράλογη τάση γιὰ βιαιότητες". Κάτι κινεῖται, κάποιοι τὸ ἀνακηρύσσουν σὲ κίνημα γιὰ νὰ τὸ φέρουν στὰ μέτρα τους. Παρ' ὅλα αὐτά, δέν καταφέρνουν νὰ τὸ κάνουν πιὸ κατανοητό. Ποιὸς ἀνήκει στό κίνημα;

Ποιοὶ εἶναι οἱ συλλογικοὶ του στόχοι; Κι ἀφοῦ δέν ὑπάρχουν κοινοὶ στόχοι, τί εἶναι αὐτὸ πού δημιουργεῖ τὴ συλλογικότητα; Τελοσπάντων, τί θέλουν ὅλοι αὐτοί;

Οἱ 3.000 περίπου καταληψίες σπιτιῶν τοῦ Βερολίνου ποτέ δέν αὐτο-ἀνακηρύχθηκαν σὲ κίνημα, πόσο μάλλον σὲ κίνημα νεολαίας. Κάθε προσπάθεια νὰ "προδιοριστοῦν" οἱ καταληψίες καί ὁ "περίγυρὸς" τους μ' ἕναν ὄρο παρμένο ἀπ' τὴν κοινωνική, πολιτική ἢ πολιτιστική ὁρολογία εἶναι ἐκ τῶν προτέρων καταδικασμένη ὅπως κι ὅλες οἱ προσπάθειες πού ἔγιναν ὡς τώρα γιὰ νὰ ἀποκαλυφθοῦν οἱ "κεφαλές", "αὐτοὶ πού δίνουν γραμμὴ" καθώς καί "οἱ πραγματικοὶ τους στόχοι". Τὰ 160 κατελλημένα σπίτια τοῦ Βερολίνου εἶναι γεμάτα μὲ καταληψίες κι ὄχι μ' ἕνα ὁμοιογενές κίνημα.

Ἐξίσου ἀνακριβῆ εἶναι καί τὰ διάφορα περὶ τῆς "ἀγγλωσίας" τους. Τὸ ἀντίθετο ἀκριβῶς συμβαίνει. Μιλᾶνε πολλὲς διαφορετικὲς γλώσσες: τὴ γλώσσα τοῦ μαθητῆ πού παράτησε τὸ σχολεῖο, τὴ γλώσσα τοῦ πτυχιούχου πολιτειολόγου, τὴ "μαλακὴ" γλώσσα τῶν ἐναλλακτικῶν καί τὴ σκληρὴ γλώσσα τοῦ Punk. Καί οἱ ὄροι, ἢ οἱ λέξεις-κλειδιά, πού χρησιμοποιοῦνται ἀπ' ὅλους, χαρακτηρίζονται εἴτε ἀπὸ φοβερὴ σαφήνεια κι ἀπλότητα εἴτε ἀπ' τὴν καταπληκτικὴ τους ἀνοιχτότητα, ἀπ' τὸ ὅτι ὁ καθένας μπορεῖ νὰ τίς ἐρμηνεύσει ὅπως θέλει. Οἱ διάφορες συζητήσεις ἀναφέρονται στὴ Δύναμη, τὴν Ἀντίσταση καί τὴ Ζωή, στοὺς φασίστες πού καταστρέφουν τὰ

πάντα με τό ταιμέντο, τούς πλαστικοφάγους καί τά γουρούνια. Σ' αὐτές τίς δικές τους γλώσσες κανεῖς δέ μιλάει γιά κομμουνισμό ἢ σοσιαλισμό, οὔτε γιά "οἰκοσοσιαλισμό". Καί τό "Α" μέσα σέ κύκλο, πού δέ λείπει ἀπό κανένα τοῖχο καί καμιά προκήρυξη, σημαίνει μόνο γιά λίγους "Αναρχία" γιά τούς πιά πολλούς εἶναι πιθανότερο νά σημαίνει "Ἄλλως" ἢ Wir wollen Alles: τά θέλουμε ὅλα. "Α ὅπως Ἀποπαίδι, Ἀκοινωνικός, Ἀνεργος, Ἀνανάς μαρμελάδα, Ἀτομική Ἐνέργεια, Ἀυτονομία" εἶχε γράψει κάποιος στό πέτσινο μπουφάν του.

Τό "Α" δέν σημαίνει σέ καμιά περίπτωση τήν Ἀνάλυση. Παρ' ὅλα αὐτά, τό "Α" ἔχει καθορίσει τούς ἀγῶνες γιά τή διάσωση τῶν σπιτιῶν πολύ περισσότερο ἀπό ὅ,τι νομίζουν μερικοί — ἀπλά καί μόνο ἐπειδὴ δέν ταιριάζει στίς ἀπόψεις τους γιά τακτική καί στρατηγική.

Στό ABC, τό Α σημαίνει Auf (ἐμπρός), τό Β σημαίνει Bruch (σπάσιμο) καί τό C σημαίνει Chaos (χάος) καί αὐτό τό τελευταῖο ὅπως ξέρετε εἶναι πολύ παραγωγικό.

"Οἱ παμποῦδες τοῦ '68", διαβάζω σ' ἕνα περιοδικό, "δέν κατάλαβαν ἀκόμα ὅτι δέν ἀγωνιζόμαστε γιά τό καλό τοῦ κόσμου, ἀλλά γιά μᾶς τούς ἴδιους. Ὅτι δέν ἀγωνιζόμαστε ἐναντίον στά "κακῶς κείμενα" ἀλλά γιά νά μπορούμε νά καθορίζουμε οἱ ἴδιοι τή ζωή μας σέ ὅλους τούς τομεῖς. Ἀυτονομία, καί μάλιστα ἀμέσως! {...} Ἡ δρῶση μας δέ γίνεται γιά τήν Ἐπανάσταση, ἀλλά γιατί ἔτσι μᾶς ἀρέσει." [Radikal, Nr 85, σ. 11.]

ΣΥΝΘΗΜΑΤΑ

Μερικά ἀπ'τά συνθήματά τους:¹³

"Μερικές φορές μέ πιάνει ἕνας θυμός!"

"Οἱ πέτρες δέν εἶναι ἐπιχειρήματα, ἀλλά ἡ μόνη γλώσσα πού καταλαβαίνουν αὐτοί. Ἐχουμε νά ποῦμε πολλά ἀκόμα."

"Νόμιμα ἢ παράνομα. Στ' ἀρχίδια μας."

"Ἀδειάστε τίς φυλακές. Ὅχι τά σπίτια."

"Πυροβόλησε λοιπόν Μπάτσε!"

"Τά ὄνειρά μας δέν μπορείτε νά τά συλλάβετε."

"Βγάλτε τά κράνη γιά νά μπορέσετε νά σκεφτεῖτε."

"Κανένα διάλογο μέ κανένα."

"Ἐσεῖς ἔχετε τήν ἐξουσία, ἀλλά ἐμεῖς ἔχουμε τή νύχτα."

"Φτιάξτε συμμορίες."

"Αἷμα κερδοσκοπῶν. Πῶ-πῶ νοστιμιά!"

"Ἐκανες τόν καθημερινό σου ἐμετό;"

"Ὁ Χριστός ἦταν χίπις. Ἄλλά ὁ διάβολος εἶναι punk!"

"Καλύτερα ζωντανός παρά κανονικός."

"Ἄισθημα καί Δύναμη."

"Γερμανία, Γερμανία, πᾶνε αὐτά πού ἤξερες."

"Ὅχι διάλειμμα, ἡ ἱστορία φτιάχνεται, τό πράμα προχωράει."

Πρῶτα ἀπ' ὅλα πρέπει νά πῶ ὅτι δέν εἶμαι καμιά "τυπική καταληψία" μιά καί "τυπικός καταληψίας" δέν ὑπάρχει. Αὐτό εἶναι τό πιά ὠραῖο στήν ὅλη υπόθεση.

Ε: Βερολινέζα εἶσαι ἢ ἀπό τή Δυτική Γερμανία;

Α: Εἶμαι κι ἐγώ ἀπό αὐτούς πού ἐγκαταστάθηκαν ἐκ τῶν ὑστέρων ἐδῶ πέρα. Μεγάλωσα δυτικά ἀπ'τά σύνορα τῆς πόλης, στό Πότσδαμ. Μετά ἐξῆσα γιά μερικά χρόνια στό Ἀνατολικό Βερολίνο. Ἀλλά δέν μπορῶ νά τά ἐξηγήσω ὅλα αὐτά μέσα σέ λίγες γραμμές. Τό ἀποτέλεσμα τῆς ἱστορίας τελοσπάντων: δέκα μῆνες φυλακή στήν Ἀνατολική Γερμανία λόγω ἀπειθαρχίας καί ἐκκεντρικότητας. Βγήκα ἀπό τή φυλακή ὅταν δόθηκε ἀμνηστία γιά τά 25 χρόνια τῆς "Λαϊκῆς Δημοκρατίας" καί ἀπελάθηκα στή Δυτική Γερμανία — ὅλα αὐτά τό 1972. Τότε χάρηκα πολύ. Μετά κοίταξα νά δῶ τί γίνεται ἐδῶ πέρα. Κοινόβια, κτλ. Ἄνηκα πάντα στούς ἀνοργάνωτους λόγω πείρας. Μετά ἀρχισα νά σπουδάζω πάλι: Γερμανική Φιλολογία καί Ἱστορία. Εἶμαι στό πτυχίο τώρα.

Ε: Πῶς ἐγινε καί βρέθηκες μέσα στίς καταλήψεις;

Α: Τό πράμα ἦρθε ἔτσι ἀπό μόνο του. Νά! δούλευα σ' ἕνα ταξί. Μαζί μέ μερικούς ἄλλους ἀναλάβαμε μιά φαλιρισμένη κολεκτίβα ταξί. Μαζί μέ τήν κολεκτίβα πήραμε κι ἕνα συλλογικό ἐργαστήριο ὅπου φτιάχναμε διάφορα πράματα. Τό κτίριο ὅπου ἦταν τό ἐργαστήριο ἦταν ἄδειο — ἰδανικό γιά σπίτι. Νά δουλεύεις καί νά μένεις στό ἴδιο κτίριο. Πολύ ὠραῖα, σκέφτηκα καί μετακόμισα.

Τότε, ἡ περιοχὴ ἦταν πολύ ζωντανή. Εἶχε κάμποσα ἐργαστήρια καί δυό μικρές βιοτεχνίες. Τό μέρος εἶχε μιά λειτουργικότητα. Μετά ἀκούστηκαν οἱ πρῶτες φήμες ὅτι θά κατεδαφιζόταν ὅλο ἐκεῖνο τό κτιριακό συγκρότημα. Πήγαμε ἀμέσως στήν πολεοδομική ὑπηρεσία τοῦ Δήμου ὅπου κανεῖς βέβαια δέν ἤξερε τίποτα. Τότε πήγαμε καί τά βρήκαμε μέ τήν "ὀμάδα πρωτοβουλίας" τῶν κατοίκων κι ἔτσι ξεκίνησε ἡ ἀντίσταση. Ἀκολούθησαν τά πρῶτα ἐντάλματα ἐξώσης. Εἶχαμε ὅμως τό πλεονέκτημα ὅτι ξέραμε ἀπό πρῖν τί γίνεται. Καί εἶναι καταπληκτικό τί ἔκαναν οἱ ἄνθρωποι ἐδῶ πέρα τά τελευταῖα δυό χρόνια.

Ε: Τί ἔκαναν;

Α: Νά, πῶς νά τό πῶ, μπορείς νά τό πεις πολιτική σκέψη καί δρῶση. Δηλαδή, ἐπαψαν οἱ ἄνθρωποι νά "κοιτάζουν τή δουλειά τους". Τό ἐναυσμα ἦταν βέβαια τό ἀτομικό τους συμφέρον, ἀλλά ὅταν τό καλοσκέφτηκαν εἶδαν ὅτι τό συλλογικό συμφέρον περιλαμβάνει καί τό ξεχωριστό συμφέρον τοῦ καθένα. Ἡ ὑπόθεση τούς ἀφορούσε ἄμεσα, εἶδαν πιά καθαρά τί θά πεῖ "ἀνοικοδόμηση".

Τότε έγινε και η πρώτη κατάληψη στο μπροστινό τμήμα του κτιριακού συγκροτήματος. Ήταν μία πολιτική ενέργεια διαμαρτυρίας. Θέλαμε να κάνουμε κάτι ενάντια στην "άνοικοδόμηση" και ενάντια στο να μένουν άδεια τα σπίτια. Η κατάληψη αυτή, δηλαδή, δεν έγινε από ανθρώπους που το θέμα τους άφορούσε άμεσα. Τότε άρχισε να ξεκαθαρίζεται μέσα μας — να αποκτούμε συνείδηση — η σχέση της ζωής με το χώρο. Αρχίσαμε να καταλαβαίνουμε πόσο συνδεδεμένες είναι οι δυο αυτές έννοιες. Δηλαδή, αυτός ο χώρος αποτέλεσε τη νησίδα πάνω στην οποία μπορούσαμε να κάνουμε μία πρώτη δοκιμή. Αυτή η διαδικασία σου δίνει ένα αίσθημα σιγουριάς, νιώθεις ότι κάνεις κάτι καλό και ότι όλα τ'άλλα είναι παραμύθια. Αυτό σου δίνει δύναμη ν'αντιστέκεσαι.

Εκείνη την εποχή έγινε και η κατάληψη της όδου Luckauer. Όσοι έκαναν αυτή την κατάληψη, την έκαναν απλά και μόνο από ανάγκη. Χρειάζονταν ένα χώρο για να μένουν και τίποτ'άλλο. Αυτή η κατάληψη ήταν ήδη κάτι άλλο.

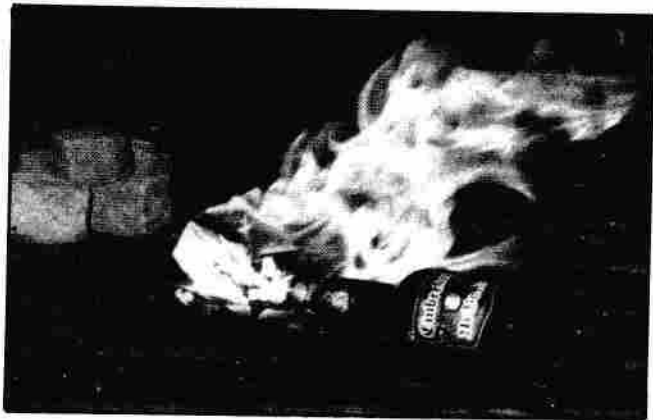
- E: Κι αυτό, όμως, είναι πολιτικό.
- A: Βέβαια, κι αυτό είναι το σπουδαίο στην όλη υπόθεση. Το να έχεις ένα χώρο να μένεις είναι μία άμεση και ζωτική ανάγκη και όχι κάτι το άφηρημένο. Δεν είναι ένα ορθολογικό κατασκεύασμα που όσο το κυνηγας τόσο πιο πολύ υπερδύεσαι. Αυτό είναι που μ'αρέσει σ'όλη τούτη την ιστορία κι αυτό είναι το νόημα όλης της υπόθεσης. Ζητάμε ένα χώρο ζωής.
- E: Πιστεύεις ότι και οι κανονικοί ένοικιαστές μπήκαν σε παρόμοιες διαδικασίες μάθησης;
- A: Δεν μπορείς να μιλήσεις απόλυτα για κάτι τέτοιο. Είναι ολόκληρη διαδικασία. Αν δεν ήταν οι έκατο καταληψίες θά είχε φύγει τουλάχιστον το ένα τρίτο των ένοικιαστών. Και τότε ίσως να κλεινε ο φούρνος και το μπακάλικο. Δηλαδή, η γειτονιά θά μαράζωνε, θά παύει την κάτω βόλτα. Ένω τώρα κάπως σταθεροποιήθηκε η κατάσταση. Κι άσε τον κόσμο να τσαντίζεται με την παρουσία μερικών ρυθκ... κάτι τέτοιοι τύποι πρέπει που και που να τσαντίζονται για να μην τους πέφτει η πύση.
- E: Τι σχέση έχεις τώρα με το κτίριο;
- A: Νά σου πω. Σ'ένα τέτοιο κτιριακό συγκρότημα υπάρχει πάντα κάτι που δέ λειτουργεί. Κι όταν δεν υπάρχει κανένας "άρμόδιος" αναπτύσσεται ανάμεσα σε σένα και το κτίριο μία σχέση που μπορούμε να την πούμε "σχέση ευθύνης". Ξέρεις πώς είναι τοποθετημένοι οι σωλήνες, που είναι οι ενώσεις των καλωδίων, ξέρεις τους ήχους της περιοχής και τους ανθρώπους... όλα αυτά συνδέονται. Κι έπειτα, κουβεντιάσαμε μ'έκείνους τους τύπους που ήταν ιδιοκτήτες του σπιτιού και δεν τό 'χανε δει ποτέ.
- E: Δεν είναι όμως και τόσο συνηθισμένο για μία φοιτητρία φιλολογίας ν'άσχολεται με τέτοια πράγματα.
- A: Όλα αυτά δεν έχουν να κάνουν με τις σπουδές μου, αλλά μ'έμένα την ίδια σάν άτομο. Τις σπουδές μου τις έκανα γιατί "κάτι έπρεπε να κάνω". Έμαθα βέβαια κι αρκετά πράγματα. Αλλά δέ θέλω πιά να γίνω καθηγήτρια. Αυτό τό ξέρω.
- E: Και τί σκέφτεσαι να κάνεις;
- A: Μή με ρωτάς. Δεν έχω τίποτα συγκεκριμένο στο μυαλό μου. Αυτές οι εξετάσεις για τό πτυχίο μ'έκνευρίζουν, μου τή σπάει τό γεγονός ότι πρέπει να παραμελήσω κάτι άλλο για να μπορέσω να ξεπερδέψω με τις σπουδές μου. Κι όσο για τις χειρωνακτικές δουλειές είμαι αυτοδίδακτη. Υπάρχουν κι εδώ πέρα πιά πολλοί άντρες απ'ό,τι γυναίκες. Κοπιάζω πολύ για να τά καταφέρω με τό δικό μου τρόπο κι όχι με τόν τρόπο των αντρών. Πράγμα που τρώει χρόνο.
- E: Σέ τί διαφέρει ο δικός σου τρόπος;
- A: Στο ότι μερικές φορές είναι απλούστερος. Έτσι κι άλλιώς δεν αναλαμβάνω μεγάλα πράγματα. Αλλά όταν δανείζομαι ένα εργαλείο ή ζητώ μία συμβουλή, δεν μου λέει βέβαια κανείς να μην αρχίσω γιατί δέ θά τά καταφέρω αλλά αρχίζουν να μου λένε τί πρέπει να προσέξω, τί άπόρροπο μπορεί να μου παρουσιαστεί — ξέρεις, τά γνωστά. Παλιότερα, κάτι τέτοιο μ'έκανε

ακόμα πιο άνασφαλή και μ'εξόργιζε, με αποτέλεσε μερικές φορές να τά παρατάω. Τώρα, όμως, στέκομαι καλύτερα στα πόδια μου. Σ'ένα σωρό πράματα, που τήρησα ότι ήταν σωστό όπως τό 'χα σκεφτεί εγώ. Είναι πολύ σημαντικό να μην αφήνεις τούς άλλους να έκμηδενίζουν τις ίδιες σου τις έμπειρίες και να σε άπομακρύνουν απ'τή δική σου πραγματικότητα.

Τό ίδιο άκριβώς μου συνέβη και με τά θέματα των δικαιωμάτων των ένοικιαστών, της άνοικοδόμησης και των κατεδαφίσεων. Ένωθα τί σημαίνουν όλα μου έλειπε ή όρολογία. Έχεις στο σώμα σου αισθήσεις και στο κεφάλι σου συνείδηση αλλά τίποτ'άπολύτως που να συνδέει αυτά τά δύο.

Κάτι τέτοιο τό 'ζησα ήδη μία φορά στο Άνατολικό Βερολίνο. Εκεί έμενα σ'ένα παλιό σπίτι ανάμεσα Alexanderplatz και Leninplatz και γύρω απ'αυτή την περιοχή άνατινάχτηκαν τά πάντα. Εκεί κοντά ήταν κι ένα εργοστάσιο μουστάρδας. Όπου μία μέρα, τό καλοκαίρι, βρήκα ένα σημάδι στην πόρτα — "κατεδάφιση. κλειστε τά παράθυρα." Κι έτσι έξεφανίστηκε και τό εργοστάσιο μουστάρδας στή θέση του έβλεπα μία τρύπα και όλη αυτή η ιστορία με έκανε να νιώθω άσχημα. Όταν κατεδαφίστηκαν πιά τό κτίρια μπορούσα να βλέπω πέρα τή φυλακή. Και σκεφτηκα: φυλακή γαμώτο, κακό πράμα, η γυναικεία φυλακή της όδου Barnim, εκεί μέσα έχει κάνει και Ρόζα Λούξεμπουργκ, άγωνιζόταν μέσα στον πόλεμο στήν ειρήνη. Έβλεπα και τις μεταγωγές των φυλακισμένων γυναικών. Αλλά αυτά συνέβαιναν στή Γερμανική Λαϊκή Δημοκρατία. Εκεί σσίγγεις τή γροθιά μέσα στην τσέπη. Μέσα απ'αυτές τις καταστάσεις φαίνεται πως έχω γίνει άποφασιστικότερη.

- E: Νομίζεις ότι αυτό άποτελεί μία νέα μορφή κριτικής συνείδησης;
- A: Δεν ξέρω και δεν μ'ένδιαφέρει. Ξέρω μόνο ότι όρισμένοι άνθρωποι κάτι κατάλαβαν απ'όλη αυτή την ιστορία. Κι αυτό άκριβώς είναι η έλπίδα μας, δηλαδή να νιώθεις ότι αυτό που επιδιώκεις τό επιδιώκουν κι άλλοι, κι ότι είσαι ανάμεσά τους. Αυτό είναι τό ώραίο, αυτό είναι που μου δίνει κουράγιο αυτό είναι τό ζουμί όλης της υπόθεσης. Αλλιώς, εγώ είμαι τύπος που τή μία πανηγυρίζει και τήν άλλη κλαίει, που αρχίζει κάτι μ'ένθουσιασμό και μετά τό φεύγει ή δρεξη. Αλλά εδώ έχεις να κάνεις μ'ένα πράμα που εξακολουθεί να υπάρχει είτε έχει δρεξη είτε όχι. Είναι κάτι τό χειροπιαστό... κάτι που δεν καταστρέφεται τόσο εύκολα.
- E: Πώς δηλαδή;
- A: Μμμ!... έτσι τό νιώθω, έτσι τό βιώνω.
- E: Ναι, αλλά όταν έκκενωθεί τό σπίτι θά βρεθείτε στο δρόμο.
- A: Σωστά, αλλά τό μέρος εδώ θά συνεχίσει να υπάρχει και θά πρέπει να τό κάνουν κάτι. Και δέ νομίζω ότι μπορούν, έτσι απλά και γρήγορα, να χτίσουν πολιτικοτικές της "κοινωνικής πρόνοιας". Κι αυτό που σου λέω δεν είναι απλά και μόνο μία άποψη. Είναι πεποίθησή μου. Έδώ πέρα δεν μπορεί ν'αλλάξει κάτι έτσι απ'τή μία μέρα στην άλλη. Δεν είναι μόνο τό εργοστάσιο αλλά και όλη η γειτονιά, τ'άλλα κατεληγμένα σπίτια, τά σχέδια για ένα παιδικό σταθμό, κτλ. Έχω τήν εντύπωση ότι θά πρέπει να ξεφανίσουν τά πάντα, να σβήσουν όλα τά ίχνη, για να μπορέσουν να σταματήσουν τή ζωή εδώ. Και πρόκειται πάλι για τή γενιά των πατεράδων μας, αυτή είναι που εδώ και 30 χρόνια άσχολεται επιχειρηματικά με τήν καταστροφή και των τελευταίων κτιρίων — μνημείων κοινωνικής ζωής. Η σκέψη αυτή με κάνει να νιώθω άνείπωτο φόβο.
- E: Υπάρχει κάτι σάν "βασική ομάδα" που φροντίζει για τή λειτουργία όλης αυτής της υπόθεσης;
- A: Η όργάνωσή μας είναι σάν φυλή. Κι αυτό είναι κάτι υπολογισίμο. Η παράδοση ξεκινάει από παλιά περνάει λίγο απ'τους γέρους που μένουν περισσότερα χρόνια απ'όλους εδώ και φάνει σ'αυτούς που όργανώνουν τις διάφορες κινητοποιήσεις. Τό "όργανον" δεν έννοείται με τή δογματική πολιτική έν

νοια, αλλά είναι κάτι σαν καταναγκασμός: πρέπει να αντιδράσεις τώρα γιατί οι εξωτερικές συνθήκες σε αναγκάζουν να επαγρυπνείς. Σ' αυτό πρέπει να προστεθούν και τα έσωτερικά: ανακαίνιση-επιδιορθώσεις και δημοσιότητα" κι αυτή ή τελευταία πρέπει συνεχώς να παίρνει καινούριες μορφές. 'Αλλά έχει περάσει πιά ή εποχή που καθένας προσπαθούσε να επιβάλει τη γνώμη του για κάτι. Τώρα υπάρχουν οι "κολλητοί" σου με τους όποιους μπορείς να κουβεντιάσεις τα πάντα για τον έαυτό σου, που μπορείς ανεπιφύλακτα να τους εμπιστευθείς, να τους απευθύνεις τό λόγο όποτε θέλεις. Κι αυτό είναι κάτι σαν οργάνωση πρωτόγονης φυλής κυνηγών και, ταυτόχρονα, μία πολιτική ομάδα. Για μένα αυτό είναι πολύ σημαντικό, γιατί λογουχάρη μπορώ σαν γυναίκα να ορίσω τον έαυτό μου και να πω ως εδώ στόπ, αυτό θέλω να τό κάνω μόνη μου' απ' τήν άλλη πάλι, ξέρω ότι αυτή ή γειτονιά είναι γεμάτη με φίλους μου στους όποιους μπορώ να βασιστώ. Είναι πολύ σημαντικό τό ότι μπορώ να ορίζω εγώ ή ίδια τα δριά μου και να τό καταργώ όποτε θέλω κι όπως θέλω. 'Εδώ, σε αυτό τό κοινόβιο, μπορεί να γίνει κάτι τέτοιο. Μπορώ, για παράδειγμα, ν' αποσύρομαι πιο πολύ. Σ' ένα κοινόβιο με έξι ανθρώπους θά 'πρεπε να δώσω απόλυτη προτεραιότητα στη συμβίωση με τους άλλους.

E: Πρόκειται, δηλαδή, για παραπέρα εξέλιξη του συμβατικού κοινοβίου;

A: Ναι, κατά κάποιο τρόπο. Νιώθεις συνδεδεμένος μ' όλους τους άλλους. 'Αλλά όχι μόνο χάρη στην κοινή κουζίνα και τήν καθημερινή κουβέντα γύρω από τό τραπέζι του βραδινού φαγητού. Είναι κάτι σαν μία φυλή όπου κανένας δεν είναι τόσο εξαρτημένος από τον άλλο. Μου φαίνεται ότι αυτή είναι ή πιο ώραια μορφή οργάνωσης της ανθρώπινης συμβίωσης.

E: Δηλαδή, καταφέρατε να μη μείνετε μία μορφή δράσης και διαμαρτυρίας αλλά να γίνετε ολοκληρωμένο κίνημα;

A: Τά περί "κινήματος" μ'ας τό κόλλησαν οι απ' έξω, ότι δηλαδή πρέπει να είμαστε ένα "κίνημα". Και μετά, φυσικά, άρχισαν να ρωτάνε τί είδους κίνημα είναι αυτό, από ποιούς άπαρτίζεται και τί επιδιώκει. Κι αυτό άκριβώς είναι κατά τή γνώμη μου τό πιο ώραίο στην όλη ιστορία, τό ότι δηλαδή δυσκολεύονται τόσο πολύ οι κοινωνιολόγοι να βρουν τήν κατάλληλη όρολογία για αυτό τό κοινωνικό συμβάν. 'Ακόμα κι εγώ ή ίδια είμαι διχασμένη σ' αυτό τό θέμα. Τί άλλο όμως, πιο ώραίο θέλουμε από τό να μη βρίσκουμε τον κατάλληλο όρο;

"Όλα αυτά έγιναν μετά τις 12 Δεκ. 1980.¹⁴ Τότε καταλάβαμε όλοι: εδώ υπάρχει δύναμη, υπάρχει κάτι. 'Ακόμα και τό ότι βγαίνεις μπροστά και λές: "Διαπραγματεύσεις; 'Όχι! 'Αφήστε πρώτα ελεύθερους τους φυλακισμένους!" Ποτέ πριν δε μπορούσαμε να φανταστούμε ότι θά τολμούσαμε τόσα πολλά. 'Υπάρχει ένα καταπληκτικό αίσθημα αυτοπεποίθησης τό όποιο όμως καταλήγει πού και πού σε υπερτίμηση της κατάστασης.

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΤΑΛΗΨΕΩΝ

Παλιά, τό συμβούλιο των καταλήψεων γινόταν πάντα στο πιο πρόσφατα κατειλημμένο σπίτι. Μετά όμως άρχισε να καταλαμβάνεται ένα σπίτι τήν ήμέρα και κανείς δεν ήξερε ποιά είναι ή πιο πρόσφατη κατάληψη. Γι' αυτό τώρα τό συμβούλιο γίνεται κάθε Κυριακή άπόγευμα στις 5 στον "Κούκο", τό "Πολιτιστικό και Καλλιτεχνικό Κέντρο του Kreuzberg". Τό τεράστιο αυτό κτίριο, χτισμένο τον περασμένο αιώνα, βρίσκεται σήμερα ανάμεσα σε νεοχτισμένες πολυκατοικίες και τά έρείπια του σταθμού Anhalter, λές και τή γλιτώσε άπό τον πόλεμο και τήν άνοικοδόμηση. 'Απέναντι, εκεί πού είναι σήμερα τό "Αυτοκινητοδρόμιο", ήταν κάποτε τό κεντρικό της Γκεστάπο. 300 μέτρα πιο κάτω είναι τό Checkpoint Charly¹⁵ και άλλα 300 μέτρα πιο κάτω ύψώνεται πεισματάρικα τό πολυόροφο κτίριο με τά γραφεία του Springer¹⁶ επιδεικνύοντας τήν έλευθερία μας σ' άδέλφια μας της άνατολής.

Πάνω στο δρόμο, μπροστά στην είσοδο του Κούκου, είναι γραμμένο: "Πές όχι στη Σαλάτα!" και "Έλευθερία σε όλους!" Σ' έναν τεράστιο (30 μέτρα ύψος) τοίχο του κτιρίου είναι ζωγραφισμένη μία πολύχρωμη τοιχογραφία — τρία άναρχο-άνθρωπάκια με μαύρες κουκούλες κάθονται γελώντας σατανικά και ζεσταίνονται γύρω από μία φωτιά. Στη φωτιά, απ' τήν όποία βγαίνουν καπνοί με τά σήματα του άγώνα ενάντια στα πυρηνικά εργοστάσια και "Α" μέσα σε κύκλο, μαγειρεύουν τις γνωστές στρουγγιές μπόμπες τους. Πίσω τους ύψώνεται ένα δέντρο που φτάνει ως τή σκεπή σχηματίζοντας τό σήμα των καταλήψεων. Τά χρώματα για αυτό τό άναρχοειδύλλιο τά πλήρωσε τό "Δίκτυο"¹⁷ και τή σκαλωσιά τήν πρόσφερε ό "Κομμουνιστικός Σύνδεσμος Δυτικής Γερμανίας".¹⁸ Τώρα γελάνε οι τρεις άναρχικοί σ' ένα μέρος που κάποτε ήταν ένα άπό τά πιο άριστοκρατικά της Εύρώπης.

"Αν κάποτε βαφτεί άπό πάνω και χαθεί αυτή ή ζωγραφιά, αυτό θά τό καταλάβουν όλοι πιο γρήγορα απ' τό ότι πετάχτηκαν έξω οι καταληψίες του σπιτιού.

Στό τέταρτο πάτωμα του τρίτου κτιρίου έχουν μαζευτεί καμιά διακοσαριά φρικιά και punkies. Κάθονται στο πάτωμα ενός τεράστιου γυμνού δωματίου κι ετοιμάζονται για τή συνέλευση του συμβουλίου. Θά μπορούσε βέβαια κανείς να φανταστεί κι άλλως τό "άνώτατο όργανο" ενός κινήματος που εδώ και ένα χρόνο κάνει όλη τήν πόλη να ζει με κομμένη άνάσα.

Μέσα στο άνακάτεμα των φωνών ξεχωρίζουν κλάματα μωρών και γαυγίσματα σκυλιών, ό άέρας είναι γεμάτος καπνός. 'Ημερήσια διάταξη δεν υπάρχει. Κάποια στιγμή ένας τύπος άρχίζει να μιλάει. "Βουλδστέ το λοιπόν εκεί πίσω!" "Πιο δυνατά, δεν άκούμε τίποτα εδώ πέρα!" "Τότε να κάνετε ήσυχία!" "Όσπου να ξαναστριγγίσει τό μωρό, ένα κορίτσι προλαβαίνει να μιλήσει. Πρόκειται για μία άνοιχτή έπιστολή προς τήν κυβέρνηση. Θά πρέπει να περιλαμβάνει αίτήματα σχετικά με τήν πολιτική της άνοικοδόμησης και τή νομιμοποίηση των καταλήψεων.

"Πρέπει να δείξουμε καθαρά τί θέλουμε, να τοῦ δώσουμε δημοσιότητα." "Στ' ἀρχίδια μας ἡ δημοσιότητα" οὐρλιάζει ἕνας μέ ζυρισμένο κεφάλι ἀπ' τὸ παράθυρο. "Στὴ θάρσσε μου φαίνεται! "Αν δὲ δώσουμε δημοσιότητα, τότε θὰ μᾶς πετάξουν ἔξω ὅποτε θέλουν." "Ἐγὼ λέω πὼς εἶναι διαπραγματεύσεις." "Αν στείλουμε ἐπιστολὴ στὴν κυβέρνηση πᾶει νὰ πεῖ πὼς τὴν ἀναγνωρίζουμε!" "Ἐνας τύπος μὲ πέτινο πού προσπαθεῖ νὰ ἀλλάξει λίγο τὸ φοιτητικὸ του στίλ: "Τί εἶν' αὐτὰ ρέ, δὲν καταλαβαίνεις πὼς ὑπάρχουν 20.000 μπάτσοι, εἴτε τούς ἀναγνωρίζεις εἴτε ὄχι; Τὸ θέμα εἶναι νὰ πιέσουμε τούς μαλάκες τῆς κυβέρνησης λέγοντάς τους καθαρά καὶ ξάστερα τί συμβαίνει. "Ἐτσι δὲ θὰ μπορέσουν νὰ μᾶς ξεφορτωθοῦν εὐκολα μὲ ἕνα "ἄ! καλά, τούς ξέρουμε αὐτούς, εἶναι χασοτικοί". Κατάλαβες;" "Κανένα διάλογο μὲ τὴν ἐξουσία!" "Ἄκριβῶς ρέ, τὸ γράμμα μιλάει γιὰ ἀνοικοδόμηση καὶ νομιμοποίηση. Οἱ ἄλλοι ὅμως εἶναι ἀκόμα στὴ φυλακή!" Μὲ ἀνάταση χεριοῦ δὲν παίρνει κανεὶς τὸ λόγο ἐδῶ μέσα. Αὐτὸ πού ἔχει σημασία εἶναι νὰ βρεῖς τὴν κατάλληλη στιγμή καὶ νὰ φωνάξεις ἀρκετὰ δυνατὰ. Εἶναι κάμποσο αὐτοὶ πού καταφέρνουν καὶ παίρνουν τὸ λόγο — μερικοὶ μάλιστα συχνότερα — ἀλλὰ ὅποιος μιλάει πολὺ συχνὰ ἢ γιὰ πολλὴ ὥρα τρώει κράξιμο. Οἱ ἄς ποῦμε θεωρητικοὶ δὲν ἔχουν ἐδῶ καμιά πιθανότητα νὰ ἐπικρατήσουν, τὸ ἀποφασιστικὸ εἶναι τὸ πάθος καὶ ἡ δύναμη μὲ τὴν ὁποία προβάλλονται τὰ ἐπιχειρήματα.

"Θέλω νὰ πῶ κάτι γιὰ τίς μαλακίες πού εἰπώθηκαν σχετικὰ μὲ τίς διαπραγματεύσεις. "Ἐχουμε πεῖ ὅτι δὲν πρόκειται νὰ διαπραγματευτοῦμε ἀν δὲν βγοῦν οἱ ἄλλοι ἀπὸ τὴ φυλακή. Πρέπει ἐπιτέλους νὰ καταλάβετε ὅτι τὸ μόνο πού φοβοῦνται τὰ γουρούνια εἶναι ὁ τσαμπουκάς. "Ὅταν θὰ ἔχουν νὰ μᾶς ποῦν κάτι τότε θὰ μᾶς φωνάξουν αὐτοὶ γιὰ διαπραγματεύσεις."

"Εἶναι μαλακία νὰ τὸ παρουσιάζεις ἔτσι. "Ἄσε πού ὁ τσαμπουκάς ἀπὸ μόνος του δὲ φέρνει τίποτα. Ξέρουμε καλά ὅτι στρατιωτικὰ μποροῦν νὰ μᾶς διαλύσουν. Ἄλλὰ ἅμα βλέπουν οἱ μαλάκες τῆς κυβέρνησης ὅτι πολὺς κόσμος γουστάρει αὐτὰ πού κάνουμε καὶ ὑποστηρίζει τὰ αἰτήματά μας, τότε χέζονται γιατί μπορεῖ νὰ χάσουν τὴ θέση τους. Κι αὐτὸ τελικὰ ὠφελεῖ καὶ τούς φυλακισμένους περισσότερο ἀπ' τὸ νὰ φωνάζουμε συνθήματα καὶ νὰ μὴν κάνουμε τίποτ' ἄλλο."

Τελικὰ κάπου συμφωνοῦν. Ἡ ἀνοιχτὴ ἐπιστολὴ δὲν θ' ἀπευθύνεται στὴν κυβέρνηση ἀλλὰ ἐπιδιώξεις' μερικοὶ ἀπ' τούς παρόντες, πού εἶναι γνωστοὶ στοὺς περισσότερους, ἀναλαμβάνουν νὰ ξαναγράψουν τὸ κείμενο. Συμφωνία ὑπάρχει ὅταν αὐτοὶ πού εἶναι ἐναντίον σέ κάτι πείθονται καὶ δὲ λένε πιά τίποτα καὶ ὅλοι ἔχουν, ἄς ποῦμε, τὴν ἐντύπωση ὅτι ἡ πρόταση ὑποστηρίζεται ἀπὸ μιά μεγάλη πλειοψηφία. Ψηφοφορίες δὲ γίνονται καθόλου' ἄλλωστε, δὲν ἔχουν γίνε ποτέ. "Συζητᾶμε ὥσπου νὰ συμφωνήσουμε" εἶναι τὸ σύνθημα καὶ ὅταν δὲν ὑπάρχει συμφωνία σέ κάτι τὸ θέμα ἐγκαταλείπεται.

"Ἐ! περιμένετε, θὰ ῥθω κι ἐγὼ μαζί σας!" Ἐπικρατεῖ ἀτμόσφαιρα διάλυσης τῆς συνέλευσης. "Ἐχω κάτι σημαντικό νὰ πῶ πρὶν φύγουν ὅλοι!" Παντοῦ ἀκούει κανεὶς ἡμερομηνίες, ραντεβού γιὰ διάφορες ἐνέργειες, πληροφορίες, κτλ. "Ξέχασα νὰ σᾶς πῶ, χτές καταλάβαμε ἕνα σπίτι στὸ Zehlendorf. Σήμερα τὸ βράδυ ἔχει γιορτὴ!" "Ποῦ γίνεται ἡ γιορτὴ;" "Κάπου στὰ νότια, ρῶτα ἐκεῖνη μὲ τὸ πόντισο." "Πᾶει κανένας μὲ ἀμάξι πρὸς τὸ Schönenberg;"

Στὸ καφενεῖο καὶ στὴν αὐλὴ, γίνεται κριτικὴ τῆς τακτικῆς τοῦ συμβουλίου. Σερβίρεται κρέμα, γλυκὸ, καφές καὶ κανένα joint. "Κουραστικό, ἔ; Οἱ ἴδιες μαλακίες συνέχεια." Δὲν πειράζει, ὅμως! Τὴν ἄλλη Κυριακὴ θὰ γίνε ἡ ἐπόμενη συγκέντρωση.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Τὰ λόγια σέ εἰσαγωγικὰ πού τσιτάρω εἶν' ἀπὸ αὐτὰ πού θυμῶμαι ἀπὸ τίς συνελεύσεις τοῦ Φεβρουαρίου καὶ τοῦ Μαρτίου 1981. Τὰ διάλεξα γιὰ νὰ δείξω τὴν ἀτμόσφαιρα καὶ τίς τάσεις πού ἐπικρατοῦν στίς συνελεύσεις τοῦ συμβουλίου τῶν καταλήψεων. Δὲν εἶναι δηλαδὴ αὐθεντικὰ μὲ τὴν περιορισμένη ἔννοια τοῦ ὄρου.

"Ὅταν τούς περικυκλώσαμε στὴ διασταύρωση Kurfürstendamm/Jochimsthaler Strasse, προσπάθησα ἐπανειλημμένα, μιλώντας τους μὲ τὸν τηλεβόα, νὰ βρῶ ἕναν ὑπεύθυνο. Ἄλλὰ δὲν παρουσιάστηκε κανένας." "Ἐτσι περιγράφει μιά τραυματικὴ του ἐμπειρία ὁ ἀστυνομικὸς διευθυντὴς Böhrer.

Τώρα πιά τὸ ξέρουν ὅλοι: αὐτὸ τὸ κίνημα δὲν ἔχει οὔτε καθοδηγητὴς οὔτε ἡγέτες. Rudi Dutschke καὶ Che Guevara δὲν ὑπάρχουν πιά.

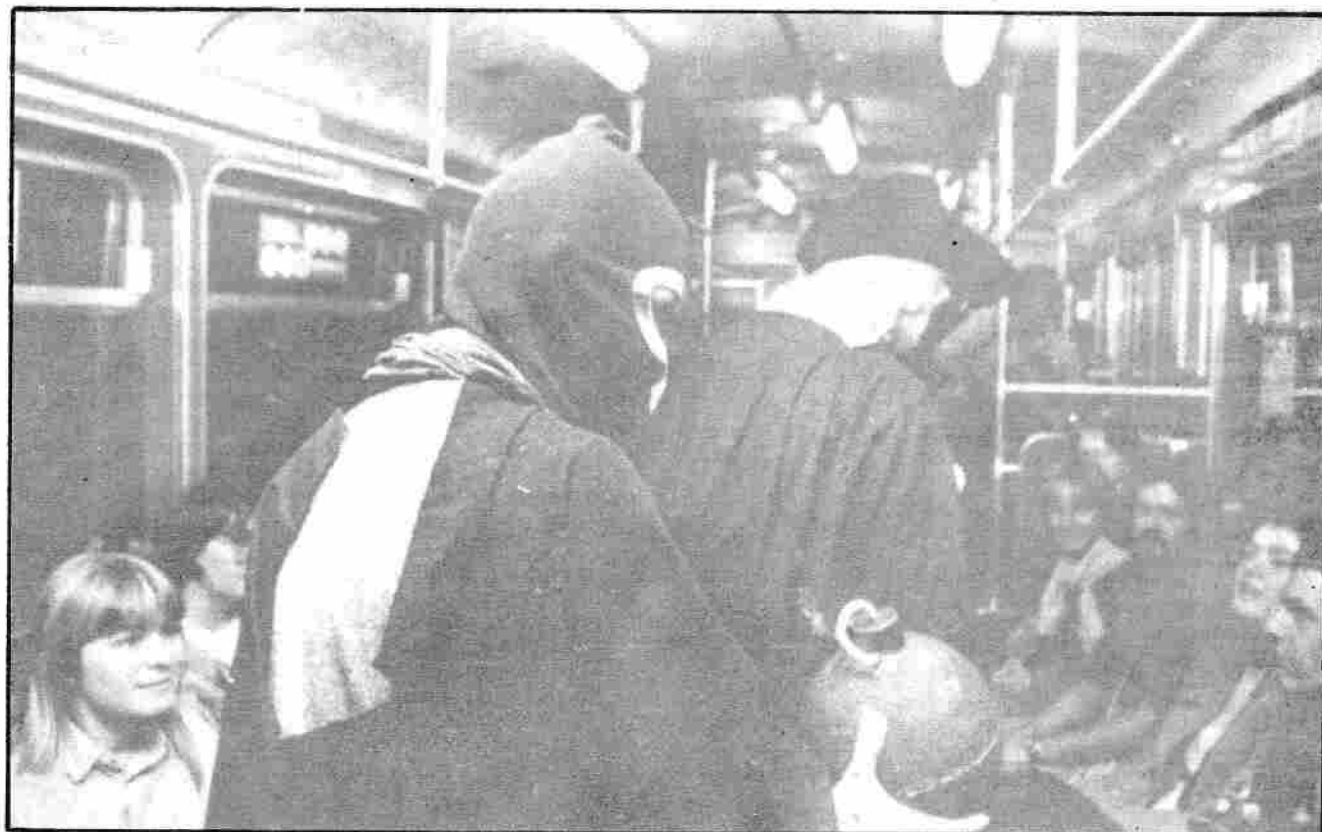
Ἐπίσης, δὲν ὑπάρχουν καθορισμένες διαδικασίες λήψης ἀποφάσεων, δὲν ὑπάρχουν μορφές ἀντιπροσώπευσης οὔτε καὶ κανένα κέντρο.

Σέ σύγκριση μ' ὅλες τίς μορφές πολιτικῆς ὀργάνωσης πού ἔχουν ὑπάρξει ὡς τώρα, διαθέτουμε ἕνα σοβαρὸ πλεονέκτημα: ζοῦμε μαζί. Σ' ἄλλες περιστάσεις, δὲ θ' εἶχαμε φτιάξει οὔτε πολιτικὴ ὀργάνωση ἢ ὁμάδα, οὔτε θὰ μέναμε μαζί. Αὐτὰ, ὅμως, δὲν τὰ σκεφτήκαμε ὅταν ἐπρόκειτο νὰ καταλάβουμε τὸ σπίτι. Τώρα πρέπει νὰ τβροῦμε καὶ ὡς πρὸς τὴν πολιτικὴ μας συμπεριφορὰ καὶ ὡς πρὸς τὴν καθημερινὴ μας συμβίωση, πράγμα πού μπορεῖ νὰ μᾶς κάνει νὰ ξεοδέσουμε πολλὴ ἐνέργεια ἀλλὰ μὴ δίνει πολλὴ δύναμη. Τὸ ξεπέρασμα τοῦ διαχωρισμοῦ μεταξύ πολιτικῆς καὶ καθημερινῆς ζωῆς, πού συζητιέται τόσα χρόνια, μᾶς παρουσιάστηκε μὲ τὴ μορφή κατανγκασμοῦ, δηλαδὴ μᾶς ἔπεσε οὐρανοκατέβητο. Τὸ περιεχόμενὸ του διαφέρει βέβαια ἀπὸ σπῆτι σέ σπῆτι. Ἡ διαφορά καὶ ἡ κινητικότητα ἀνάμεσα στίς διάφορες ὁμάδες καὶ τὰ διάφορα σπῆτια εἶναι μεγάλη. Πολλὲς δυσκολίες ἔχει κυρίως μιά κατηγορία νέων γιὰ τούς ὁποίους αὐτὴ ἢ συμβίωση στὰ κατελιημένα σπῆτια εἶναι ἡ πρώτη ἐμπειρία ζωῆς ἔξω ἀπὸ τὴν οἰκονομία. Ἄλλὰ τὴ διάλυση μιᾶς ὁμάδας ἀκολουθεῖ ἡ δημιουργία μιᾶς ἄλλης. Κι ὅταν σταθεροποιηθεῖ κάπως μιά ὁμάδα δὲν ὑπάρχει τίποτα πού μπορεῖ νὰ δράσει ἀποτελεσματικὰ ἐναντίον τῆς

Αὐτὴ, λοιπόν, ἡ ποιοτικὰ καινούρια μορφή ὀργάνωσης εἶναι τὸ "μυστικὸ" τοῦ κινήματος. Καὶ λόγω αὐτῆς ἀκριβῶς τῆς ὀργανωτικῆς δομῆς μπορεῖ τὸ "κίνημα" λειτουργεῖ χωρὶς ἱεραρχία. Λόγω αὐτῆς ἀκριβῶς τῆς ὀργανωτικῆς δομῆς ὑπάρχει καὶ ἡ πολυσυζητημένη συνοχή. Ἡ θέση τοῦ διευθυντῆ τῆς ἀστυνομίας Hübner γιὰ τὸν εἰρηνικοὺς καὶ τούς μὴ εἰρηνικοὺς καταλήψεις δὲν εἶναι τελείως λαθεμένη. Οἱ ἐλίτιδες του, ὅμως, γιὰ μὴ "διαφοροποίηση", δηλαδὴ γιὰ μιά διάσπαση μεταξύ "Müstis" (αὐτῶν δηλαδὴ πού τρῶνε Müsti, ἕνα ὑγιεινὸ παρασκευάσμα ἀπὸ δημητριακὰ) καὶ "Mollis" (αὐτῶν δηλαδὴ πού πετᾶνε κοκτέιλς Μολότοφ), ἔχουν ὡς τώρα διαψευθεῖ: ὄχι γιατί ὅλοι καταλαβαίνουν πόσο σπουδαῖο εἶναι ἡ συνοχή καὶ ἡ συνεργασία, ἀλλὰ γιατί τὸ Müsti καὶ τὰ κοκτέιλς Μολότοφ φτιάχνονται στὴν ἴδια κουζίνα. Ἐκεῖ μέσα τσακώνονται γιὰ τὸ ἂν εἶναι σωστὸ νὰ πετάγονται πέτρες ἢ ὄχι! ποτέ ὅμως δὲ φτάνουν στό σημεῖο νὰ διαχωρίσουν τὴ θέση τους οἱ πρῶτοι ἀπὸ τοὺς δευτέρους. Ἀκόμα καὶ ὁ κ. Hübner δὲν μπόρεσε ν' ἀπακηρύξει τὸ γιό του πού συνελήφθη σέ ἕνα κατελιημένο σπῆτι.

Ὅταν συμβιώνουν οἱ ἄνθρωποι κανένας δὲν μπορεῖ νὰ κάνει τὸν καμπόσο. Ἡ πολιτικὴ τοποθέτηση πρέπει νὰ συμφωνεῖ μὲ τὴν καθημερινὴ συμπεριφορὰ.

Αὐτὴ ἡ βασικὴ δομὴ καθορίζει καὶ τίς μορφές ὀργάνωσης καὶ συγκρούσεως σ' ὅ,τι ἀφορᾶ γενικότερα θέματα. Ἀλληλοεκτοξεύονται βαριές κατηγορίες κι ἕνα σπῆτι πὸ πολιτικὲς καὶ κοινωνικὲς προκαταλήψεις συγκρούονται ἢ μιά μὲ τὴν ἄλλη: χωρὶς ὅμως ὅλα αὐτὰ νὰ ὑπνευθεῖται τὴν — ποτέ συγκεκριμένα καθορισμένη — ὁμοφωνία πάνω στὰ βασικά. Τὸ πρόβλημα ἂν καὶ πὼς θὰ πρέπει νὰ γίνουν διαπραγματεύσεις μὲ τὴν κυβέρνηση γιὰ τὴ νομιμοποίηση τῶν καταλήψεων προκάλεσε πολλές κλοσοπατινάδες στίς συνελεύσεις τοῦ συμβουλίου τῶν καταλήψεων, ὄχι ὅμως διάσπαση. Ὅταν ἐγινε ξεκάθαρα ἐπιληπτό ὅτι τὸ συμβούλιο τῶν καταλήψεων δὲν μπορεῖ νὰ λειτουργεῖ καὶ νὰ παίρνει ἀποφάσεις μὲ τὴν ὡς ἐκεῖνη τὴ στιγμή διαδικασία τῆς ἀνοιχτῆς συζήτησης καὶ χωρὶς ψηφοφορίες, ἔγινε μιά ἀλλαγὴ. Δημιού

γήθηκαν συνοικιακά συμβούλια καταλήψεων. Τό κεντρικό συμβούλιο εξακολουθεί να υπάρχει αλλά ή σημασία του, ως προς τή λήψη πολιτικών αποφάσεων, είναι πολύ μικρή. Πρόκειται άκριβώς για μιά πραγματικά οργανική ή σχέση με τήν έξουσία! Μπορούμε να συνεχίσουμε άκόμα και χωρίς κέντρο.

Παράλληλα με τά συνοικιακά συμβούλια καταλήψεων υπάρχουν και δεκάδες άλλες, λιγότερο ή περισσότερο σταθερές, μορφές οργάνωσης και επικοινωνίας: ομάδες εργασίας, συναντήσεις σπιτιών που ανήκουν στην ίδια εταιρεία, "κέντρα δράσης" (όπου συζητούνται οί διάφορες ενέργειες που γίνονται), ομάδες τεχνιτών, ομάδες πρώτων βοηθειών, θεατρικές ομάδες, συναντήσεις γειτονικών σπιτιών και άλλες ομάδες που τά ενδιαφέροντά τους δέν έχουν να κάνουν με τή δημοσιότητα. Όλοι αυτοί οί σχηματισμοί αποτελούν μαζί με τίς επιτροπές ένοικιαστών και τίς ομάδες πρωτοβουλίας τών διάφορων συνοικιών ένα δίκτυο σχέσεων, που μπορεί να έχει μεγαλύτερους και μικρότερους κόμπους αλλά δέν έχει κανένα κέντρο. Τό δίκτυο αυτό μπορεί να έχει δυσκολίες και να καθυστερεί στο θέμα τής αποκρουσάλλωσης απόψεων, αλλά μπορεί να δρά γρήγορα, με φαντασία και, προπάντων, έντελώς άπρόβλεπτα.

Η ΔΥΝΑΜΗ ΜΑΣ

"Η δύναμή μας" είναι μιά έκφραση που πρωτακούστηκε πριν δυό περίπου χρόνια. Τώρα "ή δύναμή μας" έχει γίνει ένα είδος συλλογικού μύθου. "Η δύναμή μας" είναι μιά κατάσταση, άτομική και μαζική. Όχι όμως "ή ισχύς εν τή ένώσει" ή "δύναμή μας" δέν είναι ούτε τό βίωμα τής μάζας που ιδιαίτερα σε περιόδους έξαρσης μπορεί να προκαλέσει τόσο άπατηλά αισθήματα, ούτε όμως και ισχύς με τή στρατηγική έννοια του όρου.

Τή "δύναμή μας" μπορεί κανείς να τή νιώσει όταν γίνεται τσαμπουκάς στο δρόμο: τότε τή νιώθει κανείς ως τά άκροδάχτυλα τών ποδιών του που τρέχουν γρήγορα με τά λαστιχένια παπούτσια, στίς συσπάσεις του στο-

μαχιού του που προκαλούνται από τό κέφι και τό φόβο, στον πάταγο τών βιτρινών που καταρρέουν μετά από κάθε άπελευθερωτική βολή, στο γέλιο που ξεσπάει τήν ώρα του τρεξίματος. Και όσο διαρκούν όλ'αυτά είσαι έντελώς ήρεμος. Νιώθεις πότε σαν περήφανος πολεμιστής και πότε σαν εύκνητο ζωό. "Όσο δέ φοβάσαι, δέν μπορούν να σε πιάσουν. Κι αν σε πιάσουν, τί έγινε; Αυτή είναι ή δύναμή μας: έχουμε πολύ λίγα να χάσουμε.

Τό θράσος νικάει. "Η δύναμή μας" είναι ή τόλμη μας, τό ότι τολμάμε να μπουκάρουμε στο σπίτι, να είμαστε παρόντες όταν πρόκειται να γίνει τσαμπουκάς, να γράψουμε τό σύνθημα στον τοίχο, να βάλουμε φωτιά στο δόδοφραγμα, να παρατήσουμε τό παλιό μας σπίτι. Τή δύναμή μας μπορείς να τή νιώσεις τή στιγμή που ξεπερνάς τούς δισταγμούς σου: τό ξέκομμα άπ'τό γνωστό περίγυρο, από τό σπίτι τών γονιών, από τό σχολείο, από τήν παλιά παρέα, τό ξέκομμα άπ'τήν "κοινή γνώμη", από τίς πάντα άμυντικές άριστερές αντίλήψεις. Έπικρατεί άναβρασμός. "Εκπληκτοι μ'όλα αυτά που έχουμε καταφέρει, βαδίζουμε προς τά μπρός. "Ένα ρίγος διαπερνάει τό κορμί μας. Ένα αίσθημα σιγουριάς μέσα σε μιά έντελώς άβέβαιη κατάσταση. Είναι ή σιγουριά του επιτιθέμενου, τό γεγονός ότι ξέρουμε πως κάνουμε κάτι, ότι κάτι άνακατεύουμε. "Όλα αυτά επιβεβαιώνονται κάθε μέρα από τούς τεράστιους τίτλους τής "Bild" και τής "Berliner Zeitung", από τά χλωμά πρόσωπα τών πολιτικών, άκόμα κι άπ'τή διαρκή επιφυλακή τής άστυνομίας.

"Η δύναμή μας" δέν περιορίζεται στο "άθλητικό" συναίσθημα του νικητή σε βάρος τής κρατικής βίας: δέν μιλάμε μόνο, αλλά κάνουμε και κάτι. Τό σπίτι γίνεται πάλι κατοικήσιμο. "Η στρατεύσή μας είναι πραγματική, σιγουρη και χειροπιαστή. Καταλαμβάνοντας ένα σπίτι, κριτικάρουμε έμπρακτα τήν κατάσταση που ύπάρχει στον τομέα τής κατοικίας και ταυτόχρονα ίκανοποιούμε μιά άμεση ανάγκη μας. Δέν κάνουμε πολιτική δι'αντιπροσώπων. "Η δύναμή μας είναι ή σιγουριά ότι τό δίκιο είναι με τό μέρος μας, ή συμπάθεια που βρίσκουμε στους δρόμους, στα μαγαζιά, στις μπυραρίες: "Ώραϊτα όλ'αυτά που κάνετε!" "Η δύναμή μας είναι ή έμπειρία μας, που μάς έδειξε ότι ή επιτυχία φέρνει τή συμπάθεια —

πίσω απ'αυτή τή συμπάθεια κρύβεται ή ταύτιση μέ τόν τολημρό Δαυίδ πού έναντιώνεται στό Γολιάθ. Αυτήν τήν έμπειρία δέν τή γνώρισαν παρά μόνο σπάνια τά ως τώρα κινήματα διαμαρτυρίας. "Καλά καί άγια αυτά πού λέτε, αλλά πώς θά μπορέσετε νά τά επιβάλλετε;" αυτή ήταν ή έρώτηση πού έθετε τέλος σέ κάθε συζήτηση. "Εκείνο τό "Ναί, αλλά πρέπει κανείς..." τό αποδέχονται εκείνοι πού θεωρούν τήν πολιτική σάν δραστηριότητα πού έκτυλίσσεται περισσότερο σέ ήθικό επίπεδο παρά σ'έπίπεδο πραγματικότητας.

Τό πόσο συναρπάζει ή επιτυχία φαίνεται πολύ καθαρά από τίς απαντήσεις πού πήραμε στην έρώτηση — ήταν γραμμένη σ'ένα πανό πού κρεμάσαμε έξω απ'τό σπίτι μας — "Τί γνώμη έχετε γι'αυτή τήν κατάληψη;" Καί οί απαντήσεις: "Πολύ θαρραλέα!" "Θαυμάσια — γαμήστε τούς μπάτσους!" "Πολύ ώραία, δεϊξτέ τους!" "Ο πλιό ώραϊος ήταν ένας παλιός κάτοικος του σπιτιού. Η κατάληψη τόν ένθουσίασε άν καί του φαινόμασταν πολύ ύποπτοι, "άριστεροί πού ζοϋν σέ κοινόβια", κτλ.

"Η δύναμή μας είναι τό άπρόβλεπτο, τό "έκτός όρίων" τής δράσης μας. Τό φθινόπωρο του 1980, γιά παράδειγμα, όταν έπιασαν τά κρύα, είπαν πολλοί: νρήγορα θά τελειώσει καί ή ιστορία μέ τίς καταλήψεις. Δέν θ'αντέξουν τό χειμώνα. Όταν άναψαν οί σόμπες είχαμε 16 σπίτια κατελημμένα καί όταν έσβησαν πάνω από 120.

"Ξέρομε τί δέ θέλομε αλλά δέν ξέρομε τί θέλομε." Αυτή είναι ή απάντηση ενός συγκατοίκου μου στην έρώτηση τί σημαίνει γι'αυτόν ή έκφραση "ή δύναμή μας". Η δύναμή μας δέν είναι κάποια κοινή πεποίθηση. Παρ'όλα αυτά, "ή δύναμή μας" έχει γίνει κάτι σάν Ersatz-Ideologie, μία κοινή όνομασία γιά διαφορετικά πράγματα. Η δύναμή μας είναι ένα ριψοκίνδυνο παιχνίδι.

ΟΥΤΟΠΙΕΣ;

"Όποιος δέν έχει τό θάρρος νά όνειρεύεται, δέν έχει καί δύναμη ν'άγωνίζεται." Δέν ξέρω άν είναι σωστή αυτή ή άποψη του οικολογικού κινήματος. "Αν κρίνω όμως από τήν πείρα μου, αυτοί πού έχουν δύναμη καί θάρρος γιά όδομαχίες είναι κυρίως αυτοί πού έχουν ξεπεράσει τό στάδιο του νά όνειρεύονται ένα καλύτερο αύριο.

"Κλείνοντας τή συνέντευξη, θά ήθελα νά μου πείς πώς νομίζεις ότι θά εξελιχθεί ή κατάσταση, σέ τί δηλαδή έλπίζεις;" είπα σέ κάποιον απ'τόν όποιο έπαιρνα συνέντευξη καί ήθελε νά ξέρει από πριν όλες τίς έρωτήσεις. "Ναί, ναί, καταλαβαίνω..." μουρμουρίζει καί σημειώνει: "7. No Future."

"Όποιος ψάχνει στούς καταλήψεις γιά μία πρόταση καινούριας κοινωνίας ή γιά άντιλήψεις καί έννοιες όπως ο σοσιαλισμός ή ο κομμουνισμός, βρίσκει μόνο σκοτεινά άποσπάσματα από παλιότερα κινήματα, τίποτα τό άθθεντικό. "Άκόμα καί ή άναρχία, γιά τήν όποία γίνεται πού καί πού λόγος, γίνεται άντιληπτή σάν άρνητικός όρισμός: σημαίνει τήν άπουσία κυριαρχίας καί όχι μία μορφή κοινωνικής όργάνωσης.

Στήν ουσία, δέν αξίζει τόν κόπο νά κυνηγάει κανείς τέτοια φαντάσματα. Γιατί "είναι ξεκάθαρο ότι όλα αυτά πού κάνομε εδώ δέν είναι επανάσταση καί ότι στη Γερμανία δέ γίνεται εύκολα μία επανάσταση". Έπίσης, είναι ξεκάθαρο ότι τό κίνημα δέν τρέφεται αλλά καί δέν έμποδίζεται από καμία κοινή ιδεολογία κι από κανένα κοινό άγώνα γιά τήν κατάκτηση μελλοντικών φιλόδοξων στόχων. Κατά συνέπεια, δέν γίνονται διευκρινιστικές συζητήσεις σχετικά μέ τήν όρθότητα τής μιας ή τής άλλης ένεργειας ή συμπεριφοράς. Μπορούν λοιπόν νά συνυπάρχουν καί νά συνδυάζονται τελείως άντίθετες βασικές άντιλήψεις καί τοποθετήσεις, καί μάλιστα όχι στη βάση μιας "μίνιμουμ συμφωνίας" πού έγγινη γιά νά επιτευχθεί ένας "συντονισμός τής δράσης".

Στό Δυτικό Βερολίνο υπάρχουν σπίτια πού έχουν καταληφθεί από φεμινίστριες, σπίτια πού έχουν καταληφθεί από ομάδες πού άγωνίζονται ενάντια στην πυρη-

νική ένεργεια, ένα σπίτι έχει καταληφθεί από μία ομάδα τής Δημοκρατικής Νεολαίας κι ένα άλλο από μία ομάδα "Αντιφασιστών" πού αυτοπροσδιορίζονται ως αγωνιστές τής R.A.F. ενάντια στον ίμπεριαλισμό. Ένα σπίτι έχει καταληφθεί από μία μαχητική ομάδα πούστων, διάφορα άλλα έχουν καταληφθεί από ομάδες "ένάλκτικων" καί ένα καταλήφθηκε από μέλη καί συμπαθούντες του SEW. Υπάρχουν ομάδες καταληψιών πού αποτελούνται από μέλη θρησκευτικών νεολαίων' τώρα τελευταία μάλιστα ή ομάδα ρόκερς "Φοΐνιξ" μετέφερε τήν έδρα της σέ ένα κατελημμένο σπίτι ("δέν έχουμε δικαίωμα σχέση μέ κοινόβια, κτλ. "Ετσι;").

Οί ομάδες των καταληψιών πού μπορούν νά καταχτούν μ'αυτό τόν τρόπο είναι πολύ λίγες. Οί πλιό πολλές είναι φοβερά άνομοιογενείς, όπως άκριβώς καί ή έλπίδες καί τά όνειρά τους, οί προοπτικές καί οί αποτοπιές τους.

Υπάρχουν, φυσικά, καί κοινές ούτοπίες: συγκριμένες όμως. Τό γεγονός ότι τό καλοκαίρι 1981 ήταν κατελημμένα περισσότερα από 160 σπίτια ήταν — παρά ένα χρόνο — ούτοπία.

Στά σπίτια, πού είναι κάμποσο καιρό κατελημμένα, αρχίζουν νά γίνονται όρατές διάφορες ούτοπίες: πολυσυζητημένη άυτονομία αρχίζει νά γίνεται πραγματικότητα. Η καλύτερη λέξη γιά τήν περιγραφή των συγκριμένων αυτών ούτοπιών είναι τό επίθετο "ένάλκτικες", άν καί πολλοί καταλήψεις τό θεωρούν πιά κάτι σάν βρισιά, συνώνυμο του "μικροαστικό" ή κάτι τέτοιο. Η ούτοπία αρχίζει μέ τίς νέες μορφές συμβίωσης καί συνεργασίας πού ξεπερνάνε τό συμβατικό "κρο-κοινόβιο". Δημιουργούνται εργαστήρια μέ τά όποια καλύπτονται οί άνάγκες των δημιουργών τους καί τά όποια μπορούν νά βοηθήσουν ώστε νά κερδηθούν τά άναγκαία χρήματα. Στίς αϋλές των σπιτιών δημιουργούνται χώροι πράσινου καί παιχνιδιού καί ιδρύονται παιδικά σταθμοί καί συλλογικές κουζίνες. Οί κοοπερατίβες τρέφουν άγοράζουν φτηνότερα καί πλιό υγιεινά τρόφιμα στην ιδανικότερη περίπτωση, απ'τό άγροτικό κοινό των φίλων τους. "Όποιος δέν μπορεί νά άπαλλαγεί τούς πόνους του μέ μασάζ καί βότανα καταφεύγει στίς "Ξιπόλητους γιατρούς" του Kreuzberg. "Ολ'αυτά βέβαια δέν άρχισαν νά γίνονται μετά τίς καταλήψεις. "Αλλά καταλήψεις πολλαπλασίασαν τίς εύκαιρίες καί τίς άντοότητες καί δημιούργησαν ελεύθερους χώρους στόύς οποίους μπορούν νά πραγματοποιηθούν τέτοια όνειρα. κανονικές συνθήκες, όταν δηλαδή πρέπει νά βρεθούν λεφτά γιά τό νοίκι ή ένας χώρος γιά νά νοικιαστεί πολλές τέτοιες προσπάθειες πνίγονται στη γέννα των ούτοπιών.

"Όποιος θέλει, μπορεί νά θεωρήσει αυτές τίς δυλλιακές καταστάσεις ως τά πρώτα βήματα προς ένα ποικεντρωμένο, μεταβιομηχανικό, οικοσοσιαλιστικό κίνημα.

Καί τί νομίζεις εσύ γιά τό μέλλον; Η απάντηση ενός καταληψία, ότι δηλαδή δέν τό συνηθίζει νά γραμματίζει γιά περισσότερο από μία βδομάδα, δέν ναι άσυνήθιστη. "Υπάρχει βέβαια καί τό μέλλον — μέλλον πού σημαίνει κάτι άνάμεσα σέ πυρηνικό πόλεμο καί κράτος-computer. Αυτό τό μέλλον σημαίνει, έπιπλέον, άντίσταση. "Οί καταλήψεις είναι μόνο μία μέση άγώνα. "Αντίσταση υπήρχε καί πριν τίς καταλήψεις θά ύπάρχει καί μετά από αυτές, άν έκκενωθούν τά "σπίτια", λέει ένα μέλος του συμβουλίου καταλήψεων Kreuzberg. Αυτό τό μέλλον ίσως σημαίνει καί φυλο-

Γίνομαι χάλια όταν σκέφτομαι τό μέλλον του σπιτιού μας. Θέλω νά συνεχίσω νά ζω εδώ μέ αυτούς ανθρώπους. Η έπιθυμία μου είναι πραγματοποιήσιμη πρόταση γιά συμβόλαια μπήκαν ήδη, μπορώ νά πω, συρτάρι. Οικονομικά είμαστε σέ θέση νά αναλάβομε, οίτι καί αυτό μπορούμε νά τό επιβάλλομε καί πλιό πλιό: μέ διαπραγματεύσεις. "Αλλά μέ ποιά τίμημα; θά γίνουν οί γείτονές μας; "Ισως καταλήξουν σέ μία νά άσυλο, ίσως στη φυλακή. Στην καλύτερη ίσως τρέφονται, θά τούς καθήσουν στό σβέρκο κάμποσο κοινού λειτουργοί.

Μερικές φορές σκέφτομαι πώς σέ τρία χρόνια μπορεί νά πληρώνει κανείς έγγύηση γιά τό "έκ καταλη-

άποκτηθέν δικαίωμα κατοικίας εις αυτόδιοικούμενο οἶκρον". Τό σπίτι μας μοιάζει μέ τά πρότυπα σπίτια πού παρουσιάζουν τά περιοδικά ἀρχιτεκτονικῆς: ἀντιμαχόμενες ὁμάδες συγκοιτικῶν προσπαθοῦν νά τή σπᾶσουν ἢ μιά στήν ἄλλη, ἡ τακτική μας συγκέντρωση ἔχει γίνει συνέλευση ἰδιοκτητῶν καί λαμβάνει χώρα κάθε ἕξι μῆνες στό γραφεῖο κάποιου συμβολαιογράφου. Ἰσως κρύβεται ἀκόμα μέσα μας αὐτή ἡ νοοτροπία τοῦ ἰδιοκτήτη. Καί γερνάμε σιγά-σιγά, ἔτσι δέν εἶναι; Ἰσως κάποτε νά συζητᾶμε στενοχωρημένοι γιά τίς συμμορίες τῶν νέων πού ἀναστατώνουν τή συνοικία μας — "Ἄκουσα ὅτι συμμετέχει καί ὁ τάδε μέ τόν ὄποιο τό '81 εἶχαμε καταλάβει μαζί ἕνα σπίτι."... "Ἀλήθεια; "Ε, λοιπόν, ἐγώ πάντα τό 'λεγα πῶς παραῖταν χαστικός!"

Ἐνας ἐπιτάλης ἐναντία στόν ὄποιο δέν μπορούμε νά διασφαλιστοῦμε.

(Μετάφραση: Κώστας Σκιδάλης)

1. "Ἀνοικοδόμηση": λέξη τῆς μόδας τόν τελευταῖο καιρό. Σημαίνει τήν κατεδάφιση ὁλόκληρων συνοικιῶν γιά νά χτιστοῦν στή θέση τους πολυκατοικίες ἢ τόν ἔκμον-τερνισμό τῶν ἤδη ὑπαρχόντων κτισμάτων. Καί στίς δύο περιπτώσεις, συνεπάγεται τήν ἔξωση τῶν ἐνοίκων καθώς καί τήν καταστροφή τοῦ δικτύου κοινωνικῶν σχέσεων. Μετά τήν ὁλοκλήρωση τῆς ἀνοικοδόμησης τά νοίκια ἀνεβαίνουν τόσο πολύ πού οἱ παλιοῖ ἐνοικοὶ δέν μπορούν νά τά πληρώσουν. Ἐτσι δημιουργοῦνται ἡ ἀριστοκρατικές περιοχές μέ παλιά ἀλλά ἔκμοντερνισμένα σπίτια ἢ πόλεις-δορυφόροι μέ τίς γνωστές, καταστροφικές γιά τήν ψυχική ὑγεία τῶν ἀνθρώπων, συνέπειες.
2. SPD: Σοσιαδημοκρατικό Κόμμα Γερμανίας.
3. "Die Tageszeitung": καθημερινή ἐφημερίδα τοῦ "κινήματος". Δέν πρόκειται γιά καμιά μαρξιστική-λενινιστική ἀριστεριστική φυλλάδα ἀλλά γιά μιά ἀρκετά φιλελεύθερη ἐφημερίδα. Μέσα ἀπ'αὐτήν ἐκφράζονται ὅλες σχεδόν οἱ τάσεις τοῦ σύγχρονου γερμανικοῦ κινήματος. Καθημερινή κυκλοφορία: περίπου 40.000 φύλλα.
4. Τά γεγονότα συμπίπτουν χρονικά μέ τή μεγάλη ἀπεργία πείνας τῶν κρατουμένων τῆς RAF, τήν ἀνοιξη 1981.
5. DPA: Γερμανικό Πρακτορεῖο Εἰδήσεων.

6. Σκάνδαλο κερδοσκοπίας ἀπ'τίς κατοικίες (Βερολίνο) στό ὄποιο συμμετεῖχαν κάμποσα ὑψηλά ἱστάμενα πρόσωπα — ἀποκαλύφθηκε τό χειμώνα τοῦ 1980-81 καί συνέβαλε στήν αὔξηση τῆς δημοτικότητας τῶν καταλήψεων.
7. Ἡ κυβέρνηση τοῦ Δυτικοῦ Βερολίνου ὑποστηρίζει ὅτι οἱ ταραχές δέν ἀντανακλοῦν κοινωνικά προβλήματα τῆς πόλης ἀλλά δημιουργοῦνται ἀπό ταραξίες πού προέρχονται ἀπό τή Δυτική Γερμανία καί ἔχουν πάει στό Δυτικό Βερολίνο μόνο καί μόνο γιά νά προκαλοῦν ταραχές.
8. Κούρεμα σέ στίλ Ἰνδιάνικο. Ξυρίζεται ὅλο τό κεφάλι ἐκτός ἀπό μιά λουρίδα πού ξεκινάει ἀπό τό μέτωπο καί φτάνει ὡς τό σβέρο. Πολύ τῆς μόδας τούς τελευταίους μῆνες.
9. "Neue Heimat" (Νέα Πατρίδα): ἡ μεγαλύτερη οἰκοδομική ἐταιρεία τῆς Γερμανίας. Ἀνήκει στή Γενική Συν-οσπονδία Ἐργατῶν Γερμανίας. Παρ'ὅλα αὐτά, δέ διστάζει νά πετάει τόν κόσμο ἔξω ὅταν τό σπίτι δέν ἀποδίδει ἀρκετό κέρδος. Τό κόκκινο πανί τοῦ κινήματος.
10. Berber ὀνομάζονται οἱ περιπλανώμενοι ζητιάνοι τῆς Γερμανίας' κάτι σάν τούς κλοσάρ τοῦ Παρισιοῦ.
11. Ἡ Πύλη τοῦ Βραδεμβούργου ἀποτελεῖ σύνορο μεταξύ Ἀνατολικοῦ καί Δυτικοῦ Βερολίνου.
12. Ἀλυσίδα καταστημάτων πορνό.
13. Δυστυχῶς, εἶναι πολύ δύσκολο νά ἀποδοθοῦν ἐλληνικά τά συνθήματα. Τά περισσότερα εἶναι λογοπαίγνια κι ἔχουν νόημα μόνο ἂν ξέρει κανεῖς τά γεγονότα.
14. Στίς 12/12/1980 ἔγινε στό Βερολίνο ἡ πρώτη μεγάλη σύγκρουση μεταξύ καταληψιῶν καί ἀστυνομίας.
15. Checkpoint Charly: πέρασμα στά σύνορα Ἀνατολικοῦ καί Δυτικοῦ Βερολίνου.
16. Springer: τό μεγαλύτερο δημοσιογραφικό συγκρότημα τῆς Γερμανίας. Μέ τίς λαϊκές του φυλλάδες πού ἔχουν τεράστια κυκλοφορία διαμορφώνει τήν κοινή γνώμη διαδίδοντας ἀντιδραστικές ἰδέες καί προκαλώντας μαζική ὕστερία.
17. Netzwerk (Δίκτυο): ὄργάνωση γιά τό συντονισμό καί τήν ἐνίσχυση τῶν ἐναλλακτικῶν ἐγχειρημάτων.
18. Ὁ KBW, ὅπως καί ὁ SEW πού ἀναφέρεται πιό κάτω, εἶναι ἀπομεινάρια μαρξιστικῶν-λενινιστικῶν ὀργανώσεων. Αὐτή τήν ἐποχή, οἱ ἐναπομεινάντες συζητᾶνε τήν ἐπίσημη πιά διάλυσή τους.

{Οἱ σημειώσεις ἦταν τοῦ μεταφραστῆ.}

Tuwat (κάνε κάτι)

ΑΝΑΡΧΙΑ ΣΑΝ ΜΙΝΙΜΟΥΜ ΑΠΑΙΤΗΣΗ

{Οἱ παρακάτω θέσεις δέν εἶναι κανένα μανιφέστο τῶν "Βερολινέζων αὐτόνομων" ἀλλά ἅπλως μιά πρόταση γιά συζήτηση πού ἔγινε κατά τή διάρκεια τοῦ Tuwat, τόν Σεπτέμβριο τοῦ 1981. Τό Tuwat (Κάνε Κάτι) ἦταν ἕνας "μήνας" μέ συνεχεῖς δραστηριότητες, συζητήσεις, γιορτές, συναυλίες' ἕνα εἶδος "φεστιβάλ" πού ἔδειξε, γι' ἄλλη μιά φορά, τόν πλοῦτο καί τή δύναμη αὐτοῦ τοῦ νέου κινήματος ἐναλλακτικῆς ζωῆς.}

1. Ἀγωνιζόμαστε γιά τόν ἑαυτό μας καί δέν ἀντιπροσωπεύουμε κανένα' ὅλα βασίζονται στήν προσωπική συμμετοχή τοῦ καθένα, ἡ πολιτική σέ πρῶτο πρόσωπο. Δέν ἀγωνιζόμαστε γιά καμιά ἰδεολογία... οὔτε γιά τό προλεταριάτο ἢ τό λαό, ἀλλά

γιά μιά ζωή αὐτοκαθοριζόμενη σέ ὅλα τά ἐπίπεδα: γνωρίζουμε ὅτι μπορούμε νά εἴμαστε ἐλεύθεροι μόνο ὅταν ὅλοι εἶναι ἐλεύθεροι. Ἀνακατάκτηση τῆς ζωῆς σέ ὅλες τίς ἐκφάνσεις τῆς καταστροφῆς τῆς πολιτικῆς. Ἀπόλυτη αὐτονομία: τοπική, πολιτιστική καί προσωπική, γιά ὅλους!

2. Κανένα διάλογο μέ τήν ἐξουσία! Ὅταν ἡ ἐξουσία ἐκδηλώνει τήν πρόθεση νά συζητήσει μαζί μας, τό μόνο πού τήν ἐνδιαφέρει εἶναι νά σταθεροποιήσει τήν κυριαρχία τῆς. Ἐμεῖς προβάλλουμε μόνον αἰτήματα πού δέν μπορεῖ νά τά ἱκανοποιήσει ἡ ἐξουσία ἢ πού εἶναι τελείως "παράλογο". Αὐτά τά αἰτήματα ἔχουν ἀποκλειστικά προπαγανδιστικό χαρακτήρα. Ἀν προβάλαμε αἰτήματα πού μπορεῖ νά τά ἱκανοποιήσει τό σύστημα, τότε κάτι

τέτοιο θά τοῦ ἔδινε τήν εὐκαιρία νά βελτιωθεῖ καί θά τό ἐπικύρωνε ὡς... "δημοκρατική ἐξουσία". Μ' ἕνα παρακαλῶ στό ὄποιο μπορεῖ νά ἀνταποκριθεῖ ὁ μπαμπάς σου, ποτέ δέ θά μπορέσεις νά τόν σκοτώσεις.

3. Ἡ πάντα ἐπικρεμάμενη ἀπειλή τῆς φυλακῆς καί ἡ συνεχῆς χρήση τῆς ἀπειλῆς εἶναι οὐσιαστική προϋπόθεση γιά τήν ὑπάρξη αὐτοῦ τοῦ συστήματος. Ὁ ἀγῶνας μας στοχεύει πρῶτα ἀπ' ὅλα ἐναντία σέ κάθε διάκριση μέσα στίς φυλακές. "Κανονική μεταχείριση γιά ὅλους" ὡς πρῶτο βῆμα γιά τό "Ἐλευθερία σέ ὅλους".

4. Μέσω τοῦ διαθέσιμου "κοινωνικοῦ πλοῦτου" καί τῆς δυνατότητάς μας νά τόν ἰδιοποιηθοῦμε — τουλάχιστον ἐν μέρει —, μπορούμε νά ἐλευθερωθοῦμε ὡς ἕνα βαθμό ἀπό τήν ἐργασία' κατά

συνέπεια, η εργασία δεν αποτελεί πιά για μās χώρο της κοινωνικότητάς μας και δεν μπορεί πιά να καθορίζει τό περιεχόμενο του άγώνα μας. "Η άπελευθέρωση άπ' τήν εργασία άποτελεί μιά άπό τίς θεμελιακές άρχές για τήν έλευθερία του άτόμου.

Χάρη στην "ύπόγεια κουλτούρα" άνακαλύψαμε στιγμές συλλογικότητας ή "ύπόγεια κουλτούρα" είναι τό σημείο έκκίνησης του άγώνα μας ενάντια στο κράτος.

5. Όλοι έμείς έχουμε ένα διάχυτο άναρχισμό στο κεφάλι μας — άλλά δεν είμαστε παραδοσιακοί άναρχικοί. Οί όρισμοί: μαρξισμός, σοσιαλισμός, κομμουνισμός — τόσο ως προς τή θεωρία όσο και ως προς τήν πρακτική — έμπεριέχουν, κατά τή γνώμη μας, τήν ιδέα του κράτους και, έπομένως, δεν μπορούμε να τούς άποδεχθούμε... ούτε καν ως "μεταβατικά στάδια". Έπιπλέον, δεν πιστεύουμε ότι υπάρχει κάποια "βαθύτερη έννοια" των παραπάνω όρισμών ή όποια έχει διασθεβλωθεί. Άκόμη και μέ τόν άντιιμπεριαλισμό, όπως έννοείται σήμερα, δεν μπορούμε να ταυτιστούμε — κι αυτό έπειδή άρκεται άπό άίτημα τής έθνικης άνεξαρτησίας και, έπομένως, δεν θέτει υπό άμφισβήτηση τό κράτος. Άνήκουμε στην άριστερά μόνον άν αυτή ή τελευταία τοποθετείται σαφώς ένάντια στο κράτος.

6. Έναντια στο σύστημα πρέπει να άντιτάσσεται συγκεκριμένα ή άντιεξουσία. Αυτή ή άντιεξουσία ποτέ, μά ποτέ, δεν πρέπει να γίνει όλοκληρωτική ή να συγκεντροποιηθεί, δηλαδή δεν πρέπει να θεσμοποιηθεί ως "ή άντιεξουσία", γιατί τότε θα έμπεριέχει τήν τάση για δημιουργία νέου κράτους. Τό σημείο έκκίνησης για τή δημιουργία τής άντιεξουσίας είναι ή ύπαρξη του κράτους, όχι ή έπιθυμία κυριαρχίας — συνεπώς, ή άντιεξουσία εξαφανίζεται διαλεκτικά μαζί μέ τήν εξουσία — άν δεν υπάρχει ή εξουσία δεν μās χρειάζεται ούτε ή άντιεξουσία! Καμιά έξουσία σε κανένα!

7. Στο Δυτικό Βερολίνο έχει άναπτυχθεί μιά έναλλακτική "ύπόγεια κουλ-

τούρα" πού οί δομές της — ταβέρνες, βιβλιοπωλεία, τυπογραφεία, εργαστήρια, κτλ. — χρησιμοποιούνται άπ' όλη σχεδόν τήν (έλευθεριακή) άριστερά. Οί έναλλακτικοί (Alternativ) έπιδιώκουν τήν κατάκτηση "έλευθέρων χώρων" στο έσωτερικό του ύπάρχοντος συστήματος ώστε να μπορέσουν να οικοδομήσουν έδώ μιάν άλλη κουλτούρα και μιάν άλλη οικονομία και, φυσικά, προσκρούουν στα έπιβεβλημένα άπό τό κεφάλαιο κοινωνικά όρια. Προς τό παρόν, και ό δικός μας άγώνας άφορά, κυρίως, τήν κατάκτηση έλεύθερων χώρων και τήν καλύτερη ύπεράσπισή τους ενάντια στο κράτος. Πράγμα όμως πού δεν μπορεί και δεν πρέπει να είναι ό σκοπός μας. Όστόσο, όσο περισσότερους έλεύθερους χώρους έχουμε, τόσο σταθερότερη είναι ή βάση άπό τήν όποία εφαρμόζουμε για ν' άνατρέψουμε τό σύστημα και τό κράτος, για νά βυθίσουμε τήν ιστορία στη θάλασσα. Η ύπαρξη έλεύθερων χώρων σημαίνει συνεχή διαδικασία κατάρτησης του κράτους άπό τήν άλλη, όμως, μέ τήν παραχώρηση γκετοποιημένων έλεύθερων χώρων, τό κράτος έχει τή δυνατότητα να καναλιζάρει τήν κοινωνική αντίσταση.

Τά τελευταία χρόνια, ή γερμανική σοσιαλδημοκρατία χρησιμοποίησε τήν "έναλλακτική σκηνή" σαν χώρο πειραματισμού για τά κοινωνικά και "τεχνικής φύσης" προβλήματα της, τήν έπιχορήγησε και, ένμέρει, οικειοποιήθηκε τ' άποτελέσματά της: ή "έναλλακτική σκηνή" ως πεδίο διάγνωσης και θεραπείας τής άρρωστης καπιταλιστικής κοινωνίας. Οί περισσότεροι έναλλακτικοί άναπτύσσουν πολιτική δράση μόνο όταν βλέπουν νά άπειλούνται οί έλεύθεροι χώροι τους ή όταν τό συνεχώς έντεινόμενο οικολογικό "ξεπούλημα" θέτει σε κίνδυνο τίς προσωπικές έπιβιώσεις τους. Κατά συνέπεια, δεν άποκλείουν εύθυσ έξαρχής τή συνεργασία μέ τήν έξουσία. Αυτή ή κατεύθυνση προς μιάν άλλη ζωή στο έσωτερικό του ύπάρχοντος συστήματος προκαλεί αυτήν τή λανθάνουσα ένταση μέ τή ριζοσπαστική/αυτόνομη άριστερά πού πορεύεται προς τήν κατεύθυνση τής όλικής εξαφάνισης του

ύπάρχοντος κόσμου. Άλλά μεταξύ έναλλακτικών και αυτόνομων σπάνια γίνονται συζητήσεις για τό περιεχόμενο των άγώνων — πράγμα πού, μεταξύ άλλων, μās ύπενθυμίζει ότι οί αυτόνομοι δεν διαθέτουν συνήθως διατυπωμένο ή, τουλάχιστον, ένιατο "πρόγραμμα".

Η αντίθεση αυτή ήρθε στην έπιφάνεια μέ τό κίνημα των καταλήψεων σπιτιών. Οί περισσότεροι καταλήψεις — πού άκολουθούν τήν κατεύθυνση τής "έναλλακτικής ζωής" — θεωρούν τά κατελημμένα σπίτια ως έλεύθερους χώρους στους όποιους θέλουν να οικοδομήσουν μιάν άλλη ζωή (έπιβίωση). Γι' αυτό και οί περισσότεροι άγωνίζονται για τή νομιμοποίηση των σπιτιών, για νά πετύχουν τήν άναγνώριση άπό μέρος τής έξουσίας. Οί "αυτόνομοι" άπ' τήν άλλη θεωρούν τά κατελημμένα σπίτια ως άπαλοτριωμένα και δεν θέλουν να τά κάνουν έπίκεντρο τής ζωής τους αλλά σημείο έκκίνησης για παραπέρα άγώνες.

8. Είμαστε σε ρήξη μέ τόν έαυτό μας ως προς τό έξής: άν θέλουμε έξέγερση ή επανάσταση. Μερικοί άπό μās έπιθυμούν μιά συνεχή επανάσταση, ένν οι ύπόλοιποι νομίζουν ότι κάτι τέτοιο μπορεί να όνομαστεί συνεχής έξέγερση.

Η επανάσταση είναι ένα σταθερό σημείο άπό τό όποιο ξεκινάμε για νά άνακαλύψουμε τόν πλούτο τής έλευθερίας — αυτή ή ιδέα δεν είναι παρά μιά ύπόσχεση ένός μακρινού παραδείσου — άλλά έμείς ζούμε έδώ και τώρα, σήμερα. Ίσως ή έλευθερία να είναι μόνο εκείνο τό σύντομο χρονικό διάστημα: άπό τή στιγμή πού πιάνουμε τήν πέτρα ως τή στιγμή πού τήν πετάμε, ή στιγμή τής άλλαγής, τής ύπέρβασης των όριων, ή στιγμή τής κίνησης.

Είμαστε σύμφωνοι στο ότι τό μόνο πού θέλουμε είναι να καταστρέψουμε τό κράτος και όχι να κρατήσουμε δημιουργική στάση άπέναντί του.

9. Δεν έχουμε καμιά όργάνωση — οί οργανωτικές μορφές μας είναι όλες λιγότερο ή περισσότερο αθόρμητες. Συμβούλιο κατάληψης, τηλεφωνική άλυσίδα συναγεμνού, αυτόνομες συλλέξεις, και πολλές μικρές ομάδες πού συνδέονται μεταξύ τους ή για σύντομο χρονικό διάστημα ώστε να πραγματοποιήσουν κάποια δραστηριότητα ή για περισσότερο καιρό, δηλαδή έχουν κάποια συνοχή και μονιμότητα, ώστε να εκδίδουν έφημερίδες και περιοδικά, να λειτουργούν έλεύθερους ραδιοφωνικούς σταθμούς ή ν' άναλαμβάνουν κάθε είδους παράνομη δράση. Δεν ύπάρχουν συμπανείς δομές — όπως κόμμα, κτλ. — ούτε καμιά γνωστή ήραρχία. Έως σήμερα, τό κίνημα δεν έβγαλε κανένα εκπρόσωπο μέ έπιρροή σε τίτλ Ντούτσκε, Κομμεντίτ, Νέγκρι, κτλ. Η άνυπαρξία σταθερών οργανωτικών δομών είναι ένα άπό τά πλεονεκτήματά μας — μ' αυτό τόν τρόπο τό κράτος δεν μπορεί να προβλέπει τίς κινήσεις μας ούτε βέβαια να άνατρέψει τά σχέδιά μας.

10. Μήπως δεν είμαστε όλοι άπόλυτα, μά άπόλυτα, αυτόνομοι; Δεν είναι ύπέροχα;!!

{Μετάφραση: Ν. Κενανάς. Άπ' τό "Σεδικάλ", τεύχος 98.}

Τ.Θ. 2809 (ΕΞΑΡΧΕΙΑ)

Η ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΕΝΗ ΣΥΛΛΟΓΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΑΝΑΡΧΟΑΥΤΟΝΟΜΩΝ
ΜΕΣΑ ΑΠ' ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΟΛΗ ΤΩΝ ΚΑΤΑΛΗΨΕΩΝ

Οι καταλήψεις ξεκίνησαν για να λειτουργήσουν σαν χώροι οργάνωσης ενός "άλλου" τρόπου ζωής και σαν πόλοι παρέμβασης και κριτικής στην κοινωνική ζωή από ένα σύνολο ανθρώπων που η συνοχή τους στηριζόταν κι εξακολουθεί να στηρίζεται σε μία γενική κι άφηρημένη αντιεξουσιαστική ελευθεριακή βάση. Στην πραγματικότητα όμως η λειτουργικότητά τους διαχωρίζεται στην καθημερινή πρακτική του καθένα. Έναντιοι σ' ένα κράτος που μέσα από συλλογικές διαδικασίες σπάνια το κριτικάραμε στις ούσιαστικές του λειτουργίες... Επίδοξοι μετασχηματιστές μιας κοινωνίας που σπάνια αναλύσαμε κριτικά τις λειτουργίες της και στην οποία ακόμα πιο σπάνια έπευβήκαμε συλλογικά. Όλοι μαζί: χούλιγκανς, φρικιά, πρεζόνια, άναρχικοί, συμβουλιτικοί, συνδικαλιστές, Χάρε Κρίσνα, κτλ.,... κατασκευάσαμε μία συνοχή — και φυσικά δεν μιλάμε εδώ για την οργανωτική συνοχή που σε πολλές καταστάσεις θεωρείται αναγκαία, αλλά για την οργανική συνοχή έντελως διαφορετικών κι αντίθετων πολλές φορές ως προς την πρακτική λειτουργία τους δυναμικών — που αποδείχτηκε άνικανη να οργανώσει ένα δικό της τρόπο ζωής και ύπαρξης μέσα στα κατελιμμένα κτίρια και φυσικά ακόμα πιο άνικανη να παρέμβει κριτικά μέσω του δικού της τρόπου ζωής στην κοινωνική ζωή. Και τά γεγονότα υπάρχουν προς διάψευση όλων εκείνων που πίστευαν και πιστεύουν σ' αυτή τη συνοχή.

Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΚΑΤΑΛΗΨΕΩΝ

1. Αποφασίζεται η κατάληψη με την εξέλιξη συλλογιστική: να οργανώσουμε μέσα σ' αυτό το χώρο το δικό μας τρόπο ζωής και να παρέμβουμε κριτικά στο κοινωνικό σύνολο.
2. Η φαινομενικότητα της συνοχής που υπήρχε και εξακολουθεί να υπάρχει στους αναρχοαυτόνομους αποκαλύπτεται απ' τη στιγμή που έχουν στην κατοχή τους ένα χώρο που πρέπει να τον αυτο-οργανώσουν συλλογικά, σύμφωνα με τις ανάγκες και τις επιθυμίες τους — δηλαδή να βιώσουν το δικό τους χρόνο. Και ακόμα να αυτο-οργανώσουν την κριτική τους και την παρέμβασή τους στην κοινωνική ζωή.
3. Η αποχώρηση κατά περιόδους διαφόρων ομάδων ή ατόμων ήταν τό αποτέλεσμα του γεγονότος ότι βγήκαν στην επιφάνεια οι αντιθέσεις που πραγματικά υπήρχαν.
4. Ο παραπέρα μαρσμός των καταλήψεων έρχεται σαν κάτι τό φυσιολογικό. Από κεί κι έπειτα, η χρησιμότητα των κατελιμμένων κτιρίων έντοπίζεται στα εξής: στη βαλτετσίου σαν καφενεϊο για διάφορους διερχόμενους. Σάν χειμερινή Πλατεία Έξαρχείων για τά φρικιά. Σάν ένα νέο Χιμείο όταν υπάρχει ανάγκη χώρου για συζητήσεις. Και φυσικά δεν έλειψαν οι προσπάθειες ανασυγκρότησης και μιας κάποιας ένσποίησης των ήδη διαχωρισμένων ομάδων και ατόμων. Στο Ν. Ηράκλειο έχουμε τό "γκέτο των πρεζάκηδων" που δεν ξεχνάνε να ξυλοφαρτώσουν και τούς Πατριωτες καταλήψεις. Η ομάδα που έκανε την κατάληψη στο Αϊγάλεω φάνηκε να έχει μία συνοχή πιο ούσιαστική άν κι αυτό δημιουργεί πολλά έρωτηματικά στο βαθμό που καταλήψεις σε στίλ Κέντρο Νε-

ότητας μάλλον καλύπτουν τις αντιθέσεις παρά τις βγάζουν στην επιφάνεια.

Η κρατικοκομματική καταστολή έρχεται να χτυπήσει κάτι που ήδη ήταν νεκρό. Όσοι πίστεψαν σε αυτήν τη συνοχή που ποτέ δεν υπήρξε, έπεσαν θύματα της άνικανότητάς τους να καταλάβουν τί σημαίνει πραγματικά τό διαχωρισμένο του σχήματός τους. Και συνάμα έπεσαν θύματα μιας κρατικοκομματικής καταστολής που σε πρώτη φάση δέ βρήκε καμία οργανωμένη αντίσταση στην έπιδρομή έναντιόν των κατελιμμένων σπιτιών.

Και νά πού για μία ακόμα φορά μας ένωσε ή καταστολή που επέβαλαν τό κράτος και οι σταλινικοί. Γιατί προφανώς τά δικαστήρια είναι ό μόνος χώρος ως τώρα όπου όλοι οι αναρχοαυτόνομοι βρίσκουν την πραγματική συνοχή τους — συνοχή όμως όχι κριτική άλλ' άμυντική, κινδύνου. Τό τέλος της έμπειρίας των καταλήψεων (έμπειρίας επώδυνης, με φυλακισμένους, κακοποιήσεις συντρόφων, προσεχείς δίκες, κτλ.) ξαναθέτει τό πρόβλημα της κριτικής άνικανότητας των αναρχοαυτόνομων στο άφειτρητικό του σημείο.

Ας αρχίσουμε να έντοπίζουμε τά σημεία που ένώνουν όλον αυτό τον κόσμο. Πρόκειται για νέους λοιπόν που τούς ένώνει μία πρώτη άρνηση ενός κόσμου που τον σιχαίνονται. Αυτό είναι ένα σημείο που κοινωνικά τούς ένώνει. Ένα άλλο σημείο ένσποίησης είναι οι ίδεες. Πάνω-κάτω, αυτός ό κόσμος θέλει μία κοινωνία χωρίς άφεντικά και δούλους, χωρίς άλλοτρίωση—έκμετάλλευση, χωρίς έιραρχίες και καταναγκασμούς. Δεν πρέπει όμως να ξεχνάμε ότι κάτι παρόμοιο έχουν και είχαν στο μυαλό τους εκατομμύρια νέοι σ' όλο τον κόσμο, ότι δεκάδες κινήματα που γεννήθηκαν στη βάση αυτών των ίδεών έκφυλίστηκαν ή άφομοιώθηκαν (έλάχιστα ήταν αυτά που νικήθηκαν ύστερα από "καταμέτωπο επίθεση"). Έπομένως τό πρόβλημα βρίσκεται στο ίδιο τό περιεχόμενο και τη λειτουργία αυτών των κινήματων νεολαίας. Είναι φανερό ότι μία βιολογική ένότητα ή μία ένότητα ίδεών είναι ψεύτικη ένότητα. Αυτό που πραγματικά ένώνει τους ανθρώπους είναι αρχικά μία κοινή δραστηριότητα. Αλλά αυτό τί σημαίνει; Οι εργάτες, π.χ., ενός εργοστασίου έχουν μία κοινή δραστηριότητα αλλά αυτό δεν τούς ένώνει, τούς διαχωρίζει, ακόμα περισσότερο, αφού ή συνοχή τους είναι συνοχή εργασίας, δηλαδή συνοχή άποξένωσης απ' τον έαυτό τους κι έχθρική στο σώμα και τό μυαλό. Όσο θά είναι ή συνοχή τους αποτέλεσμα έξωτερικής ανάγκης (πέινα) τόσο, τελικά, θά οργανώνονται με σχέσεις διεύθυνσης και έιραρχίας.

Ας δούμε τώρα, πιο συγκεκριμένα, μιάν άλλη οργάνωση δραστηριοτήτων. Τίς συνελεύσεις του Χιμείου. Πρώτα-πρώτα να δούμε άν αυτό που φέρνει τούς ανθρώπους στο Χιμείο είναι ή έλευθερία ή... ή ανάγκη και ή καταπίεση. Πιστεύουμε λοιπόν πως... είναι ή καταπίεση που εκφοράζεται σε μοναξιά: για άλλους ή ανάγκη να ήγηθούν, για άλλους ή ανάγκη να καθοδηγηθούν, ή ανάγκη κάποιας συλλογικότητας (οϊκογένεια), ή ανάγκη επαναστατικού ρόλου, κτλ. Ας δούμε άν ή διαδικασία ένώνει τούς ανθρώπους σ' αυτές τίς συνελεύσεις. Βρισίές, άντεγκλήσεις, κατηγορίες, σχέσεις έχθρας κι άποξένωσης. Η οργάνωση τώρα μιας συζήτησης:...οί ίδιοι

διευθυντές της συζήτησης, οι ίδιοι εκτελεστές των αποφάσεων της και κάποιοι αντισυνελευσιακοί (χούλιγκ-ανς των συνελεύσεων που όμως δεν αποφασίζουν να φύγουν από τις συζητήσεις. Η ψεύτικη άρνηση των συνελεύσεων). Αυτή είναι λοιπόν η συνέλευση του Χιμείου, με περισσότερα στοιχεία ιδεολογίας και λιγότερα υλικής παραγωγής αλλά με τις ίδιες σημασίες λειτουργίας όπως στο έργοστάσιο του προηγούμενου παραδείγματος: τόν εξαναγκασμό, τή διαχωρισμένη συλλογικότητα, τó δυνατό της επικοινωνίας, τόν έτεροκαθορισμό, τήν ιεραρχία-έξουσία.

Στό παράδειγμα με τó έργοστάσιο αναφέραμε πώς οι καταναγκασμοί είναι άμεσα υλικού. "Αν ó εργάτης δέν πάει στό έργοστάσιο θά πεθάνει άπ' τήν πείνα. Ένώ οι καταναγκασμοί του άναρχοαυτόνομου είναι περισσότερο ιδεολογικοί. "Αν δέν πάει στό Χιμείο δέ θά μπορεί νά πάρει τó ρόλο του "επαναστάτη", ότι δηλαδή κάνει κάτι ενάντια στην κοινωνία που σιχαίνεται. "Αλλά, όπως κι ó εργάτης που άρνείται τήν πείνα διαμέσου της εργασίας (κι αυτό δέν σημαίνει παρά χειρότερη έξαθλίωση-άποξένωση), έτσι κι ó άναρχοαυτόνομος άρνείται τήν έμπορευματική κοινωνία διαμέσου της ιδεολογίας κι αυτό, με τή σειρά του, σημαίνει περισσότερη έξαθλίωση-άλλοτρίωση.

Διαπιστώνουμε λοιπόν ότι τó έμπορεύμα — αυτή ή διαδικασία άρνησης του ζωντανού, του ανθρώπινου, της συγκίνησης, της ήδονης, της δημιουργίας — όχι μόνο δέ χτυπιέται άπ' τις άρνήσεις (πού, στην ούσια, είναι συμμετοχή) αλλά τις οργανώνει με βάση τή λογική του, τή λογική της συγκινησιακής πανούκλας, της αυτοκαταστροφής, του πόνου, του τεμαχισμού. "Αν λοιπόν ó ρόλος του άναρχοαυτόνομου είναι μία ψεύτικη άρνηση της έμπορευματικής κοινωνίας (στην ούσια μία συμμετοχή), τότε δέν έχουμε παρά νά κριτικάρουμε τήν καθημερινή ζωή του καθένα από μας ή όποια τόν άναγκάζει τελικά νά πηγαίνει στό Χιμείο.

-----Φεβρουάριος 1982.

{Από τούς συλληφθέντες κατά τήν έκκένωση των κατελιγμένων κτιρίων στην Αθήνα και τó "Ηράκλειο Κρήτης" (Ιανουάριος 1982), ó Θ. Πισιμίσης και ó Ν. Μάλης συνεχίζουν νά βρίσκονται στις φυλακές. Έκτός από τις βαριές ποινές φυλάκισης τις όποιες επικύρωσε τó έφετείο, τούς έχει επιβληθεί και πρόστιμο που υπερβαίνει τις 100.000 δραχμές.}

Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΗΣ "ΑΛΛΑΓΗΣ" ΣΗΜΕΡΑ...

Στό "Ηράκλειο (Κρήτης), στις 17 Μαρτίου 1982, δικάστηκαν και καταδικάστηκαν έξι άπ' τούς όκτώ συντρόφους μας στις βαρύτερες ποινές των 23 και 24 μηνών — "παραδειγματικά" κατά τήν εισαγγελική έκφραση — από ένα δικαστήριο που άναβίωσε συνθήκες στρατοδικείου.

"Όλη ή σκηνοθεσία της σύλληψης, στις 23 Απριλίου 1981, άστήριχτη και μεθοδευμένη από τήν "Ασφάλεια "Ηρακλείου, μας έδωσε μία άκόμα εύκαιρία νά διαπιστώσουμε πώς όποιαδήποτε μορφή κρατικής έξουσίας — είτε της Δεξιάς είτε "σοσιαλιστική" — σκοπό έχει τή βίαιη καταστολή κάθε έκφρασης ή ενέργειας που άμφισβητεί τή λογική ύπαρξή της. "Έτσι, άφου οι καταδικασθέντες συνελήφθησαν επί Δεξιάς κυβέρνησης και άποσπάστηκαν οι ύπογραφές δύο συλληφθέντων σε προκατασκευασμένες όμολογίες με χρήση φυσικής και ψυχολογικής βίας στην "Ασφάλεια "Ηρακλείου (βασανισμοί, άπειλές κτλ. — έκκρεμεί δίκη για βασανιστήρια), σήμερα ή κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, κατά περίεργη σύμπτωση, συνεχίζει και όλοκληρώνει τή σκευωρία καταδικάζοντας τούς έξι άπ' τούς όκτώ κατηγορούμενους σε πρωτοφανείς ποινές, τή στιγμή που κανένα μέλος όποιουδήποτε κόμματος δέν έχει ύποστει καταδίκη για άναγραφή συνθημάτων (βλ. άθωωτικές αποφάσεις δικαστηρίων Θεσ/κης, Λάρισσας, Πάτρας, για μέλη πολιτικών κομμάτων).

Τό δικαστήριο δέν έλαβε ύπόψη του κανένα από τά στοιχεία της υπεράσπισης και, κυρίως, τήν ίατροδικαστική έκθεση που άποδεικνύει τó βασανισμό ενός κατηγορούμενου με άποτέλεσμα τήν άπόσπαση της ύπογραφής

του, αλλά στηρίχθηκε μονάχα στην κατάθεση ή όποια άποσπάστηκε με τή βία.

Στή διάρκεια της δίκης φάνηκε καθαρά ότι καταδικάστηκαν λόγω των άντιεξουσιαστικών ιδεών τους. "Ακόμα και τó όργανο της "Ασφάλειας, στην κατάθεσή του, εξέφρασε άμφιβολίες για τó αν ύπήρχε σχέση των κατηγορουμένων με τ' άναγραφέντα συνθήματα τήν προηγουμένη της σύλληψής τους (λόγω του διαφορετικού γραφικού χαρακτήρα των πολιτικών συνθημάτων και των ύβριστικών φράσεων άπ' τις όποιες οι κατηγορούμενοι διαχώρισαν τή θέση τους). {...}

Καλούμε όλους τούς ελεύθερους ανθρώπους σ' ενεργητική συμπάρασταση προς τούς δικασμένους συντρόφους και ζητάμε τήν άμεση άποφυλάκισή τους. {...}

-----ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗΣ

{Οι ποινές είναι 24 μήνες για τόν Ε. Μπριτζολάκη (οικόδομο) και 23 μήνες για τούς Ε. Φαταουτσάκη (φοιτητή), Ε. Φιορέντζη (φοιτητή), Μ. Καννέτο (άγρότη), Σ. Βασιλάκη (φοιτητή), Γ. Σπανουδάκη (άνεργο). Οι κατηγορίες ήταν: περιύβριση άρχης, φθορά ξένης ιδιοκτησίας, διακεκριμένη φθορά κατ' εξακολούθηση, περιύβριση των θείων, σύσταση συμμορίας προς διάπραξιν πλημμελημάτων ("Αναρχική όργάνωση) και για τόν πρώτο από τούς κατηγορούμενους αντίσταση κατά της άρχης που έγινε τελικά άπειθία. Κηρύχθηκαν ένοχοι για όλες τις κατηγορίες. "Η εισαγγελέας πρότεινε ποινές 5 χρόνων. Τελικά καταδικάστηκαν σε 3 χρόνια και τόν συγχώνευση 23 και 24 μήνες. Δέν ύπήρχε βασικός μάρτυρας κατηγορίας. Οι δικασθέντες άρνήθηκαν τήν ένοχή τους κι όλοι δήλωσαν ότι δικάζονται για τις άναρχικές και άντιεξουσιαστικές ιδέες τους. Οι Φαταουτσάκης-Σπανουδάκης έόρημν. Τό δικαστήριο άπέριψε τά δικαιολογητικά άσθενείας τους και δέ δέχθηκε τó αίτημα για άναβολή. Καθώς και τó άνασταλτικό της έφεσης. Τώρα οι 4 βρίσκονται στις φυλακές Χανίων και οι 2 φυγοδικούν.}

ΠΡΟΣ ΟΛΟΥΣ... ΠΡΟΣ ΟΛΟΥΣ... ΠΡΟΣ ΟΛΟΥΣ... ΠΡΟΣ ΟΛΟΥΣ

ΤΟ ΑΛΗΘΙΝΟ ΠΡΟΣΩΠΟ ΤΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ
ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΕΤΑΙ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ

Λίγους μήνες μετά τήν ύποτιθέμενη "σοσιαλιστική" άλλαγή, οι σημερινοί διαχειριστές της έξουσίας (τελευταίο χαρτί του έλληνικού καπιταλισμού) άναγκάστηκαν νά δείξουν τó άληθινό τους πρόσωπο, που ποτέ δέν μας ήταν άγνωστο.

Μετά από μία σύντομη περίοδο μεγαλόσχημων ύποσχέσεων περί φιλελευθεροποίησης, τó καθεστώς προχωράει (με τήν ενεργό συμπάραταξη των σταλινικών κομματόσκυλων του ΚΚΕ) πετώντας πιά κάθε προσοπείο σε καθαρά φασιστικές ενέργειες που άποδεικνύουν ποιός είναι ó ιστορικός ρόλος αυτών των καθαυμάτων: νά φράξουν τó δρόμο της κοινωνικής επανάστασης. {...}

ΤΟ ΜΟΝΟ ΒΗΜΑ ΠΟΥ ΤΟΥΣ ΑΠΟΜΕΝΕΙ ΓΙΑ ΝΑ ΒΓΟΥΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΡΟΜΟ ΤΟΥΣ ΕΙΝΑΙ Η ΕΞΟΝΤΩΣΗ ΜΑΣ. {...}

"Η καταδίκη μας, στηριγμένη σε προκατασκευασμένες άπ' τήν ασφάλεια όμολογίες που άναγκάστηκαν νά ύπογράψουν 2 άπ' τούς συντρόφους μας έπειτα από διήμερη άσκηση ψυχολογικής και κυρίως σωματικής βίας, δέν μας έκπλήσσει ούτε μας τρομάζει.

Ξέρουμε πώς ή σύγκρουση με τούς μηχανισμούς της έξουσίας είναι συστατικό στοιχείο της ζωής όποιου άγωνίζεται ενάντια στη φρίκη και τήν άβλιότητα της ίεραρχικής έξουσιαστικής κοινωνίας στην όποια ζούμε.

Δέν μπορούμε παρά νά καταγγείλουμε σε κάθε σύντροφο, σε κάθε ελεύθερο άνθρωπο, τήν προσχεδιασμένη σε βάρος μας σκευωρία των όργάνων καταστολής, και νά δηλώσουμε πώς θεωρούμε τούς έαυτούς μας άίχμαλτους του κοινωνικού πολέμου που θά τελειώσει μόνο με τήν όλοκληρωτική καταστροφή της κοινωνίας του κεφαλαίου, της μισθωτής εργασίας, της έμετάλλευσης και της κυριαρχίας ανθρώπου από άνθρωπο.

ΔΕΝ ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ ΝΑ ΑΠΟΔΕΧΘΟΥΜΕ ΑΔΙΑΜΑΡΤΥΡΗΤΑ ΚΑΙ ΠΑΘΗΤΙΚΑ ΤΗ ΒΙΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ.

— ΟΙ ΦΥΛΑΚΕΣ ΔΕ ΣΩΖΟΥΝ Τ' ΑΦΕΝΤΙΚΑ.

— Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΔΕ ΦΥΛΑΚΙΖΕΤΑΙ.

-----Κρατητήρια "Ηρακλείου, 18-3-1982

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ Ν^Ο 1 ΤΗΣ "ΟΜΑΔΑΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ,, ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΚΑΤΑΣΤΟΛΗΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΞΑΠΛΩΣΗ ΚΥΜΑΤΟΣ ΒΙΑΣ & ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

... ΠΙΣΩ ΕΧΕΙ Η ΑΧΛΑΔΑ ΤΗΝ ΟΥΡΑ ...

Ο θρυμματισμός της επαναστατικής εικόνας που παρουσίαζε το ΠΑΣΟΚ κατά την περίοδο της αντιπολίτευσης, πάγωσε απότομα τα αισιόδοξα χαμόγελα που ζωγραφίστηκαν άμέσως μετά την άνατολή του πράσινου «σοσιαλιστικού» ήλιου, στά ρυτιδωμένα πρόσωπα των αιώνιας προδομένων εργατών, αφήνοντας άναυδους και αυτούς ακόμη που συνειδητά πάλεψαν και βοήθησαν για την υπόθεση της αλλαγής.

Οι τελευταίες αυταπάτες για κοινωνική δικαιοσύνη, ποδοπατήθηκαν βάνουσα από τους ροπαλοφόρους των ΜΑΤ, 3 μόνο μήνες μετά την ανάληψη της εξουσίας από την δημοκρατική κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ και σε διάστημα λιγότερο των 2 μηνών.

Συγχρόνως όμως η τρομοκρατική - φασιστική αυτή επίθεση εναντίον του λεγόμενου κινήματος κοινωνικής κριτικής και άμφισβήτησης, απέκλυσε στη συνείδηση των νεαρών έξεγερμένων, αυτό που όλοι φοβούνταν, αλλά κανείς δεν πολμούσε να παραδεχτεί:

ΟΣΟ ΠΙΟ ΑΡΙΣΤΕΡΟ ΠΡΟΣΩΠΕΙΟ ΦΟΡΑΕΙ Η ΕΞΟΥΣΙΑ ΤΟΣΟ ΠΙΟ ΕΙΔΕΧΘΗΣ ΕΙΝΑΙ.

Η ανάπτυξη του κεφαλαίου που ο ελληνικός καπιταλισμός, στην προοπτική του εκσυγχρονισμού του, εμπιστεύτηκε τον Αντρέα, είναι η κύρια δύναμη που βρίσκεται πίσω απ' το ΠΑΣΟΚ και κινεί τα νήματα της 'Αλλαγής.

Κάτω απ' αυτό το πρίσμα ή προσπάθεια εκ μέρους της κυβέρνησης να εντάξει την Ελλάδα στον διεθνή και ειδικότερα στον Ευρωπαϊκό κύκλο του κεφαλαίου (βλέπε ξεπούλημα του αίτηματος για έξοδο από την ΕΟΚ) συνδυάζεται με την παράλληλη εκτόνωση της όλοένα αυξανόμενης διάθεσης των εργατών για αυτοδιαχείριση.

Εγγυητής, για τον 'Ελλαδικό χώρο, τής διεθνούς όργανωσης καταστολής που σκοπό έχει την κατάπνιξη των σποραδικών εκρήξεων επαναστατικής άμφισβήτησης ή κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ προσπαθεί με κάθε τρόπο να εξασφαλίσει στη σφαίρα έπιρροής της το ληθαργικό ύπνο όλων για τη διατήρηση μιας τάξης πραγμάτων που θεμελιωδώς είναι ίδια παρά τις παραλλαγές των ιδεολογικών ή νομικών της μεταμορφώσεων.

Τώρα όπως και πρώτα, έδωδπως και παντού, κυριαρχεί ή ίδια κοινωνία της άλλοτρίωσης, του ολοκληρωτικού έλέγχου και τής θεαματικής κιτανάלוσης.

Έτσι οι έξοικωτικές ποινές των δύο χρόνων είς έκαστον που έπιβλήθηκαν στυς άναρχικούς (παρά τό γεγονός ότι ποτέ κανείς δέν καταδικάστηκε ούτε ένα μήνα για παρομοία περίπτωση, άν και οι τοίχοι είναι γεμάτοι πράσινα και κόκκινα συνθήματα) δέν αποτελούν παρά τό ήχηρό προανάκρουσμα τής κατασταλτικής πολιτικής που πρόκειται νά ακολουθήσει ή κυβέρνηση.

Συμμετέχοντας τελεουργικά στό μεγάλο θέαμα τής αλλαγής ή κοινοβουλευτική σταλινική 'Αριστερά, δέν ντρέπεται νά ανακάλυπτε πώς ήδη πνέει σοσιαλιστικός άνεμος έλευθερίας και δημοκρατίας, τή στιγμή που τά φονικά ΜΑΤ, είσβάλλουν στό κατηλειμένα σπίτια θυμίζοντας Νοέμβρη '80 τή στιγμή που οι ξυλοδαρμοί στην άσφάλεια συνεχίζουν νά αποτελούν συνηθισμένο φαινόμενο, τή στιγμή που τά δικαστήρια (που λίγο πολύ θά πρέπει νά τους θυμίζουν και τις περίφημες δίκες τής Μόσχας) συνεχίζουν νά τιμωρούν «παραδειγματικά» τους άμφισβητίες σπέρνοντας τον ψυχολογικό πανικό, σ' όλους όσους συνειδητά άγωνίζονται για τήν πραγματική έγκαθίδρυση τής εξουσίας των εργατικών συμ-

βουλιών (σοβιέτ). Δέν ντρέπονται επαγγελματίες άπατεώνες που τόσο καλά κρύβονται πίσω από τά σφυροδρέπανα, νά ζητάνε τήν εκκένωση των κατειλημένων σπιτιών ανακαλύ-

πτοντας πώς έχουν γίνει «κέντρα αλήτικων και προβοκаторικών ενεργειών» (ΚΑΛΟΥΔΗΣ βουλ. ΚΚΕ) δίνοντας τό ήθικόέρισμα στη δημοκρατική μας κυβέρνηση νά επέμβει με φασιστικό τρόπο και νά εκδιώξει από τά σπίτια αυτούς που προσπάθησαν νά δημιουργήσουν τις προϋποθέσεις για τήν πραγματοποίηση τής άμεσης δημοκρατίας.

Δέν είναι όμως μόνο αυτό. Η πανέξυπνη κυβέρνηση ξέρει πολύ καλά νά παίξει και σε πολλά ταμπλώ.

Οί εξαγγελίες περί άπόδοσης «χαρίτος» ήταν ένα άσκημο παιγνίδι που έπαιξε ή κυβέρνηση τής αλλαγής στους φυλακισμένους.

Ποντάροντας σ' αυτούς που ζητώντας έμπρακτα τήν έλευθερία τους, κατέληξαν νά δέχονται άπροκάλυπτα και καθημερινά τό φασισμό και τή βία τής εξουσίας στις φυλακές, στόχευε στην εξαγορά συνειδήσεων των πλατειών λαϊκών στρωμάτων, τις όποιες έχει τή δυνατότητα νά διαμορφώνει και νά κατευθύνει με τά μέσα μαζικής άποβλάκωσης (Τν, έφημερίδες κ.λ.π.)

Τί σχέση όμως μπορεί νάχει κανείς μ' ένα «σοσιαλισμό» που τσακίζει τις έλπίδες αυτών που έχουν τή μεγαλύτερη ανάγκη μιάς ζεστής ανθρώπινης παρουσίας, πάνω στους βράχους τής πολιτικής σκοπιμότητας;

Μέ ένα «σοσιαλισμό» που άφοδ μετατρέψει τις πρόσκαιρες ύποσχέσεις που γενναιόδωρα σκόρπαι, σε ψήφους έξαφανίζει τά όπνιθέμενα κίνητρα - σεβμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κ.λ.π. μόλις άνοιξει ή κάλπη;

ΣΥΝΤΡΟΦΟΙ

Ηδη ή περιβόητη «'Αλλαγή» τοποθετήθηκε στό μανσωλειό τής πολιτικής ιστορίας τής 'Ελλάδας όπου παραμένουν έρημητικά κλεισμένες - μη τυχόν ξεχουθούν και σαρώσουν τά πάντα - οι μούμιες των προλεταριακών έλπίδων και προσφέρεται που και που για λαϊκό προσκύνημα.

Η καρικατούρα τής «άλλαγής» που μεταφέρουν οι έντολοδόχοι τής καπιταλιστικής ανάπτυξης του κεφαλαίου στην 'Ελλάδα, δέν είναι παρά τό πτώμα του σοσιαλισμού που πέθανε έδώ και 60 χρόνια στην ΕΣΣΑ, με τήν ολοκλήρωση τής γραφειοκρατικής άντεπανάστασης και άπειλεί νά συνθλίψει κάτω από τό νεκρό του βάρους τις έπιθυμίες και τά αίτήματα του προλεταριάτου και των εργατών όλου πλανήτη-

ΦΙΛΑΤΑΤΟΙ

ΑΝ ΑΥΤΟΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ ΣΑΣ, ΣΑΣ ΥΠΟΧΟΜΑΣΤΕ ΟΤΙ ΣΥΝΤΟΜΑ ΘΑ ΤΟΝ ΣΥΝΤΡΙΨΟΥΜΕ ΜΕ ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΕΞΟΥΣΙΑ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΙΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΩΝ.

ΣΥΝΤΟΜΑ ΤΟ ΕΞΕΓΕΡΜΕΝΟ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΤΟ ΘΑ ΓΙΟΡΤΑΣΕΙ ΜΙΑ ΚΑΙ ΚΑΛΗ ΠΑΝΩ ΣΤΟ ΠΤΩΜΑ ΤΟΥ ΠΑΛΙΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΘΕΜΕΛΙΩΝΟΝΤΑΣ ΟΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΕΥΜΕΝΗΣ ΑΥΤΟΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ.

ΗΡΑΚΛΕΙΟ 1982

"ΟΜΑΔΑ ΦΟΙΤΗΤΩΝ,,

L. Boilly